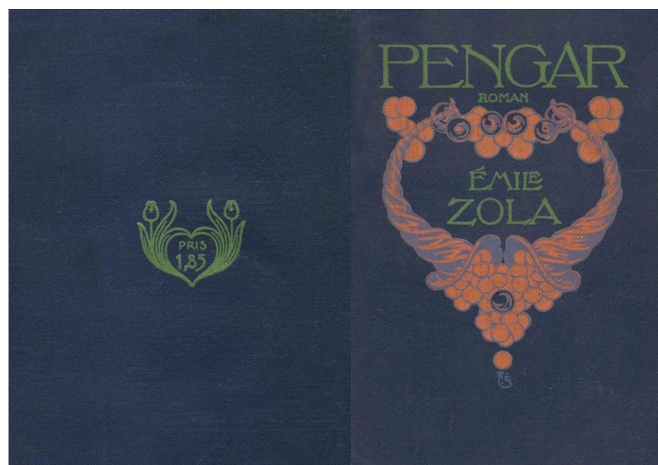

ÉMILE ZOLA

PENGAR

• ROMAN •

ÖFVERSÄTTNING AF *GÖTE BJURMAN* --------------- FRÖLÉEN & COMP., STOCKHOLM

STOCKHOLM VICTOR PETTERSONS BOKINDUSTRI A. B. 1910

Förord till den elektroniska utgåvan

Originaltitel: L'argent. Den svenska översättningen av Göte Bjurman utgavs 1910 i *Fröléens Zola-upplaga* och scannades i september 2013 av Bert H.

FRÖLÉENS ZOLA-UPPLAGA

Nya, omsorgsfulla öfversättningar. Vårdad, förstklassig utstyrsel. Elegant, träfritt papper. Inbundna volymer j i konstnärliga band komponerade af Arthur Sjögren.

Pris kr. 1:85 pr band.

Nu utkomna i alla boklådor:

ÉMILE ZOLA

DRÖMMEN (Le Rêve), öfversättning af TOM

WILSON. Med en inledande uppsats om Émile Zola och hans lifsgärning af O. H. D.

KROGEN (L'Assommoire). Öfversättning af O. H. D.

PENGAR (L'Argent). Öfversättning af GÖTE

BJURMAN.

Under förberedelse:

NANA (Nana). Öfversättning af O. H. D.

blir en prydnad för hvarje boksamling, dess i förhållande till utstyrseln otroligt billiga pris gör den åtkomlig för alla!

Pris kr. 1:85 pr band. Börsklockan hade nyss slagit elfva, då Saccard trädde in i Cham-peaux's restaurant i den i hvitt och guld hållna salen, hvars höga fönster vette åt torget. Han kastade en hastig blick öfver raderna af små bord, där de affärsifriga gästerna sutto tätt trängda till hvarandra, och han tycktes öfverraskad af att icke se till det ansikte, han sökte.

Då en kypare i trängseln, belastad med tallrikar, rusade förbi honom, frågade han:

»Säg mig, har inte herr Huret kommit?»

»Nej inte än.»

Då fattade Saccard sitt beslut, slog sig ned vid ett bord, som just nu blef ledigt i en fönsternisch. Han trodde, att han kommit för sent, och medan man bytte om duk, kastade han blickarna utåt torget för att observera dem, som gingo förbi på trottoaren. Till och med när bordet blifvit i ordning, beställde han icke genast något, utan satt och såg ett ögonblick utåt torget, som låg där så gladt i en af de första majdagarnas klara solljus. Det var nästan tomt vid denna timme, då alla människor åto frukost: under kastanjeträden, som voro klädda i en späd och ny grönska, stodo bänkarna obesatta; längs järnstaketet från den ena ändan till den andra stod på droskstationen en lång rad af vagnar, och bastiljomnibusen stannade utanför kontoret vid hörnet af trädgården utan att hvarken släppa af eller taga på några passagerare. Solens strålar föllo lodräta öfver börsens monumentala byggnad, med dess pelarrad, dess båda statyer och stora trappa, högst uppe på hvilken det ännu fanns endast en här af stolar i god ordning.

Men när han vände sig om, kände Saccard igen växelmäklaren Mazaud vid bordet bredvid hans eget. Han räckte honom handen.

»Nej se, det är ni! God dag!»

»God dag!» svarade Mazaud och tryckte helt tankspridd hans hand.

Mazaud hade nyligen vid trettitvå års ålder ärft sysslan efter en af sina onklar; han var en liten, mörk, mycket liflig och vacker man. Och han tycktes helt och hållet upptagen af det bordssällskap, som han hade midt emot sig, en stor herre med rödbrusigt, slätrakadt ansikte, den bekante Amadieu, som var ett föremål för hela börsens vördnad, sedan han gjorde sin mycket omtalade kupp med Selsisgrufvorna. När aktierna hade fallit till femton francs och den, som köpte, ansågs för tokig, hade han vågat hela sin förmögenhet, 200,000 francs på affären, helt slumpvis, utan hvarken väderkorn eller beräkning, bara af nötaktig envishet, som hade bondtur. Nu, då upptäckten af betydande malmådror hade kommit aktierna att stiga med 1,000 francs öfver pari, hade han förtjänat sina femton miljoner, och hans fåniga operation, som fordom skulle ha gjort, att han hade blifvit inspärrad på dårhus,

lyfte honom nu till rang af stort finansiellt geni. Alla bugade sig för honom och rådfrågade honom. Men han gjorde för resten inga flera affärer på börsen, belåten, som han var och fortfarande tronande på sin ensamstående, sagolika genikupp. Mazaud drömde troligen om att få honom till kund.

Saccard, som inte hade fått ens ett småleende af Amadieu, hälsade nu till bordet midt emot, där tre börsspekulanter af hans bekanta sutto tillsammans: Pillerault, Moser och Salmon.

»God dag, hur står det till?»

»Åhjo, går väl an . . . God dag!»

Äfven hos dem kände han köld, nästan fientlighet. Pillerault, som var mycket lång och mager, med kantiga gester och med näsa som en sabelklinga i ett knotigt don-quixote-ansikte, brukade annars vara familjär — en börsspelare, som i princip höll på våghals taktiken, sägande sig alltid råka hufvudstupa in i katastrofer, så snart han slog sig på att fundera. Han spekulerade alltid flott på hausse och trodde jämt på seger; medan däremot

Moser, enundersätsigherremedgulhyoch pinad af lefverlidande, ideligen jämrade sig, ett rof för ständig ängslan för katastrofer. Hvad beträffar Salmon — en mycket vacker karl, som gick på femtiotalet och hade ett präktigt skägg, svart som bläck — så gick han för att vara en utomordentligt styf kurre. Han sade aldrig något, han svarade endast med småleenden, man visste icke, hur han spekulerade, icke ens, om han gjorde det; och hans sätt att höra på imponerade så på Moser, att denne, när han hade gifvit honom ett förtroende, ofta fick brådt att ändra en order på börsen, totalt konsternerad af hans tystnad.

Under den likgiltighet, för hvilken han var föremål, satt Saccard där med oroliga och utmanande blickar och såg sig omkring i hela salen. Och han hälsade icke mera på någon, utom på en reslig ung man, som satt tre bord ifrån honom, den vackra Sabatani, en levantinare med mörkt, långlagdt ansikte, hvilket lystes upp af ett par präktiga svarta ögon, men som skämdes genom en elak, ingalunda förtroendeväckande mun. Denne gynnares förbindlighet riktigt förargade honom; utsparkad från någon börs i utlandet, var han en af dessa mystiska figurer, som äro kvinnornas favoriter, och hade förra hösten slagit ned här i affärsvärlden, som han redan hade sett i arbete såsom bulvan vid en bankkrasch, samt hade småningom vunnit förtroende både hos de legaliserade och de utomstående mäklarna genom stor korrekthet och en outtröttlig artighet till och med emot de sämst ansedda.

En kypare kom fram till Saccard.

»Hvad får det lof att vara?

»Åh, ja visst! . . . Hvad som helst, en kotlett, sparris.»

Han ropade kyparen tillbaka.

»Är ni säker på, att herr Huret inte har varit här före mig och åter gått sin väg?»

»Ja, alldeles säker.»

Därhän hadejhan således kommit efter den krasch, som i oktober hade tvungit honom att ännu en gång göra konkurs och sälja sitt husvid Monceauparken för att hyra sig en våning: sådana där som Sabatani voro de enda, som hälsade på honom; när han kom in på en restaurant, där han hade fört spiran, så vände icke längre alla på hufvudet och alla sträckte icke mera ut händerna. Men han höll god min i spelet, han hyste inte groll mot någon efter denna senaste skandalösa och ruinerande tomtaffär, från hvilken han hade kommit alldeles barskrapad. Men åtrå efter hämnd sjöd i hela hans varelse; och Hurets uteblifvande

— fastän denne hade högtidligt lofvat att vara där klockan elfva för att afge räkenskap för det uppdrag, som han hade åtagit sig hos hans bror, Rougon, den allsmäktige ministern — gjorde honom förbittrad framför allt mot denne senare. Huret, en medgörlig deputerad, den store mannens kreatur, var ju bara ett ombud; men Rougon, han som förmådde allt, var det möjligt, att han på detta sätt gaf honom på båten? Han hade ju aldrig bevisat sig vara någon god bror. Att han hade efter katastrofen blifvit förbittrad, att han öppet hade brutit för att icke själf bli komprometterad, det kunde ju förklaras; men borde han icke nu efter ett halft år i hemlighet hjälpa honom? Och skulle han nu ha hjärta att neka det sista handtaget, hvarom han bad honom genom en tredje person, då han icke vågade att själf besöka honom af fruktan för något våldsamt vredesutbrott? Han behöfde bara säga ett ord, så skulle han sätta honom på fötter igen, och han skulle kunna trampa på hela detta fega, stora Paris.

»Hvad behagas det för vin?» frågade hofmästaren.

»Ert vanliga bordeaux.»

Saccard, som försjunken i sina tankar och utan aptit lät kotletten kallna, tittade upp, då han såg en skugga glida öfver duken; det var Massias, en tjock och rödbrusig ung man, en börsagent, som han hade känt, då mannen befann sig i små omständigheter, och som gled fram mellan borden med kurslistan i handen. Det retade honom att se, hur han smög förbi honom själf för att gå fram och räcka listan åt Pilleraut och Moser. Tankspridda och inbegripna i ett lifligt samtal, kastade dessa knappt en blick därpå: nej, de hade inga order att ge, det fick vara till en annan gång. Massias, som inte vågade attackera den store Amadieu, som satt lutad öfver en hummersalad och med låg röst samtalade med Mazaud, gick tillbaka till Salmon, som tog listan och länge studerade den samt

sedan lämnade tillbaka den utan ett ord. Det blef lifligare i salen; i hvarje ögonblick slogo andra börsagenter i dörrarna. Man talade högt med hvarandra på långt håll, och eftersom tiden skred fram, blef det en häftig ifver att göra affärer. Och Saccard, som oupphörligen tittade ut på torget, såg, hur där blef allt mera rörelse, vagnar och fotgängare strömmade till, medan mörka figurer — herrar som, en och en, redan infunno sig — läto sig ses på den solbegjutna börstrappan.

»Jag säger ännu en gång», sade Moser med sin jämmerliga stämma, »att dessa fyllnadsval den 20 mars är o ett högst oroande symptom ... Kort sagdt, hela Paris är nu i oppositionens våld.»

Pillerault ryckte på axlarna. Carnot och Garnier Pagés nya på vänsterns bänkar, hvad kunde väl det göra?

»Det är alldeles som frågan om härtigdömena», fortsatte Moser,»den har en massa trassel med sig. Jo, så säkert. . . skratta gärna ni! Jag säger inte, att vi skola förklara Preussen krig för att hindra det från att sko sig på Danmarks bekostnad, men det vore ett sätt att göra något ... Ja, då de stora ta sig för att äta upp de små, vet man aldrig, hur det slutar.. . Och hvad beträffar Mexiko ...»

Pillerault, som hade en af sina dagar af allmän tillfredsställelse, afbröt honom med ett gapskratt.

»Nej, kära ni, tråka inte mera ut oss med er ängslan för Mexiko . . . Det kommer att bli vår regerings ärofullaste blad. Hvad tusan får ni den idén ifrån, att kejsardömet är sjukt. Blef inte i januari 300-mil-jonerslånet fulltecknadt mera än femton gånger? Det var ju en rent förkrossande framgång ... Ja, vi kunna ju träffas 1867, tre år härefter, då den af kejsaren nyligen beslutade världsexpositionen öppnas.»

»Jag säger er, att alltihop barkar på tok», försäkrade Moser djupt förtviflad.

»Låt oss nu slippa höra talas om det där mera, allt går utmärkt.»

Salmon tittade på den ena efter den andra och log menande. Och Saccard, som hade hört på, hvad de sade, sammanställde med sina personliga svårigheter den kris, som tycktes hota kejsardömet. Han låg ännu en gång slagen till marken; skulle nu detta kejsardöme, som hade gjort honom till hvad han varit, ramla öfver ända liksom han själf och plötsligt störta från den högsta storhet till det eländigaste förfall? Åh, så han hade under tolf år älskat och försvarat denna regim, i hvilken han hade känt sig lefva, växa, dricka sig full af lifvets safter liksom trädet, hvilket skjuter ned sina rötter i den jordmån, som passar det bäst. Men om hans bror nu ville rycka upp honom därur, om man strök ut honom från dem, som suga ut njutningarnas feta jord, må då allt gå till botten i de nattliga orgiernas kaos!

Han satt emellertid och väntade på sin sparris, af sina minnen förd långt bort från denna sal, där det ideligen blef allt mera lif och rörelse. I en stor spegel midt emot honom hade han nyss fått se sin egen bild, och denna hade väckt hans förvåning. Ålderdomen bet inte på hans lilla person, hans femti år sågo icke mera ut än trettiåtta, han var smärt och rörlig som en ung man. Ja, med åren hade till och med hans mörka och fårade marionettansikte med den spetsiga näsan och de små lysande ögonen blifvit liksom en smula mera tilltalande, hade fått en uthållig, smidig, verksamhetslustig ungdomlighets behag, och i hans tjocka hår fanns det ännu icke ett hvitt strå. Och han kom nästan mot sin vilja att tänka på sin ankomst till Paris dagen efter statskuppen, då han en vinterkväll med tomma fickor, hungrig och med rasande begär, som kräfde att bli tillfredsställda, första gången trampade Paris' stenläggning. Åh, denna första tur genom gatorna, innan han ens hade packat upp sin kappsäck, då han måste med sina snedgångna stöflar och sin flottiga öfverrock störta sig ut i staden för att eröfra den! Sedan den kvällen hade han ofta stigit mycket högt, en flod af miljoner hade runnit mellan hans fingrar, utan att han någonsin hade egt rikedomen såsom sin slaf, såsom en sak, som är ens egen, hvilken man förfogar öfver, som man låser in, lefvande, påtaglig. Lögn och bedrägeri hade ständigtbott i hans kassaskåp, hvilkas guld tycktes rinna bort genom osynliga hål. Och nu stod han åter på gatan liksom vid den där länge sedan förflutna tiden, då han började sin bana, lika ungdomskraftig, lika lysten, alltjämt otillfredsställd, plågad af samma behof efter njutningar och eröfringar. Han hade smakat på allt, men hade aldrig blifvit mätt, då han icke hade haft hvarken tid eller tillfälle, efter hvad han trodde, att bita tillräckligt djupt i personer eller ting. Han kände i denna stund, när han nu stod på bar backe, det eländiga i att vara mindre än en nybörjare, som hoppet och illusionerna skulle ha hållit uppe. Och

en brinnande åstundan fattade honom att börja om alltsammans på nytt, att stiga högre, än han någonsin hade stigit, att omsider sätta foten på den eröfrade stadens nacke. Icke mera endast fasadens lögnaktiga ståt, utan en rikedomens solida byggnad, guldets sanna majestät, tronande på fulla penningpåsar!

Mosers röst, som åter höjdes, bitter och mycket skärande, drog för ett ögonblick Saccard ifrån hans tankar.

»Expeditionen till Mexiko kostar fjorton miljoner i månaden, det har Thiers bevisat.. . Och man måste sannerligen vara blind för att icke se, att kammarmajoriteten står på klena fötter. På vänstersidan är det nu några och tretti. Kejsaren själf begriper mycket väl, att den absoluta makten blir omöjlig, eftersom han gör sig själf till en frihetens främjare.»

Pillerault svarade icke, utan inskränkte sig till att hångrina föraktligt.

»Ja, jag vet, ni tycker, att marknaden är fast, att affärerna gå bra. Men vänta bara till slutet. Man har rifvit och man har byggt för mycket i Paris, ser ni! Dessa stora arbeten ha uttömt besparingarna. Hvad de stora bankerna beträffar, som synas er så framgångsrika . . . vänta bara, tills en af dem ramlar öfver ända, så skall ni få se dem göra kullerbyttor hela högen, den ena efter den andra ... För att inte tala om, att folket börjar att röra på sig. Detta internationella arbetarförbund, som nyligen har bildats för att förbättra arbetarnes ställning, inger mig stora farhågor. Det finns i Frankrike en opposition, en revolutionär rörelse, som tilltar med hvarje dag. Det är mask i frukten, det säger jag.»

Det hördes larmande protester. Den där sakramentskade Moser hade påtagligen ett anfall af lefverlidande. Men själf tog han, medan han talade, icke ögonen ifrån bordet bredvid, där Mazaud och Amadieu fortforo att under allt larmet tala med mycket låg röst. Så småningom blef hela salen nyfiken på dessa förtroliga meddelanden, som räckte så länge. Hvad hade de väl att säga hvarandra, eftersom de sutto och hviskade på det där sättet? Amadieu gaf säkert några order, förberedde en kupp. Under de senaste tre dagarna hade det gått onda rykten om arbetena på Suezkanalen. Moser plirade med ögonen och sänkte äfvenledes rösten.

»Ni vet, att engelsmännen vilja hindra arbetena där borta. Det skulle mycket väl kunna bli krig af.»

Denna gång blef Pillerault bragt ur fattningen genom det oerhördai meddelandet. Det var otroligt, men ordet flög genast från bord till bord och till sist fick det vissheten hos ett faktum. England hade skickat ett ultimatum med begäran, att arbetena genast skulle inställas. Det var tydligt att Amadieu endast talade om detta med Mazaud, åt hvilken han gaf order att sälja alla hans Suezpapper. Det steg upp ett sorl af panik i den af matångor fyllda luften under det växande skram-let af bordsservisen. Och något, som i detta ögonblick kom rörelsen att stiga till sin höjdpunkt, var, att ett biträde hos växelmäklaren häftigt kom in — den lille Fleury, en ung man med ett spädt ansikte, som alldeles uppslukades af ett tjockt, kastanjebrunt skägg. Med en bunt blanketter i handen rusade han bort till sin chef och lämnade honom dem, i det att han hviskade honom några ord i örat.

»Bra!» svarade Mazaud helt enkelt och började att ordna in blanketterna i sin annotationsbok.

Så tog han upp klockan.

»Hon är snart tolf. Säg till Berthier att vänta på mig. Och var själf där; gå upp och hämta telegramen!»

När Flory hade gått, fortsatte han samtalet med Amadieu, tog fram andra blanketter ur fickan och lade dem på duken bredvid tallriken; och i hvarje ögonblick lutade sig någon kund, som gick sin väg, i förbifarten ned till honom och sade honom något ord, som han, medan han åt, hastigt antecknade på en papperslapp. Den falska nyheten, hvilken kommit, man visste icke h varifrån, växte som ett ovädersmoln.

»Ni säljer väl?» frågade Moser Salmon.

Men den senares stumma leende var så skarpt och fint, att Moser blef ängslig och började att betvifla detta engelska ultimatum, som han icke ens visste, att han själf hade hittat på.

»Jag köper hur mycket som helst», sade Pillerault med sitt vanliga inbilska öfverdåd som en börsspelare utan system.

Saccard hade emellertid beslutit att äta sin sparris, medan han åter förargade sig öfver Huret, på hvilken han icke längre räknade. Han kände, att det var nödvändigt att byta om skinn, och först hade han drömt om ett alldeles nytt lif inom den högre administrationen eller inom politiken. Hvarför skulle icke lagstiftande församlingen föra honom, liksom förut hans bror, in i ministären? Hvad han hade emot affärs-spekulationer, det var den ständiga ovissheten: att stora summor lika lätt förloras som förtjänas; aldrig hade han sofvit på en verklig miljon, utan att vara någon skyldig något. Och i denna stund, då han rannsakade sig själf, sade han sig, att han kanske hade varit alltför het i detta penningkrig, som kräfde så stor kallblodighet. Detta kunde förklara, huru han efter ett så sällspordt lif af omväxlande lyx och betryck gick bränd och tomhänd från dessa tio år af fruktansvärdt schackrande med tomter i det nya Paris, där så många andra, som voro mera klumpiga än han, hade samlat kolossala förmögenheter. Ja, kanske hade han misstagit sig om sin verkliga förmåga, kanske skulle han med sin energi, sin brinnande tro med ens i ett språng vinna seger i politikens tum-mel. Allt berodde på, hvad hans bror svarade. Om denne stötte honom ifrån sig, åter kastade honom in i börsspelets hvirfvel, nå, så voredet utan tvifvel så mycket värre för brodern själf och de andra; då skulle han våga den stora kupp, hvarom han ännu icke hade nämnt något till någon människa, den väldiga affär, hvarom han hade drömt under hela veckor och som skrämde honom själf, så kolossal var den — ägnad att sätta hela världen i uppståndelse, vare sig att den lyckades eller gick öfver ända.

Pillerault höjde rösten.

»Mazaud, är det undanstökadt nu, har ni gjort slut på Schlosser?»

»Ja», svarade växelmäklaren, »affischen slås upp i dag... Ja, hvad skall man göra, det är ju alltid ledsamt, men jag hade fått de mest oroande underrättelser och jag har ju först diskonterat åt honom. Ibland måste man låta kvasten gå.»

»Man har sagt mig», sade Moser, »att era kolleger Jacoby ochDe-laroque voro inne för betydliga belopp.»

Mäklaren gjorde en intetsägande åtbörd.

»Ja, man blir ju bränd ibland .. . Den där Schlosser tillhörde nog någon liga och nu är han ju oförhindrad att ge sig i väg och snylta sig till något på börsen i Berlin eller Wien.»

Saccard hade kommit att rikta blicken på Sabatani, hvilkens hemliga kompanjonskap med Schlosser en slump hade afslöjat för honom; det var det där gamla bekanta knepet, att den ena spelade på hausse, den andra på baisse af samma papper; den som förlorade kom ifrån saken med att dela den andres vinst och försvinna. Men den unge mannen gjorde helt lugnt upp räkningen för den fina frukost, han nyss inmundigat. Sedan kom han fram till Mazaud, hvars kund han var, för att trycka dennes hand med det smeksamma behag, som tillhörde honom som österländing, blandad med italienare. Han lutade sig ned och gaf en order, hvilken Mazaud skref upp på en blankett.

»Han säljer sina Suezpapper», mumlade Moser. Och sjuk af tvifvel, kunde han icke låta bli att högt fråga:

»Nå, hvad tror ni om Suez?»

Sorlet tystnade, och alla hufvuden vid borden bredvid vände sig om. Frågan var ett uttryck för den växande ängslan. Men Amadieus rygg var ogenomtränglig och hade ingenting att säga; Amadieu hade helt enkelt bjudit Mazaud på frukost för att rekommendera en af sina nevöer; och mäklaren, som började att bli förvånad öfver alla de order han fick om att sälja, nöjde sig med att af diskret yrkesvana bara

skaka på hufvudet. #

»Suezpapperen, de äro mycket fina», förklarade Sabatani med sm sjungande röst; och innan han gick, tog han en omväg för att artigt trycka Saccards hand.

Saccard behöll ett ögonblick känslan af tryckningen af denna hand, som var så mjuk, så len, nästan kvinnlig. Under sin ovisshet om den väg, han skulle gå, då han nu skulle börja om sitt lif, ansåg han alla dem, som voro

där, för skälmar. Åh, om man tvingade honom därtill, hur skulle han inte hålla skallgång efter dem och barskrapa dem!

Plötsligt kom en grof röst honom att lyfta på hufvudet, just som han skulle hugga in på osten:»Jag ber om ursäkt, kära vän, men jag har inte kunnat komma förr.»

Det var omsider Huret, en normand från Calvados, med ett tjockt och stort ansikte som en slug bondes, hvilken ville spela rättfram. Han lät genast servera sig något hvad som helst — kötträtten för dagen med grönsaker.

»Nå?» frågade Saccard torrt och lade band på sig.

Men den andre gj orde sig ingen brådska, utan bara tittade klippskt och förslaget på honom. Så började han att äta, sträckte fram hufvudet och sänkte rösten:

»Ja, jag har träffat den store mannen . . . Hemma hos honom, i förmiddags . . . Åh, han var mycket, mycket hygglig mot er.»

Han gjorde en paus, drack ett stort glas vin och stack åter en potatis i munnen.

»Nå än se’n?»

»Sedan, jo, kära vän, så här var det. Han vill visst göra för er allt, hvad han kan, han skall skaffa er en riktig fin ställning, men inte i Frankrike . . . Såsom till exempel som guvernör i en af kolonierna, en af de bättre. Där skall ni bli herre, riktigt en liten furste.»

Saccard blef blek som ett lik.

»Nej, men det är ju löjligt, ni skojar bara! .. . Hvarför inte lika gärna tvärt deportera mig? ... Åh, han vill göra sig kvitt mig. Han må akta sig, annars skall jag på allvar bli honom obehaglig!»

Med munnen full satt Huret och sökte mäkla.

»Seså, seså! Det är ingen, som vill annat än ert bästa. Låt oss bara hållas.»

»Jag skall låta mig knuffas undan, inte sant? .. . Hör nu, vet ni hvad: nyss sade man här, att kejsardömet snart inte skall kunna begå flera fel. Ja, kriget i Italien, Mexiko, vår hållning emot Preussen. Mitt ord på, att det är sant! ... Ni göra så många dumheter och galenskaper, att hela Frankrike skall resa sig för att köra er på porten.»

Den deputerade, ministerns trogna kreatur, blef ängslig, bleknade och såg sig omkring.

»Nej, förlåt, förlåt, jag är inte af er mening... Rougon är en hedersman, så länge han är med, är det ingen fara . . . Nej, säg ingenting mera, ni misskänner honom, det måste jag säga.»

Saccard kväfde rösten mellan de sammanbitna tänderna och af-bröt honom häftigt:

»Ja, det är bra, håll ihop ni bara, beundra honom. Ja eller nej: vill han göra något för mig här i Paris?»

»I Paris — aldrig!»

Utan ett ord vidare reste Saccard på sig, kallade på kyparen för att betala, medan Huret, som kände till hans häftighet, helt lugnt fortsatte att sätta i sig stora brödstycken och lät honom gå af fruktan för skandal. Men i detta ögonblick blef det en liflig uppståndelse i salen.

Gundermann hade just kommit in, bankirkungen, börsens och världens herre, en man på sexti år, hvilkens väldiga kala hufvud med den tjocka näsan och de utstående ögonen uttryckte en ofantlig ihär-dighet och trötthet. Han gick aldrig på börsen och gaf sig till och med sken af att aldrig sända dit någon officiell representant; han åt heller aldrig frukost på en offentlig lokal. Endast en eller annan säll-spord gång hände det honom, liksom i dag, att han visade sig på resta-rant Champeaux, där han slog sig ned vid ett bord för att låta helt enkelt servera sig ett glas vichyvatten på en tallrik. Han hade i tjugu år lidit af en magåkomma och lefde uteslutande på mjölk.

Hela personalen rusade genast i väg för att servera honom hans vatten, och alla de närvarande gästerna bugade sig djupt i stoftet. Moser såg alldeles tillintetgjord ut och betraktade denne man, som hade reda på hemligheterna

och som efter sitt godtfinnande arrangerade hausse eller baisse, alldeles som Gud gör med åskan. Själfva Pillerault bugade sig för honom, ty han trodde blott på miljardens oemotståndliga makt. Klockan var half ett, och Mazaud, som tvärt lät Amadieu löpa, kom in igen och bugade sig för bankiren, af hvilken han hade den äran att någon gång få en order. Många af de herrar, som skulle upp på börsen och stodo i begrepp att aflägsna sig, stannade och ställde sig rundt omkring guden, bildande ett hof af ödmjukt krökta ryggar där midt ibland de nedsolkade borddukarnas vilda oordning, och med vördnad åsågo de, huru han tog vattenglaset med skälfvande hand och förde det till sina färglösa läppar.

Förr i världen, under spekulationerna på Monceauslättens tomter hade Saccard haft meningsutbyten med, ja till och med riktigt kommit i delo med Gundermann. De kunde icke komma öfverens; den ena var häftig och njutningslysten, den andra nykter och kallt logisk. I sin uppretade stämning blef också den förstnämnde ytterligare förargad öfver detta triumferande intåg samt aflägsnade sig, då den andre ropade på honom.

»Säg, är det sant, käre vän, att ni ger affärerna på båten . . . Det gör ni min själ rätt i, det är allra bäst.»

För Saccard kändes detta som ett piskrapp midt i ansiktet. Han sträckte på sin lilla lekamen och med klar och tydlig röst, skarp som en värjklinga, svarade han:

»Jag grundar en bank med 25 miljoners kapital och jag ämnar snart göra er ett besök.»

Och han gick, och hörde bakom sig det ifriga sorlet i salen, där alla trängdes och knuffades för att icke komma för sent till börsens öppnande. Åh, att omsider lyckas att få trampa på alla dessa, som vände honom ryggen, att ta väldiga nappatag med denne guldkung, att kanske slå honom till marken en dag! Han hade ingalunda beslutit sig för att sätta sin stora affär i gång och han blef själf häpen öfver detta yttrande, som nödvändigheten att svara hade kommit honom att fälla. Men kunde han på annat håll fresta lyckan, då nu hans bror lämnade honom i sticket samt både människor och förhållanden sårade honom för att tvinga honom tillbaka in i striden, liksom den blödande tjuren åter föres in på arenan?

Ännu skälfvande, stannade han ett ögonblick vid trottoarkanten.Det var den lifliga timmen, då lifvet i Paris tycks koncentrera sig på denna centrala plats. Börstrappan och peristylen voro svarta af ett myllrande af redingoter, och från de oprivilegierade mäklarnas börs, som redan hade installerat sig under den stora klockan och var i verksamhet, hörde man ropen af anbud och efterfrågan, detta dån af börsspekulationernas ebb och flod, som öfverröstar stadens larm. Och han, som stod vid rännstenskanten, bedöfvad af dessa röster på afstånd, knuffad och armbågad i vimlet af brådskande människor, drömde ännu en gång om guldets majestät här i detta feberupphetsningens kvarter, i hvars midtpunkt börsen klappar som ett ofantligt hjärta från klockan ett till tre.

Alltsedan sitt fall hade han icke vågat sig in på börsen, och äfven i dag afhöllo honom hans sårade fåfänga och vissheten om att bli mottagen såsom en öfvervunnen från att beträda trappan. Liksom en älskare, som jagats bort från älskarinnans alkov och som pinas af åtrå efter henne, till och med när han tror sig afsky henne, kom han ständigt oudvikligen tillbaka dit till börsen, han hittade på någon förevändning för att göra ett slag kring kolonnaden, han flanerade genom trädgården i kastanjeträdens skugga, som om han vore stadd på promenad. I denna dammiga plantering, där det icke finns hvarken gräsmatta eller blommor och där bland bekvämlighetskurar och tidningskiosker på bänkarna vimlade ett blandadt sällskap af tvetydiga spekulanter och där barhufvade fruntimmer från grannskapet gåfvo sina småttingar di, låtsade han sig vara en ointresserad flanör, tittade upp, gick där på lur och med den hätska tanken att han höll på att belägra den monumentala byggnaden, att han allt närmare inneslöt den i en trång krets för att en dag åter hålla sitt intåg där som triumfator.

Han gick in i högra hörnetun der träden vid rue de la Banque och genast stötte han på »den lilla börsen», som gör i värdepapper, som icke mera noteras i kurs — »de våta fotterna», som man med ironiskt förakt kallar dessa, som mångla med börsens lumpor och som under bar himmel och i regniga dagars smuts notera aktier i ramlade bolag. I en larmande grupp fanns där ett helt snuskigt judekvarter, feta, skinande anleten, torra roffågelsprofiler, en storartad samling af typiska näsor, som lutade sig ihop emot hvarandra, liksom öfver något rof, under skränande strupljud och liksom färdiga att sluka upp hvarandra. Just som han gick förbi, märkte han en stor karl, som stod

litet afsides och höll på med att mot solen se på en rubin, som han akt-samt höll upp i luften mellan sina tjocka och smutsiga fingrar.

»Se där är Busch! Ni kommer mig^att tänka på, att jag just ämnade gå upp till er.»

Busch,# som hade sin affärslokal vid rue Feydeau i hörnet af rue Vivienne, hade vid åtskilliga tillfällen i kinkiga omständigheter varit honom till stor nytta. Försänkt i beundran, stod han fortfarande och undersökte ädelstenens vattenklarhet med det breda, platta ansiktet bakåtlutadt och de stora, grå ögonen liksom utsläckta af det starka ljuset, och hopsnodd som ett rep såg man den hvita halsduken, som han alltid begagnade, medan hans svarta bonjour, som han tydligen köpt inågot klädestånd och som en gång i tiden hade varit högelegant, men nu var ytterligt sliten och fläckig, sköt upp ända i hans urblekta hår, som i glesa och stripiga tofsar föll ned från hans kala skalle. Hans hatt, som regnskurarna hade blött och solen bränt röd, hade inte längre någon ålder.

Omsider beslöt han att stiga ned på jorden igen.

»Nej, se herr Saccard! Jaså, ni tar er ett litet slag här omkring.»

»Ja... jag har fått ett bref på ryska, från en rysk bankir i Kon-stantinopel, och jag tänkte på er bror, om han skulle vilja öfversätta

det åt mig.» ... .

Busch stod och rullade varsamt, utan att tänka på det, rubinen i högra handen och sträckte fram den vänstra; han försäkrade, att öfversättningen skulle skickas hem samma kväll.

Men Saccard förklarade, att det var fråga om bara tio rader.

»Jag går upp med er, så läser er bror det genast för mig» ...

Han blef afbruten af ett kolossalt fruntimmer, fru Méchain, välbekant för börsens habituéer, en af dessa ursinniga och eländiga börs-spelerskor, som ha sina tjocka fingrar med i alla slags tvetydiga geschäft. Hennes pussiga och röda fullmånsansikte med små blå ögon, med en försvinnande liten näsa och med sin lilla mun, hvarifrån utgick en pipig barnaröst, tycktes svälla fram ur den gamla ljusröda hatten, som var knuten på sned med granatröda band, och den väldiga barmen och uppsvällda magen sprängde nästan sönder den gröna popelins-klädningen, som var illa åtgången af smuts och hade en skiftning åt gult. På armen bar hon en gammal svart, ofantligt stor läderväska, djup som en nattsäck och hvilken hon aldrig lämnade ifrån sig. I dag var väskan alldeles stinn, full så att den var nära att spricka och tvang henne att luta sig åt höger som ett träd i storm.

»Nå, se där är ni!» sade Busch, som tydligen väntade på henne.

»Ja, jag har fått de där Yendomepapperen, jag har dem med mig.»

»Det var bra. Då kila vi hem till mig . A Här är ingenting att göra i dag.»

Saccard hade kastat en tveksam blick på den stora läderväskan. Han visste, att dit kommo oundvikligen papper, som icke längre noterades, aktier i bolag, som ramlat, men i hvilka »de våta fotterna» ännu gjorde geschäft, aktier på 500 francs, hvilka det^ bjöds tjugu sous, tio sous för i det ovissa hoppet om en osannolik stegring eller mera praktiskt som en skoj armässig handelsvara, som de sälja med vinst till bankruttörer, som vilja öka sina passiva. I penningaffärernas mordiska strider var fru Méchain korpen, som följer armeerna under deras marsch; det grundades icke ett bolag, icke en stor bank, utan att hon visade sig med sin väska, utan att hon gick där och vädrade i väntan på liken, till och med under den briljanta startens mest lofvande stunder, ty hon visste väl, att nederlaget var oundvikligt, att blodbadets dag skulle komma, då det skulle finnas kadaver att sluka, värdepapper att samla ihop för intet i smuts och blod. Och han, som gick och hvälfde på sin stora bankplan, kände en lätt rysning och en aningvid anblicken af denna väska, detta de värdelösa valutornas benhus, dit alla usla papper, som sopats ut från börsen, samlades.

När Busch skulle gå sin väg med den gamla frun, häjdade Saccard honom.

»Jag kan således gå dit upp; det är säkert, att jag träffar er bror?»

Judens ögon fingo ett mildare uttryck af orolig förvåning.

»Min bror, ja visst! Hvar skulle han väl eljest vara?»

»Det är bra, jag kommer snart.»

Saccard, som lät dem gå, fortsatte sin långsamma promenad under träden bortåt rue Notre-Dame-des-Victoires. Denna sida af torget är en af de mest frekventerade.

Ett nytt möte häjdade honom.

»Hvad för något, Jordan; går ni till börsen?» utropade han och utbytte en handtryckning med en ståtlig, mörk ung man med små mustascher samt bestämd och envis min.

Jordan, hvars far, som hade varit bankir i Marseille, för länge sedan hade tagit lifvet af sig med anledning af misslyckade spekulationer, hade nu i tio år vistats i Paris, där han med ifver ägnat sig åt litteraturen under modig kamp mot nöden. En af hans kusiner, bosatt i Plassons, där han var bekant med Saccards släktingar, hade förr rekommenderat honom hos den sistnämnde, då denne i sitt hotell vid Monceaux-parken tog emot hela Paris.

»På börsen — aldrig!» svarade den unge mannen med en häftig åtbörd, liksom om han hade velat jaga bort det tragiska minnet af sin far.

Sedan log han åter.

»Ni vet, att jag har gift mig. Ja, med en liten barndomsvän. Vi förlofvade oss på den tiden, då jag var rik, och hon har envisats att vilja ha mig till och med som den fattige fan, jag nu har blifvit.»

»Ja, det är sant, jag fick ju notifikationsbref», sade Saccard. »Kan ni tänka er, att jag förr i världen har haft affärer med er svärfar, herr Maugendre, när han hade sin pressenningsfabrik i La Villette. Han bör ha förtjänt en vacker förmögenhet på den.»

Detta samtal fördes i närheten af en bänk, och Jordan afbröt det för att presentera en liten och tjock herre med militäriskt yttre, hvil-ken satt där och med hvilken han samtalat, när Saccard kom.

»Kapten Chave, min hustrus morbror.. . Min svärmor, fru Maugendre är född Chave, från Marseille.»

Kaptenen hade stigit upp, och Saccard hälsade. Han kände till utseendet denna apoplektiska figur, med hals som styfnat genom bruket af spännhalsduk, en typ för de oansenligaste börsspelarna per kontant, hvilka man med säkerhet träffar på börsen hvar dag mellan klockan ett och tre. Det är riktiga puttelkrämarespekulationer med en nästan säker vinst af femton å tjugu francs, som ger kontanter samma dag.

För att förklara sin närvaro tilläde Jordan med sitt godlynta skratt:

»Morbror är en ursinnig börsspekulant, och jag bara hälsar ibland på honom i förbifarten.»»Visst tusan», sade kapten rättframt, »man måste naturligtvis spela på börsen, för den pension, regeringen ger mig, svälter jag ihjäl på.»

Saccard, som hade fattat intresse för den unge mannen på grund af hans modiga sätt att slå sig fram i lifvet, frågade honom, om det gick bra med hans litterära sträfvanden.

Och ännu mera uppiggad berättade Jordan, huru han hade slagit upp sina tarfliga bopålar i femte våningen af ett hus vid avenue de Clichy; ty herrskapet Maugendre, som icke hyste stor tilltro till en poet och som trodde sig ha gjort nog genom att ge sitt samtycke till giftermålet, hade icke gett dem något under den förevändningen, att deras dotter skulle efter dem få deras förmögenhet ograverad och tillökad med besparingar. Nej, litteraturen födde inte sin man; han hade gjort upp planen till en roman, men fick inte tid att skrifva den och han hade med ifver slagit sig på tidningsarbete, där han raspade ihop allt, som hörde till hans fack, och dessutom från krönikor ända till rättegångs- och polissaker samt till och med smånotiser.

»Nåja», sade Saccard, »om jag får min stora affär i gång, kan jag kanske komma att behöfva er. Kom då till mig.»

Han tog farväl och vek af bakom börsen. Där hörde man omsider inte mera de aflägsna ropen, börsspelets skrän blef blott ett obe-stämdt sorl, som drunknade i bullret från gatan. Äfven på denna sida vimlade trappan af folk, men växelmäklarnas rum, hvars röda tapeter man såg genom de höga fönstren, afskilde från stora salens larm kolonaden, där de fina, de rika spekulanterna bekvämt slagit sig ned i skuggan, somliga en och en, andra i grupper, och förvandlade den vidsträckta, öppna pelargången till ett slags klubb i fria luften. Denna börsens baksida vette åt den tvetydiga och förhållandevis litet trafikerade rue Notre-Dame-des-Victoires, som helt och hållet upptogs af vinkrogar, kaféer, ölstugor och krogar, som myllrade af sina speciella kunder i underlig blandning.

Saccard hade stannat innanför staketet och såg upp till dörren, som ledde till växelmäklarnas kabinett, då en lång räkel, som kom ut från en krog, stack tvärs öfver gatan till Saccard och kom och bockade sig mycket djupt.

»Åh, herr Saccard, har ni ingenting för mig att göra? Jag har definitivt lämnat Credit mobilier och söker en plats.»

Jantrou var en för detta lärare från Bordeaux, som kommit till Paris i följd af någon historia, som aldrig blifvit klar. Tvungen att lämna universitetet, urspårad, men en vacker karl med svart skägg i solfjädersform och skallig i förtid, men för resten beläst, intelligent och med behagligt sätt, hade han vid tjuguåtta års ålder hamnat vid börsen, hade släpat sig fram och suddat ner sig där som frimäklare under tio år utan att förtjäna mera, än som behöfdes för hans laster. Och nu, när han var totalt skallig och ängslades som en glädjeflicka, då rynkorna i hennes ansikte börja att hota hennes näringsfång, väntade han ständigt på det tillfälle, som skulle ge honom framgång och rikedom.

Då Saccard såg honom så ödmjuk, tänkte han med bitterhet påSabatanis hälsning där inne hos Champeaux: ja, det var säkert bara de illa ansedda och de, som misslyckats, som numera frågade efter honom. Men han hyste en viss aktning för den här mannens lifliga intelligens och han visste, att de bästa trupperna blir det af de förtviflade, de som våga allt, emedan de ha intet att förlora. Han visade sig därför välvillig.

»En plats», upprepade han. »Ja, det kan ju hända. Kom till mig.»

»Det är ju numera rue Saint-Lazare?»

»Ja. Kom tidigt på morgonen.»

De pratade. Jantrou var mycket uppretad mot börsen och upprepade gånger sade han, att man måste vara en skojare för att lyckas där, med bitterheten hos en man, som själf inte hade haft tur i sina skoj arstreck. Nu var det slut med det där, han ville nu försöka sig på något annat; han tyckte, att han med sin universitetsbildning och sin världserfarenhet borde kunna skaffa sig en bra plats inom ämbetsverken. Saccard nickade instämmande. Och när de hade gått ut genom grindarna och fortsatte trottoaren fram till rue Brongniart, fäste de sig bägge två vid ett litet enspändt ekipage af allvarsam elegans, hvil-ket stannat där på gatan med hästen vänd åt rue Montmartre. Medan kusken, som de sågo på ryggen, på sin höga plats satt orörlig som en stenbild, märkte de, att ett fruntimmershufvud ett par gånger tittade ut genom vagnsfönstret och åter hastigt försvann. Plötsligt lutade hufvudet sig åter ut, glömde sig kvar med en lång, otålig blick bakåt, åt börsen till.

»Det är ju baronessan Sandorff», hviskade Saccard.

Det var ett mycket ovanligt, mörkt hufvud, svarta, glödande ögon, ett lidelsefullt ansikte med blodröd mun och som skämdes blott af en för lång näsa. Hon såg i alla fall mycket bra ut, om hon också för sina tjugufem år var något brådmogen: hon tog sig ut som en backant i toalett från någon af tidens storsömmerskor.

»Ja, det är baronessan», upprepade Jantrou. »Jag såg henne, medan hon ännu var en ung flicka, hemma hos hennes far, grefve de Ladricourt. Åh, han var en ursinnig spelare och upprörande brutal. Jag gick hvar morgon och hämtade hans order; en dag hade han så när slagit mig. Jag begrät honom inte, när han dog af slag, ruinerad

genom flera olyckliga spekulationer ... Då måste dottern besluta sig för att gifta sig med baron Sandorff vid österrikiska legationen; han var trettifem år äldre än hon, och hennes glödande blickar hade gjort honom absolut tokig.»

»Jag vet», sade Saccard.

Baronessans hufvud hade åter försvunnit in i vagnen. Men nästan genast kom hon fram igen och vred på hufvudet för att ännu ifrigare kunna se långt bort åt torget till.

»Hon spelar ju på börsen?»

»Åh, vildt! Alla kritiska dagar kan man se henne sitta där i vagnen och hålla utkik på kurserna, ifrigt antecknande i sin annotationsbok och utdelande sina order.. . Åh, jaså! det var Massias, hon väntade på; där skyndar han fram till henne.»Massias kom också mycket riktigt springande allt hvad hans korta ben förmådde, med kurslistan i handen, och de sågo, hur han stödde sig mot vagnsfönstret, stack in hufvudet och fördjupade sig i stor rådplägning med baronessan. Sedan drogo de sig undan en smula för att icke bli ertappade vid sitt spioneri, och när mäklaren kom springande tillbaka, ropade de an honom. Han kastade först en blick åt sidan och förvissade sig om, att gathörnet dolde honom; sedan tvär-stannade han andfådd och blossande röd i ansiktet, men förnöjd och med sina blå ögon strålande af barnslig glädje.

»Men hvad går åt dem?» ropade han. »Det är Suez-papperen, som ramla ned. Man talar om krig med England. Och den nyheten sätter skräck i dem allihopa, men ingen vet, hvarifrån den kommer. Jag bara frågar — krig! hvem kan väl ha hittat på något dylikt? Så vida det inte har hittat på sig själf .. . Ja, det är rent befängdt!»

Jantrou klippte med ögonen.

»Och baronessan nappar fortfarande?»

»Åh, som en galning! Jag lämnar hennes order till Nathanson.»

Saccard, som stod och hörde på, sade:

»Ja, det är sant, jag har hört, att Nathanson har blifvit oprivilegierad växelmäklare? »

»En mycket hygglig karl, Nathanson», förklarade Jantrou, »en som förtjänar, att det går bra för honom. Vi ha varit kamrater i Crédit mobilier. . . Men han kommer nog fram, ty han är jude. Hans far, som är österrikare, bor i Besançon och är urmakare, tror jag . . . Han fick en dag där uppe i banken den idén att börja för egen räkning, när han hade kommit under fund med knepen. Han tyckte inte, att det där var så kvistigt och att han bara behöfde ett rum med en lucka på dörren, och nu har han det. Nå, är ni nu belåten, Massias?»

»Ack, belåten! Ni har ju varit med själf om saken och ni har rätt, när ni säger, att man måste vara jude, annars är det fåfängt att försöka begripa något, man har inte det rätta handlaget — bara svart of lax. En smutsig handtering! Men när man väl en gång har kommit in i den, måste man hålla på. Och jag har ännu goda ben och har fortfarande förhoppningar. »

Och skrattande sprang han vidare. Han sades vara son till en ämbetsman i Lyon, hvilken förklarats tjänsten förlustig, och själf hade han, sedan fadern rymt, slagit sig på börsaffärer, då han icke ville fortsätta sina juridiska studier.

Helt sakta gingo Saccard och Jantrou tillbaka till rue Brongniart oclTdär funno de fortfarande baronessans vagn; men vagnsfönstren voro uppdragna, det såg ut som om den hemlighetsfulla vagnen vore tom, kusken tycktes orörligare än någonsin under denna väntan, som ofta kunde räcka ända till den sista kursnoteringen.

»Hon är förbannadt retande», utbrast Saccard cyniskt. »Jag förstår godt den där gamle baronen.»

Jantrou smålog på ett särskildt sätt.

»Åh, baronen! Jag tänker, att han för länge sedan har fått nog af henne. Och han är en riktig gnidare ... Vet ni, hvem hon nu hållersig till för att betala hennes räkningar, då hennes spelvinst aldrig räcker? »

»Nej.»

»Till Delcambre.»

»Delcambre, generalprokuratorn, den långa, torra karlen, som är så gul och så stel. . . Åh, dem skulle jag gärna vilja se tillsammans!»

Och helt muntra och uppspelta skildes de med en kraftig handtryckning, sedan Jantrou hade påmint Saccard om, att han skulle ta sig den friheten att snarligen besöka honom.

När Saccard blef ensam, kände han sig å nyo lockad af det högljudda larmet från börsen, hvilket dånade ihållande som tidvattnet, när det åter slår mot stranden. Han hade vikit om hörnet och gick nedför rue Vivienne, på den sidan af torget, som i följd af frånvaron af kafeer tar sig allvarligare ut. Han gick förbi handelskammaren, postkontoret och de stora annonsaffärerna, allt mera och mera bedöfvad och feberhetsad i mån efter som han närmade sig hufvudfasaden, och när han kunde se pelarraden snedt från sidan, stannade han åter, liksom om han ännu icke ville afsluta sin rond kring kolonnaden och sitt ifriga kringrännande af densamma. Här på denna breda gata röjde sig ett brokigt och rörligt lif : en ström af kunder fyllde kaféerna, i konditorns butik var det alltid folk, utanför skyltfönstren skockade sig skådeslystna. Och i de fyra gatukorsningarna i de fyra hörnen tycktes strömmen af droskor och fotgängare växa i ett intrassladt virrvarr. Men hans ögon voro fästa på den höga trappan, där de svarta bonjourerna ilade fram i solskenet. Plötsligt fick han syn på frimäklaren Massias, som rusade utför trappan, allt hvad hans ben förmådde, och hoppade upp i vagnen, hvars kusk satte hästen i galopp.

Saccard kände, hur hans händer knöto sig. Han ryckte sig lös med våld, vek af in på rue Vivienne, gick tvärs öfver den för att komma till hörnet af rue Feydeau, där Busch bodde. Han kom ihåg det ryska brefvet, som han skulle laga, att han fick öfversatt. Just som han skulle gå^ in, hälsade på honom en ung man, som stod utanför pappers-handeln i undervåningen, och han kände igen Gustave Sédille, son till en sidenfabrikant vid rue des Jeûneurs och åt hvilken fadern hade skaffat plats hos Mazaud, för att han skulle studera penningaffärernas mekanism. Han smålog faderligt mot denne elegante, ståtlige unge man och gissade, hvarför denne stod på post där. Conins papperaffär förság hela börsen med annotationsböcker, alltsedan lilla fru Conin började att där hjälpa sin man, tjocke Conin, som aldrig kom ut ur rummet innanför boden. Hon var fyllig, blond, rosenkindad, ett riktigt friseradt litet lamm, med ljust hår, lent som silke, mycket behaglig, mycket vänlig och alltid glad. Hon höll mycket af sin man, påstods det, men det hindrade henne icke från att vara kärvänlig, när någon af börsherrarne bland hennes kunder föll henne på läppen. I förbifarten observerade Saccard fru Conin, som genom fönstret smålog åt Gustave. Ett sådant litet älskligt lamm! Det kändes som en ljuf smekning att bara se henne. Men Saccard gick upp i huset.

I tjugu år hade Busch högst upp, i femte våningen, bebott en litenlägenhet på två rum och kök. Han var född i Nancy af tyska föräldrar och när han kom från sin födelsestad, slog han sig ned där. Så småningom hade han utvidgat omfattningen af sina affärer, som voro utomordentligt invecklade, utan att känna behof af något större kontor; han hade af stått rummet åt gatan åt sin bror Sigismund och nöjde sig med det lilla rummet åt gården, där högar af handlingar, pappersluntor, paket af alla möjliga slag hopades så, att det fanns plats blott för en enda stol, midt emot skrifbordet. En af hans viktigaste affärsgrenar var väl handeln med värdepapper, som hade förlorat kurs; han samlade ihop dem, han tjänstgjorde som mellanhand mellan »de våta fotternas» lilla börs och bankruttörerna, som ha hål att fylla i sin konkursstat. Men utom procenteri och en hel smyghandel med smycken och ädla stenar, sysslade han särskildt med att köpa upp fordringar. Det var sådana papper, som fyllde hans rum, så att väggarna höllo på att sprängas; det var efter sådana han gnodde omkring i alla fyra hörnen af Paris, snokande och på utkik, med förbindelser bland alla slags människor. Genom annonser lockade han till sig otåliga fordringsegare, som hellre genast togo några sous, än de ville riskera att nödgas stämma sina gäldenärer. Och från alla dessa mångfaldiga källor strömmade det in papper, hela korgsängar, en ständigt växande lumphög af fordringar: obetalda räkningar, ouppfyllda kontrakt, oinfriade förbindelser. Sedan började han att sålla och sikta, att i denna skämda röra peta rätt på hvad som kunde duga, något som fordrade ett speciellt, mycket fint väderkorn. Han måste göra ett urval i detta haf af försvunna eller insolventa gäldenärer för att icke splittra sina

krafter alltför mycket. Han hyste i princip den meningen, att hvarje fordran, till och med den mest vanskliga, åter kan bli god; men han följde naturligtvis med särskild uppmärksamhet dem, som han visste ha utsikter att snart komma på grön kvist igen. Ofta lät han en människa få åratal på sig för att bli mogen för att sedan vid första medgång kasta sig öfver honom och strypa honom. Hvad beträffar försvunna gäldenärer, var han fortfarande på jakt efter dem och snokade efter deras adresser, som en hund snokar efter villebråd. Och så snart han hade fått tag i dem, de försvunna och de insolventa, blef han grym, sög ut dem med omkostnader, pressade dem till sista blodsdroppen och klämde ut hundra francs för det, han hade betalt med femti sous och talade cyniskt om den spelrisk, han löpte; han var tvungen att på dem, han fick i sina händer, förtjäna hvad han påstod sig förlora på dem, hvilka som en rök gledo bort mellan hans fingrar.

1 denna jakt efter gäldenärer var fru Méchain en af de hjälpare, han helst använde. Hon hade eget hus, ett helt litet kvarter, »la Cité de Naples», bakom Montmartrehöjden, ett vidsträckt tomtområde med fallfärdiga kojor, som hon hyrde ut per månad: en vrå af ohyggligt elände, där uthungrade stackare vältrade sig i smuts, svinstior, som man slogs om och därifrån hon utan förbarmande vräkte ut hyresgästerna jämte deras skräp, så snart de icke betalade. Men hennes olyckliga passion för börsspel uppslukade allt, som »cité» inbringade. Hon upp-gaf sig vara änka, men ingen hade känt hennes man. Ingen visste,

2 Zola, Pengar.hvarifrån hon kom, och hon tycktes alltid ha varit femti år, en svällande köttmassa med en späd barnröst.

När nu idag fru Méchain hade slagit sig ned på den enda stolen, var rummet fullt, liksom tillproppadt af denna köttklump, som hade fallit ned här.

Inklämd vid sitt skrifbord, var Busch alldeles undangömd och stack endast upp sitt stora hufvud ur hafvet af pappersluntor.

»Se här »/sade hon och plockade upp ur sin gamla väska den ofantliga massa af papper, hvarmed den var fullstoppad, »se här hvad Fayeux har skickat mig från Vendome .. . Han har köpt alltsammans för er räkning i Charpiers konkurs, som ni bad mig fästa hans uppmärksamhet på .. . Det gör 110 francs.»

Fayeux, som hon kallade för sin kusin, hade nyss i Yeudöme öppnat en affärsbyrå. Han föregaf sig syssla med att sköta om inkasseringen af småfolkets räntekuponger, och då han på det sättet fick både kuponger och pengar i sitt förvar, spekulerade han ursinnigt.

»Landsorten är det inte mycket med», mumlade Busch, »men man gör ju något fynd ibland.»

Han snokade i papperen, ordnade dem med van hand, gjorde en grofsortering efter en första värdering efter väderkorn.

»Hm, det här var inte mycket fett, ingenting att bita fast i. Lyckligtvis har det inte kostat mycket... Se här äro reverser. . . och mera reverser.. . Om de äro utgifna af unga män, som kommit till Paris, skola vi kanske få rätt på dem. . .

»Men stopp, hvad är det här?» ropade han något öfverraskad.

Nedtill på ett ark stämpladt papper hade han läst grefve de Beau-villiers namnteckning, och arket innehöll blott tre rader, skrifna med stor gubbstil: »Jag förbinder mig att betala en summa af tiotusen francs till fröken Leonie Cron den dag, då hon blir myndig»

»Grefve de Beauvilliers», sade han sakta, i det han tänkte högt, »jaha, han har haft landtgårdar, ett helt gods där borta åt Vendome-hållet... Han dog i följd af en olycka under jakt och efterlämnade hustru och två barn i knappa omständigheter. Jag har förr haft reverser på dem, som de hade svårt att betala .. . Han var enskojare,enodåga . . .»

Plötsligt brast han ut i gapskratt, vid det att han tänkte ut hela historien.

»Åh, den gamla filuren, han har kuggat flickan . . . Hon ville inte, och han lockade henne med denna

papperslapp, som inför lag var utan värde. Och sedan dog han ... Det är dateradt 1854 — för tio år sedan. Nu bör väl för tusan flickan vara myndig. Hur har denna förbindelse kunnat falla i händerna på Charpier? . . . Han var spannmålshandlande den där Charpier, och procentade också litet. Säkert har flickan lämnat honom det här som säkerhet för några styfrar; eller kanske han åtagit sig inkasseringen ...»

»Men det var ju fint, det där», afbröt fru Méchain, »ett riktigt godt kap!»

Busch ryckte föraktligt på axlarna.

»Nej, inför lag gäller det ingenting ... Om jag presenterar det härför arfvingarna, kunna de be mig dra åt skogen, ty man måste bevisa, att det är en riktig skuld . . . Bara ifall vi kunna få rätt på flickan, kan jag hoppas att få dem att vara beskedliga och att göra upp med oss för att undvika obehagligt bråk . . . Förstår ni? Sök rätt på den där Léonie Cron, skrif till Fayeux, att han snokar upp henne där borta. Sedan skall man få se på roligt.»

Han hade lagt papperen i två högar, som han ämnade grundligt undersöka, när han blef ensam, och han satt orörlig med utbredda händer, en på hvardera högen.

Efter ett ögonblicks tystnad tog fru Méchain åter till orda:

»Jag har haft ett fasligt besvär för de där Jordanska reverserna . . . Jag trodde, att jag hade fått rätt på karlen. Han har varit tjänsteman någonstädes och nu skrifver han i tidningarna. Men man blir så illa mottagen hos tidningarna, där vilja de inte ge några adresser. Och jag tror inte, att han sätter sitt riktiga namn under sina artiklar.»

Utan att säga ett ord sträckte Busch ut armen för att från dess alfabetiska plats ta fram Jordans papper. Det var sex växlar på femti francs hvardera, daterade fem år tillbaka och förfallna månad efter månad, inalles ett belopp på trehundra francs, som den unge mannen i bistra tider hade utfärdat till en skräddare. Då de icke inlöstes på förfallotiderna, hade växlarna ökats med enorma kostnader, och i detta ögonblick belöpte sig skulden till 730 francs och 15 centimer.

»Om det är en framtidsman», mumlade Busch, »så skola vi nog kunna klämma efter honom.»

Och troligen genom någon idéförbindelse utropade han:

»Nå, den där Sicardotaffären, skola vi ge den på båten?»

Förtviflad lyfte frun sina tjocka armar mot höjden.

»Åh, herre min Gud», gnällde hon med sin pipiga röst, »det blir min död!»

Sicardotaffären var en romantisk historia, som hon gärna berättade. En kusin till henne, Rosalie Chavaille, en dotter till hennes faster, född på modrens äldre dagar, hade en kväll, när hon var sexton år, blifvit våldtagen i trappan i ett hus vid rue de la Harpe, där hon och modern hade en liten lägenhet sex trappor upp. Det värsta var, att herrn, en gift man, som för knappast en vecka sedan med sin hustru hade slagit sig ned i ett rum, som han hyrt af en fru i andra våningen, hade varit så kärleksrusig, att den stackars Rosalie, som alltför häftigt hade kullkastats mot kanten på ett trappsteg, hade fått axeln ur led. Med all rätt blef modern ursinnig och var på vippen att ställa till en förfärlig skandal, utan att fråga efter, att flickan grät och tillstod, att hon hade varit med om saken, att det var en olyckshändelse och att det skulle göra henne mycket ledsen, om man satte herrn i fängelse. Då höll modern tyst med saken och hade nöjt sig med att begära ett belopp af sexhunclra francs fördelade på tolf reverser å femti francs|i månaden, under ett års tid; och det var då icke någon obillig uppgörelse, det var till och med anspråkslöst, ty hennes dotter, som lärt ut som sömmerska, kunde icke mera förtjäna något, enär hon var sjuk, måste ligga till sängs och vållade stora utgifter samt blef förrestenså illa skött, att musklerna i hennes arm drogos ihop, och hon blef krympling. Inom första månadens utgång hade herrn försvunnit utan att uppge sin adress. Och olyckorna fortforo och föllo tätt som hagel: Rosalie fick en gosse, förlorade sin mor, försjönk i osedligt lif, i djupaste armod. Fullkomligt skeppsbruten, hamnade hon hos sin kusin i hennes »cité» och hade drifvit omkring på gatorna, tills hon blef tjugusex år, enär hon inte kunde begagna sig af sin arm; ibland sålde hon citroner i

hallarna och under veckotal försvann hon med karlar, som sedan körde af med henne, rusig och blåpryglad. Omsider hade hon i fjor haft den turen att krevera genom följderna af excesser, ännu vildare än vanligt. Och fru Méchain hade måste behålla barnet, Victor; och af hela detta äfventyr fanns nu icke mera kvar än de tolf obetalda reverserna, undertecknade med namnet Sicardot. Man hade aldrig fått reda på mera, än att herrn hette Sicardot.

Busch sträckte åter ut armen och tog fram Sicardots papper, endast ett tunt, grått omslag. Därtill hade icke kommit några rättegångshandlingar med åtföljande kostnader; det var blott de tolf reverserna.

»Och om Victor åtminstone vore snäll!» förklarade den gamla frun i ömklig ton. »Men ni kan inte tänka er, hvad han är för ett förskräckligt barn . . . Åh, det är hårdt att få dylika arf. . . en slyngel, som kommer att sluta på schavotten, och så dessa papperslappar, som aldrig skola inbringa mig något.»

Busch stirrade med sina stora, färglösa ögon envist på reverserna. Hur många gånger hade han inte studerat dem på detta sätt i förhoppning om att finna en ledtråd i någon dittills icke observerad omständighet, i bokstäfvernas form, till och med i det stämpelförsedda papperets beskaffenhet. Han påstod, att denna spetsiga och fina stil icke kunde vara honom obekant.

»Det är besynnerligt», upprepade han ännu en gång, »jag har säkert redan förut sett sådana a och sådana o, så tunna och utdragna att de nästan se ut som i.»

I detta ögonblick knackade någon på dörren. Han bad fru Méchain att sträcka fram handen och öppna; ty rummet vette direkt ut till trappan. Man måste gå igenom det rummet, ifall man ville komma in i det andra, det som hade utsikt åt gatan. Hvad köket beträffade, var det ett litet kvaft hål på andra sidan förstugan.

»Var god och stig på!»

Det var Saccard, som trädde in. Han småskrattade, ty han hade roligt inom sig åt den lilla mässingsplåten, som var fastskrufvad på dörren, och på hvilken i stora, svarta bokstäfver lästes ordet: Sakförare.

»Åh, se herr Saccard! Det är för den där öfversättningen, ni kommer... Min bror är där inne, i det andra rummet... Stig på, stig bara på!»

Men fru Méchain spärrade absolut passagen och med allt mer och mer förvånad min stirrade hon på den nykomne. Här måste göras en hel manöver: han ryggade tillbaka ut i trappan, och hon gick också ut och klämde ihop sig i förstugan, så att han kunde stiga på och gå ini rummet bredvid. Under dessa komplicerade rörelser hade hon icke tagit ögonen ifrån honom.

»Å», flåsade hon halfkväfd, »jag har aldrig förr sett den där herr Saccard så noga . . . Yictor är en fullkomlig afbild af honom.»

Utan att först begripa något, tittade Busch på henne; men så gick det plötsligt upp ett ljus för honom, och han kunde icke återhålla en ed:

»Kors för fan, det är ju han! Jag visste väl, att jag någons t ädes hade sett stilen förr!»

Och nu for han upp, stjälpte ut pappersbuntarna och fann tillsist ett bref, som Saccard året förut hade skrifvit till honom för att be honom om anstånd för ett fruntimmer, som icke kunde betala en skuld. Han jämförde ifrigt stilen i reverserna med stilen i bref vet: det var alldeles samma a och samma o, som med tiden hade blifvit ännu spetsigare, och det fanns också fullkomlig likhet i de stora bokstäfverna.

»Det är han, det är han!» upprepade han. »Men hvarför har han undertecknat med Sicardot, hvarför inte med Saccard?»

Men en oklar historia vaknade i hans minne om Saccards antece-dentia, som en agent vid namn Larsonneau, som numera var miljonär, hade berättat för honom: Huru Saccard hade dykt upp i Paris omedelbart efter statskuppen, då han kom dit för att dra nytta af sin bror Rougons växande inflytande, och hans fattigdom i förstone i Quartier latins mörka gränder och sedan hans hastiga framgång, tack vare ett tvetydigt äktenskap, sedan han hade haft den turen att få begrafva sin första hustru. Under denne sin första svåra tid hade han bytt ut sitt namn Rougon mot

Saccard genom att helt enkelt förändra sin första hustrus namn — hon hette nämligen Sicardot.

»Ja, ja, Sicardot, det kommer jag mycket väl ihåg», mumlade Busch. »Han har varit nog fräck att teckna under reverserna med sin hustrus namn. Säkert hade herrskapet uppgifvit detta namn, när de flyttade till rue de la Harpe. Sedan vidtog den skojaren alla möjliga åtgärder, så att han skulle kunna ge sig i väg vid minsta alarm. . . Jaså, han var inte bara rädd om slantarna, han slog också omkull flick-slinkor i trapporna! Det var dumt, det kan till sist spela honom ett fult puts.»

»Tyst, tyst!» afbröt fru Méchain. »Nu ha vi honom, och det måste man säga, att det finns en god Gud. Så skall jag då ändtligen få min belöning för allt hvad jag har gjort för den stackars lilla Victor, som jag ju håller af lika mycket ändå, fast han är en smutsgris. »^

Hon sken af belåtenhet, och de små ögonen tindrade i hennes feta, flottiga anlete.

Men efter det första ifriga glädjeutbrottet Öfver den af en slump funna, länge sökta lösningen på gåtan lugnade sig Busch vid närmare eftertanke och skakade på hufvudet. Nog kunde Saccard, fast han för närvarande var ruinerad, bli lämplig att pungslå; man kunde ha träffat på någon mindre förmånlig barnafader. Men han skulle inte tappa kuraget och han kunde minsann bita ifrån sig. Och så visste han säkert inte själf, att han hade en son; han kunde ju förneka alltsammans trotsden utomordentliga likheten, som hade kommit fru Méchain att häpna. För resten var han för andra gången änkling, fri, behöfde inte för någon af lägga räkenskap för sitt förflutna lif, så att om han också erkände gossen, kunde intet skrämskott, inga hotelser användas mot honom. Och att för hans faderskap pressa fram endast sexhundra francs för reverserna, det var sannerligen alltför futtigt, då var det inte mycket bevändt med, att slumpen hade gifvit en så underbar hjälp. Nej, man måste tänka sig för, låta saken utveckla sig och finna någon utväg att berga skörden, först när den blifvit riktigt mogen.

»Vi skola inte ha brådtom», slutade Busch, »för resten är han nu under isen, vi måste ge honom tid att krafla sig upp igen».

Innan han lät fru Méchain gå, tog han reda på, hur det var med de små uppdrag, som hon hade fått; en ung fru, som hade pantsatt sina nipper för sin älskares skull, en måg, hvilkens skulder skulle betalas af hans svärmor, som var hans älskarinna, om man förstod att sköta saken

— kort sagdt de mest delikata variationer af den invecklade coh kinkiga inkasseringskonsten.

När Saccard kom in i det inre rummet, stod han några ögonblick bländad af det klara ljuset från fönstret, hvars solbelysta rutor saknade gardiner. Rummet, som var tapetseradt med en ljus tapet med små blå blommor, hade icke mycket möbler: helt enkelt en liten järnsäng i ett hörn, ett furubord midt på golf vet och två halmstolar. Vid den vänstra väggen gjorde ett par grofhyflade bräder tjänst som bokhylla och voro belastade af böcker, broschyrer, tidningar och alla slags papper. Men himlens klara dager så här högt uppe gaf liksom en glad och okonstlad ungdomsglädjes leende prägel åt detta kala rum. Och vid bordet satt Buschs bror, Sigismond, en skägglös, 35 års man med brunt, långt och glest hår, stödjande sin breda, hvälfda panna i den magra handen och så fördjupad i läsningen af ett manuskript, att han icke vände på hufvudet, enär han icke hade hört, att dörren öppnades.

Det var ett godt hufvud, denne Sigismond; han hade studerat vid tyska universitet och utom sitt modersmål, franska, talade han tyska, engelska och ryska. Han hade 1849 i Köln lärt känna Karl Marx, hade blifvit den mest omtyckte medarbetaren i dennes »Nya Rhen tidningen» och från den stunden hade han sin tro klar; med brinnande hänförelse bekände han sig till socialismen och ägnade hela sin varelse åt idén om en nära förestående social nydaning, som skulle tillförsäkra de fattiga och ringa lyckan. Sedan hans mästare hade förvisats från Tyskland, lefde han i sina drömmar, så obekymrad om sin timliga utkomst, att han säkert skulle ha svultit ihjäl, om icke hans bror hade tagit mot honom hos sig vid rue Feydeau, nära börsen, och gifvit honom den tanken, att tillgodogöra sig sina språkkunskaper för att etablera sig som öfver-sättare. Den äldre brodern älskade på det ömmaste sin yngre bror som med en moders kärlek; en grym varg mot sina gäldenärer och mycket väl i stånd till att stjäla tio sous från en människa, som låg i sitt blod, rördes han genast till tårar med en kvinnas hängifna och

omtänksamma ömhet, så snart det gällde denne tankspridde unge man, som fortfarande var ett barn. Han hade gifvit honom det vackra rummetåt gatan, han passade upp på honom som en piga, han skötte om deras underliga hushåll, sopade, bäddade, ställde med maten, som två gånger om dagen bars upp från en liten restaurant i grannskapet. Han, som själf var så verksam och hade hufvudet fullt af tusen affärer, tålde sig med broderns overksamhet, ty med öfversättningarna gick det dåligt, därför att han hindrades af sina egna arbeten. Busch till och med förbjöd brodern att arbeta, därför att han ängslades för dennes envisa hackhosta. Och fast han var så gnidig och hyste en mördande åtrå efter pengar samt såg lifvets enda uppgift i att förtjäna pengar, log han öfverseende åt revolutionärens teorier, han lät honom få fara fram med kapitalet som en pojke med en leksak, hvilken man låter honom bryta sönder.

Å sin sida visste Sigismond icke, hvad brodern gjorde i det andra rummet. Han var totalt okunnig om detta förfärliga geschäft med värdepapper utan kurs och med inköpet af fordringar; han lefde i högre rymder, i en allt behärskande dröm om rättvisa. Barmhärtighetens begrepp innebar för honom en kränkning, gjorde honom utom sig: barmhärtigheten var en allmosa — olikställdheten, helgad af godheten. Och han ville höra talas endast om rättvisa, med återvunna rättigheter för alla och lagda som orubblig grundval för den nya sociala organisationen. Han ville, att hvarje människas arbete, afmätt efter hennes krafter, skulle tillförsäkra henne fyllandet af hennes behof; själf arbetade han sig till döds och lefde af intet. Sedan i höstas hade hostan tilltagit; lungsot förtärde honom, utan att han ens värdigades att ge akt därpå eller sköta om sig.

Då Saccard nu gjorde en rörelse, slog Sigismond ändtligen upp sina stora, undrande ögon, och blef förvånad, fast han kände igen den besökande.

»Det är ett bref, som jag skulle vilja ha öfversatt.»

Den unga mannen blef ännu mera förvånad, ty han hade afskräckt sina kunder: bankirerna, spekulanterna, växelmäklarna — hela börsvärlden, som, särskildt från England och Tyskland, får en massa bref, cirkulär och bolagsordningar.

»Ja, ett bref på ryska, bara tio rader.»

Ryska var Sigismonds specialitet. Han läste upp bref vet högt på franska. Det var ett kort, gynnsamt svar från en bankir i Konstan-tinopel — ett enkelt ja rörande en affär.

»Åh, tack!» utropade Saccard och tycktes förtjust.

Och han bad Sigismond att på brefvets baksida skrifva ned öfver-sättningen. Men denne fick ett förfärligt hostanfall, som han kväfde i näsduken för att icke oroa brodern, som brukade komma inrusande, så snart han hörde honom hosta så där. När anfallet var förbi, reste han på sig och slog upp fönstret på vid gafvel; han höll på att kväf-vas och ville ha luft. Saccard hade gått efter honom och kastade en blick ut genom fönstret, hvarvid han utbrast:

»Nej se, ni ser börsen. Åh, så lustig den tar sig ut härifrån, Så smått alltihop blir! Man skulle nästan vara frestad att säga, att man kunde få rum med alla människorna där nere i sin hand — alla i ett tag.»Och då han kände den andres åsikter, tilläde han skrattande:

»När skall ni sparka bort allt det där?»

Sigismond ryckte på axlarna.

»Hvad skulle det tjäna till? Ni undergräfva ju självfva er tillvaro . .. Ni äro några få usurpatörer, som tillägna er den stora mängdens egendom och när ni blifvit fullproppade, då skola vi i vår ordning tillägna oss, hvad ni ha. Allt tillroffande, all centralisation leder till kollektivism. Vi vänta, tills allt brakar sönder, tills det nuvarande produktionssättet har utmynnat i det sakernas olidliga tillstånd, som blir dess yttersta följd. Då skola borgare och bönder af sig självfva komma oss till hjälp.»

Saccard, som fann sig intresserad, såg på honom med en obestämd oro, fast han ansåg honom för galen.

»Men så förklara mig, hvad er kollektivism är?»

»Kollektivismen är de nu af konkurrensens strider lefvande privatkapitalens ombildning till ett enhetligt samhällskapital, som användes och fruktbärgöres genom allas arbete. Tänk er en gemensam produktion i verk, fabriker och verkstäder, och sedan ett utbyte, betalning in natura. Blir det öfverskott i produktionen, lägger man upp detta i de allmänna magasinen, hvarifrån det sedan tages ut för att fylla de brister, som kunna uppstå. Detta skall åstadkommas jämnvikt. Inte längre någon konkurrens, intet privatkapital, således inte mera några affärer af något slag, ingen handel eller köpenskap, inga börser mera. Begreppet vinst har inte längre någon mening. Spekulationens källor, inkomster utan arbete, torka ut.»

»Åh», afbröt Saccard, »det skall alldeles förbaskadt förändra en hel del godt folks vanor. Men de som nu sitta inne med kapitalen, hvad skall ni göra af dem .. .? Till exempel Gundermann, tänka ni ta hans miljard ifrån honom?»

»Visst inte; vi äro inga tjufvar. Vi skulle köpa tillbaka af honom hans miljard, alla hans valutor, hans värdepapper för konsumtionsan-visningar, fördelade på annuiteter. Inom mindre än hundra år skulle ättlingarna efter er Gundermann vara tvungna att självfva arbeta, liksom andra medborgare, ty årsförråden skulle till sist uttömmas, och de skulle inte ha kunnat kapitalisera sina nödtvungna besparingar, det förkrossande öf verskottet, äfven om man går in på att bevara arfsrätten oförkränkt. Såsom värdemätare finns icke mera något annat än arbetet. Lön existerar icke; i det nuvarande kapitalistsamhället uppväger den aldrig arbetets noggrant beräknade produkt, ty den motsvarar blott hvad som är strängt nödvändigt för arbetaren för hans dagliga uppehälle. Men det måste erkännas, att skulden ligger uteslutande hos det nuvarande systemet, att den hederligaste arbetsgifvare är tvnugen att lyda konkurrensens hårda lag, om han vill lefva. Hela vårt sociala system måste omstörtas ...»

Saccard kände sig alltmera illa till mods. Om denne vakne drömmare spådde sant, om han anade framtiden? Hvad han sade föreföll mycket klart och förnuftigt.

»Ah, bah!» sade han för att lugna sig, »allt det där händer då inte nästa år.»»Nej, det är säkert», svarade den unge mannen, som åter såg trött och allvarsam ut. »Vi befinna oss i öfvergångsperioden, i jäsningspe-rioden. Kanske skall det bli revolutionära våldsamheter, de äro ofta oundvikliga. Men excesserna, de häftiga öfvergreppen äro öfvergående. Åh, jag döljer inte för mig själf de föregående svårigheterna. Och dessutom måste vi medge, att omdaningen ännu inte är klar, vi söka och famla fortfarande. Och hvilket arbete att föra floden tillbaka till dess källa och leda den i en ny bädd! Men vi skola segra, ty oss tillhör rättvisan. Ni ser den där storartade byggnaden där borta . .. Ni ser den ju?»

»Börsen?» sade Saccard. Ja, för sjutton, nog ser jag den!»

»Nå, det skulle vara dumt att spränga den, ty man skulle bygga upp den på annat håll... Jag endast spår er det, att den skall spränga sig själf i luften, när staten har exproprierat den och den helt logiskt har blifvit nationens enda och allmänna bank; och hvem vet: kanske skall den då göra tjänst som allmänt nederlag för våra alltför stora rikedomar,’ ett magasin för våra öfverflödssaker, och våra barnbarn skola där hämta det, som skall skänka glans åt deras fester.»

Sigismond eldade upp sig så, att ett nytt hostanfall skakade honom, när han åter sjunkit ned vid bordet, med armbågarna på sina papper och hufvudet stödt i händerna för att kväfva de sönderslitande rosslingarna i sin strupe. Men denna gång stillades icke anfallet. Dörren öppnades häftigt, och Busch, som nu affärdat fru Méchain, kom inrusande, alldeles bestört och själf pinad af denna ohyggliga hosta. Han böjde sig ned, fattade sin bror i sina långa armar, liksom ett barn, hvars smärta man vaggar till ro.

»Nej men, min kära gosse, hur är det fatt? Hvad är det som kväfver dig? Du vet, att jag vill, att du skall skicka efter en läkare. Det här är oförsiktigt... Säkert har du pratat för mycket.»

Och han sneglade på Saccard, som stod kvar midt i rummet, tydligen alldeles vimmelkantig af hvad han nyss hade hört.

»Tack, jag skall lämna er i fred nu», sade gästen, som hade brådt-om att komma därifrån. »Skicka mig mitt bref med öfversättningen . .. Jag väntar flera, och vi kunna ju göra upp allt på en gång.»

Men då nu krisen var förbi, höll Busch honom tillbaka ett ögonblick.

»Apropos — frun, som nyss var därute, har känt er förr — för länge sedan.»

»Jaså, hvar då? »

»Vid rue de la Harpe 1852.»

Huru väl Saccard än kunde behärska sig, bleknade han dock nu. Det ryckte nervöst kring hans mun. Det var inte därför, att han nu för ögonblicket kom ihåg den där flickan, som han slog omkull i trappan, han visste icke ens, att hon hade blifvit hafvande och kände icke till, att det fanns något barn. Men han kände det alltid mycket obehagligt att bli påmind om sina första eländiga år.

»Åh, rue de la Harpe! Där bodde jag bara en vecka, strax jag hade kommit till Paris, medan jag sökte en bostad. .. Men farväl nu så länge!»»Farväl så länge!» sade Busch med ett visst eftertryck i tonen. Han misstog sig nämligen och såg i Saccards förvirring en bekännelse samt funderade redan på, hur han skulle i någon betydande mån kunna dra fördel af äfventyret.

När Saccard åter hade kommit ut på gatan, vände han helt maskinmässigt om till börstorget. Han riktigt darrade och tittade icke ens på den lilla fru Conin, hvilkens täcka, blonda hufvud smålog i dörren till pappershandeln. På torget hade rörelse tilltagit. Klockan fattades en kvart i tre, skränet och striden gällde nu de sista kursnoteringarna och gåfvo luft åt den ursinniga ifvern att få veta, hvem som skulle gå hem med fulla händer.

Han stod alltjämt orörlig och betraktade stridsvimlet där uppe, han tänkte på sitt förflutna lif, och anfäktades af hågkomsten om, huru han först började, om hvilket allt Buschs fråga nyss hade väckt erinringar hos honom. Han mindes rue de la Harpe och sedan rue Saint-Jacques, där han hade nött sina snedgångna stöflar som en äfventyrare, hvilken hade kommit till Paris för att slå det under sig; och han greps af raseri vid tanken på, att ännu hade han icke lagt det under sig, han stod åter på bar backe och på lur efter lyckan, otillfredsställd, pinad af en hunger efter njutningar, sådan, att han aldrig hade lidit däraf i högre grad. Med allt skäl sade denne galne Sigismond: det är icke af arbete man lefver, blott de eländiga och dårarna arbeta för att göda de andra. Börsspekulationen var det enda, som dugde; i ett slag, från kväll till morgon blott, ger det välstånd, lyx, ett lif i stor stil — lifvet fullt ut.

Men någon, som gick förbi, knuffade till honom utan att ens vända sig om och be om ursäkt. Han kände igen Gundermann, som nu tog sig sin lilla promenad för sin hälsas skull; han såg honom gå in i ett konditori, där denne guldets konung ibland köpte en ask konfekt för en franc åt sina små sondöttrar. Och denna knuff just i detta ögonblick under denna hans feberaktiga upphetsning efter turen rundt kring börsen var liksom ett piskrapp, en sista stöt, som kom honom att fatta sitt beslut. Han hade nu fullbordat platsens kringränning; nu skulle anfallet ske. Han gaf ett högtidligt löfte om en strid utan försköning: han skulle icke lämna Frankrike, han skulle trotsa sin bror, han skulle börja det sista höga spelet, en fruktansvärdt djärf strid, som skulle lägga Paris under hans fötter eller också slunga honom i rännstenen, slagen och tillintetgjord.

Saccard stod ända till börsens stängning envist kvar på sin post, där han gjorde sina iakttagelser och tänkte hotfulla tankar. Han såg, huru peristylen blef folktom och huru alla människorna, upphetsade och trötta, i brokigt virrvarr långsamt strömmade utför trappan.Efter sin sista, olyckliga tomtaffär, då Saccard måste lämna sitt palats vid Monceau-parken åt sina kreditorer för att undgå en ännu större katastrof, tänkte han först på att ta sin tillflykt till sin son Maxime. Sedan dennes hustru hade af lidit och j ordats i en liten kyrkogård i Lombardiet, innehade Maxime ensam ett litet hus vid avenue de 1'Im-peratrice, där han hade inrättat sitt lif med klok och grym själfviskhet; utan att begå något snedsprång lefde han där upp den dödas förmögenhet, han var nämligen klen till hälsan, gammal i förtid genom utsväfningar. Han vägrade kort och bestämdt sin far att taga honom till sig, »för att de skulle fortfarande lefva i god sämja med hvarandra», förklarade han med sin betänksamma och småleende min.

Då tänkte Saccard på någon annan tillflykt. Han kom ihåg, att undervåningen och våningen en trappa upp i furstinnan d’Orviedos palats vid rue Saint-Lazare fortfarande stodo obebodda, med stängda dörrar och fönster. Furstinnan d’Orviedo, som efter sin mans död hade inrättat sig i tre rum två trappor upp, hade icke ens låtit sätta upp något anslag om uthyrning på inkörsporten, där gräset frodades. En låg dörr vid andra ändan af fasaden ledde upp till våningen två trappor upp genom en trappa för betjäningen. Och då han stod i affärsförbindelser med furstinnan, hade han ofta gjort henne besök, hvarvid han förvånat sig öfver hennes liknöjdhet för att få någon inkomst af sina outhyrda våningar. ^ Hon bara skakade på hufvudet; i penningfrågar hade hon sina egna idéer. Men när han ville hyra för sin egen räkning, samtyckte hon genast; för en löjligt låg hyra af tiotusen francs upplät hon åt honom våningen på nedra bottnen och den praktfulla våningen en trappa upp, furstligt inredd och säkert värd det dubbla.

Man kom ännu ihåg den ståt, som utvecklades af furst d’Orviedo. I feberyran efter sin oerhörda finansiella framgång, när han hade kommit från Spanien i ett regn af miljoner, hade han köpt och låtit restaurera detta hotell, medan han väntade på det palats af marmor och guld, hvarmed han drömde om att förvåna världen. Byggnaden förskref sig från förra århundradet — en af dessa, som galanta seigneurer för sitt höga nöjes skull läto uppföra midt i stora trädgårdar; men sedan delvis nedrifven och återuppförd i allvarligare proportioner, hade den af sin forna park i behåll blott en stor gård, kantad af stallar och vagnshus.

Midt under sin ruin släpade Saccard med sig en svans af tjänare, spillrorna af en alldeles för talrik personal: en kammartjänare, en kock och dennes hustru, som hade linneförrådet om hand, en kvinnlig tjäna-rinna till, hvilken fått stanna kvar, man visste icke hvarför, en kusk och två stalldrängar; stall och vagnshus stodo icke heller tomma, där satte han in två hästar och tre vagnar, hvarjämte han i bottenvåningen inrättade en matsal för sitt tjänstefolk. Det var denne man, som i kassan icke hade femhundra francs, som riktigt tillhörde honom, men som lefde på en sådan fot, som om han hade egt två å trehundratusen francs om året. Han hittade också på utvägar att breda ut sin person ide stora rummen i första våningen: de tre salongerna, de fem sofrummen, oberäknadt den stora matsalen, där man kunde duka ett bord med femti kuverter. Där förde förr en dörr till en inre trappa, som ledde till en våning två trappor upp och till en annan, mindre matsal. Furstinnan, som nyligen hade hyrt ut denna del af den andra våningen till en inge-niör Hamelin — en ungkarl, som bodde tillsammans med sin syster — hade nöjt sig med att sätta igen dörren med ett par grofva skrufvar. Sålunda delade hon med denne hyresgäst den forna baktrappan, medan Saccard fick ensam glädja sig åt hufvudtrappan. Han möblerade delvis några rum med sina kvarlefvor från Monceauparken och lät de andra stå tomma. Han lyckades till och med att lifva upp denna sträcka af sorgliga och kala väggar, hvarifrån en oresonlig hand tycktes ha slitit bort till och med de minsta flikar af väggbonader, så fort fursten var död. Och han kunde åter börja att drömma sina drömmar om stora rikedomar.

Vid den tiden var furstinnan Orviedo en af de märkvärdiga företeelserna i Paris. För femton år sedan hade hon underkastat sig att gifta sig med fursten, som hon alls icke älskade, för att lyda en uttrycklig befallning af sin mor, härtiginnan de Combeville. Då hade den unga 20-åriga flickan stort rykte för skönhet och förstånd, var mycket gudfruktig, en smula för mycket allvarsam, fast hon med passion älskade lifvet i stora världen. Hon kände icke till de underliga historier, som voro i svang om fursten och ursprunget till hans kungliga rikedom, som anslogs till trehundra miljoner — ett helt lif af förfärliga stölder, icke i skogarnas gömsle med väpnad hand, såsom de ädla äfventyrarna fordomdags, utan såsom en korrekt nutida bandit midt på ljusa dagen på börsen i de stackars godtrognas fickor, bland ruin och död. Både därnere i Spanien och här i Frankrike hade grefven tagit lejonparten af vinsten på alla de stora skurkstreck, hvarom traditionen berättar. Fastän hon icke hade en aning om den smuts och det blod, där han hade samlat så många miljoner, hade hon allt från den första stunden, de sammanträffade, hyst en motvilja, som icke ens hennes religiositet kunde hjälpa henne att öfvervinna; och snart hade ett doft, ständigt växande hat sällat sig till denna motvilja, ett hat, därför att hon icke fick något barn i detta äktenskap, hvilket hon af lydnad hade underkastat sig. Moderskapet skulle ha skänkt henne tillfredsställelse, hon afgudade barnen och därför började hon att hata denne man, som icke kunde skänka henne någon lycka hvarken som älskarinna eller mor. Det var nu, furstinnan kastade sig in i en oerhörd lyx, bländade Paris med glansen af sina fester och förde en så praktfull stat, att det påstods, att man hyste afund mot henne i Tuileriema. Men så, när

fursten plötsligt dog af ett slaganfall, blef det med ens absolut tyst, fullständig natt i hotellet vid rue Saint-Lazare. Icke mera ett ljus, icke ett ljud, dörrar och fönster voro tillbommade, och det ryktet spridde sig, att furstinnan, efter att ha i största hast utrymt undervåningen och våningen en trappa upp, hade som en eremit dragit sig tillbaka till tre små rum i andra våningen tillsammans med en för detta kammarjungfru hos sin mor, gamla Sophie, som hade varit hennes barnjungfru. När hon åter visade sig, var hon klädd i en enkel svart yllekländning,med håret gömdt under en spetsduk, fortfarande liten och fetlagd, med sin smala panna, sitt täcka, runda ansikte med pärltänder mellan de hopknipta läpparna; men hennes hy var redan gul, hennes ansikte uttryckslöst, fånget i en enda föresats, liksom hos en nunna, hvilken länge varit innesluten i kloster. Hon hade nyss fyllt tretti år och sedan den tiden hade hon lefvat uteslutande för de mest omfattande barmhärtighetsverk.

I Paris blef förvåningen stor, och allahanda märkvärdiga historier voro i omlopp. Furstinnan hade ärft hela förmögenheten, de mycket omtalade trehundra miljonerna, hvarmed äfven tidningarna sysselsatte sig. Om det nu var i följ d af att hennes rättskänsla gj orde uppror, då hon fick hand om alla papperen, som rörde hennes rikedom, säkert är, att hon under de fem åren, hon hade varit änka, lefvat i feberaktig åtrå att försaka och godtgöra. Hon ansåg sig numera blott som en bankir, hos hvilken de fattiga hade deponerat trehundra miljoner, för att de skulle användas till så stort gagn för dem som möjligt; hon var blott en räkenskapsmänniska, deras ombud, som lefde bland siffrorna, bland en massa notarier, handtverkare och arkitekter. Hemma hos sig, i sina tre små rum, tog hon endast emot fyra eller fem personer, som voro hennes ombud, hennes ställföreträdare, och där tillbringade hon sina dagar vid skrifbordet som chef för stora affärer och väl afstängd från alla obehöriga, bland trafvar af pappersluntor, som växte henne öfver hufvudet. Hennes dröm var att kunna hindra allt elände, från det späda barnets, som får lida, därför att det kommit till, och ända till gubbens, som icke kan dö utan kval. Under dessa fem år, då hon hade kastat ut pengar med fulla händer, hade hon grundat en barnkrubba, en rymlig och ljus inrättning, där redan trehundra barn lämnades in; ett barnhus, där ett hundra gossar och lika många flickor fingo uppfostran och undervisning så som barn i borgerliga familjer; en asyl för åldringar, hvilken kunde ta emot femti män och femti kvinnor, samt ett nyss öpp-nadt sjukhus med tvåhundra sängar. Men hennes älsklingsverk, det som i detta ögonblick upptog hela hennes hjärta, det var Arbetshemmet, en skapelse efter hennes eget hufvud och hvilket skulle ersätta räddningshemmet; där skulle trehundra barn, etthundrafemti gossar och lika många flickor, alla uppsamlade i last och brott på Paris’ gator, pånyttfödas genom kärleksfull omvårdnad och genom att få lära sig ett yrke. Dessa olika stiftelser, ansenliga donationer och en vanvettigt slösande gifmildhet hade på fem år slukat nära etthundra miljoner. Ännu några år på detta sätt, och hon skulle vara ruinerad utan att ens ha så stor ränta kvar, att den räckte till det bröd och den mjölk, hvaraf hon nu lefde. När hennes gamla vårdarinna Sophie bröt sin vanliga tystlåtenhet och bannade henne allvarligt samt förutsade, att hon skulle dö i armod, då log hon ett matt leende, det enda, som numera syntes på hennes färglösa läppar — ett gudomligt leende af förhoppning.

Det var just med anledning af arbetshemmet, som Saccard gjorde furstinnan Orviedos bekantskap. Han var en bland egarna till det tomtområde, som hon köpt för detta hem. Hon blef förtjust i hans raskhet att sköta affärer och hon vände sig sedan till honom med anledning afvissa svårigheter med entreprenörerna. Han blef själf intresserad för arbetena, hans fantasi tilltalades af den storslagna plan, som hon gaf arkitekten till uppgift: två monumentala flyglar, den ena för gossarna, den andra för flickorna, sammanbundna genom en hufvudbyggnad, som skulle innehålla kapell, gemensamma lokaler, förvaltningens och betjäningens rum; och hvardera flygeln hade sin ofantliga lekplan, sina verkstadsrum, sina uthusbyggnader af alla möjliga slag. Men hvad som framför allt hos honom, som alltid haft särskild smak för det ståtliga och praktfulla, hade väckt förtjusning, det var den lyx, som utvecklades, det kolossala i byggnadsföretaget och att det användes material, som skulle trotsa århundraden, en rikedom på marmor, ett kök med väggar af porslin och i hvilket man kunde steka en oxe, jättestora matsalar med präktiga ekpaneler, sofrum öfversvämmade af ljus och som blef vo ännu gladare genom ljusa målningar på väggen, ett linnerum en badsal och ett sjukrum, allt inredt med den mest förfinade smak. När arkitekten, som fann denna ståt onödig, orolig talade om kostnaderna, afbröt furstinnan honom tvärt: hon hade lefvat i lyx, nu ville hon ge denna åt de fattiga, för att de i sin ordning skulle få njuta af den — de, som

tillverkade de rikas lyxföremål. Ty den drömmen var hennes fixa idé: att öfverhopa de elända med lifvets goda, låta dem sofva i sådana sängar, sitta vid sådana bord som de lyckligt lottade i lifvet, icke mera på måfå kasta åt dem som allmosa en brödkant eller ge dem en brits att hvila på — nej, det präktiga lifvet i ett palats, där de skulle vara hemma hos sig och taga revanche, smaka segrarens njutnin-gar.^Men när hon så Östeut pengar med fulla händer och genom dessa ofantliga kostnadsförslag blef hon bestulen på det af sky värdaste sätt; en svärm af entreprenörer lefde på henne, utan att ta med i räkningen de förluster, som berodde på dålig kontroll; man förskingrade de fattigas egendom. Och det var Saccard, som öppnade hennes ögon och bad henne, att han skulle få reda ut räkenskaperna, för Öfrigt fullkomligt oegennyttigt, endast för nöjet att få ordning i denna galna miljondans, som hänförde honom. Aldrig hade han varit så samvetsgrannt hederlig. I denna jättestora och invecklade affär blef han den verksammaste, den rättrådigaste medarbetare och uppoffrade sin tid, till och med sina pengar, hvarvid hans enda belöning var den glädje, han erfor däraf, att dessa ansenliga belopp gingo genom hans händer. På Arbetshemmet kände man uteslutande honom, ty furstinnan gick aldrig dit och icke heller besökte hon sina andra stiftelser, utan höll sig dold i sina tre små rum liksom en osynlig, god gudinna; men han kom dit, han blef tillbedd och välsignad, han öfverhopades med all den tacksamhet, som hon tycktes icke vilja veta af.

Allt sedan den tiden hyste Saccard en obestämd plan, hvilken med ens fick en önskans klara och tydliga form, så fort han såsom hyresgäst hade flyttat in i Orviedohotellet. I denna ovisshetens period, hvari han befann sig, sedan spekulationerna hade utfallit olyckligt och då han icke visste, hur han åter skulle kunna skaffa^sig förmögenhet, föreföll detta honom som en pånyttfödelse, en plötslig uppenbarelse: att bli utdelaren af dessa kungliga kärleksgåfvor, bli den, som kanali-serade denna guldflod, som strömmade ut öfver Paris. Ännu fanns det tvåhundra miljoner kvar; hvilka verk kunde man icke ännu skapa, hvilken mängd af underbara byggnader kunde man icke kalla fram ur jorden! Utan att ta i betraktande, att han skulle göra dessa miljoner fruktbärande, fördubbla dem, tredubbla dem, förstå att använda dem så väl, att han skulle få fram en hel värld ur dem. Allt förstorades inför hans våldsamma ifver, han lefde blott i den berusande tanken att sprida ut dem som allmosor utan all ända, dränka det lyckliga Frankrike däri, och han blef helt rörd, ty härvidlag var han fullkomligt ärlig, icke en sou skulle stanna mellan hans fingrar. I hans visionära hjärna var det en idyll, en omedveten jätteidyll, hvari icke blandade sig någon önskan att godtgöra sina forna finansiella rofferier. Så mycket mindre som däri låg hela hans lifs dröm, den att eröfra Paris. Hvilka underverk skulle han icke utföra, om han i det godas tjänst använde sin förmåga som affärsman, sin slughet, sin ihärdighet, sin fullständiga fördomsfrihet. Och han skulle ha den oemotståndliga makt, som vinner bataljerna: pengar, kistor fulla af pengar, dessa pengar, som ofta göra så mycket ondt, men som skulle göra så mycket godt den dag, då man såge sin stolthet och sitt nöje i att ge.

Saccard gaf sin plan allt större omfattning och till sist frågade han sig själf, hvarför han inte skulle kunna gifta sig med furstinnan. Det skulle klargöra deras ställning gent emot hvarandra och hindra elaka uttydningar. Under en månad manövrerade han skickligt, framlade lysande planer, trodde, att han hade gjort sig oumbärlig. Och en dag gjorde han med lugn naivitet henne sitt anbud, utvecklade sin stora plan. Det var ett riktigt kompanjonskap han erbjöd henne: han skulle ägna sig åt att bli en utredningsman och förband sig att till de fattiga återbetala de summor, fursten hade stulit, tiodubblade. Furstinnan, i sin evinnerliga svarta klädning och med sin spetsduk öfver hufvudet, hörde uppmärksamt på honom, utan att hennes gula ansikte lifvades af någon sinnesrörelse. Hon blef ganska frapperad af de fördelar, ett dylikt bolag kunde medföra, men för öfrigt likgiltig för andra hänsyn. Hon uppsköt svaret till dagen därefter, men då sade hon nej; säkert hade hon betänkt, att hon icke längre skulle ensam få råda öfver sina barmhärtighetsgåfvor, och hon ville med oinskränkt maktfullkomlighet sköta om den saken, äfven om det skedde på ett oklokt sätt. Men hon förklarade, att hon skulle vara lycklig att få behålla honom som rådgifvare; hon visade, huru mycket hon värderade hans medarbetarskap genom att be honom att fortfarande intressera sig för Arbetshemmet, hvars verkliga styresman han var.

När hans plan störtade samman genom furstinnans lugna och bestämda afslag, kände han sig åter gripen af en ursinnig stridslust. Att kämpa, att vara den starkaste i spekulationernas heta strider, att sluka upp andra för att icke själf bli uppslukad — det var, näst efter hans törst efter yttre glans och njutningar, den mäktiga, den enda

orsaken till hans passion för affärer. Om han också icke samlade pengar, hade han dock en annan glädje: han berusades af de stora siffrornas kamp, af förmögenheter, hvilka som armékårer störtade sig emot hvar-andra, af fientliga miljoners sammandrabbningar, med nederlag eller segrar. Och med ens reste sig åter hans hat mot Gundermann, hans otyglade begär efter revanche: att slå ned Gundermann, det var den gäckande åtrå, som ständigt ansatte honom hvarje gång, då han slagen låg på marken. Om han också kände det barnsliga i ett dylikt försök, skulle han icke kunna åtminstone fresta på det, bereda sig en jämnställd position, tvinga honom till att dela med sig af makten, liksom kungarna i ett par lika mäktiga grannriken, hvilka titulera hvarandra för kusiner? Det var då, som börsen åter lockade honom till sig, med hufvudet fullt af företag, som han ville sätta i gång, med feberaktigt ifriga funderingar åt olika håll och öfver olikartade affärer, så att han icke visste, för hvad han skulle besluta sig, tills en dag en väldig idé, öfverlägsen alla de andra, tog öfverhanden öfver dem och så småningom helt och hållet bemäktigade sig honom.

Under den tid Saccard hade bott i Orviedopalatset, hade han ibland sett en syster till ingeniör Hamelin, som bebodde den lilla våningen två trappor upp — en dam af beundransvärd växt, fru Caroline, som hon helt förtroligt kallades. Hvad som framför allt, redan första gången de möttes, hade frapperat honom, var hennes präktiga hvita hår, hvilket hon hade fått redan vid tjugufem års ålder. Nu var hon knappt tretti-sex. Hon hade aldrig varit vacker, men detta hvita, fina, silkeslena hår gaf ett mildare uttryck åt hennes något hårda drag, ett leende, mormoderligt behag, paradt med en täck, förtjusande ung kvinnas friskhet och styrka. Hon var storväxt, kraftfull, med fri och mycket nobel hållning.

Syskonen Caroline och Georges Hamelins far hade varit läkare i Montpellier, en framstående vetenskapsman och ifrig katolik. Han hade dött utan att lämna efter sig någon förmögenhet. Vid faderns frånfälle var dottern sexton år och sonen nitton; och enär han nyss hade kommit in i Polytekniska skolan, följde hon med honom till Paris, där hon tog plats som lärarinna. Hon underhöll honom med fickpengar under de två år, hans kurs räckte; och när han sedan hade utexaminerats ur skolan, men i ogunstig tur och därför länge fick gå sysslolös, var det hon, som underhöll honom under väntan på någon plats. De båda syskonen höllo innerligt af hvarandra och drömde om att aldrig skiljas åt. Emellertid erbjöd sig ett oväntadt äktenskap, ty den unga flickans täckhet och lifliga intelligens hade intagit en bryg-geriegare, som var miljonär och som hade lärt känna henne i den familj, där hon var lärarinna. Georges ville, att hon skulle taga emot anbudet, men det ångrade han sedan bittert, ty efter några års äktenskap blef Caroline tvungen att begära skilsmässa, för att icke bli dödad af sin man, som drack och ofta öfverföll henne med knif under anfall af vansinnig svartsjuka. Hon var nu tjugusex år och åter lika fattig som förut, enär hon bestämdt vägrade att ta emot något underhåll af den make, hon öfvergaf. Men hennes bror hade nu efter många fruktlösa försök fått en anställning, som han tyckte bra om: han skulle resa till Egypten med den kommission, som fått i uppdrag att göra de första undersökningarna för Suezkanalen. Han tog systern med sig, och helt re-solut slog hon sig ned i Alexandria, där hon åter började att ge lektioner, medan han gjorde resor i landet. De stannade i Egypten ända till 1859 och bevittade de första slagen med jordhackan på Port-Saids kust. Sedan skickades Hamelin till Syrien och stannade där. Han förmådde Caroline att flytta till Bejrut, där hon fick nya elever. Han kastade sig in i ett stort företag, som stöddes af ett franskt bolag, nämligen anläggandet af en körväg från Bejrut till Damaskus. Där bodde de ytterligare i tre år, tills vägen blef färdig; han reste omkring i bergen, och hon följde med honom, så ofta hon blef ledig, och tog del i hans planer om att återväcka till lif genom odling denna gamla jord, som sof under en utdöd kulturs aska. Han hade samlat en hel portfölj, som svällde af planer och idéer, och nu kände han ett bjudande behof af att vända om hem till Frankrike, om han ville realisera denna väldiga massa af företag, bilda bolag, skaffa kapital. Och efter nio års vistelse i Orienten foro de hem; men i Paris möttes Hamelin af svart otur. Under ett och ett kvarts år hade han nu kämpat för sina förslag utan att kunna få någon enda människa att dela hans tro; han var alldeles för blygsam, alldeles för lite talför och hade nu hamnat uppe i andra våningen af hotel d'Orviedo i en liten bostad om fem rum, som han hyrde för 1,200 francs, mera fjärran från framgången, än när han ströf-vade omkring i Asiens berg och på dess slätter. Deras tillgångar smälte hastigt ihop; syskonen skulle snart stå inför mycket stort betryck.

Det var just det, som väckte Saccards intresse, den växande sorgbundenheten hos fru Caroline, hvars täcka

glädtighet fördystrades genom den modlöshet, hvari hon såg brodern sjunka. Af dem båda var hon den mest manliga. Georges, som till det yttre var mycket lik henne, fast mera klen, hade sällsynt begåfning för sitt arbete, men han fördjupade sig i sina studier, och man fick icke rycka honom ifrån dem. Uppfostrad i den strängaste katolicism, hade han sedan bevarat sin barndomstro; hans syster däremot hade fått en friare åskådning, därigenom att hon hade läst ofantligt mycket, genom de omfattande insikter, som hon förskaffat sig, när hon satt bredvid honom under de långa timmar, då han fördjupade sig i sina ingeniörsarbeten. Hon talade fyra språk, hade läst nationalekonomi och filosofi. Om hon icke mera själf trodde, var hon fortfarande mycket hänsynsfull gent emot broderns tro. En förklaring hade eget rum dem emellan, och sedan hade de aldrig mera talat om saken. Med all sin enkelhet och godmodighet var hon en högt begåfvad kvinna; och begåfvad med ett utomordentligt lifsmod och en glad sinnesstyrka, som höll stånd mot lifvets vedervärdigheter, brukade hon säga, att hennes enda oläkliga sorg var, att hon icke hade fått något barn.

Saccard lyckades göra Hamelin en tjänst genom att skaffa honom ett litet arbete. Och på det sättet kom han i förtroligt förhållande till de båda syskonen samt kom ofta dit upp för att tillbringa kvällen tillsammans med dem i deras sparsamt möblerade salong, som var förvandlad till arbetsrum. En improviserad dekorering af väggarna lifvade upp det nakna rummet: en serie af kartor, en följd af ljusa akvareller, hvarje blad fastsatt med fyra stift. Det var portföljens kartor, som

3 Zola, Pengar.Hamelin hade exponerat på detta satt, de teckningar han utfört i Syrien, hela hans framtid; och akvarellerna voro af fru Caroline, vyer där borta ifrån, typer, dräkter. Saccard föll gärna i tankar framför dessa kartor och akvareller, som högeligen intresserade honom, och han bad oupphörligen om nya förklaringar. I hans hjärta grodde redan en storslagen idé.

En förmiddag träffade han fru Caroline ensam, sittande framför det lilla bord, som hon hade anordnat till sitt skrifbord. Hon var ytterst nedslagen.

»Hvad skola vi göra? Det här går bestämdt på tok... Jag är nog modig, men i ett slag komma vi att stå totalt utblottade. Hvad som pinar mig är den oföretagsamhet, hvari min bror sjunkit ned i följd af olyckan, ty han är icke stark, har endast kraft i arbetet. .'. Jag hade tänkt att åter ta plats som lärarinna för att åtminstone kunna hjälpa honom. Jag har sökt, men ingenting funnit. . . Och jag kan väl inte bli piga.»

Saccard hade aldrig sett henne så bragt ur fattningen och så modlös.

»Därhän har det väl, för tusan, inte gått!» utropade han.

Hon skakade på hufvudet, hon yttrade sig bittert om tillvaron, som hon brukade ta så gladt, äfven när den var svår. Och när Hamelin trädde in just i detta ögonblick och talade om sin senaste motgång, stego stora tårar sakta upp i hennes ögon. Med knutna händer och stirrande framför sig satt hon vid sitt bord utan att säga något.

»Och att tänka sig», undföll det Hamelin, »att det där borta finns miljoner, som ligga och vänta på oss, om blott någon ville hjälpa mig att förtjäna dem!»

Saccard stod framför en ritning, som föreställde fasadritningen af en villa midt ibland stora magasin.

»Hvad är det här?» frågade han.

»Åh, det där har jag bara gjort för ro skull», förklarade ingeniören. »Det är ett utkast till en bostad där borta i Bejrut åt direktören för det bolag, jag drömmer om, ni vet. Det förenade ångbåtsbolaget.»

Under sin vistelse i Orienten hade han kommit underfund med, huru bristfälligt kommunikationsväsendet var. Några bolag med säte i Marseille mördade hvarandra genom konkurrensen och kunde aldrig komma därhän, att de hade tillräcklig och tidsenlig material. En af hans första idéer, som till och med var grundvalen för samtliga hans idéer, var att sammanslå dessa mindre bolag, att förena dem till ett enda stort bolag, med ett aktiekapital på miljoner, hvilket skulle trafikera hela Medelhafvet och upprätta linjer för alla hamnar i Afrika, Spanien, Italien, Grekland, Egypten, Asien, ända längst in i Svarta hafvet. Detta var en både en högst skarpsinnig organisatörs och en förträfflig patriots idé: det var att eröfra Orienten åt Frankrike, för att icke tala om, att han därigenom kom

närmare Syrien, där han skulle öppna ett vidsträckt fält för sina operationer.

»Ja, konsortierna!» mumlade Saccard, »de synes för närvarande ha framtiden för sig . . . Det är en så mäktig associationsform! Tre å fyra små företag, som föra ett mera eller mindre tynande lif, när de äroisolerade, få en oemotståndlig och framgångsrik lifskraft, om de slå sig tillhopa.. .Ja, framtiden tillhör de stora kapitalen, de stora massornas centraliserade arbete. All industri, all handel skall till sist vara blott en enda ofantlig basar, där man skall kunna förse sig med allt.»

Åter stannade Saccard, nu framför en akvarell, som framställde en vild utsikt, en ofruktbar och ödslig hålväg, som tillspärrades af nedstörtade jättelika klippblock, öfverst bevuxna med busksnår.

»En hålväg vid Karmel», förklarade Hamelin. »Min syster tog den där skissen, medan jag undersökte denna sidan af berget.»

Och han tilläde helt lugnt:

»Mellan de krithaltiga kalklagren och porfyren finns det, särskildt på bergets sida, en ansenlig åder af svafvelsyradt silfver, ja en silf-vergrufva, hvars bearbetande enligt mina beräkningar skulle ge ofantlig vinst.»

»En silfvergrufva? » upprepade Saccard ifrigt.

Fru Caroline, som alltjämt satt och stirrade framför sig i sina dystra tankar, hade hört på, och som i en vision sade hon:

»Ack, Karmel! Hvilken ödslighet, hvilka dagar i ensamheten! Hvilken rikedom på myrten och ginst, som dofta skönt, den ljumma luften är fylld med vällukten däraf. Och ständigt sväfva örnar högt, högt därofvan .. . Men allt detta silfver, som sofver i denna graf vid sidan af så mycket elände! Man skulle vilja se lyckliga människoskaror, arbetsplatser, städer, som utvecklas, ett folk, pånyttfödt genom arbetet. »

»Det vore lätt att bygga en väg från Karmel till S:t Jean d’Acre», fortsatte Hamelin. »Och jag tror, att man också skulle träffa på järn, ty det är godt om järn i bergen i trakten ... Jag har också experimenterat med en ny smältmetod, som skulle åstadkomma betydande besparingar. Allt är klart, det är endast fråga om att få kapitalen.»

»Aktiebolaget Karmels silfvergrufvor!» mumlade Saccard.

»Och allt det här är blott små begynnelseaffärer», fortsatte inge-niören. »Se på den här serien af kartor, det här är det stora, det egentliga företaget: ett helt system af järnvägar, som genomkorsa Mindre Asien. Bristen på lätta och snabba kommunikationer är den förnämsta orsaken till det stillastående, hvari detta rika land är försänkt. Där finns icke en körväg; resor och transporter ske alltid på ryggen af mulåsnor eller kameler. Tänk er då, hvilken omstörtning, om järnvägslinjer trängde ända bort till öknens gränser. Handel och industri skulle tiodubblas, civilisationen skulle segra, Europa skulle omsider slå upp Orientens portar på vid gafvel. Om detta det allra minsta intresserar er, skola vi tala närmare därom. Och ni skall få se, ja ni skall få se!»

Den enda, stora svårigheten låg i genomskärningen af Taurus-bergen, men han hade ströfvat igenom de särskilda passen och försäkrade, att det var möjligt att för en förhållandevis låg kostnad bygga en direkt linje. För öfrigt tänkte han icke på att i ett tag fullständigt utföra hela systemet, utan successivt.

»Och sedan, sedan ...» fortsatte han.

Men han slutade icke, utan inskränkte sig till ett småleende, dåhan icke vågade att säga, huru långt hans djärfva planer gingo. Det var hans dröm.

»Åh, slätterna vid foten af Taurus», föll fru Caroline in med sitt långsamma, halft drömmande tonfall, »hvilket härligt paradis! Man behöfver bara röra det minsta i jorden, så spira ymniga skördar upp. Fruktträden — persikor, körsbär, fikon, mandel — brista under sina frukters börda. Och hvilka fält af oliv och mullbärsträd, lika stora skogar! Och hvilket enkelt och bekymmerslöst lif här i denna lätta, ständigt blå luft!»

Saccard skrattade, detta gälla, lystna skratt, som han lät höra, när han vädrade någon lycklig slump. Och när

Hamelin fortsatte att tala om flera andra förslag, särskildt om att starta en bank i Konstan-tinopel, och yttrade något om de ytterst inflytelserika förbindelser, han hade där, särskildt storvisiren, afbröt Saccard honom muntert:

»Det där är ju riktigt ett förlofvadt land!»

Och helt förtroligt lade han båda händerna på den fortfarande sittande fru Carolines axlar, och sade:

»Tappa inte modet! Jag håller mycket af er, och ni skall få se, att jag tillsammans med er bror skall göra något, som blir till stort gagn för oss alla ... Haf tålamod och vänta!»

Under den följande månaden skaffade Saccard åter ingeniören några små arbeten; och om han också icke talade mera om de stora affärerna, tänkte han dock säkert ständigt på dem, men kände sig betänksam och tvekande inför dessa företags förkrossande omfång. Men hvad som än mera knöt till den gryende vänskapens band var det helt naturliga sätt, hvarpå fru Caroline kom att intressera sig för hans änk-lingshushåll, hvars onyttiga omkostnader nästan uppslukade honom som blef sämre betjänad, ju flera tjänare han hade. När fru Caroline märkte det grofva rofferi, som bedrefs i hans hus, gaf hon honom först råd, tills han skrattande en vacker dag erbjöd henne att bli hans hus-föreståndarska. Hvarför inte? Var inte det ett sätt att bistå brodern med de 300 francs, som Saccard ville ge henne i månaden? Hon antog hans anbud och på åtta dagar omdanade hon hushållet, skickade af med kocken och hans hustru, för att endast ta en kokerska, hvilken jämte betjänten och kusken borde vara nog för sysslorna. Hon behöll också blott en häst och en vagn, utöfvade tillsyn öfverallt och granskade räkenskaperna med så noggrann omsorg, att hon efter de första fjorton dagarna hade åstadkommit en minskning med hälften. Han var naturligtvis förtjust.

Numera förde de ett mycket förtroligt samlif. Saccard hade fått den idén att ta bort skrufvarna, som stängde dörren mellan de båda våningarna, och nu kunde man fritt gå den inre trappan från den ena matsalen till den andra, så att medan hennes bror instängd där uppe från morgon till kväll arbetade på att ordna sina orientaliska papper, gick fru Caroline, som lämnade omsorgen om deras eget hushåll till deras enda tjänarinna, ned i undre våningarna hvarje timme på dagen för att ge sina order liksom hemma hos sig själf. Det hade blifvit Saccards glädje, att ständigt se denna ståtliga, vackra kvinna på igenom rummen med sinfasta, stolta gång, med detta glada leende, som föreföll så oväntadt för det hvita hårets skull, som låg så ostyrigt kring hennes unga ansikte. Hon hade återfått sitt glada humör och återvunnit lefnadsmodet, sedan hon kände sig nyttig, hade sin tid upptagen och alltid var på rörlig fot. Utan att affektera enkelhet nyttjade hon aldrig något annat än en svart klädning, i hvars ficka man hörde nyckelknippans skrammel. Och säkert roade det henne, den lärda damen, filosofen, att vara blott en god husmoder för en slösare, som hon började att hålla af, liksom man håller af okynniga barn. Ett hvarf var han mycket förtjust och räknade öfver, att det, när allt kom omkring, icke var större åldersskillnad mellan dem än 14 år samt undrade då, hvad som skulle hända, ifall han en vacker dag tog henne i sina armar. Var det troligt, att hon under de tio åren efter sin nödtvungna flykt från sin man, hvilken gett henne lika mycket stryk som ömhetsbetygelser, hade lefvat som resande amazon utan att se åt en man? Kanske hade resorna skyddat henne. Emellertid visste han, att en vän till hennes bror, en herr Beaudoin, en köpman i Bejrut, som snart skulle komma hem igen, hade varit mycket betagen i henne, så att han för att gifta sig med henne endast väntade på, att hennes man, som hade inspärrats på ett hospital såsom galen i följd af alkoholism, skulle dö. Detta giftermål skulle tydligen blott legalisera ett mycket förlåtligt, ja nästan tillåtligt förhållande. Och eftersom det alltså måste ha funnits en, hvarför skulle han inte kunna bli den andre? Men Saccard gick icke längre i sitt resonnemang, enär han tyckte, att hon var en så god kamrat, att kvinnan ofta försvann. Men när han såg henne med sin beundransvärdt vackra figur gå där i rummen, frågade han sig om igen, hvad som skulle hända, ifall han kysste henne, och han gaf sig själf det svaret, att det skulle hända något mycket alldagligt, kanske något ledsamt, och han uppsköt experimentet till längre fram och glad åt hennes hjärtlighet, gaf han henne kraftiga handtryckningar.

Men så fick fru Caroline plötsligt en stor sorg. En morgon kom hon ned modfälld, mycket blek och med förgråtna ögon, och han kunde ingenting få veta af henne om orsaken. Först följande dagen begrep han saken, då han däruppe fann ett notifikationskort, som tillkännagaf herr Beaudoins giftermål med en mycket ung och ofantligt rik flicka, dotter till en engelsk konsul. Slaget måste ha varit så mycket hårdare, som underrättelsen

hade kommit genom detta banala kort, utan minsta förberedelse och utan ens ett farväl. Det var den olyckliga kvinnans hela tillvaro, som störtade samman, det var mistningen af en aflägsen förhoppning, vid hvilken hon hakat sig fast i olyckans stunder. Och enär slumpen också kan vara afskyvärdt grym, hade hon just ett par dagar förut fått veta, att hennes man dött, och hon hade därför under fyrtiåtta timmar trott, att hennes dröm var nära att förverkligas. Hennes lif störtade i spillror; hon var tillintetgjord.

Samma kväll väntade henne en ny, stor öfverraskning: innan hon gick upp för att gå till sängs, steg hon som vanligt in till Saccard för att tala med honom om orderna för morgondagen, och då han talade så mildt och vänligt, att hon brast i snyftande gråt och i detta oöfver-vinneliga ömhetsbehof, i ett slags förlamning af sin vilja, fann hon sig sluten i hans famn, hon blef hans, utan att det skänkte hvarken den ene eller den andra någon glädje.

När hon åter kom till sig själf, kände hon ingen harm, men hennes dystra nedslagenhet växte mer och mer. Hvarför hade hon låtit detta ske? Hon älskade icke denne man, och han älskade sannolikt icke henne. Icke därför att hans ålder och utseende voro något hinder för att älska honom, och då hon ännu icke kände honom, ville hon gärna tro honom vara tjänstvillig, öfverlägset begåfvad, i stånd att genomföra hennes brors stora planer och lika hederlig som alla andra. Men hur dumt, att hon hängaf sig! Hon, som var så klok, ägde så mycken dyrköpt erfarenhet och så stor själf behärskning, hon hade fallit på detta sätt utan att veta hvarför, i ett gråtanfall, som en sentimental grisett! Det värsta var, att hon kände, att han var lika förvånad som hon öfver äfventyret, nästan förargad. När han hade sökt att trösta henne och hade talat med henne om herr Beaudoin som en för detta älskare, hvilkens lågsinnade trolöshet intet bättre förtjänade än glömska, och hon då hade ifrigt protesterat samt heligt bedyrat, att det aldrig hade rådt något intimt förhållande dem emellan, hade han först trott, att hon af kvinnlig stolthet icke talade sanning, men hon hade upprepat sina heliga bedyranden så bestämdt och uppriktigt, att han till sist blifvit öfvertygad om sanningen af hvad hon sade, att hon af rättskänsla och månhet om sitt kvinnovärde hade tagit sig i akt till giftermålet och att Beaudoin hade tåligt väntat under ett par år, men så tröttnat och gift sig med en annan, då tillfället frestat alltför mycket med ungdom och rikedom. Och det egendomliga var, att den vissa öfvertygelse, han sålunda kommit till och som hade bort än mera väcka Saccards passion, fyllde honom tvärtom med en viss förlägenhet, så väl förstod han nu den ödesdigra dumheten i den ynnest, hon skänkte honom. Att förnya det skedda, därtill tycktes ingendera af dem hafva lust.

I fjorton dagar var fru Caroline förfärligt nedstämd. Hon skötte sina många sysslor liksom förut, men på ett frånvarande sätt, utan att göra sig några illusioner. Och det enda, som skingrade hennes tankar, var att tillbringa alla sina lediga timmar vid det stora fönstret i arbetsrummet med blickarna fästa på trädgården till det angränsande huset, hotel Beauvilliers, där hon alltsedan första dagen, hon flyttat hit, anade, att armodet bodde, en sådan nöd, som gömmer sig och som är så hjärtskärande genom ansträngningen att bevara skenet. Äfven där fanns det människor, som ledo, och hennes sorg liksom badade sig i deras tårar.

Familjen Beauvilliers, som fordom utom ofantliga gods i Tou-raine och Anjou ägde ett präktigt hotel vid rue de Grenelle, hade icke mera i Paris än detta gamla hus, som i början af förra århundradet byggts utanför staden som ett slags sommarvilla, men som numera låg omslutet af de mörka husen vid rue Saint-Lazare. De få, vackra träden i trädgården stodo där som på bottnen af en brunn, och mossan växte äfver trappan, som föll i sär och smulades sönder. Och i dennakäUarfuktiga tystnad, på den sönderfallna trappans öfversta plan var grefvinnan de Beauvilliers den första, fru Caroline hade sett — en lång, mager dam på sexti år, alldeles hvithårig, med mycket förnämt, en smula urmodigt yttre. Med sin stora, raka näsa, sina tunna läppar, sin ovanligt långa hals såg hon ut som en mild t melankolisk svan. Nästan omedelbart bakom henne kom hennes dotter, Alice de Beauvilliers, tjugufem år gammal, men så klen och spenslig, att man skulle ha tagit henne för en liten flickunge, om icke redan hyn hade förlorat sin friskhet och ansiktets drag varit vissnade. Hon var i alla fall modern upp i dagen, fast klenare och mindre aristokratiskt förnäm och med halsen förlängd ända till vanskaplighet; det enda, som förlänade hennes framträdande behag var den melankoliska prägeln af en ädel ras i sitt utdöende. De båda damerna bodde ensamma, sedan sonen, Ferdinand de Beauviliers, hade tagit tjänst i de påfliga zuaverna efter striden vid Castelfidardo, som Lamoriciére förlorade. Hvar dag, då det icke regnade, trädde de ut, den ena bakom den andra, gingo utför trappan och började att långsamt promenera omkring den lilla gräsmattan midt i

trädgården, utan att växla ett ord med hvarandra. Säkert var det för hälsans skull, de promenerade.

Det fanns alltid en häst i stallet och en vagn i vagnshuset, som vårdades af en gammal betjänt, som var på samma gång kammartjänare, kusk och portvakt, liksom det fanns en köksa, hvilken också gjorde tjänst som kammarjungfru. Korrekt förspänd, rullade vagnen ut genom stora porten och förde dessa fruntimmer omkring på deras promenader eller visiter, och bordet hade ännu en viss lyx, då om vintern hvar fjortonde dag några vänner kommo till middag; men hvilka långvariga umbäranden, hvilka bedröfliga besparingar hvarje stund kostade icke detta lögnaktiga sken af välstånd. I ett litet skjul, där ingen såg det, höll pigan oupphörligen på med att tvätta deras gamla utslitna, men omsorgsfullt lappade linne, för att tvätterskans nota skulle bli mindre. Det var alla möjliga gnidiga, futtiga och rörande knep för att spara till det yttersta. I detta stora hus använde de båda fruntimmerna, då de icke sågo främmande hos sig, endast ett enda rum, hvilket de hade gjort till både sin matsal, sitt arbetsrum och sofrum. När fönstret stod på glänt, kunde man se grefvinnan sitta och laga sitt linne som en liten tarflig borgarhustru, medan den unga fickan satt och stickade strumpor eller halfvantar åt sin mor. En dag, då det var våldsamt oväder, kunde man se bägge två komma ut i trädgården och samla ihop sanden, som det häftiga

regnet förde bort.

Fru Caroline kände nu till deras historia. Grefvinnan de Beauvilliers hade varit mycket olycklig med sin man, som var en utsväf-vande sälle, men öfver hvilken hon aldrig beklagade sig. En kväll hade man fört honom hem döende; han hade fått ett skott tvärs igenom kroppen. Man hade talat om en olyckshändelse på jakt. ett skott, som hade af lossats af en förbittrad skogvaktare, hvilkens hustru eUer dotter han sades ha förfört. Det värsta var, att med honom var det slut med familjen de Beauvilliers fordom kolossala förmögenhet, somlåg i ofantliga jordegendomar, kungliga besittningar, som redan före revolutionen hade förminskats och som hans far och han själf hade gjort ände på. Af alla de stora jordagodsen var nu kvar en enda landt-gård, Aublets, ett par mil från Vendöme, hvilken inbringade omkring femton tusen francs i ränta, änkans och hennes båda barns enda inkomstkälla. Huset vid rue de Grenelle var för länge sedan såldt, och det vid rue Saint-Lazare uppslukade större delen af de femton tusen från landtgården, enär det var så intecknadt, att det i sin tur nu hotades med försäljning, om räntorna icke betalades. Det blef blott sex å sjutusen francs till fyra personers underhåll. För åtta år sedan, då hon blef änka med en son på tjugu år och en dotter på sjutton och då familjens ekonomiska ruin också inträffade, hade grefvinnan i sin adelsstolthet gifvit ett heligt löfte, att hon hellre skulle lefva af vatten och bröd än sänka sig under sitt stånd. Hennes enda tanke numera var att upprätthålla sin rang, att gifta bort sin dotter med en man af lika god adel samt göra sin son till soldat.

Ferdinand, som nu var i påflig tjänst, var henne ständigt en anledning till hemlig oro, ty hans hälsa var dålig, han var klen, trots sitt manhaftiga yttre, med ett degenereradt och dåligt blod, och Roms klimat var farligt för honom.

Hvad beträffar Alices giftermål, dröjde därmed så länge, att den stackars modern fick ögonen fulla af tårar, när hon såg på henne, som under väntetiden åldrades och vissnade. Fast hennes utseende var obetydligt och svårmodigt, saknade hon ingalunda begåfning; hon hyste en brinnande åstundan efter att få lefva ett verkligt lif, efter en man, som älskade henne, efter lycka. Men då hon icke ville göra hemmet ännu bedröfligare, än det var, låtsade hon sig ha afstått från allt, skämtade öfver äktenskapet, sade, att hon kände sig kallad till att bli gammal mö; men om nätterna borrade hon ned hufvudet i kudden och grät, hon trodde sig skola dö af sorg öfver att vara allena. Genom sin underbara sparsamhet hade grefvinnan lyckats att lägga af tjugutusen francs det var Alices hela hemgift. Hon hade också ur deras ekonomiska skeppsbrott räddat några smycken, ett armband, ringar, örhängen, som man kunde värdera till omkring tiotusen francs

— en mycket mager hemgift, som hon icke ens vågade tala om och som knappt räckte till de närmaste utgifterna, ifall den väntade friaren infunne sig. Men hon ville dock icke tappa modet, icke afstå från någon enda af privilegierna, som följde med hennes börd, ständigt lika stolt. Det var henne omöjligt att gå ut till fots eller att knappa in på en mellanrätt, då hon hade gäster hos sig, men själf underkastade hon sig i hemlighet de största umbäranden, tvang sig att i veckotal lefva på potatis utan smör för att kunna lägga femti francs till sin dotters

ständigt lika otillräckliga hemgift. Det var en pinsam och barnslig, daglig och stundlig heroism, allt under det att huset alltmera för hvar dag hotade att sammanstörta öfver deras hufvuden.

Hittills hade emellertid fru Caroline icke haft tillfälle att tala med grefvinnan eller hennes dotter. Furstinnan Orviedo var det, som kom att föra dem tillsammans. Hon hade fått den idén att för sitt arbets-hem bilda en uppsiktskommitté, bestående af tio damer, som samlades två gånger i månaden, noggrant togo hemmet i skärskådande och kontrollerade hela personalen. Enär hon hade förbehållit sig att själf utse dessa damer, hade hon bland de främsta utvalt grefvinnan de Beauvilliers, som förr hade varit en god väninna till henne, men numera, då furstinnan hade dragit sig tillbaka från världen, hade blifvit helt enkelt hennes granne. Och då uppsiktkommittén helt plötsligt hade förlorat sin sekreterare, hade Saccard, som fortfarande hade ledningen af anstaltens administration, fått den idén att rekommendera fru Caroline såsom en utmärkt sekreterare, som man ingenständes kunde finna maken till. Uppdraget var i själfva verket rätt besvärligt, det var mycket skrifverier samt till och med praktiska omsorger, som voro dessa damer en smula motbjudande; och från första stunden hade fru Caroline visat sig vara utmärkt som verkande kraft inom ett barnhem; hennes otillfredsställda moderlighet, hennes hängifna kärlek till de små upptände hos henne en handlingskraftig ömhet för dessa arma varelser, som man sökte att rädda från Paris’ rännstenar. Vid kommitténs senaste sammanträde hade hon träffat grefvinnan de Beauvilliers som blott hade bestått henne en något kylig hälsning och sökte att dölj a sin hemliga förlägenhet, ty hon förstod helt visst, att här fanns ett vittne till hennes fattigdom. Numera hälsade emellertid bägge två på hvarandra hvarje gång deras ögon möttes, och det skulle ha varit alltför oartigt att låtsa icke känna igen hvarandra.

En förmiddag i det stora arbetsrummet, medan Hamelin höll på med att korrigera en ritning på grund af nyare beräkningar, och Saccard såg på hvad han gjorde, stod fru Caroline som vanligt vid fönstret och betraktade grefvinnan och hennes dotter, medan dessa togo sin promenad i trädgården. Denna morgon såg hon, att de hade på fotterna hasor, som en lumpsamlerska icke skulle ha tagit upp i rännstenen.

»Åh, stackars kvinnor!» mumlade hon, »hvad det måtte vara förfärligt att så där spela rik, som de tro sig tvungna att göra!»

Och hon drog sig tillbaka, gömde sig bakom gardinen för att icke grefvinnan skulle märka henne och ännu mera lida af att se sig så där bespejad. Hon själf hade blifvit lugnare, sedan hon nu hvarje morgon under tre veckor hade glömt sig kvar vid detta fönster: hennes bittra sorg öfver att ha blifvit besviken slumrade in, det var som om åsynen af andras olycka gaf henne mera mod att bära sin egen, hvilken hon först hade trott vara hela hennes lifs tillintetgörelse. Hon öfverraskade sig själf med att åter le.

Ännu ett ögonblick gaf hon akt på de båda damerna där nere i den mossbelupna trädgården. Men så vände hon sig lifligt om till Saccard och utbrast.

»Säg mig, hvarför jag inte kan vara ledsen . .. Nej, det varar inte, har aldrig varat länge, jag kan inte vara ledsen ... Är det egoism? Nej, det tror jag verkligen inte. Det skulle vara alldeles för styggt, och dessutom tjänar det inte till, att jag är glad, det skär mig i hjärtat i alla fall, så fort jag får se den minsta sorg. Hur vill ni förklara det: jag är glad, och jag skulle kunna gråta öfver alla olyckliga, jag får se,om jag inte lade band på mig, därför att jag inser, att den minsta brödbit är för dem mycket bättre än mina gagnlösa tårar.»

Och när hon yttrade detta, log hon sitt vackra, käcka leende som en behj ärtad kvinna, hvilken mera tycker om handling än svamlande medömkan.

»Och Gud vet likvisst, att jag har haft orsak att misströsta om allt. Hittills har medgången inte skämt bort mig . . . Efter mitt giftermål, då jag ju föll i ett helvete, blef skymfad och misshandlad, trodde jag, att det enda, som återstod mig att göra, var att hoppa i sjön. Men jag gjorde det inte och efter fjorton dagar var jag hejdlöst glad igen, full af omätliga förhoppningar, då jag for med min bror till Orienten . . . Och efter vår hemkomst till Paris, då det var nära, att vi fått lida brist på allt, hade j ag ohyggliga nätter i min fruktan för att vi skulle dö af hunger, trots alla våra vackra planer. Men vi dogo ju inte, och jag började åter att drömma om storartade ting, om

medgång och lycka, så att jag ibland kunde le för mig själf i min ensamhet.. . Och nu senast, då jag fick detta förfärliga slag, hvarom jag ännu inte vågar tala, då var det, som om mitt hjärta hade ryckts upp med rötterna, jag kände tydligt, att det inte slog mera, ja, jag trodde, att allt var slut, att det var slut med mig själf, att mitt lif var tillintetgjordt. . . Men nej, ingalunda! Jag börjar ju åter att lefva, i dag skrattar jag, i morgon skall jag hoppas, vilja fortfarande lefva, ständigt lefva. . . Det är högst förunderligt, att jag inte kan länge vara ledsen!»

Saccard skrattade också och ryckte på axlarna.

»Bah, ni är som alla människor. Sådant är lifvet!»

»Tror ni det?» utropade hon förvånad. »Jag tycker, att det finns människor, som äro så sorgsna, att de aldrig äro glada; som göra lifvet outhärdligt för sig, till den grad måla de det i svart. Åh, jag låter icke narra mig af dess ljufva och sköna gåfvor; därtill har det varit alltför hårdt, och jag har sett det på alltför nära håll. Det är tarfligt, när det inte är afskyvärdt. Men hvad skall jag göra: jag älskar det i alla fall. Hvarför? Det vet jag inte. Efter hvarje ny smärta, som bryter ned mig, är det som en ny ungdom, en ny vår värmde mig och kom mitt hjärta att svälla genom löften om ny lifskraft. Detta är så sant, att om jag, när något ledsamt har drabbat mig, blott kommer ut på gatan, i solen, börjar jag genast åter att älska, att hoppas, att vara lycklig. Och åren rå inte på mig, jag är nog naiv att bli gammal, utan att jag märker det.»

»Ja du», utbrast hennes bror, »du kan uthärda de hårda slagen, du har kärleken till lifvet.»

Saccard gaf dem nytt mod genom sin brinnande verksamhetslust, som ville syssla med stora ting. Det var en så godt som afgjord sak, att man skulle draga fördel af den märkliga portföljens innehåll. Först tog man itu med Medelhafvet, som man slog under sig genom Det förenade ångbåtsaktiebolaget och han räknade upp de hamnar i alla kustländerna, där man skulle upprätta stationer. När man på detta sätt hade försäkrat sig om denna vidtomfattande kommunikationsled till Orienten, så började man där nere i Syrien med den lilla affären Aktiebolaget Karmels silfvergrufvor, där det bara var fråga om att förtjäna några miljoner i förbigående, men detta var ju en utmärkt början, ty föreställningen om en silfvergrufva, om pengar i jorden, att samla ihop med spaden, verkade alltid eggande på folk, i synnerhet när man kunde hänga upp en skylt med ett så underbart och kraftigt ljudande namn som Karmel. Det fanns också kolgrufvor där nere, kol uppe i jordytan, hvilket blefve guld värdt, när landet skulle bli fullt af verkstäder och fabriker; för att nu icke tala om de andra företagen, som skulle bli små mellanstick, såsom grundandet af banker, af bolag förde blomstrande industrierna, tillgodogörandet af Libanons väldiga skogar, hvilkas jätteträd nu finge ruttna på platsen af brist på vägar. Till sist kom han till självfva hufvudsaken: Det österländska järnvägsbolaget, och då blef han yr af ifver, ty detta nät af järnvägar, som sträcktes öfver Mindre Asien från den ena änden till den andra, det var för honom självfva spekulationen, yttringen af penningens lifskraft, som med ens tog denna samla värld i besittning som ett nytt, ännu orördt byte af oberäkneligt värde och som hittills legat doldt under århundradens okunnighet

och smuts. .

Fru Caroline, som hade ett så sundt omdöme och som i regel var föga benägen för alltför lifliga fantasier, ryctes emellertid med af denna entusiasm och förmådde icke längre att klart inse dess öfverdrut. självfva verket var förhållandet, att det så väl stämde öfverens med hennes kärlek till Orienten, hennes saknad efter detta underbara land, där hon hade trott på lyckan; och genom en logisk kontrastverkan eggade hon fullkomligt beräkningslöst allt mera och mera upp Saccards feber-ifver genom sina färgrika skildringar och öfverflödande rika upplysningar. När hon talade om Bejrut, där hon hade bott i tre år, ville hon knappt sluta. Och sedan var det alla de öfriga kuststäderna. Hon hade rest med sin bror öfverallt. Hon hade vistats en månad i Jerusalem, sedan två månader i Damaskus, som ligger där midt på den vidsträckta slätten, handels- och industristaden, hvaraf karavanerna från Mekka och Bagdad göra ett myllrande folkcentrum. Hon kande också till dalarna och bergen, maronitemas och drusernas byar, uppflugna på bergens platåer eller gömda i hålvägarna, de odlade ialten och de kala slätterna. Och den minsta vrå, de stumma öknarna saval som de stora städerna, hade ingifvit henne samma beundran för naturens outtömliga rikedom och yppighet, samma förbittring mot människornas slöhet och ondska. Hvilka naturliga rikedomar lågo icke har försmådda eller vanvårdade. Det är, som om man ginge fram genom en

ofantlig, öfvergifven kyrkogård. Inga skolor, inga vagar, den eländigaste styrelse, fala domare, usla ämbetsmän, svårt betungande skatter, orimliga lagar, lättja, fanatism, för att icke nämna de stan-diga inbördes striderna, blodbad, som göra slut på hela byar. Hennes kärlek till lifvet, hennes ifriga sangvinism eldade upp henne vid den tanken, att vetenskap och affärsspekulationer kunde med sitt trollspo väcka denna sofvande gamla värld.

»Se här!» utropade Saccard, »denna hålväg på Karmel, som ni har har ritat af och där det finns bara sten och mastixträd, — så snartsilfvergrufvan har börjat att bearbetas, skall där växa upp först en by, sedan en stad . .. Och alla dessa hamnar, som nu äro fulla af sand, dem skola vi muddra upp och sedan skydda med starka vågbrytare. Och på dessa folktomma slätter, i dessa Ödsliga hålvägar, som våra järnvägslinjer skola genomskära, skall ni få se ett helt nytt lif, fälten skola plöjas upp, vägar och kanaler byggas, nya städer skjuta upp ur marken, kort sagdt: lif vet skall komma tillbaka, som det kommer tillbaka till en sjuk kropp, i hvars halftomma ådror gjutes in nytt blod ... Ja, pengarna skola göra underverk!»

Och när hon lyssnade till denna genomträngande röst, som framkallade dessa bilder, tyckte hon sig lifligt se den civilisation, han förebådade, bli en verklighet. Dessa torra ritningar, dessa kartutkast fingo lif och fylldes af människor: det var hennes forna dröm om ett österland, som tvagits rent från sin smuts och lyfts upp ur sin okunnighet och som förstod att glädja sig åt sin fruktbara jord, åt sin härliga himmel och åt alla den förfining, hvilken vetenskapen öppnar väg för. Pengarna i vetenskapens tjänst hade man att tacka för framåtskridandet.

Hamelin, som småleende hörde på dem, yttrade nu ett vist ord:

»Allt det där är resultatens poesi, men vi ha inte ens hunnit till den första begynnelsens prosa.»

Men Saccard kunde eldas endast genom högt flygande planer, och det blef ännu värre, när han en dag hade satt sig att läsa arbeten om Orienten och då fick tag i en historia om den franska expeditionen till Egypten. Minnet af korstågen steg upp för honom, då Västerlandets folk vände åter till sin vagga, Orienten, den stora rörelsen, som hade fört det västligaste Europa tillbaka till ursprungslandet, som då ännu stod i full blomstring och där det var så mycket att lära. Men Napoleons storslagna gestalt gjorde ännu lifligare intryck på honom, då denne skulle för ett stort och hemlighetsfullt mål föra krig där borta. Och det, som korsriddarne hade försökt, hvad Napoleon icke hade kunnat fullborda, det var just denna storslagna tanke att eröfra Orienten, hvilken eldade Saccard, men en förnuftig eröfring genom vetenskapens och penningens förenade makt. Det skulle bli en ny ungdom, han skulle ge ett nytt lif åt det jordiska paradiset, göra det beboeligt genom ångans och elektricitetens hjälp, åter göra Mindre Asien till ett centrum för den gamla världen såsom en skärningspunkt för de stora naturliga vägar, hvilka förbinda kontinenterna. Det var icke längre fråga om att förtjäna miljoner, utan miljarder och åter miljarder.

Hamelin och han hade nu långa samtal hvarenda morgon. Om deras förhoppningar voro stora, så voro svårigheterna också både ofantligt stora och talrika. Ingeniören gjorde ingen hemlighet af de hinder, man skulle röna bland de ständigt i strider liggande drusiska folkstammarna, men han hade mäktiga förbindelser i Konstantinopel, han hade försäkrat sig om stöd af storvisiren Puad pascha, en synnerligen framstående man och afgjordt reformvänlig, hvadan ingeniören gladde sig åt hoppet att kunna af honom få alla nödvändiga koncessioner. Och fast han å andra sidan förutsåg det turkiska rikets oundvikliga bankrutt, såg han snarast en gynnsam omständighet i dess förtviflade behof afpengar, i dessa ideligen år efter år nödvändiga lån: om en regering, som är i penningknipa, också icke erbjuder någon personlig garanti, är den i stället ständigt färdig att gynna enskilda företag, så snart den däri kan finna utsikt till den minsta förtjänst. Och var icke det ett praktiskt sätt att lösa den evinnerliga, trassliga orientaliska frågan, att intressera Höga Porten i stora civilisationsföretag och att föra riket framåt, så att det icke längre skulle utgöra ett vidunderligt gränsmärke mellan Europa och Asien. Hvilken vacker, patriotisk roll skulle inte där de franska bolagen spela!

Sedan kom Hamelin en dag helt lugnt in på det hemliga program, på hvilket han ibland häntydt, det som han småleende kallade för »kronan på verket».

»När vi blifvit herrar där borta, skola vi på nytt grunda kungariket Palestina och där skola vi sätta på tronen påfven . .. Till en början kan man ju nöja sig med Jerusalem med Jaffa till hamnstad. Sedan skall Syrien förklaras

oberoende och införlifvas med riket... Ni vet, att den tiden är nära förestående, då påfvedömet icke skall kunna stanna kvar i Rom under de upprörande förödmjukelser, det får utstå där. Till den dagen måste vi ha allt klart.»

Saccard gapade, medan han satt och hörde, hur han helt enkelt yttrade detta med katolikens fasta tro. Själf ryggade han icke tillbaka för djärfva fantasier, men så långt skulle han dock aldrig ha gått. Denne vetenskapsman, som föreföll så lugnt beräknande, slog honom med häpnad. Han utropade:

»Nej, det är vansinnigt! Porten skall inte ge Jerusalem ifrån sig!»

»Och hvarför inte?» genmälde Hamelin helt fredligt. »Porten är i så stort behof af pengar! Den är utledsen på Jerusalem; den skall känna det riktigt skönt att bli det kvitt. Ofta vet den inte, hur den skall bete sig gent emot de olika religionssamfund, som tvista om besittningen af de heliga platserna ... För öfrigt skulle påfven få ett verkligt stöd i maroniterna, ty ni vet, att han i Rom har för deras präster upprättat en undervisningsanstalt. Kanske invänder man, att detta är att gå för långt, att påfven skall känna sig isolerad och förlora intresset för Europas angelägenheter. Men af hvilken glans skall han icke omges och hvilken auktoritet skall det icke förläna honom, att han rest sin tron på de heliga ställena och talar i Kristi namn från den heliga jord, där Kristus själf har talat. Där är hans arfvegods, där bör också hans rike vara. Och var säker om, att vi skola göra detta rike mäktigt och fast, vi skola trygga det mot politiska stormar genom att grunda dess budget — med garanti af landets naturliga tillgångar — på en storartad bank, hvilkas aktier katolikerna i hela världen skola slåss om.»

Saccard log, men hänförd af det storslagna i planen, om han också icke var Öfvertygad om dennas utförbarhet, kunde han icke låta bli att ge denna bank ett namn, med ett utrop af glädje öfver sitt fynd:

»Den heliga grafvens skattkammare! Hvad tycker ni? Utmärkt! Den saken är klar. Men jag tror, det är bäst, att vi hålla tyst med vår »krona på verket», som ni kallar det, min käre Hamelin. Man skullegöra narr af oss. Och vårt program upptar i alla fall så mycket; de yttersta konsekvenserna, det ärorika målet är det bäst att reservera åt endast de invigda.»

»Ja visst, det har alltid varit min mening», förklarade ingeniören. »Det skall vara vår hemlighet.»

Och därmed blef denna dag det beslutet fattadt att tillgodogöra sig portföljens innehåll, att sätta hela den väldiga serien af företag i gång. Man skulle börja med att grunda en måttligt stor bank för att låta de första planerna gå af stapeln. Med lyckans bistånd skulle man sedan så småningom göra sig till herrar öfver marknaden och eröfra världen.

När Saccard dagen därefter hade gått upp till furstinnan Orviedo för att inhämta en order rörande Arbetshemmet, kom han att tänka på den dröm, som han ett ögonblick hade haft, om att bli fursten-gemålen åt denna drottning inom välgörenhetens rike, att helt enkelt bli en förvaltare och utdelare af de fattigas egendom. Och han kunde icke låta bli att le, ty numera fann han den tanken en smula dum. Han var danad för att lefva lifvet, icke för att förbinda de sår, som lifvet har tillfogat. Nu fann han sig omsider åter på sin rätta plats i denna kapplöpning efter lyckan, som århundrade efter århundrade just har varit det, som fört människan framåt mot mera glädje, högre upplysning.

Samma dag träffade han fru Caroline ensam i arbetsrummet. Hon stod vid fönstret och såg med förvåning grefvinnan de Beauvilliers och hennes dotter nere i deras trädgård på en tid, då de icke brukade vara där. De läste ett bref och sågo mycket bedröfvade ut; det var helt visst ett bref från sonen, från Ferdinand, hvilkens ställning i Rom icke kunde vara lysande.

»Se där», sade fru Caroline, när hon såg Saccard, »det är någon ny sorg för dessa beklagansvärda fruntimmer. Det gör mig mindre ondt om tiggerskorna på gatan.»

»Åh», utropade han helt muntert, »ni skall be dem titta upp till mig. Vi skola göra också dem rika, eftersom vi ju skola göra alla människor rika.»

Och i sin feberyra lycka sökte han hennes läppar för att kyssa dem; men med en häftig rörelse drog hon med en känsla af ofrivilligt obehag undan hufvudet, blek och allvarsam.

»Nej, låt mig vara!»

Det var första gången, han åter försökte att närma sig henne efter den gången, då hon hade hängifvit sig åt honom under ett ögonblick af fullständig omedvetenhet. När nu de allvarliga affärerna voro planerade, tänkte han på sin lilla galanta historia och ville ha ställningen klar också på det hållet. Han blef förvånad öfver, att hon så häftigt drog sig undan honom.

»Verkligen? Skulle ni bli ledsen?»

»Ja, mycket ledsen.»

Hon lugnade sig och smålog åter:

»Medge för resten, att ni inte alls frågar efter det.»

»Åh, jag tillber er.»

»Nej, säg inte så. Ni får nu så mycket att sköta. Och jag för-säkrar, att jag gärna vill vara er uppriktiga vän, om ni är den energiska man jag tror, att ni är, och om ni genomdrifver allt stort, ni talar om . . . Inte sannt? det är ju mycket bättre att vara vänner.»

Alltjämt småleende hörde han på henne, fastän han kände sig förlägen och slagen. Hon stötte honom tillbaka; det var löjligt att ha egt henne blott en enda gång och det genom öfverraskning. Det var blott hans fåfänga, som var sårad.

»Alltså bara vänner?»

»Ja, jag skall bli er kamrat, jag skall hjälpa er . .. Vänner, goda

vänner.» _ . .

Hon räckte fram kinden. Han fann sig öfvertygad, msag, att hon hade rätt samt tryckte ett par smällande kyssar på hennes kinder.

III

Brefvet från den ryske bankiren i Konstantinopel, hvilket Sigismond hade öfversatt, var ett gynnsamt svar, som Saccard hade afvaktat för att sätta affären i gång i Paris; och andra dagen därefter fick Saccard, så fort han hade vaknat, den ingifvelsen, att redan denna dag måste han göra något, att han genast måste före kvällen ha det konsortium klart, om hvilket han ville vara säker för att placera de femtitusen aktierna å femhundra francs i sitt anonyma bolag, som skulle börjas med ett kapital af 25,000,000 francs.

När han hoppade ur sängen, fann han omsider namnet på detta bolag, den skylt, han länge hade sökt efter. Ordet: Universalbanken hade i ett nu flammat upp för honom, liksom i eldskrift på väggen af det ännu mörka rummet. ....

»Universalbanken», upprepade han oupphörligt för sig själf, under det han klädde sig, »Universalbanken — det är enkelt, det är storar-tadt, det innefattar allt, det omsluter hela världen . . . Ja, ja —ypperligt!

Universalbanken!»

Ända tills klockan var half tio, gick han fram och åter i de stora rummen och funderade; han visste icke, hvar han i Paris skulle börja sin jakt efter miljonerna. Tjugufem miljoner — ja, det kan man ju ännu träffa på, bara man viker om gathörnet; det var ju också svårigheten att välja, som kom honom att fundera, ty han ville gå metodiskt till väga. Han drack en kopp mjölk, han bl ef inte förargad, när kusken kom upp och meddelade honom, att hästen var sjuk, säkert i följd af förkylning och att det vore bäst att skicka efter veterinären.

»Ja, det är bra, gör det. .. Jag tar en droska.»

Men när han kom ut på trottoaren, blef han öfverraskad af den genomträngande vind, som blåste: vintern hade plötsligt kommit tillbakai den ljufva maj, som rådde ännu kvällen förut. Han tog ingen droska, ty han ville gå sig

varm; han tänkte först gå till Mazaud, växelmäklaren vid rue de la Banque, ty han hade fått den idén att sondera honom angående Daigremont, den bekante börsspelaren, som var med i alla bolag och hade tur öfverallt. Men himlen var insvept i blygrå moln, och när han hade hunnit till rue Vivienne, kom det en hagelblandad störtskur, som var så våldsam, att han måste söka skydd i en portgång.

Saccard hade stått där en minut och sett på, hur regnet öste ned, då ett klart klingande ljud af guldmynt kom honom att spetsa öronen. Det tycktes tränga fram ur jordens innandöme — ihållande, lätt och melodiskt liksom i en saga ur Tusen och en natt. Han vred på huf-vudet, kände igen, hvar han befann sig, nämligen i firman Kolbs portgång. Kolb var en bankir, som hufvudsakligen gjorde affärer i kursvinster på guld genom att köpa upp mynt i stater, där det stod i lägre kurs, sedan smälta det och sälja tackorna på annat håll, i länder där guldet stod högt i kurs; och de dagar, då guldet smältes ned, trängde ur källaren upp detta klingande ljud af guldmynten, som skyfflades ur kassakistorna och kastades i smältdegeln. De, som gå förbi på trottoaren, ha klingandet däraf i sina öron hela året igenom. Saccard smålog välbehagligt åt denna musik, hvilken var som börskvarterets underjordiska stämma. Han såg däri ett lyckligt förebud.

Regnet hade upphört, han gick tvärt öfver torget och var strax hos Mazaud. Undantagsvis hade den unge börsmäklaren sin privatbostad en trappa upp i samma hus, där hans affärslokal var belägen och tog upp hela våningen två trappor upp. Han hade helt enkelt öfvertagit sin farbrors våning, då han vid dennes död hade träffat aftal med de andra arfvingarna om att köpa affären.

Klockan slog tio, och Saccard gick direkt upp på kontoret, där han mötte Gustave Sédille i dörren.

»År herr Mazaud inne?»

»Jag vet inte, jag kom just nu.»

. . Den unge mannen smålog; han kom alltid för sent, tog arbetet lätt i sin egenskap af icke af lönad volontär, som underkastade sig att sitta på detta kontor ett à ett par år för att göra sin far, sidenfabrikören vid rue des Jeûneurs, till viljes.

Saccard gick igenom kassakontoret, hvarvid han hälsade på de båda kassörerna, och gick så in i de bägge prokuristernas rum, där han endast träffade Berthier, den af de båda, som tog emot kunderna och som gick med chefen på börsen.

»År herr Mazaud inne?»

»Jag tror det, jag kom nyss ut ur hans rum. Jag skall se .. . nej, han har gått ut... Kanske han är på räkenskapskontoret.»

Han öppnade en dörr bredvid och såg sig omkring i ett rätt stort rum, där fem biträden sutto vid arbetet under uppsikt af förste kontoristen.

. var besynnerligt. Var god och se själf efter inne på bok-

förmgskontoret, vid sidan där borta.»

Saccard gick in på detta kontor. Där satt kontorschefen, hansom var centrum i affären, med sju biträden och gjorde utdrag ur den anteckningsbok, som växelmäklaren gaf honom hvarje dag efter börstiden, därefter bokförde han på kundernas konton de affärer, som gjorts enligt deras order, hvarvid man betjänade sig af de lösa blanketterna, som förvarades för att veta namnen, ty anteckningsboken innehåller icke namn, anger endast kort köpet eller försäljningen: det och det värdepapperet, så och så många, den och den kursen och mäklaren.

»Har herr Mazaud synts till?» frågade Saccard, men man inte ens svarade. Kontorschefen hade gått ut, och nu läste tre biträden tidningen, ett par andra sutto och gapade. När Gustave Sédille kom in, blef lille Flory ofantligt intresserad. Flory hade skrifarbete på förmiddagen, eftermiddagen var han på börsen och hade hand om telegrammen. Han var född i Saintes, där fadern var kanslist; först var han biträde hos en bankir i Bordeaux och sedan kom unge Flory till Mazaud i Paris i slutet af förra hösten, och där hade han inga andra framtidsutsikter än

att på tio år få sin lön fördubblad. Dittills hade han uppfört sig väl, varit ordentlig och plikttrogen. Men senaste månaden, alltsedan Gustave hade fått plats där, hade han börjat slarfva, han drogs med af den nye, mycket eleganta och försigkomne kamraten, som hade godt om pengar och som hade gjort honom bekant med fruntimmer.

Gustave tog inte ens af sig hatten, innan han började att berätta för den andre om kvällen förut. Båda två höllo på att kikna af skratt.

Saccard, som stod bakom de unga herrarna, hade hört ett par frun-timmersnamn, som de hviskade och tisslade om. Han kunde icke låta bli att le och vände sig till Flory.

»Har ni inte sett till herr Mazaud? »

»Jo, min herre, han var här för att ge mig en order och gick sedan åter ned i sin våning . .. Jag tror, att hans lilla gosse är sjuk; man underrättade honom om, att läkaren var där nere . .. Det är bäst att ringa på hos honom, ty han går kanske snart ut utan att komma tillbaka hit upp.»

Saccard tackade för upplysningen och gick skyndsamt en trappa längre ned. Mazaud var en af de yngsta växelmäklarna, en som hade lycka med sig, ty denna syssla hade han innehaft alltifrån sin farbrors död, som hade gjort honom till innehafvare till en af de bästa sysslorna i Paris vid en ålder, då man ännu är en lärling inom affärsvärlden. Bland de andra mäklarna talade man redan om honom för hans både andliga och kroppsliga spänstighet, som är så nödvändig inom yrket och som jämte mycket godt väderkorn och god uppfattning skulle komma att ge honom en mycket framskjuten ställning, för att icke alls tala om hans klara röst och underrättelser i första hand om utländska börser, förbindelser med alla stora bankirer och med en syssling hos Agence Havas. Hans hustru, med hvilken han gifte sig af kärlek, hade medfört i boet en hemgift af 1,200,000 francs; hon var en ung, förtjusande kvinna, med hvilken han redan hade två barn, en flicka om två och en liten gosse på halftannat år.

Mazaud följde just i detsamma läkaren ut till trappan; denne lugnade honom och smålog.

»Stig in!» sade lian till Saccard. »Det är verkligen så, att man genast oroar sig för sådana här småttingar; det allra minsta, något tar vid dem, tror man, att det är förbi med dem.»

Och han förde honom in i salongen, där frun ännu satt med den lille minste på knäet, medan den lilla flickan, som var förtjust öfver att åter få se sin mor glad, sträckte sig upp för att ge modern en kyss. De voro blonda och mycket ljusa alla tre, och den unga modern såg lika fin och späd och oskyldig ut som barnen. Mazaud kysste henne på håret.

»Nå, nu ser du väl, att vi varit stolliga? »

»Åh, det gör ingenting, min vän; jag är så glad åt, att han lugnade

oss.»

Vid anblicken af så mycken lycka stod Saccard stilla och bugade sig. Under de fyra år Mazaud nu hade varit gift, beskyllde man Mazaud blott för en flyktig svaghet för en sångerska vid Opera-Comique. Han var en trogen äkta man, han hade till och med namn om sig att icke ännu spela vidare på börsen för egen räkning, trots sin ungdom och lif-lighet. Och all denna sköna doft af medgång, af ogrumlad sällhet låg riktigt i luften här, i mattornas och tapeternas dämpade, lugna färger, i den vällukt, hvarmed en stor rosenbukett, som en kinesisk vas knappt mäktade rymma, fyllde hela rummet.

Fru Mazaud, som något litet kände Saccard, sade muntert till honom:

»För att alltid vara lycklig, behöfs det bara att riktigt vilja det

— inte sannt, min herre?»

»Det är jag öfvertygad om, min fru», svarade han. »Och det finns ju i alla fall människor, som äro så sköna och

så goda, att olyckan aldrig vågar att röra vid dem.»

Strålande af glädje, steg hon upp. Nu var det hon, som i sin tur kysste sin man, hvarefter hon gick, bärande den lilla gossen med sig och följd af flickan, som nyss hade hängt om sin fars hals. Denne, som icke ville visa, hur rörd han var, vände sig till den besökande och yttrade ogeneradt:

»Ja, ni ser: här hvila inga ledsamheter.»

Och sedan fortsatte han lifligt:

»Ni vill tala med mig om något? .. . Vill ni vara god och gå med dit upp? Där äro vi mera för oss själfva.»

Däruppe fick Saccard vid kassan se Sabatani, som var där för att lyfta kursdifferenser, och han blef förvånad öfver den hjärtliga handtryckning, som växelmäklaren utbytte med sin klient.

Så snart han hade slagit sig ned i Mazauds privatrum, förklarade han anledningen till sitt besök och gjorde en del frågor om formaliteterna för att få ett värdepapper intaget i den officiella börslistan. Han nämnde helt vårdslöst den affär, han ämnade sätta i gång: Universalbanken, med ett kapital af 25 miljoner. Ja, en kreditanstalt, som först och främst var af sedd att stödja de stora företag, som han i största korthet angaf. Mazaud hörde på honom utan att röra en min och med den yttersta artighet gjorde han reda för hvilka formaliteter, som måste fyllas. Men han lät inte narra sig, han trodde inte, att Saccard skulleha gjort sig besvär for så litet. När denne nämnde Daigremonts namn, kunde han därför inte undertrycka ett ofrivilligt småleende. Ja, Dai-gremont hade ju ett ryggstöd i sin ofantliga förmögenhet; visserligen påstods det, att han inte var så fullkomligt pålitlig, men hvem var väl att lita på i affärer och i kärlek? Ingen! För resten skulle Mazaud ha dragit sig för att säga sin mening om Daigremont efter deras brytning, som hade väckt hela börsens uppmärksamhet. Numera gaf Daigremont flertalet af sina order åt Jacoby, en jude från Bordeaux, en lång sexti års räkel med stort, fryntligt ansikte och ryktbar för sin stentorsstämma, men som började bli tung och trög, tack vare sin gödda mage. Och det var, som om det hade uppstått någon rivalitet mellan de båda växelmäklarna, af hvilka den unge hade turen och den gamle ancienniteten för sig; den senare hade förut varit prokurist, och förlagsmän hade hjälpt honom att köpa sin chefs syssla, han var ytterst praktisk och fiffig, men tyvärr illa ute genom sin spelpassion och trots ansenliga vinster stod han därför alltid på branten af sin ruin. Allt smälte bort vid sluträkningarna. Germaine Coeur kostade honom bara några tusen francs, och hans hustru visade sig aldrig.

»I den här Caracasaffären», yttrade Mazaud till sist, i det att han trots sin stora korrekthet gaf luft åt sitt groll, »är det då säkert, att Daigremont inte var renhårig, utan strök till sig hela vinsten . .. Han är mycket farlig.»

Efter en liten paus sade han:

»Men hvarför vänder ni er intet till Gundermann? »

»Aldrig!» utropade Saccard med hetta.

Just nu kom prokuristen, herr Berthier, in och hviskade några ord i sin chefs öra. Det var baronessen Sandorff, som kom för att betala differenser och som krånglade på allt sätt för att pruta ned sitt konto. Vanligtvis skyndade Mazaud att själf ta emot baronessan; men när hon hade spekulerat med förlust, undvek han henne som pesten, ty då visste han, att hon skulle sätta hans artighet på ett alltför svårt prof. Det finns inte värre klienter än fruntimmer, ty de äro absolut oärliga, så snart det är fråga om att betala.

»Nej, nej, säg, att jag inte är inne», svarade han förargad. »Och skänk inte efter en enda centime, hör ni det!»

När Berthier hade gått ut, och Mazaud af Saccards småleende fann, att denne hade hört, hvad som yttrats, sade han:

»Ja, kära ni, det är sant, att baronessan är mycket söt, men^ ni kan inte tänka er, hur hon söker att sko sig. Åh, så förtjusta våra klienter skulle vara i oss, om de alltid vunne. Och Gud förlåte mig, men ju rikare de äro och ju förnämare, desto mera misstror jag dem, desto mera fruktar jag, att inte få ut likvid. Ja, det finns dagar, då jag skulle önska, att jag — med undantag af de stora firmorna endast hade landsortskunder.»

Dörren öppnades åter; ett biträde lämnade in en bunt med papper, som Mazaud hade sagt till om på morgonen, och gick åter ut.

»Se här! Det passar sig utmärkt. Här är en person, som kasserar in räntor, bosatt i Vendome, herr Fayeux ... Ni kan inte föreställaer en sådan massa order, jag får från honom. Må så vara, att orderna inte äro stora, eftersom de komma från småborgare, småhandlande, och jordbrukare. Men det är just mängden, som . . . Våra affärers bästa kundkrets, deras egentliga grundval utgöres af små anspråkslösa börsspekulanter, af den okända stora mängden, som spelar.»

Genom någon idéassociation kom Saccard att tänka på Sabatani, som han hade sett vid kassaluckan.

»Ni har att göra med Sabatani nu för tiden?» frågade han.

»Ja, det har jag nu haft i, jag tror, ett år», svarade börsmäklaren med en älskvärdt likgiltig min. »Tycker ni inte, att det är en hygglig pojke? Han har börjat smått, han är mycket förståndig och han kommer nog att förtjäna pengar.»

Men hvad han inte alls sade, det som han inte ens mera kom ihåg, det var, att Sabatani hade hos honom deponerat ett garantibelopp af

2,000 francs. Det var förklaringen till, att han från början spelade så försiktigt. Liksom så många andra väntade levantinen, att man skulle glömma, hur obetydlig garantisumman var; han visade sig försiktig, ökade blott så småningom beloppet af sina order under afvaktan på den dag, då han skulle försvinna efter att ha stått på hufvudet vid någon större uppgörelse. Hur skulle man kunna visa sig misstrogen mot en hygglig ung man, hvilken man blifvit vän med? Hur skulle man kunna tvifla på hans betalningsförmåga, när man ser honom vid godt lynne, till det yttre rik, med detta eleganta uppträdande, som är oundgängligt, som nästan är en uniform för börstjufven?

»Ja, mycket hygglig och mycket intelligent», upprepade Saccard, som beslöt sig för att komma ihåg Sabatani den dag, han kunde behöfva en tystlåten karl, som inte led af samvetsbetänkligheter.

Saccard steg upp och tog afsked.

»Farväl då! . . . När våra aktier bli klara, kommer jag igen till er, innan jag söker att få dem upptagna på kurslistan.»

I dörren tryckte Mazaud hans hand och sade:

»Det är orätt af er att inte gå till Gundermann för ert konsortium. »

»Aldrig!» svarade Saccard ännu en gång med ursinnig min.

Nedkommen på gatan, såg Saccard på klockan. Elfva! Så mycken förlorad tid. Nej, han skulle icke gå till Daigremont, och fast han hade brusat upp, bara Gundermanns namn hade nämnts, beslöt han nu helt tvärt att gå till honom. Hade han inte för resten hos Champeaux förberedt Gundermann på sitt besök, när han hade nämnt om sin stora affär för att klippa af den andres försmädliga leende? Och han urskuldade sig själf med, att han ju inte ville dra någon fördel af sitt besök, han ville bara trotsa honom, triumfera öfver Gundermann, som gaf sig min af att behandla honom som en pojke. En ny störtskur hade börjat att piska gatstenarna och forsade som en flod, hvarför han hoppade in i en droska och skrek adressen till kusken: rue de Provence.

Där bebodde Gundermann sitt ofantliga privathotell, som nätt upp var tillräckligt stort för hans talrika familj. Han hade fem döttrar och fyra söner, af hvilka tre döttrar och tre söner voro gifta och redan hade skänkt honom fjorton barnbarn. När denna afkomma samladesvid middagen, voro de, om man räknade in honom själf och hans hustru, trettien personer till bords. Och utom två af hans svärsöner, som icke bodde i hotellet, hade alla de andra sina våningar där, i den vänstra och högra flygeln, som vette mot trädgården; husets midtelparti upptogs helt och hållet at de stora banklokalerna. Under mindre än ett århundrade hade den kolossala förmögenheten af en miljard grundlagts, vuxit och svällt inom denna familj, tack vare sparsamhet, intelligens och arbete i förening med

gynnsamma omständigheter. Nu runno alla guldfloder till detta haf, miljoner samlade sig till miljoner, statsförmögen-heter uppslukades i denna ende mans rikedom, som ständigt växte, och Gundermann var den egentlige härskaren, den allsmäktige konungen, som hela världen fruktade och lydde.

Medan Saccard gick uppför den breda stentrappan, hvars steg voro nötta genom människohopens ständiga gående och kommande, redan mera nötta än tröskeln i gamla kyrkor, kände han en rörelse af outsläckligt hat till denne man. Åh, denne jude! Mot judarna hyste han detta gamla rashat, som man finner framförallt i södra Frankrike, och det var honom fysiskt motbjudande, något rent af kroppsligt frånstötande i blotta tanken på den minsta beröring, den fyllde honom med en häftig motvilja, som var otillgänglig för alla förnuftsskäl och omöjligen kunde öfvervinnas. Men det egendomliga var, att han, Saccard, som var en så förfärlig jobbare i affärer, en sådan tvetydig bödel, när det gällde pengar, icke det allra ringaste tänkte på sig själf, så snart det blef fråga om en jude, utan yttrade sig med den bestraffande skärpan och förtrytelsen hos en hederlig man, som lefver af sina händers arbete, fullkomligt fri från allt slags ocker. Han anklagade hela rasen, denna förbannade ras, som icke mera hade något fädernesland, icke mera någon härskare, som lefver parasitlif hos andra nationer och låtsar sig erkänna lagarna, men i själfva verket lyder blott sin egen gud, stöldens, blodets och vredens gud; och han visade, huru denna ras öfverallt uppfyller den mission af skoningslös eröfring, hvilken den har fått af sin gud, genom att slå sig fast hos alla folk, liksom spindeln midt i sitt nät för att ligga på lur efter rof, suga allas blod, göda sig af andras lifskraft. Har man någonsin sett en jude lefva af sina händers arbete? Hvar finns det judiska bönder, judiska kroppsarbetare? Nej, arbete van-ärar, deras religion nästan förbjuder det och prisar blott tillgodogörandet af andras arbete. Åh, de skojarna! Det var som om Saccard skulle ha varit så mycket mera ursinnig, som han beundrade judarna, afund-dades dem deras vidunderliga finansiella begåfning, det medfödda sinnet för siffror, deras naturliga förmåga att lätt och ledigt finna sig till rätta i de mest invecklade transaktioner, deras fina väderkorn och tur, som ge dem framgång i allt hvad de företaga sig. De kristna ha inte samma förmåga för tjufspel, sade han, de komma till sist alltid under isen; men tag en jude, som inte ens begriper sig på bokföring, och kasta honom i någon misstänkt affärs grumliga vatten, så klarar han sig och simmar i land med hela vinsten på ryggen. Detta är rasens begåfning, förklaringen till, att den kunnat fortlefva bland de nationaliteter, som stå upp och gå under. Och i sin häftighet förutsade han, att till sist jor-dens alla folk skulle besegras af judarna, när de hade lagt beslag på all världens rikedom, hvilket nog inte skulle dröja länge, eftersom man lät dem fritt få breda ut sitt välde och man redan kunde i Paris se en Gundermann, som hade rest sig en tron, hvilken både stod säkrare och var mera respekterad än kejsarens.

När Saccard där uppe trädde in i det stora förrummet, ryggade han tillbaka ett tag, då han såg rummet fullt af agenter, supplikanter, af män och kvinnor, af en hel myllrande folkmassa. Särskildt agenterna kappades om, hvilken som skulle komma in först, i den osannolika förhoppningen om att få en order, ty den store bankiren hade sina egna ombud, men redan det, att bli mottagen, var en ära, en rekommendation, hvaröfver alla önskade att kunna skryta. Och väntan var heller aldrig lång; de bägge kontors vaktmästarna hade intet annat att göra än att ordna kön — en oändlig kö, som formligen galopperade genom slagdörrarna. Och trots den stora mängden af besökande fördes Saccard nästan strax in med strömmen.

Gundermanns arbetsrum var ett mycket stort rum, af hvilket han tog upp bara en liten vrå längst in, nära det bortersta fönstret. Han satt vid ett enkelt mahognyskrifbord, placeradt så, att han vände ryggen mot ljuset och således hade ansiktet helt och hållet i skuggan. Han steg upp klockan fem om morgonen, medan Paris ännu sof, och när bortåt klockan nio lycksökame började att trängas i förrummet och attackera hans dörr, då var hans dagsverke redan undangjordt. Midt i rummet hade vid större skrifbord två af hans söner och en af mågarna sina platser för att biträda honom, men de sutto sällan, utan rörde sig fram och åter bland en svärm af biträden och tjänstemän, som kommo och gingo. Detta var firmans inre förvaltning. Det var, som om hela gatuvimlet hade rusat igenom detta rum och sökte upp honom, härskaren, i hans anspråkslösa vrå, där han under timtal ända till frukosten orubbligt lugn och butter, tog emot folk, ofta med en gest, ibland med ett ord, om han ville visa sig mycket älskvärd.

Så snart Gundermann fick syn på Saccard, upplystes hans ansikte af ett svagt, gäckande leende.

»Åh, är det ni, min kära vän! .. . Sitt ned ett ögonblick, ifall ni har något att säga mig. Jag är genast disponibel.»

Sedan låtsade han glömma bort honom. Men Saccard blef icke otålig, ty det roade honom att se på denna procession af agenter. Tio, tjugu marscherade förbi. Af dem alla tog bankiren emot kurslistan som de räckte honom med en bönfallande och vördnadsfull gest. Ingenting gick upp emot hans tålamod, utom hans fullständiga likgiltighet under denna skur af anbud.

Nu framträdde Massias med den muntra och ängsliga min, som påminde om en hund, som fått stryk. Ibland blef han så illa mottagen, att han skulle ha kunnat gråta däröfver. I dag var det visst slut med ödmjukheten, ty han tillät sig en oväntad enträgenhet.

»Se, herr Gundermann, så lågt Mobilier står. . . Hur många skall jag köpa?»Gundermann tog icke emot kurslistan, men fäste sina gragröna ögon på den unge mannen, som visade sig så familjär, och frågade sträft.

»Säg mig, min vän, tror ni, att det roar mig att ta emot er?»

Massias bleknade och svarade:

»Åh, herr Gundermann, det roar mig ännu mindre att hvarenda morgon under tre månaders tid komma hit för ingenting.»

»Nå, så kom inte igen.»

Agenten bugade sig och drog sig tillbaka, sedan han med Saccard hade växlat ett ursinnigt och förtvifladt ögonkast, som om han med ens hade fått klart för sig, att han aldrig skulle kunna göra lycka.

Mycket bistert prutade Gundermann af åtti francs för en pnvat-mäklare, hvilken han dagen förut hade gett en order och som för resten sökte bestjäla honom. Så kom en antikvitetshandlande med en emalj erad gulddosa från förra århundradet — en pjes, som var delvis renoverad, hvilket knep bankiren genast fick väderkorn af. Därefter ett par damer, den ena gammal med en riktig ugglenäsa, den andra ung, mörk, mycket vacker: hemma hos sig ville de visa honom en byrå å la Louis XY; men han sade tvärt nej till att komma och titta på den. Dessutom kom en juvelerare med rubiner, ett par uppfinnare, engelsmän, tyskar, italienare — alla språk, alla kön, medan strömmen af firmans biträden, som gingo in och ut med telegrammer och för att få papper underskrifna, blef allt talrikare, ju närmare börstimmen kom.

Men stojet och oväsendet steg till sin spets, när en liten gosse på fem, sex år ridande på en käpp stormade in i salen under trumpetstötar,’och omedelbart efter honom fick Saccard se ett par barn till, två små flickor på tre år och åtta år, som trängdes vid farfars länstol, drogo honom i armarna och hängde sig om hans hals, hvilket han helt fogligt lät ske, under det att han kysste dem med den för juden karaktäristiska kärleken till familjen, till den talrika afkomman, som utgör deras styrka.

Plötsligt tycktes han erinra sig Saccard.

»Åh, käre vän, förlåt mig; ni ser, att jag inte har ett ögonblick for mig själf ... Nu skall ni vara god och säga mig ert ärende.»

Och han hade just börjat att höra på, då ett biträde, som hade fört in en blond, högväxt herre, kom och hviskade ett namn i hans öra. Han steg genast upp, men utan brådska och gick för att vid ett af de andra fönstren hålla en konferens med den nämnda herrn, medan en af hans söner fortfor att i hans ställe ta emot agenter och mäklare.

Trots sin tysta förargelse började Saccard att få en viss respekt för Gundermann. Han kände igen den blonde herrn, som var representant för en af stormakterna och som i Tuileriema, vid hofvet, var mycket högdragen, men här bar hufvudet lindrigt nedböjdt och smålog som en supplikant. Andra gånger var det högre ämbetsmän, sjalfva kejsarens ministrar, som på detta sätt togos emot på stående fot har i detta rum, som var lika allmänt som ett torg och fullt af barnsto]. Och där såg man bekräftelsen på denne mans universella kungamakt^ hans, hvilken hade sina egna ambassadörer vid alla världens hof, sina konsuler i alla provinser, sina agenter i alla städer och fartyg på alla haf. Han var ingalunda någon spekulant, någon äfventyrarnes främste,som manövrerade med andras

miljoner och liksom Saccard drömde om hjältemodiga strider, där han skulle segra, där han skulle vinna ett kollossalt byte, tack vare de guldets legotrupper, hvilka han hade tagit under sitt befäl; han var, såsom han själf godmodigt brukade säga, helt rätt och slätt en köpman, som handlade med pengar, den mest skicklige, m.est.. man kunde tänka sig. Men för att hans makt skulle hvila

på säker grundval, måste han behärska börsen, och på det sättet blef det vid hvarje terminsreglermg en ny strid, där segern ofelbart blef hans genom de ofantliga truppmassornas öfvermakt. Saccard, som satt och betraktade honom, kände sig ett ögonblick alldeles tillintetgjord vid den tanken, att alla dessa pengar, som han satte i rörelse, tillhörde honom såsom hans egendom, att han i sina källare hade ett outtömligt lager af den vara, hvarmed han handlade, såsom en slug och försiktig köpman, såsom oinskränkt härskare, som ögonblickligen blef åtlydd, som ville höra allt, se allt, göra allt själf. En miljard, som är en mans egen egendom och skötes på detta sätt, är en oöfvervinnerlig makt.

»Vi få ju inte en minut, käre vän», sade Gundermann, när han kom tillbaka. _ »Nu skall jag äta frukost, gå in med mig i salen bredvid. Där få vi kanske vara i fred.»

Det var den lilla matsalen, den som användes för frukosten, då familjen aldrig var fulltalig, I dag var det endast nitton vid bordet, bland hvilka åtta barn. Bankiren satt i midten och hade blott en spil-kum mjölk framför sig.

Han satt ett ögonblick med slutna ögon, förbi af trötthet, med mycket blekt och förvridet ansikte, ty han hade både lefver- och njurlidande; när han sedan hade med sina skälfvande händer fört spilkumen till läpparna och druckit en klunk, suckade han.

»Åh, idag är jag totalt utsliten!»

»Men hvarför hvilar ni er inte?» frågade Saccard.

Gundermann såg häpen på honom och sade helt naivt:

»Jag kan ju inte!»

Och man lät honom verkligen inte ens få dricka sin mjölk i lugn, ty mottagandet af agenter hade åter börjat, och nu gick galoppen igenom matsalen, medan familjens medlemmar, både herrar och damer, som voro vana vid detta bråk, skrattade och åto friskt af de kalla kötträtterna och bakverken, samt barnen, som voro upplifvade af några droppar oblandadt vin, gjorde ett bedöfvande oväsen.

Och Saccard, som såg på honom hela tiden, förvånade sig öfver att se honom dricka sin mjölk i så långsamma klunkar och med en sådan ansträngning, att det såg ut, som om han aldrig skulle hinna till botten i skålen. Han var ordinerad att strängt hålla mjölkdiet, han fick inte rora vid en köttbit eller en bakelse. Hvad tjänar det då till att ega en miljard? Kvinnor hade aldrig frestat honom; under fyrti år hade han vant sm hustru obrottsligt trogen, och numera var hans klokhet därvidlag nödtvungen, absolut bestämd. Hvarför då stiga upp klockan fem, förrätta detta afskyvärda arbete, slita ut sig så totalt, lefva ett slaf-lif, sådant att en tiggare icke skulle ha underkastat sig det, ha minnet fullproppadt af siffror och hjärnan färdig att krevera genom allamöjliga omsorger? Hvarför lade han detta onyttiga guld till allt det andra guldet, han redan egde, då han inte kunde på gatan köpa sig och äta upp en liter körshär, fara ut med en flicka till ett utvärdshus vid flodstranden, njuta af allt, som är till salu, af lättjan och friheten? Och Saccard, som midt i sin förfärliga njutningslystnad ibland gaf sig min af att oegennyttigt älska pengar blott för den makt de ge, kände sig betagen af ett slags helig skräck, då han framför sig såg denna gestalt, hvilken icke var den klassiska girigbuken, som blott lägger skatter på hög, utan en otadlig arbetare, utan köttsliga begärelser, hvilken på sin sjukliga ålderdom hade blifvit liksom okroppslig, hvilken fortsatte med att ihärdigt bygga på sitt miljontorn och som drömde om intet annat än att lämna det i arf till sina efterkommande, för att de måtte bygga det ännu högre, tills det behärskade världen.

Slutligen lutade Gundermann sig fram och lät Saccard halfhögt göra reda för den tillämnade planen med Universalbanken. Saccard var njugg på detaljer, han blott antydde förslagen, som hämtats ur Ha-melins’ portfölj, enär han redan från de första orden hade en känsla af, att bankiren sökte att bikta honom, med det beslutet att

sedan afspisa honom.

»Ännu en bank, käre vän, ännu en bank!» upprepade han med sin klippska min. »En affär, där jag hellre skulle sätta in pengar, det vore i tillverkningen af en maskin — någon sorts giljotin för att hugga nacken af alla dessa banker, som grundas . . . ja ... eller en kratta att göra rent hus i börsen med ... Er ingeniör har inte ritning till något dylikt i sina papper?»

Sedan antog han en faderlig min och sade med kall grymhet:

»Seså, var förnuftig, ni vet, hvad jag sagt er ... Detäro rätt af er att åter kasta er in i affärer; jag gör er en verklig tjänst, då jag vägrar att vara med om att starta ert konsortium ... Ni kommer ofelbart att stå på hufvudet, det är matematiskt visst, ty ni är mycket för ifrig och het, ni har för mycket fantasi. Det slutar alltid illa, när man rör sig med andras pengar... Hvarför skaffar er bror er inte en bra syssla? En prefektur eller ett uppbördskontor — nej, inte något uppbörds-kontor, det är alldeles för farligt... Var försiktig, var försiktig, kära vän.»

Skälfvande af harm, hade Saccard stigit upp.

»Det är således afgjordt: ni tar inga aktier, ni vill inte vara med om saken?»

»Med er? Aldrig i lifvet... Ni är ruinerad inom tre år.»

Det uppstod en stridslysten tystnad, och hvassa, utmanande blickar växlades.

»Farväl då!... Jag har ännu inte ätit frukost och jag är mycket hungrig. Vi få väl se, hvilkendera som först stupar.»

Och han lämnade Gundermann sittande där midt i sin stam, som nu stojande proppade i sig desserten, medan den gamle bankiren tog emot de sista mäklarna, som hade blifvit fördröjda, medan han af trötthet ett och annat ögonblick slöt till ögonen och i små klunkar tömde sin spilkum med läpparna alldeles hvita af mjölk.Saccard hoppade upp i droskan, i det han ropade sin adress vid rue Saint-Lazare. Klockan slog ett; det var en förspilld dag, och ursinnig åkte han hem för att äta frukost. Åh, den gemene juden! Att störta honom, det var ju ett förfärligt svårt och alltför stort tilltag. Men man kunde ju inte veta. De största välden hade störtat samman; det kommer alltid en tid, då de mäktiga duka under. Men inte sluka honom, nej först nagga honom i kanten, rycka ifrån honom stycken af hans miljard, och sedan sluka honom — ja, hvarför inte göra dem om intet, alla judarna i deras erkände konungs person, dessa judar, som trodde sig vara ensamma herrar på täppan. Plötsligt vaknade åter hos honom tanken på Daigremont, och utan att fundera, nästan ofrivilligt stack han ut hufvudet och ropade till kusken att köra uppför rue Larochefoucauld. Om han ville träffa Daigremont, måste han skynda sig och uppskjuta frukosten, ty han visste, att Daigremont brukade gå ut vid ett-tiden. Denne kristne var visserligen lika god som två judar och han påstods med en jättes aptit sluka upp alla de nya affärer, som ställdes i hans hägn. Men i detta ögonblick skulle Saccard ha inlåtit sig med själfve stortjuf-ven Cartouche för att nå sitt mål till och med på villkor att dela rofvet. Sedan skulle han nog få öfvertaget, det skulle man få se.

Droskan tog sig emellertid med möda uppför den branta gatan och stannade framför den höga monumentala porten till ett bland de sista palatslika husen i detta kvarter, hvilket hade flera utmärkt vackra sådana. Hufvudbyggnaden, som låg i fonden af en vidsträckt, stenlagd gård, tog sig kungligt storartad ut, och den trädgård, som slöt sig där-intill, var planterad med sekelgamla träd och utgjorde en verklig park, som var afskild från de lifligt trafikerade gatorna. Hela Paris kände till detta hotel för dess lysande fester och framför allt för dess beundransvärda tafvelsamling, som äfven furstliga resenärer icke underläto att bese. Gift med en dam, hvilken var lika bekant för sin skönhet som hans taflor, och hvilken inom stora världen vann lifligt erkännande för sin sång, förde husets herre ett furstligt lif och var lika stolt öfver sitt kapplöpningsstall som öfver sina taflor, tillhörde en af de stora klubbarna, skröt öfver de dyrbaraste älskarinnor, hade loge på operan, sin egen stol i hotel Drouot och sin plats på alla moderna tvetydiga lokaler. Och hela detta vidlyftiga lif, denna bländande lyx betalades uteslutande genom börsspelet. Det var en ständigt växlande rikedom, som föreföll outtömlig som hafvet, men också hade ebb och flod liksom det — differenser på två å tre hundratusen francs vid hvarje halfmånads uppgörelse.

När Saccard hade stigit uppför den ståtliga trappan, blef han anmäld af en betjänt, som förde honom genom tre salonger, öfverfyllda af dyrbarheter, in i ett litet rökrum, där Daigremont drog de sista dragen på en cigarr, innan han gick ut. Han var redan sina fyrtifem år och besvärades af en tilltagande fetma; han var högväxt, mycket elegant och omsorgsfullt koafferad samt hade blott mustascher och pipskägg i egenskap af fanatisk beundrare af modet i Tuilerierna. Han lade an på att visa sig ytterst älskvärd, ägde ett obegränsadt självförtroende och visshet om framgång.Han skyndade genast den inträdande till mötes *.

»Åh, min käre vän, livar håller ni hus? ^ Jag tänkte just på er härom dagen... Men är ni inte granne till mig?» #

Han lugnade sig emellertid, af stod från denna ohejdade hjärtlighet, som han hade i beredskap för den stora hopen, då Saccard, som ansåg det lämpligast att gå rakt på saken, genast kastade sig in på afsikten med sitt besök. Han nämnde om sitt stora företag, förklarade att han, innan han grundade Universalbanken, med ett kapital af tjugufem miljoner, sökte att bilda ett konsortium af vänner, bankirer, industriidkare, som skulle i förväg betrygga aktieemissionens framgång genom att förbinda sig att ta de fyra femtedelarna af denna emission eller åtminstone fyrtitusen aktier. Daigremont hade blifvit mycket allvarsam, hörde på, hvad han sade och såg på honom, som om han skulle ha trängt in till hans hjärnas innersta för att se, hvilket arbete, hvilken fördel för sig själf han ännu skulle kunna få fram ur denne man, hvilkens energi och stora begåfning, i all hans febrila hastighet, han väl kände till. Först tvekade han.

»Nej, jag är så öfverhopad; jag vill inte ge mig in på något nytt

företag.» . _ , , .

Men som han i alla fall kände en viss lockelse, gjorde han fragor, ville ha reda på de företag, som den nya banken skulle stödja — förslag hvarom Saccard var nog försiktig att yttra sig blott med den yttersta förbehållsamhet. Och så snart han hade hört nämnas om det första företaget, som skulle sättas i gång, nämligen sammanslående till ett enda stort bolag af alla rederibolagen vid Medelhafvet, tycktes han mycket frapperad och gaf med ens med sig.

»Nåväl, jag går in på att vara med om det. Men på ett villkor . .. På hvilken fot står ni med er bror, ministern? » ...

Saccard blef öfverraskad och var nog uppriktig att röja sm bittra

stämning. . . .

»Med min bror? .. . Åh, han sköter sina angelagenheter, och jag

sköter mina. Han är inte vidare broderlig af sig, min käre bror.»

»Det var ledsamt det», förklarade Daigremont utan omsvep. »Jag kan inte vara med om ert företag, om inte er bror också är med . ..

Ser ni, jag vill inte, att ni ä’osams.»

Saccard protesterade med en misslynt och förargad åtbörd. Hvar-för behöfde de Rougon? Var det inte att lata binda sig till händer och fötter? Men samtidigt sade honom klokhetens röst, som var starkare än hans förtrytelse, att han måste åtminstone försäkra sig om den store mannens neutralitet. Men ändå af visade han häftigt hvarje närmande.

»Nej, nej, han har alltid burit sig alldeles för svinaktigt åt emot mig. Jag tar aldrig första steget.» ^

»Hör nu», sade Daigremont, »jag väntar Huret klockan f^ni för ett uppdrag, som han har åtagit sig. Skynda till Lagstiftande kåren, ta Huret på tu man hand, tala med honom om er affär, så kan han sedan genast tala med Rougon och höra, hvad denne tänker, och så kunna vi ha svaret här klockan fem.»Saccard böjde ned hufvudet och funderade.

»Ja bevars, om ni prompt håller på det.»

»Absolut! Utan Rougon ingenting alls; med Rougon allt hvad ni vill.»

»Bra; jag går.»

Efter en kraftig handtryckning gick han, men den andre ropade honom tillbaka.

»Om ni ser, att det finns någon utsikt för saken, så gå på återvägen upp till markis de Bohain och till Sédille, säg dem, att jag är med och bed dem att också vara med .. . Jag vill ha dem med.»

Saccard, som nu hade blott några steg hem till sig, skyndade dit för att äta frukost. Han lät sedan åter hämta en droska, eftersom han nu fick veta, att veterinären hade föreskrifvit, att hans egen häst icke fick användas under tre å fyra dagar. Åter sköljde en störtskur gatan, och han fick vänta mera än en kvart på vagnen, i hvilken han sprang upp under ösregn, ropande:

»Till Lagstiftande kåren!»

När Saccard trädde in i försalen, hade han den turen att träffa just sin deputerade. Han tog honom med sig in i en af de små angränsande salongerna, där de fingo vara ensamma, tack vare den stora upphetsning, som rådde i korridorerna i följd af en väntad attack på regeringen för den mexikanska frågan. Oppositionen blef allt mera farlig, en olycksvind började att blåsa upp, den kunde bli allt häftigare och till sist sopa bort allt. Huret, som var bekymrad och ängslig för hvad som komma skulle, förstod icke först, utan måste låta förklara för sig ett par gånger, hvad det var för ett uppdrag, man ville, att han skulle åtaga sig. Han blef yttermera förfärad.

»Åh, kära vän, hvad tänker ni på! Tala med Rougon just nu! Han kommer att be mig dra för tusan, det är säkert!»

Men så gjorde sig oron för hans eget personliga intresse gällande. Han hade sin tillvaro uteslutande genom den store mannen, hvilken han hade att tacka för sin officiella kandidatur, sitt val, sin ställning som ministerns passopp, hvilken lefde blott af de smulor, som föllo från hans herres bord. Tack vare sportlerna och drickspengarna, som detta yrke afkastade, hade han nu under ett par år ökat ut sina betydande jordbesittningar i Calvados i den tanken att efter den stora omstört-ningen som grandseigneur dra sig tillbaka dit. Han stora, sluga bondansikte mulnade och uttryckte den knipa, hvari denna begäran om hans intervention försatte honom, då han icke fick tid att göra klart för sig, om han själf skulle få fördel eller skada däraf.

»Nej, nej, jag kan inte. Jag har ju meddelat er, hvad er bror vill, och jag kan inte nu komma och ansätta honom igen. För tusan, tänk en smula på mig! Han är inte alls beskedlig af sig, när man förargar honom, och jag har ta mig sjutton inte lust att komma i gluggen för er skull och själf förlora krediten.»

Saccard förstod, hur landet låg, och sökte nu blott visa Huret, att det var miljoner att förtjäna genom grundandet af Universalbanken. I stora drag, med sin glödande svada, som förvandlade en penningaffär till enpoetisk saga, förklarade han de storslagna företagen, den säkra och kolossala vinsten. Daigremont, som blifvit hänförd, ställde sig i spetsen för konsortiet. Bohain och Sédille hade redan bedt om att få vara med. Det var omöjligt, att han, Huret, inte också skulle vara med; de nämnda herrarna ville det prompt på grund af hans framskjutna politiska ställning. Man till och med hoppades, att han skulle gå in på att vara medlem af styrelsen, enär hans namn betydde ordning och redbarhet.

Vid löftet att få bli medlem af styrelsen såg Huret honom skarpt i ansiktet.

»Nå, hvad är det ni vill, att jag skall göra? Hvilket svar vill ni, att jag skall få fram af Rougon?»

»För min egen del», svarade Saccard, »skulle jag gärna ha velat vara kvitt min bror. Men Daigremont fordrar, att jag skall försona mig med honom, och det har han kanske rätt i. Jag tror, att ni helt enkelt skall tala om vår affär med den förfärliga människan och utverka, att han, om han inte hjälper oss, åtminstone inte uppträder som vår motståndare.»

Huret, som stod och halfblundade, kunde ännu inte bestämma sig.

»Om ni bara kommer med ett hyggligt ord — bara ett hyggligt ord, hör ni! Det skall Daigremont låta sig nöjas med och då skola vi tre i eftermiddag hastigt och lustigt ordna alltihop.»

»Nå, så skall jag försöka», förklarade Huret hastigt och låtsade en bondes rättframhet, »men det skall vara för er skull, ty det är inte lätt att handskas med honom, i synnerhet när vänstern retar honom ... Således klockan fem!»

Saccard stannade kvar nästan en timme till och hörde med oro de kringflygande ryktena om förestående heta nappatag. Men han var fatalist, trodde på slumpen och var rädd att fördärfva allt, om han bad Huret att till i morgon skjuta upp samtalet med Rougon. Han steg åter upp i droskan, och denna hade redan hunnit till Concordebron, då han kom ihåg den önskan, Daigremont hade uttalat.

»Kusk, kör till rue de Babylon.»

Det var där, markis de Bohain bodde. Han innehade en gammal flygelbyggnad till ett stort hotel, hvilken förr hade innehållit bostäder för stallpersonalen och hvilken man hade gjort om till ett mycket bekvämt och modärnt hus. Inredningen var gjord med stor lyx och hade en tilltalande prägel af aristokratiskt koketteri. Hans hustru såg^ man aldrig till, hon var sjuklig, påstods det, och hölls alltid kvar på sina rum af sina krämpor. Emellertid tillhörde huset och möblerna henne, han bodde hos henne, liksom om han hade bott på ett hotell för resande, han egde blott sina egna personliga effekter, hvilka han kunde ha lagt ned i en kappsäck, som han kunde ha fått plats för i en droska, enär det var boskillnad mellan dem alltsedan den tid, då han började att lefva på börsspel. Han hade redan vid två katastrofer rent ut vägrat att betala sina differenser, och börsmäklarnas juridiske ombudsman hade inte ens brytt sig om att stämma honom, sedan han fått situationen klar för sig; man strök helt enkelt ut alltsammans. Allt hvad han vann, stoppade han i fickan. Men hvad han förlorade betaladehan icke: det visste man och gaf sig till tåls därmed. Han hade ett lysande namn och var ytterst dekorativ i en styrelse; också slogos de nya bolagen, som behöfde förgyllda skyltar, om honom; han behöfde aldrig vara sysslolös. På börsen hade han sin egen stol, åt rue Notre-Dame-des-Victoires till, hvilket var de rika börsspekulanternas sida, de som låtsade sig inte hysa något intresse för stundens bagateller. Man respekterade honom och man frågade honom ofta till råds. Han hade ofta haft inflytande på marknaden. Han var, kort sagdt, en personlighet.

Saccard, som kände honom mycket väl, lät ändå imponera på sig af det ytterst artiga mottagandet af den vackre och förnäme sextiåringen.

»Herr markis, jag kommer verkligen som supplikant. ..»

Han uppgaf anledningen till sitt besök utan att strax gå in i detaljer. För öfrigt af bröt markisen honom redan vid de första orden:

»Nej, nej, hela min tid är upptagen; jag har i detta ögonblick ett halftjog förslag, som jag måste säga nej till.»

Småleende tilläde Saccard:

»Det är Daigremont, som sänder mig hit, han har tänkt på er.»

Då utropade markisen genast:

»Åh, är Daigremont med? ... Godt, godt! Om Daigremont är med,tär jag|det också. Räkna på mig.»

Och när Saccard ville ge honom åtminstone några upplysningar, för att han skulle få veta, i hvad för sorts affär han skulle komma in, täppte han till munnen på Saccard med den älskvärda nonchalansen hos en förnäm herre, som icke nedlåter sig till dylika detaljer och som helt naturligt fullständigt litar på människors hederlighet.

»Nej, jag ber er . . . inte ett ord mera ... jag vill ingenting veta ... Ni behöfver mitt namn, jag lånar er det med största nöje — det är ju alltsammans. .. Var god och säg Daigremont, att han ordnar med saken, alldeles som han vill.»

När Saccard åter satte sig upp i droskan, kände han sig rätt munter till sinnes och log i mjugg för sig själf.

»Han blir oss dyr», tänkte han, »men han är verkligen förträfflig att ha.»

Högt sade han:

»Kör till rue des Jeuneurs!»

Där hade firman Sédille sina magasin och sitt kontor, hvilka upp-togo en hel stor bottenvåning inne på en gård. Efter tretti års arbete hade Sedille, som var från Lyon och hade sin fabrik kvar där nere, omsider lyckats att bringa upp sin sidenaffär till en af de mest kända och solidaste i Paris, då i följd af en rent tillfällig lyckträff spekulations-raseriet hade brutit ut och fått fart hos honom som en förhärjande brand. Ett par betydliga spelvinster slag i slag hade gjort honom alldeles tokig. Och från den stunden blef han allt mera och mera ointresserad för sin affär, som numera gick af gammal vana. Han lefde nu endast i hoppet om en storartad börsvinst; men enär nu en envis otur hade infunnit sigj gjorde han på börsen af med allt, hvad han förtjänade på sin affär. Och slutet måste oundvikligen bli ruin, då fabriken i Lyon årligen in-bringade tvåhundratusen francs, och börsspelet slukade trehundra

tusen. # .

Saccard fann Sédille orolig och ängslig, ty han kunde inte spela lugnt och filosofiskt. Han kände samvetsagg, var alltid på samma gång modlös och förhoppningsfull, sjuk af ovisshet, och detta emedan han i grunden var en ärans man. Terminsuppgörelsen i april hade medfört mycket stora förluster för honom. Men så snart han nu hade fått höra blott några ord, fick hans feta ansikte med de stora, ljusa polison-gerna genast färg och lif.

»Ack, kära ni, välkommen, ifall ni bringar mig tur!»

Men så fattades han åter af förskräckelse.

»Nej, nej, fresta mig inte! Det vore bättre, jag stängde in mig med mina tygstycken och aldrig mera gick ut från mitt kontor.»

Saccard ville ge honom tid att lugna sig och talade därför om hans son Gustave, som han på morgonen hade träffat hos Mazaud, Men detta var en ny anledning till bekymmer, ty han hade drömt om att få öfverlämna sin affär till sonen, men denne föraktade handel och hade bara sinne för att roa sig och festa: uppkomlingens son duger ofta endast till att göra slut på den förmögenhet, som hans far har samlat. Hans far hade skaffat honom anställning hos Mazaud för att se, om han möjligen skulle ha smak för finanserna.

»Ända sedan hans stackars mor dog», mumlade fadern, »har han verkligen inte gjort mig stor glädje. Men hos Mazaud skall han kanske få lära något, som kan vara mig till nytta.»

»Nå», inföll nu Saccard, »vill ni vara med om vår affär? Daigre-mont bad mig säga er, att han är med.»

Med en stor geste och en stämma, som röjde både begär och fruktan,

utbrast Sédille:

»Ja visst, jag är med! Ni vet väl, att jag inte kan annat än vara med. Om jag vägrade, och ert företag sedan gick, skulle jag bli sjuk af ånger ... Säg Daigremont, att jag är med.»

När Saccard åter befann sig ute på gatan, drog han upp klockan och såg, att hon var bara fyra. Han hade god tid på sig och kände lust att gå litet och därför lät han droskan köra sin kos. Han kom en halftim-me för tidigt till rue Larochefoucauld.

Betjänten förde honom in i rökrummet och upplyste om, att herr Daigremont inte hade kommit hem ännu, hvadan Saccard började att gå omkring och se på taflorna. Men en präktig kvinnoröst, en kraftig kontraalt af en djup och melankolisk klangfärg, trängdevigenom tystnaden i huset; han gick fram till fönstret, som stod öppet, och lyssnade: det var fru Daigremont, som vid pianot repeterade ett stycke, som hon säkert skulle på kvällen sjunga i någon salong. Medan han stod och hörde på sången, kom han att tänka på den märkliga historien, man berättade om Daigremont, framför allt den om Hadamantinelånet på femti miljoner francs, hvars hela kapital han hade själf behållit för egen räkning genom att låta sälja och sälja om igen obligationerna genom egna mäklare, tills han hade skapat en marknad och fixerat en kurs för dem; när de sedan såldes på allvar, kom det förfärliga prisfallet fråntrehundra till femton francs, hvarigenom han förtjänade enormt på bekostnad af en massa enfaldigt småfolk, som i ett tag blefvo utarmade. Ja, han var slängd, en riktigt farlig karl! Fortfarande klingade fruns röst,

klagande, öm, förtviflad, af tragisk styrka, medan Saccard, som gått tillbaka inåt rummet, stannade framför en Meissonnier, som han uppskattade till hundratusen francs.

Någon kom in, han såg till sin förvåning, att det var Huret.

>>Hvad, är ni redan här? Klockan är inte fem .. . Är sammanträdet slut?»

»Slut, frågar ni. Nej, de hålla just som bäst på att träta.»

Och han förklarade, att emedan talaren af oppositionen fortfarande hade ordet, skulle Rougon säkert inte kunna svara förr än i morgon. När han hade funnit detta, hade han under ett kort uppskof i debatten vågat sig på ministern i ett litet sidorum.

»Nå», frågade Saccard nervöst, »hvad sade min illustre bror?»

Huret svarade icke genast.

»Åh, han var så arg, att han nästan ville bitas . . . Jag tillstår, att jag väntade mig, att han i sin förbittring skulle be mig dra så långt vägen räcker... Nåväl, jag nämnde om er affär och sade, att ni inte ville företaga er något utan hans gillande.»

»Och då?»

»Då fattade han mig i båda armarna, ruskade mig och skrek mig midt i ansiktet: »Han kan gå och hänga sig!» Så gick han och lät mig stå där.»

Saccard bleknade och skrattade tvunget.

»Jo, det är hyggligt!

»Ja, visst tusan är det hyggligt», sade Huret i säker ton. »Jag väntade mig inte så mycket.. . Nu kunna vi ta itu med saken.»

Och då han i rummet bredvid hörde Daigremonts steg, tilläde han hviskande:

»Låt mig hållas!»

Huret ville tydligen ytterst gärna, att Universalbanken skulle komma till stånd och att han skulle få vara med om företaget. Han hade tydligen redan klargjort för sig den roll, han skulle kunna komma att spela där. Knappt hade han hunnit trycka Daigremonts hand, förrän han med enstor åtbörd och strålande min ropade:

»Victoria, victoria!»

»Åh, verkligen. Berätta, berätta!»

»Den store mannen betedde sig alldeles så, som han borde göra ... Han svarade: »Måtte min bror ha lycka med sig!»

Daigremont blef utom sig af förtjusning; han fann detta yttande dråpligt. »Måtte min bror ha lycka med sig!» — det innehöll ju allt: måtte han inte vara nog dum att inte ha lycka med sig, ty då ger jag honom på båten; men har han lycka med sig, så skall jag hjälpa honom. Verkligen utmärkt!

»Och vi skola ha lycka med oss, min bäste Saccard, var säker om det... Vi skola göra allt för den saken.»

Till och med sedan fönstret hade blifvit stängdt, trängde de däm-pade tonerna af fru Daigremonts melankoliska sång in i rummet som ett ackompanjemang till de tre herrarnas beslut att grunda en kreditanstalt, Universalbanken, med fett kapital af tjugufem miljoner francs, fördelade ifemtitusen aktier å femhundra francs. Dessutom enades man om, att Daigremont, Huret, Sédille, markis de Bohain och några af deras vänner skulle bilda ett konsortium, som på förhand öf-vertog och inom sig delade fyra femtedelar af aktierna, d. v. s. fyrtitu-sen stycken, så att emissionens framgång var betryggad och så att de längre fram genom att undanhålla aktierna kunde göra dem sällsynta i marknaden och därigenom bringa dem att stiga efter sitt godtfinnande. Men alltsammans höll på att gå sönder, när Daigremont fordrade en premie af fyrahundratusen francs eller tio francs

per aktie. Saccard opponerade sig och förklarade, att det var inte förnuft i att vilja pina ut kon, innan man ens hade börjat att mjölka henne. Början skulle i alla fall bli besvärlig, hvarför ännu mera försvåra situationen? Men han måste i alla fall ge efter inför Hurets hållning; helt lugnt förklarade denne, att han fann saken alldeles naturlig, så skedde det ju alltid.

De skulle just skiljas åt, sedan de aftalat om ett sammanträffande följande dag, vid hvilket ingeniör Hamelin borde vara närvarande, men nu slog sig Daigremont plötsligt för pannan med förtviflad min:

»Och Kolb, som jag har glömt! Han skulle aldrig förlåta mig, han måste vara med. Snälla Saccard, om ni är riktigt hygglig, så går ni genast till honom. Klockan är inte sex, ännu träffar ni honom . .. Ja, ni själf, och inte i morgon utan nu i afton — ty det kommer att göra honom rörd, och han kan bli oss nyttig.»

Saccard gaf sig fogligt i väg, ty han visste, att sådana dagar, då man har tur, komma icke tillbaka. När han gick fram genom passage des Panoramas, öfverraskades han af att se Gustave Sédille komma ut ur en mörk portgång och skynda bort utan att se sig om. Saccard stannade och tittade på huset, det var ett tyst och lugnt hotel garni. En liten blond, beslöjad dam, i hvilken han tydligt kände igen fru Conin, pappershandlarens vackra fru, kom strax efteråt ut därifrån. Ah, det var således dit hon förde sina älskare för en dag, när hon fick ett anfall af ömhet, medan hennes beskedliga man trodde, att hon var ute och sprang med räkningar! Denna hemlighetsfulla vrå midt i kvarteret, var mycket fiffigt vald, och blott en slump hade nu förrådt hemligheten. Saccard, som fann saken mycket lustig, småskrattade för sig själf och afundades Gustave: Germaine Coeur på morgonen, fru Conin på eftermiddagen; han hade fått dubbla napp, den unge mannen. Saccard tittade ett par gånger till på porten för att säkert känna igen den, ty han kände sig frestad att gå dit, han också.

På rue Vivienne och just som han skulle gå in till Kolb, spratt Saccard till och stannade åter. En svag, klingande musik, som trängde fram ur marken, lik féers röster, omsväfvade honom; han hörde, att det var guldets musik, som ständigt ringde och klirrade här i detta köpenskapens och spekulationens kvarter och som han redan i morse hade lyssnat till.

Kolb befann sig just nere i smälteriet, och som vän i huset gick

5 Zola, Pengar.Saccard dit ner och sökte upp honom. Hettan var stark, man måste tala högt för att höra hvarandra, under detta harmoniska, klingande, som dallrade under det låga hvalfvet. Sedan i morse hade mera än sex miljoner passerat genom degeln och gifvit bankiren en vinst af knappt tre å fyra hundra francs, ty skillnaden mellan två kurser för guld är yt-ters minimal och måste uppskattas på tusendelen samt kan därför inte ge någon vinst annat än på betydande kvantiteter af smält metall. Där klingade guldet och strömmade igenom i en flod från morgon till kväll år ut och år in, nere i denna källare, dit guldet kom in som myntstycken och hvarifrån det gick ut i tackor för att komma tillbaka som mynt och åter gå ut som tackor, i oändlighet, blott för att lämna några få guldkorn kvar på köpmannens händer.

Kolb var liten och mycket mörk, och hans örnnäsa, som stack fram ur ett stort skägg, röjde hans judiska härkomst. När han hade förstått Saccards erbjudande, som han hade svårt att höra under guldregnets smatter, samtyckte han tvärt.

»Utmärkt!» skrek han. »Jag är särdeles glad öfver att få vara med, om Daigremont är det. Och tack, för att ni har gjort er det besväret! »

Fast det nu hade åter blifvit vackert väder, en strålande klar majkväll, tog Saccard, som nu var förbi af trötthet, en droska för att åka hem.

IV

Svårigheter ställde sig i vägen, affären drog ut på tiden, nära fem månader förflöto, utan att något kunde bli afgjordt. Saccards otålighet blef så stor, att han höll på att ge hela konsortiet en god dag; den tanken, som plötsligt hade fallit honom in, att sätta hela affären i gång endast tillsammans med furstinnan Orviedo, lockade och frestade honom oaflåtligt. Hon egde de miljoner, som behöfdes för företagets startande; och hvarför då inte

sätta in dem i denna storslagna affär, hvilket ju inte hindrade, att de små kunderna kunde få komma med, när kapitalet framdeles upprepade gånger komme att ökas, något som han redan planerade? Han var härvidlag i fullkomligt god tro, han hyste den öfvertygelsen, att han erbjöd henne en placering af hennes pengar, hvarigenom hon skulle tiodubbla sin förmögenhet, denna de fattigas förmögenhet, som hon sedan skulle kunna dela ut i vida större allmosor än hittills.

Således gick Saccard en morgon upp till furstinnan och i sin dubbla egenskap af vän och affärsman förklarade han för henne den tillämnade bankens uppgift och mekanism. Han talade om alltsammans, redogjorde för innehållet i Hamelins portfölj och förteg icke något af företa-gen i Orienten. Ja, han till och med gaf efter för sin förmåga att berusa sig af sin egen entusiasm, att kunna vinna en säker öfvertygelse om framgång just genom sin brinnande åstundan att lyckas, och han yppade den vanvettiga drömmen om påfvedömet i Jerusalem, han talade om katolicismens slutliga triumf — påfven tronande på de heliga platserna, behärskande världen, tillförsäkrad en kunglig budget tack vare upprättandet af »Den heliga grafvens skattkammare.» Furstinnan, som egde en brinnande, from tro, fattade intet intresse för det hela, förrän Sac-card kom till den allra sista af sina planer, själfva kronan på verket, hvars sagolika storslagenhet tjusade hennes otyglade fantasi, som förmådde henne att kasta bort sin rikedom på välgörenhetsinrättningar af en oerhörd och onyttig lyx. Katolikerna i Frankrike hade nyss blif-vit djupt bedröfvade och uppretade öfver den konvention, som kejsaren hade afslutit med konungen af Italien, och hvarigenom han förband sig att med villkor af vissa garantier draga tillbaka den franska truppstyrkan, som hade besatt Rom; detta var säkert precist detsamma som att lämna ut Rom åt Italien; man såg redan, hur påfven kommeatt förjagas, blefve bragt till armod och vid tiggarstafven ströke omkring i städerna. Hvilken underbar lösning skulle det inte vara, om påfven åter blefve öfverstepräst och konung i Jerusalem, uppsatt där på sin tron och understödd af en bank, i hvilken alla kristna i hela världen skulle anse det för en heder att vara aktieegare? Detta var en så skön tanke, att furstinnan förklarade den vara århundradets största och väl värd att hänföra en hvar rättsinnad människa med religiös känsla. Framgången syntes henne säker — ja, den skulle bli rent af förkrossande. Hennes aktning för ingeniör Hamelin växte, och hon behandlade honom ytterst hänsynsfullt, sedan hon fått veta, att han visade fromhet i sitt lefverne. Men hon vägrade alldeles bestämdt att vara med om företaget; hon ämnade hålla den ed, hon hade svurit, att ge dessa miljoner tillbaka till de fattiga utan att någonsin på dem ta en enda centime i ränta, ty hon ville, att dessa pengar, som härflöto ur börsspelets orena källa, skulle försvinna, sugas upp af de elända, likt ett förgiftadt vatten, som borde rinna bort. Det argumentet, att de fattiga skulle dra fördel af spekulationen, rörde henne icke, det till och med förtretade henne. Nej, nej, källan, vid hvilken förbannelsen låddе, skulle torkas ut, hon hade ingen annan uppgift i lifvet.

Saccard, som blef alldeles konsternerad, kunde icke på annat sätt dra fördel af hennes sympati, än att han af henne utverkade ett bemyndigande, som han dittills hade förgäfves bedt om. Han hade tänkt sig, att så snart Universalbanken hade grundats, få lokal för den just här i hotel d'Orviedo, åtminstone hade fru Caroline ingifvit honom den idén; ty han, som hade större vyer, skulle ha velat genast ha ett eget palats. Man skulle nu nöja sig med att lägga glastak öfver gården för att an vända den som centralhall; man skulle inreda hela bottenvåningen, stallar och vagnshus till kontor, i första våningen skulle Saccard afstå sin salong, som skulle bli styrelsens samlingssal, samt sin matsal och sex andra rum, hvilka också skulle anordnas till kontor; han skulle behålla blott sitt sofrum och ett toalettrum, för öfrigt skulle han ju kunna hasin tillflykt hos Hamelins, äta där och tillbringa sina kvällar där. På detta sätt skulle man få lokal för banken, visserligen något trång, men af mycket solid karaktär. I egenskap af egarinna hade furstinnan i början vägrat i sitt hat till allt hvad penningaffärer hette: aldrig skulle under hennes tak komma att hysas något så afskyvärdt. Men i dag, då religionen blandades in i saken, gaf hon sitt samtycke, ty det storslagna i målet imponerade på henne, Detta var en mycket långt gående eftergift; hon kände en lätt rysning, när hon tänkte på, att en helvetesmaskin, sådan som en bankinrättning, ett börsspelets och penningspekulationens hemvist, skulle därnere, under henne, få sätta i gång sitt maskineri för att sprida död och undergång.

En vecka efter detta misslyckade försök fick Saccard omsider den glädjen att se affären, som hade stött på så många hinder, helt plötsligt på några dagar få allt klappadt och klart. En morgon kom Daigremont och sade

honom, att nu hade han bifall och medgifvanden från alla håll, så att nu kunde man sätta i gång. Genast läste man ännu en sista gång igenom förslaget till stadgar och redigerade bolagsordningen. Det var också hög tid för Hamelin och hans syster, för hvilka lifvet åter började att bli besvärligt. Efter hand hade Saccards ifver fått makt äfven med honom, så att han nu också brann af otålighet. Fru Caroline hade först blifvit hänförd vid tanken på de vackra och nyttiga saker, som man skulle utföra, men tycktes nu mera kall och allvarsam, sedan man råkat ut för alla dessa svårigheter och hinder, som planens realiserande hade mött. Hennes klara förstånd och ärliga natur gjorde, att hon spårade alla slags osunda och mörka faror och förså t; framför allt var hon rädd för sin brors skull, hvilken hon höll oändligt mycket af och som hon ibland skrattande kallade för sin »stora dumbom», trots hans stora insikter; icke därför, att hon det allra ringaste tviflade på, att deras vän, som hon såg så nitiskt söka att befordra deras lycka, var fullkomligt redbar, men hon hade en egendomlig förnimmelse af att stå på osäker grund, oro för att vid minsta felsteg falla och uppslukas af en afgrund.

När Daigremont nu på morgonen hade lämnat Saccard, skyndade denne strålande af glädje upp i Hamelins arbetsrum.

»Nu är det då ändtligen klart», utropade han,

Rörd och med tårade ögon tryckte Hamelin hans händer, så att han höll på att krama sönder dem. Och när fru Caroline endast vände sig om mot honom, en smula blek, tillfogade han:

»Nåå, hvad nu, är detta allt, ni har att säga mig? Gör detta er inte större glädje än så?»

Ett vackert leende lyste upp hennes ansikte.

»Jo visst! Jag försäkrar er, att jag är mycket, mycket belåten.» När han sedan meddelade hennes bror detaljer om det nu definitivt bildade syndikatet, föll hon in på sitt stillasamma sätt:

»Det är således tillåtet, eller hur, att på detta sätt flera slå sig tillsammans för att sins emellan fördela aktierna i en bank, innan ens emissionen har skett?»

Med en bekräftande gest yttrade han ifrigt:

»Ja visst är det tillåtet!. . . Tror ni, att vi äro nog dumma attvilja riskera ett fiasko? Föra att inte tala om, att vi behöfva solidt folk, som äro herrar öfver marknaden, i fall början blir svår... Och nu äro alltid de fyra femtedelarna af våra aktier placerade på säkra händer. Yi kunna gå och skrifva under papperen hos notarien.»

Hon vågade att envisas mot honom.

»Jag trodde, lagen fordrade, att hela aktiekapitalet skulle vara fulltecknadt,»

Han blef nu mycket förvånad och såg henne i ansiktet.

»Jaså, ni läser lagboken?»

Hon rodnade lätt, ty han hade gissat rätt: kvällen förut hade hon icke kunnat bekämpa sin känsla af, att något var pa tok, sina obestämda och omotiverade farhågor och därför hade hon läst i bolagslagen. Ett ögonblick var hon på vippen att narras, men så tillstod hon skrattande:

»Ja, det är sant, jag läste i går i lagen. Men när jag undersökte, hur det stod till med både min egen och andras hederlighet^ lade jag den ifrån mig liksom man lägger läkarböcker ifrån sig, nämligen med en känsla af, att man har alla möjliga sjukdomar.»

Men detta förargade honom, ty det faktum, att hon hade velat skaffa sig upplysning, visade honom, att hon hyste misstro och var färdig att öfver vaka honom med sina forskande, kloka kvinnoögon.

»Ah», inföll han med en gest, som om han ville slå bort alla tomma skrupler, »tror ni, att vi ämna rätta oss efter lagens alla gamla fånigheter? Då skulle vi inte kunna ta två steg, vi skulle vid allt, hvad vi företaga oss, hindras af svårigheter, medan våra konkurrenter skulle för fulla segel gå om oss ... Nej, jag väntar bestämdt icke, tills hela kapitalet är tecknadt; jag föredrar för resten att reservera aktierna åt oss och jag skall nog ha tag på någon,

för hvilken jag kan lägga upp ett konto och som, kort sagdt, skall bli bulvan åt oss.»

»Det är förbjudet», förklarade hon helt enkelt med sin vackra,

allvarliga röst.

»Ja visst, det är förbjudet, men så göra alla bolag.»

»Det är illa gjordt, ty det är orätt.»

Saccard, som med en kraftig viljeansträngning lugnade sig, ansåg sig nu böra vända sig till Hamelin, hvilken generad satt och hörde på utan att lägga sig i samtalet.

»Kära vän, jag hoppas, att ni inte tviflar på mig . . . Jag är en gammal praktikus, som har åtskillig erfarenhet; hvad den finansiella sidan af saken beträffar, kan ni öfverlämna er i mina händer. Gif mig goda idéer, så åtar jag mig att af dem hämta största möjliga fördel med den minsta möjliga risk. Jag tror, att detta är det bästa en praktisk människa kan säga.» ^ ... £ •

Ingeniören, som var oöfvervinneligt timid och vek^af sig, slog bort saken med skämt för att slippa att svara direkt.

»Åh, i Caroline kommer ni att få en riktig censor. Hon är född

till skolmästare».

»Jag vill gärna bli hennes lärjunge», förklarade Saccard artigt.Fru Caroline hade åter börjat att skratta. Och samtalet fortsattes i en ton af välvillig förtrolighet.

»Jag håller så mycket af min bror och jag håller af er själf mera, än ni tror, och det skulle göra mig mycket ledsen, om jag såg, att ni inläte er i tvetydiga affärer, som det till sist endast blir olycka och be-dröfvelse af. . . Och eftersom vi nu kommit in på detta ämne, spekulationer och börsspel, så är det något, jag har panisk förskräckelse för. Jag var så glad, när jag hade läst i paragraf 8 i bolagsordningen, som ni bad mig skrifva af, att alla kreditaffärer äro bolaget strängt förbjudna. Det var ju att förbjuda börsspel, eller hur? Och nu har ni tagit mig ur denna villa genom att göra narr af mig och säga mig, att den paragrafen hade satts in bara för syns skull, endast var en stilistisk formel, som alla bolag anse sig förpliktade att sätta dit, men som inte någon rättar sig efter... Vet ni, hvad jag för min del skulle önska? Jo, att ni i stället för dessa aktier, dessa femtitusen aktier, som ni tänker släppa ut, i stället gåfve ut obligationer. Ja, som ni ser, är jag mycket styf, sedan jag studerat lagboken: jag vet numera, att man aldrig spekulerar i obligationer, att en obligationsinnehafvare är helt enkelt en långifvare, som får så och så många procent på sina utlånta pengar, utan att få någon andel af vinsten, medan däremot aktie-egaren är en bolagsman, som har utsikt till både vinst och förlust. Säg mig, hvarför inte ge ut obligationer? Det skulle göra mig så lugn, jag skulle vara så lycklig!»

På skämt öfverdref hon den bönfallande tonen i sin begäran för att dölja sin verkliga oro. Och Saccard svarade i samma tonart med komisk ifver:

»Obligationer, obligationer! Aldrig! Hvad skulle obligationerna tjäna till? Det är ju den döda materien. Men sök då att begripa, att spekulationen, börsspelet — det är drifhjulet, själfva hjärtat i en stor affär, sådan som vår. Det samlar blodet i små rännilar och sänder ut det i floder åt alla håll, får till stånd en ofantlig penningcirkulation, som är de stora företagens lifskraft. Därförutan blifva de stora kapitalomsättningarna och de stora arbeten i civilisationens tjänst, hvilka däraf äro en följd, absolut omöjliga. Det är som med de anonyma bolagen — hur har man inte skrikit mot dem, hur har man inte ideligen påstått, att de äro endast jobberi och skinneri. Det verkliga förhållandet är, att utan dem skulle vi inte ha hvarken järnvägar eller några af de andra modärna företagen, som ha omskapat världen, ty ingen enskild förmögenhet skulle ha varit tillräcklig att genomföra dem, liksom icke heller någon enskild individ eller ens någon grupp af individer skulle ha velat stå den risken. Ja, risken — däri ligger det och så äfven i målets storhet. Det måste vara en omfattande plan, hvars storslagenhet gör intryck på fantasien; det måste finnas utsikt till betydande vinst, ett lotteridrag, som tiodubblar insatsen, så vida det inte

uppslukar den. Då flamma passionerna UPP> lifskraften strömmar till, alla komma med pengar, och man kan dana om världen. Risken är frivillig, fördelad på en mängd personer. Man förlorar, men man förtjänar också.»Saecard skrattade icke mera, han rätade efter hand upp sig på sina korta ben, upptändes af en lyrisk glöd med åtbörder, som tycktes slunga hans ord till alla världens kanter.

»Och vi med vår Universalbank — skola vi inte öppna den vidsträcktaste horisont, en helt ny synvidd öfver Asiens gamla värld, ett obegränsadt fält för framåtskridandets hacka och för guldsökarnas drömmar... I början skall vår Universalbank bli en vanlig bankinrättning; men hvad jag vill framför allt göra den till, det är till ett redskap att befordra er brors alla stora förslag; detta skall bli dess egentliga uppgift, det skall komma dess intäkter att växa och så småningom göra dess makt dominerande. Och nu kommer ni och oroar er för små oundvikliga oregelbundenheter: aktier, som icke tecknats och som bolaget gör klokt i att behålla under någon bulvans namn, och ni drar i härnad mot börsspel och spekulation, som ju är självfva själen, den tändande och drifvande kraften för detta jättelika maskineri, hvarom jag drömmer! . .. Så vet då, att allt det här är ännu ett intet, att detta eländiga lilla kapital af tjugufem miljoner är blott en risknippa, kastad under ångpannan för att tända fyren med; att jag hoppas fördubbla det, fyrdubbla, femdubbla det, i mån efter som våra affärer utvidga sig. . . Jag svarar visst inte för, att ingenting går sönder: inte kan man vända upp och ned på världen utan att krossa tårna på några, som gå förbi.»

Hon såg på honom och i sin kärlek till lifvet, till allt, hvad kraft och liffullhet hette, fann hon honom vacker, medryckande i sin eldiga tro. Och utan att gå in på hans teorier, som svuro mot hennes klara förstånds rättskänsla, låtsade hon sig ge efter.

De talade sedan helt lugnt om de åtgärder, som skulle vidtagas, och man kom öfverens om, att dagen efter bolagets definitiva konstituerande skulle Hamelin öfver Marseille resa till Orienten för att påskynda det stora företagets igångsättande.

Men inom affärsvärlden i Paris började rykten cirkulera och lyfta upp Saccards namn ur det grumliga djup, hvari det under en liten tid hade varit försänkt; och hvad som först hviskades, sades sedan allt högre, talade så tydligt om det snart förestående lysande resultatet, att Saccards väntrum åter, liksom förr vid Monceauparken, hvarje morgon var fullt af supplikanter, han såg Mazaud komma upp, så där helt tillfällighetsvis för att trycka hans hand och språka om nyheterna för dagen; han tog också emot andra växelmäklare:juden Jacoby, dennes svåger Delarocque, samt äfven frimäklare, såsom Nathanssohn och Massias. Det var en hel mängd, som kom upp.

En morgon fann Saccard väntrummet fullt redan klockan nio. När han öppnade dörren till sitt arbetsrum, fick han syn på Sabatani, som han låtit söka efter ett par dagar. Honom tog han först emot.

Med sitt irriterande smeksamma leende, sin ormlika smidighet lät Sabatani Saccard tala, och denne senare gjorde honom sitt förslag rent ut såsom en man, hvilken kände den han talade med.

»Kära ni, jag behöfver er . . . Yi måste ha en bulvan. Jag skall öppna konto för er, jag skall låta er köpa ett antal af våra aktier, somni helt enkelt skall betala med ett penndrag. Ni ser, att jag går rakt på saken och att jag behandlar er som en vän.»

Den unge mannen betraktade honom med sina vackra sammetsögon, som sågo så milda ut i hans långlagda mörka ansikte.

»Lagen fordrar ovillkorligen, att inbetalningen göres i klingande mynt. .. Det säger jag er inte för min egen skull. Ni behandlar mig som en vän, och det är jag mycket stolt öfver ... Jag skall göra allt hvad hvad ni vill!»

För att visa sig angenäm mot honom sade Saccard honom, att Mazaud satte mycket stort värde på honom; han tog nu emot hans order utan motsvarande säkerhet. Sedan skämtade han med honom om Germaine Coeuer, i hvilkens sällskap han hade mött Sabatani i går. Och Sabatani log sitt tvetydliga löje: ja, fruntimmerna voro rent galna med att springa efter honom.

»A propos», afbröt Saccard, »vi behöfva också underskrifter för att ordna vissa affärer — transporteringar och

dylikt.. . Kan jag skicka hem till er pappersbuntarna till underskrift?»

»Ja visst, herr Saccard; så mycket ni vill.»

Han rörde inte ens vid frågan om betalningen, ty han visste, att dylika tjänster äro ovärderliga; och när Saccard sade, att han skulle få en francs per namnteckning för att ersätta honom hans tidsförlust, samtyckte han med blott en böjning på hufvudet och med sitt vanliga småleende yttrade han sedan:

»Jag hoppas också, att ni inte nekar mig era råd. Nu får ni en så utmärkt ställning, och då skall jag be om upplysningar.»

»Ja visst», af slutade Saccard, som begrep honom. »Farväl och akta er — var inte för eftergifven mot damerna.»

Han lät honom gå ut genom en särskild dörr, genom hvilken han kunde släppa ut folk, utan att de behöfde åter passera väntrummet.

Saccard gick och öppnade den andra dörren samt bad Jantrou komma in. I ett ögonblick såg han, att denne såg eländig och fattig ut.

»Jag skulle just i draget ha skrifvit till er», sade Saccard. »Vi hålla på att sätta upp en förteckning öfver vår blifvande personal, och på den har jag antecknat er som en bland de främsta, och jag tror, att jag kommer att anställa er på emissionskontoret.»

Jantrou afbröt honom med en gest.

»Jag tackar er, för att ni är så älskvärd. . . Men jag har en affär att föreslå er.»

Han gaf icke genast någon förklaring, utan började i allmänna ordalag; frågade, hvilken roll tidningarna skulle få vid startandet af Universalbanken. Saccard slog eld vid de första orden, förklarande, att han önskade den mest omfattande publicitet och att han därpå ville använda alla disponibla medel. Inte den allra minsta trumpet var att försmå, inte ens de för två sous, ty han uppställde det som ett axiom, att allt som pratades var bra, knuten var blott, att det pratades. Hans dröm vore, att få alla tidningar på sin sida, men det skulle bli för dyrt.»Men kanske ni har tänkt på att sätta vår reklam i system? ... Det vore kanske inte dumt. Vi skola tala om den saken.»

»Ja, sedan om ni vill... Men hvad skulle ni säga om en egen tidning, helt och hållet er egen, som jag skulle redigera? Hvarje morgon skulle en sida vara reserverad för er räkning, med artiklar som sjönge ert lof; små notiser, som fäste uppmärksamheten på er; hänsyftningar i uppsatser, som inte alls hade med finanser att göra — kort sagdt, ett ordnadt fälttåg, där vid både möjliga och omöjliga tillfällen ni skulle höjas till skyarna och era konkurrenter göras ned massvis ...

Frestar det er?»

»Visst tusan, bara det inte kostade så förfärligt.»

»Nej, kostnaden skulle bli måttlig.»

Hari nämnde ändtligen tidningens namn: Hoppet, ett litet blad, som för ett år sedan grundlädes af en liten grupp katoliker, de våldsammaste inom partiet, och som förde en ursinnig kamp mot kejsardömet. Framgången var emellertid absolut ingen, och hvarenda vecka förmälde ryktet, att tidningen skulle försvinna.

Saccard protesterade.

»Den trycks ju bara i 2,000 exemplar!»

»Det blir vår sak att drifva upp upplagan.» ^

»Det är i alla fall omöjligt: den nedsätter min bror och slapar honom i smutsen; jag kan inte genast från början göra mig till ovan

med min bror.»

Jantrou ryckte litet på axlarna.

»Man skulle inte göra sig till ovän med någon .. . Ni vet lika val som jag, att när en kreditanstalt äger en tidning, betyder det föga, om denna stödjer eller angriper regeringen: om den är regeringsvanlig, kan banken vara säker om att få vara med om alla de konsortier, som finansministern bildar för att betrygga framgången af statens el er kommunernas lån; om den är oppositionell, har samme minister alla möjliga hänsyn för den bank, som tidningen representerar, samt önskar att afväpna och vinna den, hvilket ofta ger sig till känna genom ännu flera favörer... Oroa er således inte för Hoppets farg. bkalfa

er en tidning, det är en makt.»

Saccard satt tyst ett ögonblick; han uttänkte en hel plan: han köpte Hoppet, gjorde slut på dess bittra angrepp, lade tidningen for sin brors fötter, hvarigenom han väl skulle bli tvungen till att vara tacksam, men behöll dess katolska färg, bevarade den såsom ett hot, ett redskap, som ständigt var beredt att åter börja det forfarliga fälttåget i religionens namn. Och om man inte visade sig tillmötesgående mot honom, skulle han svänga Roms glafven, våga den stora kuppen med Jerusalem. Det skulle vara en ypperlig sluteffekt.

»Skola vi bli självständiga?» sporde han hastigt.

»Absolut själf ständiga. De ha fått nog af tidningen, den har nu råkat i händerna på en kurre, som behöfver pengar och lamnar oss den för tiotusen francs. Vi kunna göra livad vi vilja med den.»

Saccard funderade ännu ett ögonblick.

»Nåväl, det är afgjordt! Stäm möte med mannen och for honommed er hit... Ni skall bli redaktör, och jag skall se till att i era händer centralisera hela vårt reklamväsen, som jag vill skall längre fram bli oerhördt, ofantligt, när vi fått tillräckligt med bränsle för att på allvar elda upp maskinerna.»

Han hade rest på sig. Jantrou steg också upp och sökte att dölja sin glädje öfver att finna ett brödstycke under ett vräkigt skratt — en afsigkommens, som är led vid all Paris5 smuts.

»Nå, jag skall då omsider åter få komma i mitt element, mina kära litterära sysselsättningar.»

»Anställ ännu icke någon», sade Saccard, i det han följde honom till dörrem »Ack, en sak, medan jag kommer ihåg: anteckna en protegé till mig, Paul Jordan, en ung man, som jag vet är mycket begåf-vad och i hvilken ni får en utmärkt litterär medarbetare. Jag skall skrifva till honom, att han söker upp er.»

Jantrou gick ut genom bakdörren, men frapperades i detsamma af den förträffliga anordningen med två utgångar.

»Det är bekvämt», sade han på sitt vanliga ogenerade sätt. »Man trollar bort folket. .. När det kommer vackra damer, som den jag nyss hälsade på i väntrummet, baronessan Sandorff...»

Saccard visste inte, att hon var där och med en axelryckning ville han uttrycka sin likgiltighet, men den andre hångrinade och tycktes inte vilja tro på, att han var så där ointresserad. De båda herrarna utbytte en kraftig handtryckning.

När Saccard blef ensam, gick han helt instinktivt fram till spegeln och slätade till håret, där ännu inte syntes ett hvitt strå. Men det var sant, hvad han hade sagt: han frågade inte alls efter kvinnorna, sedan affärerna nu hade åter lagt beslag på honom helt och hållet' och han gaf endast vika för det ofrivilliga galanteri, som gör, att i Frankrike en man inte kan vara på tu man hand med en kvinna utan att göra en eröfring, såvida han inte vill gälla för ett nöt. När han hade öppnat för baronessan, visade han sig ytterst förbindlig.

»Var god och sitt, fru baronessa!»

Han hade aldrig sett henne så sällsamt intagande, med sina röda läppar, sina glödande ögon, som lågo djupt under täta ögonbryn. Hvad kunde väl hon vilja honom? Han blef öfverraskad, nästan besviken, när hon hade förklarat honom anledningen till sitt besök.

»Ack, herr Saccard, jag ber er förlåta, att jag utan ringaste gagn för er kommer och stör er; men personer i samma samhällsställning måste ju göra hvarandra små tjänster ... Ni har nyligen haft en kock, som min man starkt

funderar på att ta i sin tjänst. Jag kommer nu helt enkelt för att be er om upplysningar om honom.»

Han lät henne utfråga honom och svarade med största artighet, men tog icke Ögonen ifrån henne, ty han trodde sig ana, att det där bara var en förevändning: hon brydde sig föga om kocken; tydligen hade hon kommit för något helt annat. Och hur hon manövrerade, lyckades hon till sist att få nämna namnet på en gemensam vän, markis som h^de talat med henne om Universalbanken. Det var så svårt att placera sina pengar, att få tag i säkra värdepapper. Honförstod till sist, att hon gära kunde ta aktier med den premie å tio procent, som gifvits åt konsortiets medlemmar. Och ännu bättre förstod han, att om han öppnade ett konto för henne, skulle hon icke betala

»Jag har min personliga förmögenhet, hvilken min man aldrig tar någon befattning med. Det gör mig ju mycket bråk, men det roar mig också en smula, det tillstår jag ... När man ser en kvinna, i synnerhet en ung kvinna, sysselsätta sig med penningaffärer, så väcker det undran, och mången är färdig att klandra — inte sant? . . . Det är dagar, då jag befinner mig i det dödligaste bryderi; jag har inga vänner, som vilja ge mig ett råd. För bara fjorton dagar sedan förlorade jag en betydlig summa, därför att jag var otillräckligt underrättad. . . Åh, nu då ni kommer i en ställning, som är så gynnsam för att kunna vara väl underrättad, om ni då ville vara sa snäll, om ni skulle vilja ...

Börsspekulanten stack fram bakom världsdamen — den snikna, ursinniga börsspelerskan, dottern af släkten Ladricourt, af hvilkens stamfäder en hade varit med om Antiokias intagande, denna diplomatfru, för hvilken främlingskolonien i Paris djupt bugade sig och hvilken af sin spelpassion såsom en tvetydig supplikant fördes omkring till alla finansvärldens män. Hennes läppar voro röda som blod, hennes ögon flammade af starkare glöd, hennes lystnad gaf sig luft och satte i svallning denna af lidelse brinnande kvinna, som hon föreföll att vara. Och Saccard var nog naiv att tro, att hon hade kommit dit för att bjuda ut sig, blott för att få vara med om hans stora affär och att då och då få nyttiga upplysningar från börsen. ...

»Ack, jag vill ingenting hellre än att få ställa min erfarenhet till er

tjänst, fru baronessa.»

Han flyttade sin stol närmare och fattade hennes hand. Med ens tycktes hon nyktra till. Al mej, så långt hade hon ännu icke kommit! Tids nog skulle hon med en natt betala innehållet i ett telegram. Hennes förbindelse med den torre och gule generalprokuratorn Delcambre var henne, redan den, en afskyvärd pina, som hennes mans gnideri hade tvungit henne att påtaga sig. Och hennes likgiltighet för sinnliga loc-kelser, det hemliga förakt, hon hyste för männen, röjde sig i en likblek trötthet på hennes ansikte, som ljög om passion, hvilken endast kunde tändas af spelet. Med en känsla af motvilja, som väcktes af hennes ras och hennes uppfostran, hvilka ännu kunde komma henne att glömma affärsintresset, reste hon sig upp. ^

»Ni säger således, herr Saccard, att ni var belåten med den dar

kocken? »

Förvånad reste också Saccard sig upp. Men hvad hade hon då väntat sig? Att han för intet skulle ge henne ett konto och lämna henne upplysningar? Man måste ovillkorligen 'vara på sin vakt mot kvinnorna; de voro ytterst opålitliga i affärer. Och fast han nog hyste begär till henne, var han icke enträgen, han bugade sig med ett leende, som sade: »Som ni vill, min fru — när ni vill», men hogt sade

han: , ,

»Mycket nöjd, det försäkrar jag ännu en gang. Det var ute-slutande en förändring med mitt hushåll, som gjorde, att jag beslöt mig för att skiljajnig från honom.»

Baronessan tvekade ett ögonblick, icke därför, att hon ångrade, att hon hade stått honom emot, men hon förstod säkert, hur naivt det hade varit att gå till en man, sådan som Saccard, utan att underkasta sig följderna. Det gjorde henne förargad på sig själf, ty hon hyste anspråk på att vara en mycket klok kvinna. Slutligen svarade hon med en enkel böjning på hufvudet på den vördnadsfulla bugning, hvarmed han tog farväl af henne, och han följde

henne bort till den lilla dörren, då denna häftigt öppnades af någon hemmastadd hand. Det var Maxime, som i dag skulle äta frukost hos sin far; han drog sig undan, och bugade sig för att låta baronessan passera. När hon hade gått, skrattade han:

»Nå, du har börjat din affär? Du får redan lyfta dina premier?»

Fast Maxime var helt ung, hade han en erfaren mans stadga, den där är ur stånd att onödigtvis slösa bort sig själf på något vågadt äf-ventyr. Fadern begrep, hvad som låg i hans öfverlägsna inroniska ton.

»Nej, visst inte. jag har inte fått lyfta något alls, men inte därför att jag är så sedlig och förståndig, ty ser du, gosse lilla, jag är lika stolt öfver att fortfarande vara tjugu år, som du tycks vara öfver de sexti.»

»Du har nog rätt, då det inte tröttar dig . *. Hvad mig beträffar, vet du, att jag redan har reumatism.»

Han slog sig bekvämt ned i en länstol och tog en tidning:

»Bry dig inte om mig, sluta din mottagning, om jag inte generar ... Jag kommer för tidigt, ty jag gick under vägen upp till min läkare, men träffade honom inte.»

Betjänten kom in och anmälde, att grefvinnan de Beauvilliers anhöll om att bli mottagen. Saccard, som visserligen redan hade i Arbetshemmet träffat sin förnäma granne, som han kallade henne, blef en smula öfverraskad och befallde, att ögonblickligt släppa in henne och befallde betjänten att skicka af med alla de andra; han var trött och mycket hungrig.

När grefvinnan kom in, såg hon icke Maxime, som doldes af den stora länstolens rygg. Saccard blef ännu mera förvånad, när han såg, att hon hade fört med sig sin dotter Alice. Detta gaf en högtidligare prägel åt hennes besök: dessa båda damer, så sorgsna och så bleka—modern, smärt, högrest, alldeles hvithårig, urmodig; dottern redan vissnad, med sin olycksaliga långa hals. För att tydligt lägga sin vördnad i dagen sköt han med ifrig förbindlighet fram stolar.

»Fru grefvinna, jag känner det som en synnerlig heder . .. om jag kunde ha den lyckan att vara er till någon nytta . ..

Trots sitt stolta framträdande var grefvinnan mycket blyg, men kom omsider fram med anledningen till sitt besök.

»Herr Saccard, det är i följd af ett samtal med min väninna furstinnan d'Orviedo, som jag har fått den tanken att komma till er. . . Jag tillstår, att jag först tvekade, ty vid mina år byter man inte gärna om åsikter, och jag har alltid hyst stor fruktan för den nya tidens anordningar, som jag inte förstår mig på. Jag har emellertid talat omsaken med min dotter, och jag tror, att det är min plikt att ofvervinna mina betänkligheter för att betrygga mina barns lycka.»

Och hon fortsatte; hon sade, att furstinnan hade talat med henne om Universalbanken, som visserligen för profana ögon var en kreditanstalt, lik alla andra sådana, men som i de invigdas ögon skulle fa en förklaring för sin tillvaro, hvaremot invändning icke kunde göras, ett så förtjänstfullt och högt mål, att det måste bringa äfven de mest ömtåliga samveten till tystnad. Hon nämnde hvarken påfven eller Jerusalem, det var sådant, som man inte sade högt, som man knappt hviskade de troende emellan — den hemlighet, som tände allas hänförelse; men hvarje hennes ord, hennes antydningar och förtäckta ordasätt gåfvo uttryck åt en förhoppning och en tro, som inlade en nästan religiös glöd i

hennes tillit till den nya bankens framgång.

Saccard själf förvånades öfver hennes återhållna rörelse, som kom hennes röst att darra. Hittills hade han talat om Jerusalem blott i en

yttring af extas, ty i grunden hyste han misstro till detta galna projekt.

Och hvad denna fromma dam, som kommit till honom med sin dotter, hade i sin rörda stämning gjort, det sätt,

hvarpå hon lät honom förstå, att hon och alla de, som stodo henne nära, att hela den franska adeln skulle tro och upptändas af hänförelse — detta slog honom med hfhg förundran, det gaf lefvande verklighet åt hvad som hade varit blott en drom, det vidgade ut hans verksamhetsfält i det oändliga. Det var således sant, att här fanns en häfstång, med hvilken han skulle kunna sätta hela världen i rörelse. Med sin hastiga uppfattning var han ögonblickligt inne i situationen; han yttrade sig också i hemlighetsfulla ordalag om detta slutmål, hvilket han skulle i hemlighet sträfva efter att nå; och hans ord eldades, han kände sig fylld af tro — tron pa förträffligheten af de möjligheter, som den af påfvedömet genomgångna krisen lade i hans händer. Han hade den lyckliga förmågan att tro, nar hans

planers intresse kräfde det. # .

»Med ett ord, herr Saccard», fortsatte grefvmnan, »jag har beslu-tit mig för en sak, för hvilken jag hittills haft motvilja ... Ja, den tanken att göra pengar fruktbärande, att placera dem mot ränta har aldrig fallit mig in: jag vet, att det är en gammalmodig uppfattning, skrupler, som förefalla enfaldiga; men ni förstår nog, att det mte ar latt att ofvervinna åsikter, som man har insupit med modersm] olken, och jag har hyst den åsikten, att personer af vårt stånd skulle lefva endast af jordens, af de stora egendomarnas afkastnmg... Men de stora

jordegendomarna, tyvärr...»

Hon rodnade lindrigt, ty nu måste hon tillstå den utarmade belägenhet, som hon så ängsligt sökte att dölja.

»De stora jordegendomarna existera knappt längre... vi ha biii-vit hårdt pröfvade... Nu ha vi bara en enda landtgård kvar.» ^

För att bespara henne att känna sig besvärad, ville Saccard visa sig

än mera älskvärd, och föll ifrigt in: _

»Ack, fru grefvinna, nu för tiden lefver icke längre någon ai jorden. Det gamla sättet, att ha sin förmögenhet placerad i jordegendomar, ar föråldradt; det har inte mera något berättigande. Det gjorde, attpenningen stod stilla, men vi ha tiodubblat dennas värde genom att sätta den i cirkulation genom pappersmynt, genom aktier och värdepapper af alla slag. På det sättet omskapas världen, ty intet är möjligt utan pengar, som äro i omlopp och tränga in öfverallt. Man svälter ihjäl med en miljon i jordegendomar, man lefver godt med fjärdedelen af detta kapital, placerad i goda affärsföretag, som af kasta 15, 20, ja ända till 30 procent.»

Med sin vanliga djupa svårmodighet skakade grefvinnan mildt på hufvudet.

»Jag förstår er inte alls och jag har ju förut sagt er, att jag tillhör en tid, då dylika affärer verkade skrämmande, såsom något orätt och förbjudet. . . Men jag är inte ensam och jag måste först och främst tänka på min dotter. Jag har under loppet af några år lyckats att lägga undan en liten summa — ack, så liten!»

Hon rodnade ånyo.

»Tjugu tusen francs, som hemma hos mig ligga och sofva i en byrålåda. Jag skulle framdeles kunna komma att ångra, att jag har låtit dem ligga så där improduktiva; och enär ert företag är godt, efter hvad min väninna har anförtrott mig, och enär ni vill verka för det mål, som vi alla på det innerligaste önska, så vågar jag det. . . Jag skall, i korthet sagdt, vara er förbunden, om ni kan reservera aktier åt mig i er bank för ett belopp af tio å tolf tusen francs. Jag har velat, att min dotter skulle gå med mig, ty jag vill för er inte göra någon hemlighet af, att dessa pengar tillhöra henne.»

Alice hade hittills icke öppnat munnen, utan suttit helt tyst och tillbakadragen, fast hennes blick visade, att hon lifligt uppfattade, hvad som yttrades. Hon gjorde nu en mildt förebrående rörelse.

»Mig, mamma! Har jag något, som inte tillhör dig?»

»Och när du gifter dig, kära barn?»

»Du vet mycket väl, att jag inte vill gifta mig.»

Saccard blef djupt rörd.

»Fru grefvinna, om det också inte funnes några aktier kvar, skulle jag nog ändå skaffa sådana åt er. Ja, om det behÖfs, skall jag afstå af mina egna ... Jag är djupt rörd och mycket hedrad af ert förtroende.»

Och i detta ögonblick trodde han verkligen, att han beredde dessa stackars kvinnors väl, att han lät dem få andel i det guldregn, som skulle utgjuta sig öfver honom och rundt omkring honom.

Damerna hade stigit upp och aflägsnade sig. Men vid dörren vågade grefvinnan en direkt hänsyftning på det stora mål, hvarom man icke talade.

»Jag har från min son Ferdinand, som är i Rom, fått ett smärtsamt bref, hvan han talar om det djupa beklagande, som tillkännagifvandet om våra truppers tillbakakallande därifrån har uppväckt.»

»Tålamod», sade Saccard med ett uttryck af fast öfvertygelse »vi skola ställa allt till rätta.» ’

Efter växlandet af ytterst artiga afskedshälsningar följde han dem anda till trappan och gick denna gång genom väntrummet, som han trodde vara tomt. Men när han kom in, märkte han, att där satt påen bänk en man på cirka femti år, lång och mager och klädd som en arbetare i söndagskläder och hvilken hade med sig en vacker, adertonårig flicka, spenslig och blek.

»Hvad är det fråga om? Hvad önskar ni? »

Den unga flickan hade först rest sig upp, och mannen, som blef skrämd af det barska mottagandet, började att stamma fram en oredig förklaring.

»Jag har sagt till om, att jag inte kunde ta emot flera i dag. Hvar-för sitter ni då här? . .. Säg mig åtminstone ert namn.»

»Jag heter Dejoie och jag kommer med min dotter Nathalie» . . .

Han trasslade åter in sig, så att Saccard, som blef otålig, tänkte köra ut honom, då han till sist begrep, att fru Caroline, som kände honom sedan lång tid tillbaka, hade sagt till honom att vänta.

»Jaså, fru Caroline rekommenderar er. Det skulle ni ha sagt genast . . . Stig in och skynda er, ty jag är mycket hungrig.»

Dejoie gjorde omständligt reda för hvad saken gällde.

»Ser herrn, jag tog af sked från regementet och så blef jag kontors-dräng hos herr Durieu, fru Carolines man, som lefde den tiden; han var bryggare. Sedan tog jag tjänst hos herr Lambertier, som var tillsy-ningsman vid hallarna. Och därifrån kom jag till herr Blaisot, en bankir, som ni nog kände; han sköt sig för ett par månader sedan, och då blef jag utan plats. Men först och främst måste jag väl tala om, att jag hade gift mig. Ja, jag gifte mig med Joséphine, min hustru, när jag var hos herr Durieu, och hon var köksa hos herrns svägerska fru Lé-véque, som fru Caroline kände mycket väl. Men när jag var hos Lambertier, kunde hon inte komma dit, utan tog plats hos en läkare, doktor Renaudin i Grenelle. Sedan flyttade hon till den stora butiken »De tre bröderna» vid rue Rambuteau, där det liksom genom en särskild otur aldrig har funnits någon plats för mig ...»

»Kort sagdt», af bröt Saccard, »riu kommer ni för att be mig om en plats, är det inte så?»

Men Dejoie måste berätta det, som hade varit hans lifs sorg, nämligen sitt olycksöde att ha gift sig med köksan, utan att han någonsin hade lyckats att få plats i samma hus som hon. Det var alldeles, som om de inte hade varit gifta. De hade emellertid fått en dotter vid namn Nathalie, som han hade måst låta fostras hos främmande, tills hon var åtta år, och fadern, trött på att vara ensam, hade tagit henne till sig i sin trånga drängkammare. På det sättet hade han blifvit också den lilla flickans egentliga mor; han hade uppfostrat henne, följt henne till skolan och öfvervakat henne på det omsorgsfullaste och med hjärtat öf-verfullt af en ständigt växande kärlek.

»Och det kan jag säga er, herr Saccard, att hon har varit mig till glädje. Hon är kunnig, hon är sedesam. Och någon, som är så söt som hon, det finns då inte — ja, det ser ni själf.»

Saccard tyckte verkligen, att hon var förtjusande, denna ljusa blomma, som hade vuxit upp mellan Paris gatstenar, fin och täck, med stora ögon under sitt buckliga, ljusa hår. Ännu helt sedig och anständig, hvilket hon ju tyckte vara hennes eget intresse, lät hon sigtillbedjas af sin far med grym och kall egoism, som lyste ur de ljusa, klara ögonen.

»Och nu, ser herrn, är hon giftasvuxen, och det är just ett godt parti, som yppar sig, nämligen sonen till bokbindaren, vår granne. Men gossen vill bli sin egen och han vill ha 6,000 francs i hemgift. Det är visst inte för mycket, han skulle kunna göra anspråk på en flicka, som hade mera ... Jag måste tala om, att jag för fyra år sedan förlorade min hustru och att hon lämnade efter sig besparingar, det som hon hade lagt af som köksa .. . Jag har fyratusen francs, men det är inte sex tusen, och den unge mannen är angelägen, och det är Nathalie också ...»

»Ja det är visst och sant... Jag har inte för trefligt och på ett eller annat sätt vill jag ha slut på det här.»

Saccard afbröt dem åter. Han hade fått den uppfattningen, att mannen var inskränkt, men mycket uppriktig och hederlig och van vid militärisk disciplin. Och det var ju nog, att han var skickad af fru Caroline.

»Det är nog, min vän ... Jag skall snart ha en tidning, och jag anställer ev som vaktmästare hos redaktionen ... Ge mig er adress, så träffas vi sedan.»

Men Dejoie gick inte. Förlägen fortsatte han:

»Herrn är mycket snäll, och jag tar med tacksamhet emot platsen, för jag måste ju arbeta, äfven sedan jag har fått Nathalie försörjd. Men jag kom hit i ett annat ärende. Af fru Caroline och äfven af andra personer har jag hört, att herrn skall sätta igång stora affärer och att ni åt era vänner och bekanta skall kunna skaffa stora förtjänster. . . Om herrn ville vara så god och intressera sig för oss, ifall herrn skulle vilja låta oss få aktier. ..

Saccard kände sig åter helt rörd, ännu mera än när han förra gången blef det, när grefvinnan också hade anförtrott honom sin dotters hemgift. Denne enkle man, denne kapitalist i smått, som hade sou för sou skrapat ihop sina besparingar — var det inte den förtroendefulla stora mängden, som utgör de talrika, de solida kunderna, den af fanatisk tillit fyllda armé, som åt en kreditaffär ger oöfvervinnelig styrka? Då denne hedersman hade haft så brådt, innan ännu något om saken hade offentligt bekantgjorts, hur skulle det då bli, när bankens kontor hade öppnats? Han smålog vänligt mot denne förste lille aktietecknare, han såg här ett förebud om stor framgång.

»Det lofvar jag er, min vän, ni skall få aktier.»

Dejoies ansikte strålade som vid ett budskap om en oväntad lycka.

»Herrn är alltför god. .. Då kan jag väl med mina fyratusen på ett halfår förtjäna ett par tusen till, så att jag får summan full, eller hur? .. . Och eftersom herrn samtycker, så vill jag helst göra upp det här genast. Jag har tagit med mig pengarna.»

Han stack handen i fickan och tog fram ett kuvert, som han räckte Saccard, h vilken stod tyst och orörlig, gripen af både förtjusning och beundran vid detta sista drag. Och den förfärlige röfvaren, som redan hade plundrat så många på hvad de egde, brast omsider i ettgodt skratt och han fattade ett fullt ärligt beslut att göra äfven denne troende man rik.

»Nej, min hederlige vän, det går inte till på det sättet. . . Betala på vederbörlig plats och tid.»

Men nu lät han dem gå, sedan Nathalie på faderns tillsägelse hade tackat Saccard med ett belåtet leende i sina hårda, klara ögon.

När Maxime omsider blef ensam med sin far, sade han på sitt oförsynt hånfulla sätt:

»Jaså, du ger unga flickor hemgift nu för tiden.»

»Ja, hvarför inte?» svarade Saccard muntert. »Hvad man placerar i andras lycka, är väl placeradt.»

Innan han gick ut ur rummet, ordnade han några papper. Så frågade han helt tvärt:

»Nå, än du, skall du inte ha några aktier?»

Maxime, som gick sakta fram och tillbaka, gjorde med ens helt om och ställde sig framför honom.

»Nej, tack vackert! Tror du, att jag är ett nöt?»

Saccard gjorde en förargad geste, då han fann svaret beklagligt både vanvördigt och dumt, han höll på att häftigt ryta åt honom, att affären verkligen var utmärkt, och att han sannerligen bedömde sin far mycket illa, om han trodde, att han var en simpel tjuf som de andra. Men när han såg på honom, fick han medlidande med sin stackars pojke, som var utlefvad vid tjugufem år, stadgad och ordentlig, ja till och med snål, så gammal i förtid genom sina laster, så ängsligt rädd om sin hälsa, att han inte mera vågade bestå sig en utgift eller en njutning utan att ha fullt klart för sig, hvad han kunde skörda därigenom. Och stolt öfver sina femti års lättsinniga passioner, skrattade Saccard belåtet, i det han slog Maxime på axeln.

»Seså, låt oss nu gå och äta frukost och pyssla du om din reumatism.»

Ett par dagar därefter, den 5 oktober, gick Saccard, åtföljd af Hamelin och Daigremont, till notarien Lelorrain vid rue Sainte-Anne; och där togo de emot det aktstycke, genom hvilket under namn af Universalbanken ett anonymt aktiebolag konstituerades med ett kapital af tjugufem miljoner francs, fördeladt i femtitusen aktier å femhundra francs hvardera, hvaraf endast fjärdedelen behöfde inbetalas. Ett exemplar af bolagsordningen, upprättadt i enlighet med originalhandlingen, deponerades hos notarien Lelorrain.

Den allmänna, konstituerande bolagsstämman hölls först under den följande veckan i en liten f. d. balsal vid rue Blanche, där nu en företagsam man sökte att få till stånd tafvelutställningar. Konsortiets medlemmar hade redan placerat de af dem tecknade aktierna, som de icke ville behålla; och 122 aktieägare kommo tillstädes, hvilka representerade nära 40,000 aktier, hvilket skulle ha utgjort inalles

2,000 röster, enär tjugu aktier erfordrades för att ha säte och stämma vid bolagsstämmorna. Men enär en aktieegare icke kunde utöfva rösträtt för mera än tio aktier, huru stort hans aktieantal än var, blef det noggranna antalet röster 1,643.

6 Zola, Pengar,Saccard yrkade ovillkorligt på, att Hamelin skulle bli ordförande, fastän denne för egen del helst hade velat försvinna bland mängden, och han hade antecknat ingeniören och sig själf för femhundra röster hvar, hvilka skulle betalas med ett penndrag. Alla medlemmarna af konsortiet voro där: Daigremont, Huret, Sédille, Kolb, markis de Bo-hain, hvar och en med den grupp af aktieegare, som lydde hans signaler. Man märkte där också Sabatani, en bland de största aktietecknarna, samt Jantrou och åtskilliga af bankens mera framskjutna tjänstemän, som ett par dagar förut hade tillträdt sina befattningar. Och alla de beslut, som skulle fattas, hade blifvit så väl på förhand öfvertänkta och ordnade, att aldrig har en konstituerande församling visat ett så skönt lugn och godt samförstånd. Enhälligt förklarades, att kapitalet var fulltecknadt samt att 125 francs per aktie hade inbetalts. Därefter förklarades högtidligen, att bolaget var konstitueradt. Och sedan utsågs styrelse, hvilken skulle utgöras af 20 medlemmar, hvilka utom godtgörelser för sin närvaro, som beräknades till en summa af femti-tusen francs om året, enligt en paragraf i stadgarna också skulle ha att uppbära tio procent af vinsten. Då detta icke var att försmå, hade alla medlemmarna af konsertiet fordrat att komma in i styrelsen, och Daigremont, Huret, Sédille, Kolb, markis de Bohain och Hamelin — hvilken sistnämnda man ville ha till ordförande — stodo naturligtvis främst på listan jämte fjorton andra af mindre betydelse, utletade bland de medgörligaste och mest dekorativa bland aktieegarne. Saccard, som allt hittills hållit sig i skymundan, trädde omsider fram, när ögonblicket var inne att välja verkställande direktör, och Hamelin föreslog honom. Ett sorl af sympati hälsade hans namn och han blef också enhälligt vald. Det återstod nu endast att välja ett par revisorer, som skulle för bolagsstämman afge rapport om ställningen och således kontrollera styrelsens räkenskaper: ett värf, lika grannlaga som öfverflö-digt ,och till hvilket Saccard hade utsett en herr Rousseau och en herr Lavigniére, af hvilka den förstnämnda blindt lydde den andre, som var en lång, ljus, mycket artig herre, hvilken alltid instämde med den, som senast talade, och förtärdes af åtrå att längre fram få komma in i styrelsen, när man hade blifvit belåten med hans tjänster. Sedan Rousseau och Lavigniére hade blifvit valda, ämnade man afsluta sammanträdet, men dessförinnan ansåg sig ordföranden böra nämna något om den premie af tio procent, som beviljats åt syndikatets medlemmar, inalles

400,000 francs, som bolagsstämman på hans förslag öfverförde till omkostnader för grundläggandet. Det var ju en bagatell, naturligtvis måste det bli några afbränningar. Man lät de små aktieegarna troppa af som en fårskock, medan de stora stannade kvar till sist och sedan belåtet leende växlade handtryckningar ännu nere på trottoaren.

Dagen därefter sammanträdde styrelsen i hotell d'Orviedo i Saccards förra salong, som nu var förvandlad till sessionssal. Det hela tog sig värdigt och förnämt ut, man var där omgifven af gammaldags hederlighet.

Styrelsen samlades för att utse sina funktionärer, och var nästan fulltaligt samlad, när klockan slog fyra. Som alltid var Huret försenadoch anfådd; i sista minuten hade han kommit lös från ett utskottssammanträde i kammaren. Han bad om ursäkt, och man slog sig ned i fåtöljerna omkring bordet.

Ålderspresidenten, markis de Bohain, hade tagit plats på ordförandestolen, en länstol, som var högre och mera förgyld än de andra. I egenskap af verkställande direktör hade Saccard satt sig midt emot honom. Och så snart markisen hade förklarat, att man skulle skrida till att välja ordförande, reste Hamelin sig upp och undanbad sig att på något sätt komma i åtanke därtill: han trodde sig veta, att flera af herrarna hade tänkt på honom såsom ordförande, men han ville fästa deras uppmärksamhet därpå, att han redan i morgon skulle resa till Asien och att han dessutom var fullständigt oerfaren i afseende på räkenskaper samt bank- och börsaffärer, att det, kort sagdt, var ett ansvar, hvars tyngd han icke kunde påtaga sig. Saccard blef mycket förvånad öfver hvad han hörde, ty ännu kvällen förut hade de varit ense om saken. Han anade, att det var fru Carolines inflytande öfver sin bror, som hade gjort sig gällande, ty han visste, att syskonen på morgonen hade haft ett långt samtal med hvarandra. Då han emellertid icke ville ha någon annan ordförande än Hamelin — någon självständig karl skulle kanske bli honom till besvär — tillät han sig att begära ordet och förklarade, att denna post var först och främst en hederspost; att det var nog, att ordföranden var närvarande vid de allmänna bolagsstämmorna för att understödja styrelsens förslag och hålla de öfliga talen. För resten skulle man välja en vice-ordförande, hvilken skulle underteckna papperen. Och hvad för öfrigt beträffade den rent tekniska delen: räkenskaperna, börsen och de tusen inre detaljerna i en stor kreditanstalt, så skulle ju han, Saccard, vara där såsom verkställande direktör, tillsatt enkom för det ändamålet. Dessa skäl föreföllo mycket antagliga, men Hamelin stretade emot ännu en god stund; både Daigremont och Hubert måste själf va utveckla den största enträgenhet. Markis de Bohain satt där i oberördt majestät. Slutligen gaf ingeniören med sig och utsågs till ordförande; till vice-ordförande valdes en obscur herre, en agronom och för detta statsråd, vicomte de Robin-Chagot, en beskedlig och gnidig herre, en utmärkt namnteck-ningsmaskin. Sekreteraren togs utom styrelsens krets, bland bankens kontorspersonal. Och enär nu mörkret bröt in i det stora, högtidliga rummet liksom en grönaktig skugga af oändlig melankoli, tyckte de, att det var godt och tillräckligt, hvad de hade uträttat. Man åtskildes, sedan man hade bestämt sammanträdena till två i månaden, ett styrelseutskott den 15 och hela styrelsen den 30:de.

Saccard och Hamelin följdes åt upp i ritsalen, där fru Caroline väntade på dem. Af broderns förlägenhet insåg hon genast, att han åter hade i sin svaghet gett vika, och ett ögonblick blef hon mycket förargad.

»Ja, men det är ju inte förnuft i detta!» utbrast Saccard. »Betänk, att ordföranden får 30,000 francs om året, och att detta belopp fördubblas, när våra affärer få större omfattning. Ni är verkligeninte nog rika för att försmå en sådan fördel. Och säg mig: hvad är ni egentligen rädd för?»

»Jag är rädd för alltsammans», svarade fru Caroline. »Min bror skall inte vara med här; själf förstår jag mig inte på penningaffärer . . . De där 500 aktierna till exempel, hvilka ni har antecknat honom för och som han inte behöfver betala genast, är inte det någonting oegentligt, skulle det inte komma att ligga honom till last, ifall affären går illa?»

Saccard skrattade.

»Åh, så mycket omständigheter! Femhundra aktier, 62,500 francs i första inbetalning. Om han inte skulle vid första utdelningen, om sex månader kunna betala det beloppet, då vore det lika godt, att vi bums hoppade i Seine, hellre än att bekymra oss med att företa oss något... Nej, ni kan vara lugn, det är bara dumhufvud, som råka illa ut genom spekulationer.»

Hon satt där fortfarande allvarsam, i rummets tilltagande skymning. Men ett par lampor sattes in och lyste upp väggarna, de stora ritning-garna och de liffulla akvarellerna. Hvad där borta var mycket stort och vackert och godt att uträtta!

»Spekulationerna, spekulationerna!» upprepade hon nästan utan att veta det, alltjämt behärskad af tvifvel. »Åh, mitt hjärta är så oroligt.»

Saccard, som väl kände till hennes vanliga tankar, hade märkt framtidsförhoppningarna i hennes ansikte.

»Ja, spekulationerna! Hvarför låter ni skrämma er af det ordet? . .. Spekulation — det är själf va tjusningen i lifvet, det är den eviga åtrå, som tvingar oss att kämpa och att lefva .. . Utan spekulationen skulle man inte göra några affärer. Med arbetets vanliga och måttliga af kastning, med de dagliga affärstransaktionernas beskedliga jämnvikt är tillvaron en ytterst ledsam och trival ödemark, ett moras, där alla krafter sofva förruttnelsens sömn. Men låt en hägring flamma upp borta vid horisonten, lofva människorna, att de skola med en sou förtjäna hundra, säg alla dessa försoffade, att de skola jaga efter det omöjliga, att de på ett par timmar genom det vildaste våghalseri skola förtjäna miljoner — då börjar kapplöpningen, energien tiodubb-las, och stundom lyckas man att ge lif åt stora, sköna företag.»

Fru Caroline fann, att hon måste skratta.

»Man måste således underkasta sig detta, menar ni, eftersom det ingår i lifvets plan.»

Och ett verkligt mod kom öfver henne vid den tanken, att hvarje steg framåt måste tagas i blod och smuts — det var vilja, som behöfdes.

»Nå, jag måste väl ge vika liksom alltid ... Må vi försöka, att uträtta något godt, för att man måtte förlåta oss.»

De sutto ännu en stund i mycket vänskapligt samspråk, och det ordnades definitivt för Hamelins afresa.

När Saccard kom tillbaka ned i sitt arbetsrum, anmälde betjänten, att det var ett fruntimmer, som hade envisats att vänta på honom, fastän han hade sagt henne, att det var sammanträde och att herrn säkert inte kunde ta emot henne. Saccard, som var trött, blef förstförargad och befallde betjänten att af visa henne, men så åtrade han sig och blef rädd vid tanken på, att turen kunde vända sig, ifall han stängde sin dörr. Strömmen af supplikanter växte med hvar dag, och denna svärm riktigt berusade honom.

Rummet var upplyst endast af en lampa, så att han såg icke rätt väl hvem den besökande var.

»Det är herr Busch, som skickar mig hit, herr Saccard...»

I förargelsen satte han sig icke, utan förblef stående och han bad icke heller henne att sätta sig. Denna gälla stämma hos denna alldeles för yppiga gestalt lät honom känna igen fru Méchain. Just en fin aktiespekulant, denna fru, som köpte aktier pundvis!

Helt lugnt förklarade hon, att Busch hade skickat henne dit för att få upplysningar om emissionen af Universalbankens aktier. Fanns det ännu kvar några disponibla aktier? Kunde man hoppas att få några med den premie, som beviljades åt konsortiets medlemmar? Detta var emellertid helt säkert endast en förevändning, ett sätt att tränga sig in, att få se huset, att utspionera, hvad man tog sig till där och att känna honom själf på pulsen; ty hennes små ögon, som borrade sig igenom ansiktets fettlager, snokade omkring öfverallt och sökte oaflåt-ligt att forska i djupet af hans själ. Sedan Busch länge hade gett sig till tåls och låtit den utmärkta planen med det öfvergifna barnet mogna, hade han nu beslutit att handla och hade därför skickat åstad henne såsom spejare.

»Nej, det finns inga aktier kvar», svarade Saccard brutalt.

Hon förstod, att hon inte skulle få veta något mera, och att det skulle vara oklokt att försöka. Och utan att ge honom tid att köra ut henne, tog hon själf ett steg mot dörren.

»Hvarför ber ni mig inte om aktier för er själf? » frågade han i förarglig ton.

Med sin läspande och gälla röst, som nu lät hånfull, svarade hon:

»Nej, det är inte sådana affärer, jag gör ... .Jag väntar.»

Och då Saccard i detta ögonblick märkte den stora, nötta skinnväskan, som hon alltid hade med sig, gick det en rysning igenom honom. Skulle denna käringkanalje komma som den onda féen, hvilken förhäxar prinsessorna i vaggan — och detta på just den dag, då allt hade gått efter hans önskningar, då han omsider hade fått se sin så länge efterlängtade bank grundläggas? Det var den kraxande korpen, som följer med den frammarscherande armén, följer den till aftonen på blodbadets dag, då han sväfver öfver slagfältet och slår ned, ty han vet, att där skall finnas lik att äta på.

»Farväl så länge, herr Saccard», sade fru Méchain mycket artigt och gick flåsande sin väg.En månad därefter, de första dagarna i november, var Universalbankens inflyttning ännu ieke afslutad. Snickare höllo ännu på med boaseringar och målare kittade det väldiga glastaket, som man hade lagt öfver gården.

Denna långsamhet berodde på Saccard, som var missnöjd med inredningens tarflighet och fördröjde arbetena genom fordringar på större lyx. Då han icke kunde skjuta murarna längre åtskils för att tillfredsställa sina drömmar om ofantliga salar, blef han till sist förargad på alltihop och uppdrog åt fru Caroline att i hans ställe se till, att entreprenörerna omsider finge slut på arbetena. Hon öfvervakade alltså uppsättandet af de sista kassaluckorna, hvaraf det fanns en ofantlig mängd; hela gården, som var omdanad till en centralhall, var omgifven af sådana: gallerluckor, allvarliga och värdiga, of vanför hvilka man fäst vackra mässingsplåtar med inskriptioner i svarta bokstäfver. Anordningen af det hela var ganska lycklig, fastän lokalen var något trång. Inom det ganska begränsade utrymmet rörde sig en personal af tillsammans ett par hundra personer. Och hvad som genast vid själf-va inträdet slog en, det var denna atmosfär af allvar, af gammaldags hederlighet, med en obestämd doft af sakristia, som säkert härrörde från självfva lokalen, denna gamla, fuktiga, mörka byggnad, som låg så tyst i skuggan af den angränsande trädgårdens träd. Det kändes, som om man trädde in i ett gudfruktigt hus.

En eftermiddag, när Saccard kom hem från börsen, fick han själf detta intryck. Och enär han hade för princip att tillgodogöra sig oförutsedda omständigheter, gjorde han sig sedan all möjlig möda att utveckla den allvarliga yttre prägeln hos sin bank, han fordrade af sina biträden en hållning, som hos kyrkans unga tjänare, man talade endast med dämpad röst, man tog emot och betalade ut pengar med en fullkomligt prästerlig värdighet.

Aldrig i sitt oroliga lif hade Saccard genom feberaktig verksamhet gått så hårdt åt sina krafter. Klockan sju om morgonen, före alla tjänstemännen, ja, innan kontorsvaktmästaren hade eldat hos honom, satt han i sitt arbetsrum för att gå igenom posten och genast svara på de angelägnaste brefven. Till klockan elfva var det sedan en oändlig ström af alla slags affärsbesök. Så snart han fick ett ögonblicks andrum, inspekterade han som hastigast de olika kontorsafdelningarna, där biträdena lefde i ständig ängslan för dessa hans plötsliga besök, som inträffade på de mest olika tider. Klockan elfva gick han upp och åt frukost tillsammans med fru Caroline, åt och drack kopiöst med god smak, utan att det bekom honom annat än väl. Och den fulla timme, han nu tilbragte däruppe, var icke bortkastad, ty det var den stund, då han — som han sade — skriftade sin vackra väninna, d. v. s. frågade hennes om hennes mening om personer och förhållanden, fast han som oftast icke förstod att dra nytta af hennes stora förstånd. Klockan tolf gick han ut och styrde då stegen till börsen, där han ville vara i mycketgod tid för att se sig om och prata. För resten spelade han icke öppet, men gick dit som till en själfskrifven mötesplats, där han var viss om att träffa sin banks kunder. Emellertid röjde sig redan hans inflytande, han hade kommit tillbaka som segrare, som en solid man, hvilken numera stödde sig på verkliga miljoner. Och afundsmännen sänkte rösten, medan de sågo på honom och hviskade underbara rykten om honom och förutsade, att han skulle komma att intaga den mest dominerande ställningen. Bortåt klockan half fyra var han alltid tillbaka på banken och tog itu med det ledsamma görat med namnunderskrifter, hvarvid han gaf befallningar och svar samt ordnade affärer ledigt och obesväradt, allt under det att han fortfor att skrifva under. Ända till klockan sex tog han fortfarande emot besök, afslutade dagens göro-mål och förberedde morgondagens. Och när han sedan åter gick upp till fru Caroline, var det för en ännu rikligare måltid än på förmiddagen: fina fiskrätter och framför allt vildt med mycket omväxlande vinsorter: bourgogne, bordeaux, champagne, allteftersom han tyckte sig ha väl användt dagen.

»Kom nu och säg, att jag inte är snäll och förståndig!» utropade han ibland skrattande. »I stället för att ränna efter fruntimmer, klubbar och teatrar, lefver jag hemma hos er som en riktigt hygglig borgare ... Det måste ni skrifva om till er bror för att lugna honom.»

Men han var nog inte så förståndig, som han påstod, ty vid denna tid hade han ett svärmeri för en liten sångerska vid Bouffes, och han hade till och med en dag i sin tur glömt sig kvar hos Germaine Coeur, men till föga glädje. Det verkliga förhållandet var, att han om kvällarna sjönk ihop af trötthet. Han lefde för öfrigt i en sådan ängslig åtrå efter framgång, att hans öfriga begär slumrade, som om de hade förtvinat och domnat bort, så länge han icke kände sig som segerherre och obestridlig herre öfver lyckan.

»Bah!» svarade fru Caroline muntert», min bror har alltid varit så sedesam, att han inte finner något förtjänstfullt i dylikt, det är för honom helt naturligt. Jag skref i går till honom, att ni har bestämt er för att icke låta förgylla om sessionssalen; det skall glädja honom mycket mera.»

En ganska kall eftermiddag i november lämnade man henne ett visitkort och sade henne, att den besökande mycket ifrigt anhöll om att få träffa henne. På det smutsiga kortet stod i simpelt tryck namnet Busch. Det namnet var henne obekant, men hon sade till att visa honom dit upp till henne i hennes brors arbetsrum, där hon tog emot honom.

Busch hade nu gett sig till tåls under nära ett halft år utan att begagna sig af den märkvärdiga upptäckten af en oäkta son till Saccard, och detta hade han gjort af det skäl, som han genast hade förstått, nämligen att det skulle vara ett mycket skralt resultat, att endast pressa ut af honom de sexhundra francs, på hvilka han hade gett modern reverser, samt att det skulle bli ytterst svårt att få Saccrad att gå in på att ge mera — en skälig summa af några tusen francs. En änkling, fri från alla band och som inte alls var rädd för skandal — hur skulle man kunna skrämma upp honom och få honom att betala ut pengar för enså otreflig present som detta slumpvis tillkomna barn, som vuxit upp i smutsen till ett riktigt brottslingsfrö. Visserligen hade Méchain med möda fått ihop en lång räkning på omkostnader, cirka 6,000 francs; en mängd mycket små belopp, som hon hade lånat Rosalie Chavaille, hennes kusin, barnets mor, vidare hvad den stackars kvinnan hade kostat henne under sin sjukdom, hennes begrafning och underhållet af hennes graf, sedan hvad hon själf hade gett ut för Victor, sedan denne hade fallit henne till last, hans föda, kläder och en massa andra saker. Men ifall Saccard icke alls skulle hysa några ömt faderliga känslor, skulle han då icke helt enkelt kunna köra dem på dörren? Ty intet i världen kunde styrka, att han var fadern, utom barnets stora likhet med honom, och det var inte säkert, att de skulle af honom kunna pressa ut mera än pengarna för reverserna, nota bene om han icke åberopade sig på preskriptionstiden.

En orsak till att Busch hade dröjt så länge låg ock däri, att han under veckotal hade lefvat i förfärlig oro för sin broder Sigismond, som legat till sängs, alldeles förbi genom sin lungsot. Under ett par veckor hade denna ohyggliga affärs-igel försummat allt, glömt de tusen intrasslade spår, som han följde, han hade icke visat sig på börsen, icke trakasserat en gäldenär, icke vikit ifrån den sjukes hufvudgärd, utan vakat öfver honom, skött honom, ömsat hans linne, alldeles som en mor. Han, denne snuskigt snikna människa, blef en slösare; han tillkallade Paris' förnämsta läkare, och skulle gärna ha betalt apotekaren ännu mera för medicin, blott den hade hjälpt. Och enär läkarna hade förbjudit allt slags arbete, och Sigismond envisades, hade han gömt undan dennes papper och böcker. Att roa sig med sådana där dumheter, det tillät han honom, liksom man låter barn roa sig med leksaker, när han var kry, men att ta lifvet af sig för galna, omöjliga idéer, det var verkligen idiotiskt. Till sist hade Sigismond af tillgifvenhet för sin bror lofvat att vara förståndig, hade så blifvit lite starkare och börjat att få gå uppe.

Busch, som nu åter tog itu med sina affärer, beslöt sig för att klara ut affären med Saccard, så mycket hellre som Saccard hade såsom tri-umfator åter uppenbarat sig på börsen och blifvit en betydande personlighet^ som odisputabelt var solvent. Den rapport, som gafs af fru Méchain, hvilken han hade skickat åstad till rue Saint-Lazare, lät utmärkt. Emellertid tvekade han fortfarande att anfalla mannen framifrån, Busch drog ut på tiden, medan han funderade på det stridssätt, han skulle använda emot honom, då fru Méchain lät undfalla sig något ord om fru Caroline, denna dam som förestod Saccards hus och hvilken alla handlande i närheten hade talat om; det

gaf honom med ens ny fälttågsplan. Var möjligen denna dam den verkliga härskarinnan, den som hade nycklarna till både skåpen och hjärtat? Mycket ofta lydde han hvad han kallade sin ingifvelse och jagade helt enkelt efter sitt väderkorns anvisningar och uppnådde på det sättet ofta säkra och bestämda fakta. Därför gaf han sig nu i väg till rue Saint-Lazare och frågade efter fru Caroline.

Hon blef förvånad, när hon i ritrummet fick se denne grofve ochorakade karl med det platta, smutsiga ansiktet och klädd i en från början fin, men numera nedsmord bonjour och hvit halsduk. Han betraktade henne mycket noga och tyckte, att hon motsvarade hans önskningar, hon var så ståtlig, såg så frisk ut med sitt vackra, hvita hår, som bredde ett ljust och mildt skimmer öfver hennes fortfarande ungdomliga ansikte; särskildt gaf han akt på uttrycket vid männen

— ett sådant uttryck af godhet, att han tvärt fattade sitt beslut.

»Min fru», sade han, »jag skulle ha velat tala med herr Saccard, men man har sagt mig, att han inte är hemma ...»

Han ljög; han hade inte ens frågat efter Saccard, han visste mycket väl, att denne icke var hemma, ty han hade stått på lur, tills Saccard

skulle gå på börsen. . .

»Och då har jag vågat att vända mig till er, något som jag i sjalfva verket hellre gör, ty jag vet mycket väl, till hvem jag riktar mig. Det är fråga om ett allvarligt och ömtåligt meddelande . . .»

Fru Caroline, som förut icke hade bedt honom att sätta sig, anvisade honom nu en stol, med en känsla af ifrig oro.

»Yar god och tala; jag hör på.»

»Det är en sak, som inte är lätt att tala om, och jag tillstår att jag nu i sista ögonblicket frågar mig själf, om jag gör rätt i att anförtro er en sådan sak ... Jag hoppas, att ni skall i mitt åtgörande se blott en önskan att göra det möjligt för herr Saccard att godtgöra gamla fel...»

Han berättade utförligt den gamla historien om, hur Saccard förförde Rosalie, och om barnet, som föddes, sedan Saccard hade försvunnit, och huru modern dog i laster och utsväfningar, och att Viktor nu fallit en kusin till last, hvilken hade alldeles för mycket att sköta för att kunna ha tillsyn om honom, som därför fick växa upp i all slags uselhet. Hon hörde på, hvad han berättade och blef först förvånad öfver denna roman, som hon icke alls väntade sig, ty hon hade först trott, att det var fråga om någon tvetydig penningaffär; men så blef hon tydligen rörd öfver moderns sorgliga öde och barnets öfvergifvenhet, djupt skakad i den barnlösa kvinnans moderliga instinkter.

»Men är ni säker», sade hon, »om sanningen af hvad ni berättar mig? .. . Det behöfs mycket starka, absolut afgörande bevis för sådana historier.»

Han smålog.

»Åh, min fru, det finns ett rent af slående bevis: barnets utomordentliga likhet med fadern ... Alla data stämma dessutom och bevisa

allt till full evidens.»

Hon var mycket uppskakad, och han observerade henne. Efter

ett ögonblicks tystnad fortsatte han:

»Nu förstår ni nog, min fru, huru svårt jag fann det, att vanda mig direkt till herr Saccard i den här saken. Jag har ju själf intet intresse i saken; jag kommer blott för fru Méchains räkning — kusinen, som en ren slump har ledt på det mycket efterlängtade spåret, ty som jag har haft den äran att säga er, voro de tolf reverserna på femti francs stycket och som lämnades till den stackars Rosalie, undertecknade med namnet Sicardot — något som jag inte vill yttra något omdöme om ochsom ju i det förfärliga lifvet här i Paris kan vara ursäktligt. Men herr Saccard kunde ha misstagit sig om motiven till, att jag blandat mig i saken, inte sant? Och då fick jag den idéen, att först

söka träffa er för att helt och hållet öfverlämna åt er, huru man härvidlag bör gå till väga, då jag vet, hvilket intresse ni hyser för herr Saccard. . . Seså, nu vet ni vår hemlighet; tycker ni, att jag skall vänta på honom och redan denna dag säga honom allt?»

Fru Caroline visade en tilltagande sinnesrörelse.

» Nej nej, längre fram.»

Men hon visste icke själf, hvad hon skulle göra med detta besynnerliga förtroende. Busch fortfor att noga studera uttrycket i hennes ansikte, förtjust öfver hennes ytterliga känslighet, som alldeles öfver-lämnade henne i hans händer, och nu hade han sin plan färdig, säker om att kunna af henne utpressa mera, än Saccard någonsin skulle ha gifvit.

»Ja se», mumlade han, »det måste göras något nu.»

»Nåväl, jag skall gå . . . ja, jag skall gå till det där kvarteret och söka upp fru Méchain och barnet. . . Det är bäst, allra bäst, att jag först tar reda på saken.»

Hon tänkte högt; hon hade bestämt sig för att göra en noggrann undersökning, innan hon sade något till barnets far; om hon hade blif-vit säker på saken, då först var det tid att underrätta honom. Det var ju hennes uppgift att vaka öfver hans och husets lugn.

»Olyckligtvis brådskar det», återtog Busch, som småningom fick henne dit han ville, »den stackars pojken har det svårt. Han lefver i afskyvärda förhållanden.»

Hon reste på sig.

»Jag tar bara på mig hatten och ger mig genast i väg dit.»

Han måste nu också stiga upp och sade helt nonchalant:

»Det är inte värdt, att jag säger er något om den lilla räkning, som måste göras upp. Naturligtvis har barnet vållat utgifter, och i moderns lifstid lånades det också pengar... Jag känner inte så noga till det; jag har inte velat lägga mig i saken. Alla papper finnas hos fru Mechain »

»Det är bra, jag får väl då se dem.»

Han tycktes själf bli rörd.

»Ack, min fru, om ni visste, hvilka underligheter jag får se i mina affärer! De mest hederliga människor få ofta lida för sina passioner eller — ännu sorgligare — för sina föräldrars. Jag skulle kunna anföra ett exempel: era stackars grannar, grefvinnan de Beauvilliers ...»

Han gick hastigt fram till ett af fönstren och kastade häftigt nyfikna blickar ned i grann trädgården. Sannolikt hade han, ända från det att han kom in, lurat på tillfälle till detta spioneri, ty han ville gärna få en öfverblick öfver stridsfältet. Han hade gissat fullkomligt rätt hvad beträffade den förbindelse å 10,000 francs, som grefven hade lämnat till Léonie Cron. De upplysningar, han hade fått från Vendome, hade bekräftat, hvad han förut hade anat: flickan hade blifvit förförd af grefven, vid grefvens död stod hon utan en enda sou med endast denna onyttiga papperslapp och hade till sist lämnat den som pant förkanske femti francs till en ockrare Charpier, ifrig som hon var att komma till Paris. Han hade strax fått rätt på familjen Beauvilliers, men under ett helt år hade Méchain i Paris letat efter Léonie utan att kunna få tag i henne. Hon hade kommit dit som ensampiga hos en vaktmästare, och man hade sedan kunnat följa hennes spår till tre platser, men sedan hade hon blifvit körd ur tjänsten för dåligt uppförande och var alldeles försvunnen, fast Busch hade sökt efter henne på alla usla ställen. Detta retade honom desto mera, som han ingenting kunde företaga mot grefvinnan, förr än han hade flickan såsom en lefvande hotelse om skandal.

»Skulle också dessa fruntimmer hotas af någon ledsamhet?» frågade fru Caroline med oroligt deltagande.

Han ställde sig oskyldig.

»Nej, det tror jag inte... Jag menade bara den sorgliga belägenhet, hvari grefvens dåliga lif har försatt dem... Jag har vänner i Vendome, så att jag har hört talas om deras historia.»^

Och när han ändtligen kom sig för med att gå ifrån fönstret, kom han midt under sin spelade rörelse besynnerligt nog att med ens tänka

på sig själf. ....

»Ja, när det är endast penningsvårigheter, går det väl ändå för sig; men när döden träder in i ett hus!...»

Denna gång fuktade verkliga tårar hans ögon. Han hade kommit att tänka på sin bror; han höll på att kväfvas. Hon trodde, att han nyligen hade förlorat någon bland de sina och ville af grannlagenhet ingenting fråga. Hon hade hittills ingalunda misstagit sig om denne mans låga intressen och hon kände en utpräglad motvilja för honom, men dessa oväntade tårar hade större inverkan på henne än den allra slugaste taktik: hon fick ännu större ifver att genast skynda till cité de Naples.

»Jag får alltså räkna på er, min fru?»

»Jag åker genast dit.»

En timme därefter åkte fru Caroline omkring hit och dit bakom Montmartrehöjden utan att kunna få rätt på »citén», d. v. s. det ifrågavarande fattigkvarteret. På en af de nästan folktomma bigatorna till rue Mercadet gaf en gammal gumma en anvisning åt kusken. Gatan var som en landsväg, gropig, full af smuts och spillning samt förde in på ett fullständigt vanvårdadt område, och först när man såg närmare efter, fick man syn på de eländiga hybblena, hoplappade af lera, gamla plankor och gamla zinkplåtar, snarlika lämningar af hopfallna hus och liggande omkring en inre gård. Ett envåningshus af kalksten, men förfallet och otäckt snuskigt, låg utåt gatan och bevakade ingången nästan som ett vakttorn. Där bodde fru Méchain och ständigt på lur höll hon som vaksam värdinna utkik på sina utsvultna hyresgäster.

Så fort fru Caroline hade stigit ut ur vagnen, visade sig fru Méchain på tröskeln, kolossal att skåda, med bröst och lif svällande i en gammal blå sidenklädning, blanknött i vecken och uppsluppen i sömmarna, med kinder sa pösande och röda, att den lilla näsan försvann, liksom stekt mellan ett par fyrpannor. Fru Caroline kände sig litettveksam och obehagligt berörd, men den milda, flöjtliknande stämman lugnade henne.

»Åh, min fru, det är herr Busch, som har skickat er, ni kommer för lille Victors skull. .. Stig in, var så god och stig in. Ja, det här är cité de Naples. Gatan är inte reglerad, och vi ha inte fått några husnummer ännu ... Stig in. Vi måste prata om allt det där först. Herre Gud, det är för ledsamt, det är så sorgligt!»

Och fru Caroline måste sätta sig på en trasig halmstol i ett smutsigt matrum, där en rödglödgad kamin spred värme och ett kväfvande os. Fru Méchain utbredde sig först om den främmande damens tur att råka henne hemma, ty hon hade så många affärer i Paris och brukade inte komma hem före klockan sex. Fru Caroline måste falla henne i talet.

»Förlåt mig, min fru, men jag har kommit för det stackars barnet!»

»Ja visst, min fru, jag skall visa er honom... Ni vet, att hans mor var min kusin. Jag kan tryggt säga, att jag har gjort min plikt ... Se här äro papperen, och här äro räkenskaperna.»

Ur en skänk tog hon fram en bunt papper, väl ordnade och numrerade, inlagda i ett blått omslag, liksom hos en inkasserare. Och hennes svada om den stackars Rosalie ville aldrig tryta: hon hade ju visserligen till sist fört ett rent af otäckt lif, följde med den förste karl, hon mötte, kom hem full och sönderslagen, sedan hon under en hel vecka varit ute på luft; men sådant kan man ju begripa, ty hon hade varit en bra arbeterska, innan barnets far hade förstört hennes axel, när han med våld förförde henne, och hon kunde inte, lytt som hon nu var, försörja sig på hyggligt vis, ty det kan man inte genom att gå och sälja citroner i hallarna.

»Som ni ser, min fru, är det i småposter — tjugu sous, fyrti sous — som jag lånat henne allt det här. Datum står där: den 20 juni 20 sous, den 27 juni åter 20 sous; den 3 juli 40 sous. Och se här, vid denna tiden måste hon ha

varit sjuk, ty se, här stå 40 sous utan all ända ... Och så vard.et Victor, som jaggaf kläder. Jag har satt ett V. vid alla utgifter för pojken . . . Och så när Rosalie dog — usch, så ruskigt, det var en sjukdom, så att hon ruttnade bort — då föll han mig fullständigt till last. Se här, då har jag satt upp femti francs i månaden. Det är mycket måttligt. Fadern är rik och kan mycket väl betala femti francs i månaden för sin gosse... Ja, det här gör tillsammans 5,403 francs, och lägga vi till de 600 francsen för reverserna, så komma vi till en totalsumma af 6,000 francs ... ja, 6,000 francs i ett för allt.»

Fast fru Caroline kände en sådan vämjelse, att hon blef alldeles blek, gjorde hon dock en anmärkning.

»Men reverserna tillhöra ju inte er, de äro ju gossens egendom?»

»Nej, förlåt», replikerade fru Méchain i skarp ton, »jag harförskot-terat pengar mot dem. För att göra Rosalie en tjänst har jag lånat henne beloppet för dem. På baksidan ser ni öfverlåtelsen. Det är i alla fall hyggligt af mig att inte begära någon ränta . . . Om ni tänker på saken, min goda fru, så vill ni nog inte, att en fattig kvinna som jag skall förlora en enda sou.»»Den goda frun» gjorde en trött åtbörd, som antydde, att hon godkände räkningen, hvilket lugnade den andra, som nu åter antog sin flöjtlika röst och sade:

»Nu skall jag be dem kalla hit Victor.»

Men fåfängt skickade hon efter hvarandra tre barnungar, som stroko omkring där ute, och inte gjorde det heller någon effekt, att hon ställde sig på tröskeln och gjorde stora gester: det var klart, att Victor inte hade lust att låta störa sig. En af barnungarna kom till och med tillbaka med ett groft ord tillsvar. Då vaggade hon själf åstad och försvann, liksom om hon hade ämnat att leda in gunstig junkern vid örat. Men hon kom ensam tillbaka, sedan hon funderat på saken och sakert funnit det bäst att visa honom i all hans anskrämlighet.

»Om frun ville göra sig besväret att följa med mig.» _ f

Och medan de gingo, serverade hon detaljer om denna »cite de Naples», som hennes man hade ärft efter en farbror. Den hade hon mera bekymmer än inkomst af, i synnerhet sedan polisen borjat trakassera henne och kräfde reparationer och förbättringar under förevändning, att folk dog som flugor hos henne. Men hon vägrade bestamdt, att kosta på en enda sou. Kanske skulle man snart komma och fordra, att hon skulle sätta upp spegelkakelugnar i de rum, som hon hyrde ut för två francs i veckan. Men hvad hon icke alls namnde om, det var hennes stränghet att drifva in hyrorna och huru hon kastade ut familjerna på gatan, så snart hon icke fick sina två francs i forskott; hon var på det viset sin egen polis, så fruktad, att en hemlös tiggare mte skulle ha vågat att lägga sig att sofva gratis vid en vägg, som var hennes.

Med beklämdt hjärta såg sig fru Caroline omkring pa garden, sökte ängsligt att undvika att trampa på allt detta afskrade och lat sina blickar irra åt båda sidorna till dessa förfallna ruckel och hatft sammanstörtade skjul, som höllos tillsammans med de mest ° ™ tade material. Familjer på åtta å tio personer voro hopade i dessa hybbien, män kvinnor och barn, ofta nog utan ens en säng, alla i en hog, spridande osedlig förruttnelse till hvarandra, alltifrån den spädaste barndomen, genom det ohyggligaste samlif öfverlämnade åt otuktiga drifter. _ »Som jag förut sagt», återtog fru Méchain, »har Victor mte haft vidare goda exempel för ögonen, och det skulle vara på tiden att tanka på hans uppfostran, ty han fyller snart tolf år När modern lefde, fick han nog se saker, som inte voro vidare lampliga, for hon generade sig inte aUs? när hon var full. Hon hade karlar med sig hem, och han fick se allt möjligt... Jag har sedan mte haft tid att se efter honom tillräckligt noga, för jag har ju så många affärer i Paris. Hela dagarna dref han omkring ute på vallarna. Ett par gånger har jag mast ta hem honom från polisen, därför atthan hade stulit—]a, bara skrap. Och sa länge han har kunnat, har han med småflickor haft för sig, hvad modern hade visat honom. Så att ni skall få se, att med sina tolf ar ar han en riktig karl... För att han skulle få arbeta litet, har jag lamnat honom till mor Eulalie, som går och säljer grönsaker i Montmartrekvarteret. Han följer med henne till hallarna och bär hennes korg. Olyckligtvishar hon nu fått bölder på låret. . . Men se här ä’ vi nu framme, var så god och stig på».

Fru Caroline tog ofrivilligt ett steg bakåt. Det var längst in på gården bakom en riktig barrikad af smuts och orenlighet, ett af de mest stinkande hålen, ett i jorden inklämdt ruckle, som mest såg ut som af plankstumpar

sammanhållna grusklumpar. Något fönster fanns inte. Dörren, som var en för detta glasdörr, hvilken man nu spikat en zinkplåt på, stod öppen för att man skulle kunna se, och den förfärliga kölden trängde in i rummet. I ett hörn såg hon en halmmadrass, som helt enkelt var kastad på det tilltrampade jordgolf vet. Något, som liknade riktiga möbler, syntes inte till. Väggarna dröpo af klibbig fukt. En grönaktig spricka i det svarta taket släppte in regnet alldeles vid ändan af madrassen. Och stanken, den var i synnerhet förskräcklig; det var den mänskliga förnedringen i den djupaste nöd.

»Eulalie», ropade fru Méchain, »här är ett fruntimmer, som vill Victor väl... Hvad är det med honom, den lymmeln, som inte kommer, när man ropar på honom?»

Ett oformligt köttlass krälade på madrassen i ett gammalt kattunsskynke, som gjorde tjänst som lakan, och fru Caroline urskilde en kvinna på cirka fyrti år, som låg splitter naken därunder, utan linne. Ansiktet var alls icke fult, det var ännu ungdomligt och inramadt af kort, ljust, knollrigt hår.

»Ack, låt henne stiga in», gnällde hon, »om det är för att hjälpa oss, för det är inte möjligt, att det kan gå så här i längden!.. . Tänk, min fra, att på fjorton dagar har jag inte kunnat vara uppe för de här gemena, stora böldernas skull, som alldeles fräta hål i benet!. . . Och jag har naturligtvis inte en enda sou. Det är omöjligt att kunna sälja något. Jag hade två linnen, och dem har Victor sålt. Och jag tror, att vi skulle i kväll ha förgåtts af hunger.»

Så höjde hon rösten:

»Det är bara dumheter, kom fram nu, pojke!... Fruntimret vill inte göra dig något illa.»

Fru Caroline ryckte till, när hon såg ett bylte, som hon hade tagit för en trashög, resa sig upp ur en korg. Det var Victor, klädd i lämningarna af ett par byxor och en linnejacka, genom hvilkas hål man såg hans nakna kropp. Han stod midt i dagern från dörren, och fru Caroline alldeles häpnade öfver hans utomordentliga likhet med Saccard. Alla hennes tvifvel skingrades; det var icke möjligt att bestrida, hvem fadern var.

»Jag vill inte», förklarade han, »att man bråkar med mig, för att jag skall gå i skolan.»

Hon bara satt och såg på honom med ett pinsamt intryck, som blef allt starkare. Denna likhet fann hon alldeles slående, fastän gossens ansikte var alldeles snedvridet. Dessutom föreföll han onaturligt utvecklad för sin ålder, inte lång, utan undersätsig, och redan med början till skägg. Hans fräcka, lystna ögon och den sinnliga munnen voro en mans. Och hos detta barn, hvars hy ännu var så skär och fint flick-aktig, gjorde denna brådmoget utvecklade manlighet ett besvärande, nästan skrämmande intryck såsom något rent af onaturligt.

»Är du rädd för skolan då, min lilla vän? » sade fru Caroline omsider. »Där skulle du få det mycket bättre än här . . . Hvar har du din liggplats? »

Han pekade på madrassen.

»Där — hos henne.»

Eulalie, som blef förargad öfver detta uppriktiga svar, försökte att komma fram med en förklaring.

»Jag hade gett honom en säng med en liten madrass; men sedan måste vi sälja den. Man får ligga, som man kan, när man är alldeles utfattig.»

Fru Méchain tyckte, att hon borde hjälpa henne, fast hon mycket väl kände till hela sammanhanget.

»Det är ju inte passande, Eulalie . .. Och du, din galgfågel,hadeju kunnat komma in till mig och legat där i stället för att ligga hos henne.»

Men Victor sträckte upp sig på sina korta och kraftiga ben, helt tvärsäker i sin brådmogna karlaktighet:

»Nej, hvarför det? Det där kvinset är ju mitt.»

Eulalie skrattade och sökte att slå bort saken i skämt, men kunde

icke dölja sin ömma beundran.

»Ja, det är då säkert, att om jag hade en dotter, skulle jag akta mig för att anförtro henne åt honom .. . Han är en riktig liten karl.»

Fru Caroline ryste. Det var som om hennes hjärta ville stanna, sådan vämjelse kände hon. Åh, du elände, som fördärfvar och sölar

Hon gaf Eulalie tjugu francs och skyndade därifrån in till värdinnan för att fatta ett beslut och göra upp ett definitivt af tal med henne. Vid åsynen af detta elände hade en tanke vaknat hos henne, nämligen på furstinnan Orviedos arbetshem. Man måste genast rycka upp Victor ur denna kloak och föra honom dit bort för att börja en ny tillvaro. Och med kvinnlig finkänslighet beslöt hon, att ännu icke säga något till Saccard, utan vänta, tills vidundret hade blifvit en smula upp-hyfsadt, ty hon liksom kände skam å hans vägnar för denna förfärliga afkomling, hon led af den blygsel, han skulle ha känt öfver honom. Säkert skulle några månader vara nog, sedan skulle hon tala om alltsammans, lycklig öfver sin goda gärning.

Fru Méchain hade svårt att förstå henne.

»Ja, herre Gud, som frun vill! . . ^Men jag vill ha mina 6,000 francs genast. Victor kommer inte ifrån mig, förrän jag har fått mina 6,000 francs »

Denna fordran gjorde fru Caroline förtviflad. Hon hade inte summan och ville naturligtvis icke be barnets far om den. Förgäfves resonerade hon och bad hon. _ .

»Nej, nej! När jag inte mera har panten i mitt våld, sa tar]ag

allt dra vefven. Jag känner till det där.»

Men när hon insåg, att beloppet var för stort, och att hon inte kunde

få det, lät hon pruta med sig.

»Nå, ge mig 2,000 francs genast, så väntar jag med resten.»Men fru Caroline var lika illa däran ändå, och hon frågade sig själf, livar hon skulle ta dessa 2,000 francs ifrån. Då kom hon att tänka på Maxime. Hon ville inte längre grubbla på saken. Han skulle nog gå in på att hålla saken hemlig och han skulle inte neka att förskottera detta lilla belopp, som hans far säkert skulle betala honom tillbaka. Och hon gick, i det hon sade, att hon följande dagen skulle komma och hämta Victor.

Klockan var endast fem. Hon var så ifrig att få slut på saken, att hon, när hon steg upp i droskan, gaf kusken order att köra till Maximes bostad vid rue de Plmpératrice. När hon kom dit, sade betjänten, att herrn höll på att klä sig, men att han ändå skulle anmäla henne.

Ett ögonblick var det, söm om hon hade hållit på att kväfvasi salongen, där hon slagit sig ner att vänta. Det var ett litet hotell, inredt med utsökt förfinad smak och komfort. Den unga enklingen, somblifvit rik genom sin aflidna hustru, hade inrättat sitt lif uteslutande för sitt eget välbefinnande, och som en man med erfarenhet hade han stängt sin dörr för alla kvinnor, ty han ville icke vara med om någon delning.

»Om ni vill gå med mig min fru», sade betjänten, när han kom in igen; »herrn tar genast emot er i sitt rum.»

Fru Caroline stod på nära vänskaplig fot med Maxime, sedan denne hade sett, att hon var faderns pålitliga husföreständerska. När hon nu kom in i hans rum, såg hon, att gardinerna voro fördragna; sex ljus brunno på kaminen och på ett litet bord och spredo ett mildt sken i detta dun- och silkesfodrade näste — ett rum, som med sina svällande emmor, sin stora ejderdunsmjuka bädd skulle ha varit alltför vekligt äfven för en skön hetär.

Men dörren till toalettrummet stod vidöppen, och Maxime trädde fram, frågande:

»Nej, men hvad står på? . .. Pappa är väl inte död?»

När han steg upp ur badet, hade han tagit på sig en elegant dräkt af hvit flanell; hans hud var frisk och doftande; de ljusa blå Ögonen i hans vackra, redan litet vissnade flickansikte talade om en tom hjärna. En stark blomparfym spreds af det ljumma badvattnets ånga.

»Nej, så allvarsamt är det inte», svarade hon, något obehagligt berörd af frågans lugnt skämtsamma ton. »Men det, jag måste säga er, gör mig i alla fall lite orolig ... Ni får förlåta mig, som på det här sättet faller ner här hos er ...»

»Jag skall visserligen äta middag borta, men jag har god tid att klä mig.. . Nå, hvad är det fråga om?»

Han väntade. Men hon tvekade, stammade, kände sig försagd, hade inte mod att säga honom allt. Var det möjligt, att tillvaron, som var så hård för barnet därborta i Naples-kvarterets smuts, hvilket kommit till världen liksom af en slump, hade visat sig så frikostig mot denne samma faders andra son här i denna förfinade lyx? Å ena sidan så mycken otäck smuts, svält och uselhet, å den andra sidan en sådan förfining, sådant öfverflöd — allt hvad lif vet eger skönt! Skulle då pengar vara detsamma som uppfostran, hälsa, intelligens? Och omunder alltsammans gömdes samma smuts, låg icke då hela civilisationen i förmågan att känna behagligt och lefva godt?

»Ack, min Gud, det är en hel historia. Jag tror, att jag handlar rätt, som jag talar om den för er .. . Dessutom är jag tvungen, ni måste hjälpa mig.»

Maxime hörde på henne, först på stående fot, sedan satte han sig, riktigt knäsvag af häpenhet. Och då hon hade slutat, utbrast han:

»Hvad för något, jag är inte ende sonen! Här kommer en förfärlig liten bror oförmodadt nedramlande öfver mig.»

Hon trodde, att han tänkte på sakens ekonomiska sida och gjorde någon häntydan i fråga om arfvet.

»Ah, arfvet efter pappa!»

Han gjorde en ironiskt bekymmerslös gest, hvars betydelse hon icke förstod. Hvad för slag, hvad menade han? Trodde han inte på sin fars stora begåfning och på hans säkra framgång?

»Nej, nej, jag har mitt klart och behöfver inte någon människa . . . Men jag tycker bara, att detta är alltför galet, jag kan inte låta bli att skratta åt det . . . Men i själfva verket gör jag en konst i alltihop.»

Han steg upp och gick in i toalettrummet, men kom strax ut igen med något, hvarmed han satte sig att helt sakta polera sina naglar.

»Nå, hvad tänker ni nu göra med ert vidunder? Man kan ju inte sätta in honom på bastiljen som »järnmasken».

Hon talade om Méchains räkningar och gjorde reda för sin plan att ta in Victor i arbetshemmet, och bad honom om att få låna 2,000 francs.

»Jag vill inte, att er far ännu skall få veta något och jag har bara er att vända mig till; ni måste vara god och försträcka mig detta belopp.»

Men han sade tvärt nej.

»Åt pappa — aldrig i lifvet! Inte en sou! . . . Jag har svurit på, att om pappa behöfde en sou till bropengar, skulle jag inte låna honom den . . . Ser ni, det finns dumheter, som är alldeles för dumma, och jag har inte lust att göra mig löjlig.»

Hon såg åter på honom,förvirrad af de fula saker, han insinuerade. I detta febrilt ifriga ögonblick hade hon verkligen hvarken lust eller tid att låta honom prata mera.

»Nå än mig då? » återtog hon ifrigt. »Vill ni låna mig dessa 2,000 francs? »

»Er, fru Caroline, er ... .

Han fortsatte att polera sina naglar med en elegant och behändig rörelse af handen, allt under det han tittade på henne med sina ljusa ögon, som trängde ända till kvinnornas hjärterötter.

»Åt er? Ja gärna, det vill jag visst... Ni är godtrogen . .. men ni skall nog laga, att jag får igen dem.»

När han sedan hade tagit fram de båda sedlarna och lämnat dem till henne, fattade han båda hennes händer och höll dem ett ögonblick i sina med en gladt vänskaplig min som en styfson, som har sympati för sin styfmor.

»Ni gör er höga föreställningar om pappa, ni.. . Nej, neka inte till det, jag frågar er inte om hvad som är er ensak. Kvinnor — ja, det

7 Zola, Pengar.är så besynnerligt med dem, ibland roar det dem att uppoffra sig, och de ha naturligtvis rätt att söka sin glädje hvarhelst de kunna finna den. . .. Lika godt, om ni en dag skulle finna er illa lönad, kom då till mig, så skola vi talas vid.»

När fru Caroline åter satt i sin droska, ännu halfkväfd af den vek-ligt ljumma atmosfären inne hos Maxime och af heliotropdoften, som hade trängt in i hennes kläder, kände hon en rysning, som om hon skulle ha kommit ut från ett tvetydigt ställe; hon var också förskräckt öfver hans halfkväfda visor, öfver detta sonens gyckel med fadern, som stärkte hennes misstanke om, att det i faderns förflutna lif fanns något, som inte talades om. Men hon ville ingenting veta; nu hade hon pengarna och hon kände sig lugn vid tanken på, hvad hon skulle göra i morgon, så att på kvällen barnet var ryckt bort från lastens näste.

Hon fick sätta sig i fart redan på morgonen, ty det var alla möjliga formaliteter att uppfylla, för att hon skulle vara säker på, att hennes skyddsling skulle bli mottagen i arbetshemmet; men på eftermiddagen hade hon blott att fara och hämta Victor ute i Naples-kvarteret. Hon hade tagit med sig lämpliga kläder, och det var icke utan, att hon innerst kände sig orolig öfver det motstånd, som gossen kanske skulle komma att göra, — han som inte ens ville höra talas om skolan. Men fru Méchain, till hvilken hon telegraferat och som väntade henne, berättade henne, genast hon steg in, en nyhet, som tycktes ha satt henne själf ur jämvikt, nämligen att Eulalie plötsligt hade dött under natten, utan att läkaren hade kunnat riktigt säga af hvad — kanske ett slaganfall; och det förskräckliga var, att gossen, som låg hos henne, icke alls hade i mörkret märkt, att hon dött, förrän han mot sin kropp kände, att hon blef alldeles kall. Sista delen af natten hade han till-bragt hos värdinnan; den hemska händelsen hade förlamat honom och ingifvit honom en dof fruktan, så att han lät klä på sig och tycktes belåten öfver att få bo i ett hus med en vacker trädgård. Det var ingenting mera, som höll honom fast där, eftersom »tjockmutter nu skulle ruttna i gropen», som han uttryckte sig.

Méchain skref emellertid kvittot på sina 2,000 francs och uppställde sina villkor.

»Vi äro ju ense om det, att ni betalar hvad som resterar i de 6,000 francs’en på en gång om sex månader? ... Annars vänder jag mig till herr Saccard.»

»Herr Saccard själf skall betala er dessa pengar . . . Jag är i dag helt enkelt hans ställföreträderska.»

»Ja, frun, lura mig bara inte, för det svär jag, att ni skulle få ångra.»

Ända från cité de Naples till arbetshemmet vid boulevard Bineau kunde fru Caroline endast få fram enstafviga ord af Victor, hvilkens lysande ögon riktigt slukade allt under vägen: de breda avenyerna, de förbigående och de präktiga byggnaderna. Han kunde icke skrifva, knappt läsa, ty han hade alltid skolkat från skolan för att gå och drif-va ute på vallarna, och hans brådmogna barnansikte talade blott om rasens vilda lidelser, en våldsam lystnad efter njutning, hvilken hadeblifvit än värre genom den jordmån af elände och af sky värda exempel, i hvilken han hade vuxit upp. När de hade kommit fram till boulevard Bineau, gnistrade hans unga tigerögon ännu mera, då han stigit ur vagnen och gick tvärt öfver midtelgården, som på högra och vänstra sidan omgafs af gossarnas och flickornas flygelbyggnader. Med ett ögonkast hade han farit öfver de stora gräsmattorna, som voro planterade med vackra träd, och han hade observerat de med kakel klädda köken, genom hvilkas öppna fönster matoset strömmade ut, de marmorprydda matsalarna, långa och höga som kyrkor, all denna furstliga lyx, som furstinnan i sitt fasta beslut att återbära, hvad hon ansåg med orätt vunnet, ville ge de fattiga. Hans näsborror skälfde: allt detta skulle bli hans.

Hon lät honom titta in genom en glasdörr, hvarifrån han kunde se in i en verkstad, där gossar af hans ålder stodo vid hyfvelbänkar och lärde sig att skära i trä.

»Ser du, min lilla vän», sade hon, »här arbetar man, ty man måste arbeta, om man vill bli frisk och lycklig ... På eftermiddagarna är det lästimmar, och jag hoppas, att du skall vara snäll och flitig, eller hur? . . . Din framtid

beror på dig själf, den kan bli sådan, att du aldrig kunnat drömma något dylikt.»

Ett mörkt veck lade sig i Victors panna. Han svarade icke, och hans vargögon sneglade med lystna banditblickar på all den rika lyx, som här var utbredd; han ville ha allt detta, men utan något arbete, han ville fråssa däri med klor och tänder. Från det ögonblicket hyste han upproriska tankar liksom en fånge, som drömmer om rymning och stöld.

»Nu är allt i ordning», sade fru Caroline. >Nu skola vi gå upp i badrummet.»

Hvarje ny pensionär, som kom till anstalten, skulle bada, och badkaren funnos i öfre våningen invid sjuksalen. Här uppe sköttes allt af sex nunnor. Ofta kommo också damer af kontrollkommittén för att tillbringa en timme däruppe om eftermiddagarna, mindre för att utöfva någon kontroll än för att ge anstalten ett stöd genom sitt lifliga intresse.

Och just nu befann sig grefvinnan de Beauvilliers däruppe jämte sin dotter Alice i den sal, som skilde gossarnas och flickornas sjukrum åt. Hon tog ofta dottern med sig för att bereda henne en förströelse och barmhärtighetens glädje. I dag hjälpte Alice en af systrarna med att breda marmelad på brödskifvor för ett par små konvalesenter, som hade fått lof om aftonvard.

»Se där», sade grefvinnan, när hon fick se Victor, som satte sig att vänta på sitt bad, »se där är en nykommen!»

Hon var fortfarande mycket afmätt i sitt sätt gent mot fru Caroline och hälsade på henne endast med en böjning på hufvudet utan att någonsin yttra ett ord till henne, kanske af fruktan att komma i grannumgänge med henne. Men denna gosse, som hon förde dit och den godhet, hvarmed hon sysslade med honom, rörde henne förmodligen och gjorde, att hon blef mindre reserverad. De började att prata halfhögt med hvarandra:»Om ni visste, fru grefvinna, ur hvilket helvete jag har hämtat honom! Jag anbefaller honom åt er välvilja, liksom jag har anbefallt honom hos alla dessa damer och alla dessa herrar.»

»Har han föräldrar? Känner ni dem? »

»Nej, hans mor är död.. . Han har nu endast mig.»

»Stackars gosse! . .. Ack, så mycket elände!»

Under tiden tog Victor icke ögonen från marmeladskifvorna, hans blickar lyste af vild lystnad, och från marmeladen, som knifven bredde på brödet, gled den uppåt till Alices hvita, fina händer, till hennes alltför smala hals, öfver hela hennes spensliga ungmöfigur, som trånade bort i fåfäng väntan på äktenskap. Om han hade varit ensam med henne, skulle han med en duktig stöt i magen med hufvudet kommit henne att ramla emot väggen och tagit brödskifvorna ifrån henne. Den unga flickan hade märkt hans glupska blickar och sedan hon växlat ett frågande ögonkast med nunnan, sade hon;

»Är du hungrig, min lilla vän?»

»Ja.»

»Och du tycker inte illa om marmelad.»

»Nej.»

»Då skulle du kanske vilja, att jag bredde på ett par brödskifvor, som du skulle få äta, sedan du badat?»

»Ja.»

»Mycket marmelad på litet bröd, eller hur?»

»J a.»

Hon skrattade och skämtade, men han stod allvarsam och gapade, och hans lystna blickar slukade både henne och hennes godsaker.

I detta ögonblick hördes glädjerop och ett häftigt stim nere ifrån gossarnas lekplan; klockan var fyra, hvadan

rasten började. Verkstadsrummen blefva tomma; barnen hade en halftimme för att äta afton-vard och räta på benen. Fru Caroline förde gossen fram till ett fönster och sade till honom:

»Ser du, om man arbetar, får man också leka .. . Tycker du om att arbeta? »

»Nej.»

»Men att leka, det tycker du om?»

| »Ja.»

»Nå, om du vill leka, så måste du arbeta . . . Allt det här reder nog ut sig, och du skall vara förståndig, det är jag viss om.»

Han svarade icke. En glädjerodnad hade flugit öfver hans ansikte, då han såg sina lössläpp ta kamrater där nere, hur de hoppade och skreko; men så vände hans blickar tillbaka till de påbredda brödskifvorna, som den unga flickan hade ställt på en tallrik. Ja, frihet, njutning alltid — det var det enda han ville. Hans bad var nu färdigt, och han fördes dit.

»Det där är en liten herre, som det inte blir lätt att handskas med», sade nunnan saktmodigt. »Jag litar inte på sådana, som äro sneda i ansiktet.»»Men han är ändå inte ful, den där», sade Alice helt tyst, »och man skulle kunna tro, att han vore aderton år, när man ser, hur han betraktar en.»

»Ja, det är sannt», instämde fru Caroline med en lätt rysnmg, »han är mycket försigkommen för sina år.»

Innan damerna gingo, ville de ha nöjet att se de små konvalescenterna äta sina brödskifvor. De fäste sig särskildt vid den ena, en ljus-hårig tös på tio år med lillgamla ögon, en som redan hade en vuxen kvinnas uttryck, ett brådmoget och sjukligt alster af någon bland förstäderna. Det var för resten den vanliga historien: en försupen far, som förde med sig hem kvinnor, som han hade fått tag i på gatan och som försvann med en af dem; en mor, som också var försjunken i dryckenskap och som tog den ena karlen efter den andra; och den lilla flickan midt ibland allt detta, hunsad och slagen af dessa karlar, när de icke försökte något ändå värre. En morgon hade modern måst rycka henne ur armarna på en murare, som hon själf hade fört med sig hem kvällen förut. Man tillät ändå denna eländiga mor att komma och hälsa på sitt barn, ty hon hade själf tiggt om, att man skulle ta barnet ifrån henne, ty i sin förnedring hade hon bevarat en brinnande moderskärlek. Och just nu var hon där — en mager och gulblek, förhärjad varelse. Med förgråtna ögon satt hon vid den hvita säng, där hennes flicka, så ren och snygg, med ryggen stödd mot kuddarna, belåtet satt och åt sina marmeladstrukna brödskifvor.

Enär hon hade varit hos Saccard ochbedt om hjälp, kände hon igen

fru Caroline.

»Ack min fru, nu är min stackars Madeleine räddad än en gang. Hon har i blodet allt vårt elände, ser ni, och doktorn sa att hon inte skulle kunna lefva, om det fortfarande skulle gå så där illa åt henne, som hemma hos oss ... Men här får hon kött och vin, här har hon lugn och ro. Jag ber er, min fru, att ni säger den goda herrn, att det inte går en timme i mitt lif, utan att jag välsignar honom.»

En snyftning kväfde hennes ord; hennes hjärta smälte af tacksamhet. Det var om Saccard hon talade, ty hon kände ingen annan än honom liksom de flesta föräldrar, som hade något barn på arbetshem-met. Furstinnan d’Orviedo visade sig aldrig, medan han länge hade ägnat sig åt hennes anstalt. Och ur egen ficka delade han ut femfrancs-mynt åt de bedröfvade familjer, hvilkas barn han räddade ur eländet. För dessa olyckliga var han den verkliga kärleksfulla försynen.

»Frun är nog så god och säger honom, att det någonstädes finns en stackars kvinna, som beder för honom . . . Ack, jag har visst icke någon religion, jag vill inte ljuga och jag har aldrig kunnat skrymta .. . Nej, kyrkorna och vi ha inte med hvarandra att skaffa, vi tänka inte mera på dem; hela den där historien tjänade inte till något, att gå dit var bara att förstöra tiden . .. Men det hindrar inte, att det öfver oss finns någonting, och då är det en tröst att nedkalla himlens välsignelser öfver den, som har varit god emot oss.»

Tårarna flödade öfver hennes vissnade kinder.

»Hör på, Madeleine, hör på . . . Hvar kväll, innan du somnar idin säng, skall du knäppa ihop dina händer så här och säga: Gode Gud, låt herr Saccard bli belönad för sin godhet, må han lefva länge och vara lycklig... Förstår du mig? Lofvar du mig det?»

»Ja, mamma.»

Under de följande veckorna lefde fru Caroline i stor moralisk ovisshet. Hon visste icke längre, hvad hon skulle tänka om Saccard. Victors historia och allt hvad dit hörde väckte hennes vämjelse. Men hon undvek dessa bilder från det förflutna, liksom hon ej heller hade velat aflocka Maxime några indiskretioner; det fanns säkert gamla gemena historier, som skulle ha förfärat henne och gjort henne alltför djupt bedröfvad, om hon hade känt till dem. Men å andra sidan var det denna gråtande kvinna, som knäppte ihop sin lilla flickas händer och uppmanade henne att bedja för just denne samme man, denne Saccard, hvilken tillbads som en Gud i godhet och hvilken också verkligen var god och verkligen hade räddat själar, i denna sin febrila företagsamhet som affärsman, hvilken höjde sig till dygd, när målet var ädelt. Resultatet blef, att hon icke ville döma honom, utan för att lugna sitt samvete sade till sig själf, såsom en insiktsfull kvinna, hvilken hade läst och tänkt nästan alldeles för mycket, att det hos honom liksom hos alla männi-sko fanns en blandning af både det sämsta och det bästa.

Det var emellertid, som om en dof känsla af blygsel hade vaknat hos henne vid tanken på, att hon hade tillhört honom. Att något dy-ligt hade händt, det kunde hon aldrig förstå, men hon lugnade sig därmed, att hon svor, att det var både den första och den sista gången, att hon aldrig mera kunde låta sig öfverraskas af ett sådant svagt ögonblick. Tre månader förflöt», under hvilka hon två gånger i veckan gick och såg om Victor; och så föll hon åter en kväll i Saccards armar och hon tillhörde sedan honom för beständigt, så att det blef ett verkligt fast förhållande emellan dem. Men hvad försiggick då inom henne? Var hon nyfiken som andra kvinnor? Hade hans gamla älskogsförvillel-ser, hvilka hon rotat i, väckt hennes sinnliga åtrå efter att få veta? Eller var det icke snarare detta barn, som hade blifvit ett ödesdigert band mellan fadern och fostermodern? Jo, det var säkert en sentimental förvillelse. Hennes hängifvelse hade säkert moderskänslan till grundval. För öfrigt var hon en kvinna med klart förstånd, som tog händelserna i lifvet utan att bry sitt hufvud med fruktlösa försök att tyda deras tusen sammansatta orsaker. Och hon räknade på, att lifvets arbete skulle utplåna skavanken och göra det onda godt igen. Om hon nu också tillhörde Saccard utan att ha velat det, utan att veta, om hon älskade honom eller ens högaktade honom, så fann hon upprättelse ur förnedringen därigenom, att hon icke ansåg honom vara henne ovärdig, tjusad, som hon var, af hans egenskaper som en handlingens man, af hans segrande energi och genom tron på honom såsom god och nyttig för sina medmänniskor. Hennes första skamkänsla hade förgått genom detta vanliga behof att urskulda sina fel, och intet tycktes nu henne naturligare eller lugnare än deras förbindelse. Och för denne fnbytare från parisgränderna, som var härdad och barkad i alla slags finansiella knep, var det en oförtjänt lycka, en belöning, stu-len liksom allt annat, att ha denna förtjusande kvinna hos sig, så ung och så sund vid sina trettisex år, trots sitt snöhvita hår, så förståndig, så human och snäll, med sin tilltro till lifvet, sådant det är, trots den smuts, som det för med sig i sitt lopp.

Det förflöt månader och det måste erkännas, att fru Carolme fann Saccard mycket energisk och mycket försiktig under denna Universalbankens första svåra tid. Hennes misstankar om tvetydiga affärer, hennes fruktan för, att han skulle dra in henne och hennes bror i obehag skingrades till och med helt och hållet, när hon såg hans oaflåtliga kamp mot svårigheterna och hur han sträfvade från morgon till kväll för att det stora, nya maskineriet skulle funktionera väl. Hon var honom tacksam därför och beundrade honom. Universalbanken gick icke så bra, som han hade hoppats, ty den hade den stora bankvärldens dofva fientlighet emot sig. Det gick onda rykten, svårigheter uppstodo ideligen, hvilka bundo kapitalet och hindrade de stora, inbringande operationerna. Han gjorde en dygd af nödvändigheten i detta långsamma framåtgående, hvartill han fann sig tvungen, och ryckte endast steg för steg fram på fast mark, under det att han höll utkik efter alla faror och han var alldeles för rädd att falla för att våga kasta sig in i något djärft spel. Han förtärdes af otålighet liksom en kapp-löpningshäst, som tvingas att gå i promenadtraf. Men aldrig hade en kreditanstalt börjat på ett mera hederligt och korrekt sätt.

talade därom med förvåning.

Så kom man till tiden för den första allmänna bolagsstämman. Den var bestämd till den 25 april. Den 20 kom Hamelin från orien-ten, alldeles enkom för att sitta som ordförande, helt hastigt hemkal-lad’ af Saccard, som höll på att kväfvas i dessa trånga förhållanden. Hamelin förde för öfrigt med sig utmärkta nyheter: kontrakt voro af-slutade för bildande af Förenade ångbåtsbolaget, och han hade på fickan koncession för ett franskt bolag att bearbeta silfverfyndig-heter på berget Karmel; för att icke nämna Turkiska nationalbanken, till hvilken han nyss hade lagt grunden och som skulle bli en riktig filial af Universalbanken. Hvad den stora frågan om järnvägar i Mindre Asien angick, var den icke mogen, den måste man låta anstå till längre fram. Han skulle för öfrigt dagen efter stämman vända om dit bort för att fortsätta sina arbeten. Saccard, som var förtjust, hade ett långt samtal med honom i närvaro af fru Caroline och han öfvertygade dem lätt om, att en ökning af aktiekapitalet var absolut nödvändig, om man skulle kunna gå i land med dessa företag. De stora aktieegarne — Daigremont, Huret, Sédille, Kolb — voro redan till-sporda och hade varit med om denna ökning, så att förslaget kunde uppgöras på ett par dagar och framläggas för styrelsen dagen före bolagsstämman.

Detta extra styrelsesammanträde var mycket högtidligt; alla medlemmarna voro samlade i den imponerande salen, där ljuset fick en grönaktig skiftning genom grannskapet af de stora träden i hotel Beauvil-liers trädgård. I dag var markis de Bohain en bland de första, som kom, i sin förnäma, blaserade min förde han hela franska adelns bifall med sig.Och vicomte de Robin-Chagot, vice-ordföranden, en beskedlig och gnidig herre, hade i uppdrag att hålla utkik på de styrelsemedlemmar, som icke voro inne i saken; han tog dem afsides och i få ord meddelade han dem verkställande direktörens, den verklige chefens order. Det var klart, att alla med en bifallande nick lofvade att lyda.

Slutligen började förhandlingarna. Hamelin delgaf styrelsen den berättelse, som han skulle läsa upp för bolagsstämman. Det var det stora arbete, Saccard länge hade arbetat på och som han nu på ett par dagar hade redigerat och ökat till med anmärkningar, som Hamelin fört med hem; och han hörde på med blygsam, lifligt intresserad min, som om han icke skulle ha känt till ett enda ord af alltsammans. Först talade berättelsen om de affärer, som banken hade gjort sedan den öppnades, det var endast godt och väl, små löpande affärer dag efter dag, allt det där vanliga i en kreditfirma. Men rätt stor vinst beräknade man att få af det mexikanska lånet, ett riktigt skoj arlån, hvari Saccard beklagade att han af brist på pengar icke hade kunnat teckna större andel. Allt det där var idel vanliga saker, men banken hade emellertid existerat. För den första lärospånen, hvilken omfattade blott tre månader från den 5 oktober, som var grundläggningsdagen, till den 31 oktober var behållningen blott något öfver 400,000 francs, hvilket emellertid hade tillåtit bolaget att med en fjärdedel amortera omkostnaderna för affärens grundläggning, att betala aktieägarne deras fem procent och att afsätta tio procent till reservfonderna. Dessutom hade styrelsens medlemmar i förväg lyft de tio procent, som bolagsordningen tillerkände dem; sedan återstod ett belopp af cirka 68,000 francs, som man hade öfverfört till nästa räkenskapsår. Men någon utdelning blef det icke. Intet kunde vara på samma §ång mera medelmåttigt eller mera hederligt. Det var liksom kursen på börsen för Universalbankens aktier; de hade långsamt stigit från 500 till 600 francs, utan några ojämna språng, på fullkomligt normalt sätt; liksom kursen för hvarje annan respektabel bank under senaste tva månaderna hade de hållit sig fasta vid samma kurs, då det inte fanns något skäl, hvarför de skulle stiga mera med den lilla dagliga rörelse, hvari den nya kreditanstalten tycktes hålla på att slumra in.

Sedan öfvergick styrelserapporten till framtiden, och nu växte rörelsen med fart, och en vidsträckt horisont öppnade sig för en hel serie af stora företag. Särskildt sysselsatte den sig med Förenade ång-båtsbolaget, hvars aktier Universalbanken skulle emittera: ett aktiebolag med ett kapital af femti miljoner francs, som skulle monopolisera alla medelhafs trakt er och i hvilket de två stora konkurrerande bolagen skulle uppgå för att icke nämna åtskilliga mindre firmor, som också skulle ingå i det stora bolaget. Man skulle eröfra hela Medelhafvet genom att bilda ett enda stort konsortium af alla dessa bolag och dessa konkurrerande f irmor, som nu slogo ihj äl hvarandra. Tack vare de sammanslagna kapitalen skulle man bygga ångbåtar af hittills okänd snabbhet och

komfort; man skulle inrätta mycket flera turer och nya anlöp-ningsplatser; man skulle göra Orienten till en förstad till Marseille. Och hvilken betydelse skulle inte bolaget få, när efter Suezkanalensfärdigblifvande man skulle kunna anordna turer på Indien, Tonkin, Kina och Japan! Det hade aldrig funnits ett företag med en mera omfattande och säker plan. Därefter skulle komma stödjandet af Turkiska nationalbanken, om hvilken berättelsen meddelade utförliga tekniska detaljer, som utvisade dess orubbliga soliditet. Och till afslut-ning af denna exposé öfver de framtida operationerna meddelades, att Universalbanken skulle ta under sitt beskydd det franska bolaget för bearbetande af silfvergrufvorna på berget Karmel med ett kapital af tjugu miljoner. Kemiska analyser utvisade en betydande silfverhalt i malmprofven.

Efter dessa löften om en lysande framtid slutade styrelseberättelsen med att föreslå en ökning af aktiekapitalet. Det måste fördubblas, höjas till 50 miljoner från 25. Sättet för emissionen skulle bli det enklaste i världen, så att det skulle lätt gå in i allas hjärnor: man skulle utfärda 50,000 nya aktier och dem skulle man reservera för innehafvarna af de 50,000 ursprungliga aktierna, så att det icke ens skulle bli någon offentlig aktieteckning. Men dessa nya aktier skulle lyda på 520 francs, hvaraf en premie på 20 francs — tillsammans således en miljon— skulle föras till reservfonden. Det var rättvist och klokt att lägga denna lilla pålaga på aktieegarna, eftersom de fingo fördel däraf. För öfrigt skulle endast en fjärdedel af aktiebeloppet inbetalas och därjämte premien.

När Hamelin hade slutat uppläsningen, hördes ett sorl af bifall. Det var alldeles förträffligt, alls intet att anmärka. Men Sédille, som alltid var ängslig och misstrogen, ville framställa en fråga: hur skulle man förfara med de aktier, som lämnats af sådana aktieägare, som inte ville begagna sig af sin teckningsrätt? Skulle bolaget behålla dem för sin egen räkning? Men detta var ju icke tillåtet, ty den i lag föreskrifna förklaringen inför vederbörande notarie kunde ju icke afgifvas, förr än hela kapitalet var fulltecknadt. Och om bolaget gjorde sig af med dem, till hvem och på h vilka villkor tänkte man af stå dem? Men markisen af Bohain, som såg, hur otålig Saccard blef, genast när sidenfabrikanten öppnade munnen, klippte tvärt af denne med att på sitt förnäma sätt säga, att styrelsen i dessa detaljer fullkomligt litade på sin ordförande och sin verkställande direktör, hvilka båda två voro lika skickliga som nitiska. Och sedan var det bara lyckönskningar, och sammankomsten upplöstes under allmän förtjusning.

På bolagsstämman dagen därefter voro demonstrationerna verkligen rörande. Den hölls liksom förut i en för detta danslokal vid rue Blanche; och i salen, som var full af folk, cirkulerade.de mest uppmuntrande rykten, framför allt ett, som hviskades man och man emellan: verkställande direktörens bror, ministern Rougon, som angreps allt våldsammare af oppositionen, var benägen att understödja Universalbanken, om dennas tidning Hoppet, ett f. d. ultra-katolskt organ, ville ta regeringens parti. Men sorlet af samtalen tystnade, när Hamelin med verkställande direktören och sekreterare trädde in. Ännu mera anspråkslös än inom styrelsen, tog Saccard plats helt obemärkt midt ibland den stora mängden af aktieägare; och han nöjde sig med att gesignalen till bifall som uttryck för gillande af styrelseberättelsen, som för bolagsstämman framlade räkenskaperna för det första arbetsåret, granskade och godkända af revisorerna, herrar Lavigniére och Rousseau, samt förslaget om aktiekapitalets fördubblande. Stämman ensam hade befogenhet att besluta denna ökning, som den också med hänförelse beslöt, fullständigt berusad af Förenade ångbåtsbolagets och Turkiska nationalbankens miljoner, ty man insåg ju nödvändigheten af, att kapitalet stod i förhållande till den betydenhet, som Universalbanken skulle förvärfva. Hvad Karmels silfvergrufvor beträffar, så mottogs talet om dem med from rysning. Och sedan man gifvit tacksamhets-votum till styrelsens ordförande, till verkställande direktören och för öfrigt till hela styrelsen, åtskildes aktieägarna.

Två dagar därefter begåfvo sig Hamelin och Saccard, denna gång åtföljda af vice ordföranden, vicomte de Robin-Chagot, till rue Sainte-Anne till advokaten Lelorrain för att anmäla ökningen af aktiekapitalet, hvilket de förklarade vara helt och hållet fulltecknadt. Verkliga förhållandet var, att cirka 3,000 aktier, hvilka de ursprungliga, därtill berättigade aktieägarna icke hade velat teckna, fortfarande voro i bolagets händer, men hade liksom de föregående med ett penndrag uppförts på Sabatanis konto. Detta var den gamla oegentlig-heten, som skulle bereda banken en reserv, så att den i händelse af behof skulle kunna kasta sig in i börspelet.

Hamelin, som ogillade detta olagliga tillvägagående, hade dock till sist beträffande finansoperationerna helt och hållet öfverlämnat sig åt Saccard. Och om den saken egde ett samtal rum mellan dem och fru Caroline med hänsyn blott till de 500 aktierna, som Saccard hade tvungit dem att ta vid den första emissionen och som den andra naturligtvis hade fördubblat; inalles ett tusen aktier, genom inbetalningen af fjärdedelen och premien representerande ett belopp af 135,000 francs, som syskonen absolut ville betala, sedan ett oväntadt arf på 300,000 francs hade tillfallit dem efter en tant, som hade dött tio dagar efter sin ende son, bägge bortryckta af samma febersjukdom. Saccard lät dem göra som de ville, utan att själf nämna något om det sätt, hvarpå han inbetalade sina egna aktier.

»Ack detta arf, det är den första tur, vi ha haft», sade fru Caroline skrattande . .. »Jag tror sannerligen, att ni bringar oss lycka. Min bror har ju 30,000 francs i lön utom betydlig reseersättning, och så allt detta guld, som helt plötsligt faller ner öfver oss, säkert emedan vi inte längre behöfva det... Vi ä' ju rika nu.»

Hon såg på Saccard med hjärtlig tacksamhet; nu var hon besegrad, hon litade på honom, ty för hvar dag minskades hennes klarsynthet i mån efter som hennes ömhet för honom växte; men i sin glada uppriktighet fortsatte hon sedan:

»Se, om jag hade själf förtjänt dessa pengar, försäkrar jag er, att jag icke skulle riskera dem i era affärer. . . Men en tant, som vi ju knappt kände, pengar, på hvilka vi aldrig tänkt — som vi rent af hittat, som jag knappt tycker, att vi på ärligt sätt ha kommit öfver ochnästan skäms för — dem förstår ni väl, att jag inte mycket frågar efter, dem må jag gärna förlora.»

»Just de pengarna skola växa och ge er miljoner», skämtade Sac-card i sin tur. »Ingenting ger en sådan vinst som stulna pengar ... Inom åtta dagar, det skall ni få se, stiger kursen!»

Och Hamelin, som hade måst uppskjuta sin afresa, fick till sin förvåning bevittna en hastig stegring af Universalbankens aktier. Vid terminsuppgörelsen den sista maj gick kursen upp till öfver 700 francs. Det var det vanliga resultatet af kapitalets ökning; hvarje ny emission sätter alltid fart i kursen en tid bortåt. Men stegringen berodde också på den verkliga betydenheten af de stora företag, som banken skulle sätta i gång. Och stora, gula affischer, uppklistrade i hela Paris, med tillkännagifvande om det nära förestående bearbetandet af silf-vergrufvorna på Karmel gjorde folk alldeles yra i hufvudet, väckte en lidelse, som växte, tills den rusade iväg med all besinning och allt förnuft. Marken var beredd; kejsardömets jordmån, som bestod af jäsande rester af allt möjligt och upphettades af lidelsefulla begär, var ytterst gynnsam för dessa den vansinniga spekulationens osunda skott, som hvart tionde och femtonde år förgifta hela börsen och lämna efter sig endast ruin och död. Tvetydiga bolag sköto redan upp som svampar. Och i den svindel, som grep den stora mängden, bland de andra präktiga affärer, som bjödo ut sig i vimlet, satte sig nu Universalbanken i gång, en väldig maskin, som skulle blända och förkrossa alla och hvilken hänsynslösa händer eldade på, tills den exploderade.

När brodern hade rest tillbaka till Orienten, blef fru Caroline åter ensam med Saccard och de återtogo då sitt intima, nästan äktenskapliga samlif. Hon ville fortfarande sköta om hans hus och som trogen husföreståndarinna förmå honom att göra besparingar, fastän förmögenhetsförhållandena hade förändrats för dem båda två. Med sitt jämna och lugna, alltid glada lynne kände hon sig orolig endast för en enda sak: Victor. Hennes samvete var ej alldeles lugnt, hon var oviss, om hon borde längre för fadern förhemliga tillvaron af hans son. I arbets -hemmet var man mycket missnöjd med denne sistnämnde, som uppförde sig mycket vildt. När de sex månadernas pröfningstid var förbi, skulle hon då komma fram med detta lilla vidunder, innan man hade kunnat ta bukt på hans fel? Det var henne ofta en verklig pina.

En kväll var det nära däran, att hon hade talat om allt. Saccard, som var förtviflad öfver Universalbankens futtiga lokaler, hade nu förmått styrelsen att hyra bottenvåningen i huset bredvid, för att öka till kontorslokalerna, medan han väntade på, att den stund skulle komma, då han skulle våga att föreslå uppförandet af den praktbyggnad, han hade drömt sig. Nu lät han åter ta upp dörrar och bryta ned väggar. När hon en gång kom hem från boulevard Bineaud, förtviflad öfver Victors elakhet — han hade nästan bitit örat af en kamrat bad hon Saccard gå med henne dit upp.

»Jag har något att säga er, kära vän.»

Men när de väl hade kommit dit upp och när hon såg honom — med den ena axeln hvit af murbruk Jfrig och förtjust öfver en ny idérörande utvidgningsarbetet, hvilken han nyss hade fått, nämligen att lägga glastak öfver granngården, då hade hon icke längre mod att väcka hans bestörtning genom den beklagliga hemligheten. Nej, ännu skulle hon vänta, den gemena lymmeln skulle väl bättra sig. Inför andras smärta var hon alltid svag.

»Jo, min vän, det var om den där gården: jag hade fått alldeles samma idé som ni.»

VI.

»Hoppet» — så hette den ultrakatolska tidning, som Saccard i dess knipa hade på Jantrous förslag köpt för att arbeta på att sätta fart i Universalbanken. Dess lokaler lågo vid rue Saint Joseph i en gammal mörk och fuktig byggnad, där de upptogo våningen en trappa upp längst in på gården. Från tamburen, där gasen ständigt brann, utgick en lång korridor; till vänster om denna låg Jantrous, redaktörens, rum och sedan ett rum, som Saccard hade förbehållit för sig själf, medan däremot till höger lågo redaktionens gemensamma, stora rum och redaktionssekreterarens rum samt andra rum, afsedda till diverse ändamål. På andra sidan om förstugan voro lokaler för expeditionen och kassan, som genom en korridor bakom trappan stod i förbindelse med redaktionen.

Denna dag satt Jordan i det gemensamma redaktionsrummet och höll på att af sluta en artikel. Han hade gått dit upp i god tid för att icke bli störd. När klockan slog fyra, steg han upp och gick ut till De-joie, vaktmästaren, som trots den strålande junidagen utomhus satt här och vid en stor gaslåga ifrigt läste börsrapporten, som bars dit och som han först studerade.

»Säg, Dejoie, var det herr Jantrou, som kom nyss?»

»Ja.»

Den unge mannen tvekade och kände sig lite illa till mods, så att han dröjde några ögonblick. Under den första svåra tiden af hans lyckliga äktenskap hade gamla skulder förfallit, och fast han haft den turen att träffa på denna tidning, som tog emot hans artiklar, hade han dock en tid lidit af svår penningknipa, så mycket mera som hans lön hade belagts med kvarstad, och han i dag måste betala en växel, om han ville undgå, att hans lilla möblemang skulle bli såldt. Han hade redan ett par gånger förgäfves bedt redaktören om förskott, men denne hade vägrat under förevändning af kvarstaden.

Emellertid fattade han nu sitt beslut och gick fram till dörren, hvarvid vaktmästaren föll in:

»Herr Jantrou är inte ensam.»

»Jaså.. . Hvem är hos honom?»»Han hade herr Saccard med sig, när han kom, och herr Saccard sade till mig att inte släppa in någon annan än herr Huret, som han väntar på.»

Jordan drog en suck af lättnad för detta uppskof; han hade så svårt att be om pengar.

»Det är bra. Jag skall afsluta min artikel. Säg till mig, när redaktören blir ledig.»

Men när han skulle gå in, hejdade Dejoie honom med ett utbrott af högsta förtjusning.

»Vet ni, att Universalbankens aktier äro upp i 750?»

Jordan sade med en åtbörd, att den saken frågade han icke efter, och gick så in i redaktionsrummet.

Nästan dagligen gick Saccard på detta sätt upp på tidningen efter börstiden, och ofta tog han emot folk i det lilla rum, som han hade behållit för egen räkning, och då afhandlades där särskilda, hemlighetsfulla affärer. Jantrou, som officiellt endast var redaktör af Hoppet, där han skref politiska artiklar med akademiskt vårdad och elegant form, tjänstgjorde också som hans hemliga agent, den tjänstaktige verkställaren af ömtåliga uppdrag. Bland annat hade han organiserat en ofantlig reklam för Universalbanken. Bland de små finanstidningar, hvar-af det vimlade i Paris, hade han valt ut och köpt ett halftjog. De hyggligaste tillhörde tvetydiga bankfirmor. Under förevändning att publicera kurserna, dragningslistor och alla slags tekniska underrättelser, till gagn för små räntetagare, smögo

de in reklamer i form af rekommendationer och råd, i början hofsamma och måttfulla, men sedan hänsynslösa och oblygt fräcka, gifvande råd, som måste leda till de lätttrogna abonnenternas ruin. I denna hög af två å tre hundra publikationer, som sålunda sköflade Paris och hela Frankrike, hade hans väderkorn valt ut dem, som ännu icke hade ljugit alltför mycket och som icke voro alltför mycket blottade på anseende. Men den stora affär, han funderade på, var att köpa en af dem, Kursbladet, som under tolf år förvärfvat namn för absolut redbarhet, men en sådan där hederlighet hotade att bli mycket dyr, och han måste vänta tills Universalbanken blef rikare. Han hade också gjort upp af tal med de stora politiska och litterära tidningarna och underhöll i dem en jämn ström af välvilliga notiser, af berömmande artiklar till så och så mycket per rad och han försäkrade sig om deras medverkan genom gåfvor af aktier vid nya emissioner.

Det var för att tala om tidningen, som Saccard i dag hade stängt sig inne med Jantrou. I morgonnumret hade han träffat på en artikel af Huret med ett så öfverdrifvet lofprisande af ett tal, som Rougon kvällen förut hade hållit i kammaren, att Saccard hade blifvit ytterst . förargad och nu väntade på Huret för att ha en förklaring med honom. Trodde man kanske, att han stod i broderns sold? Aflönade han honom för att han skulle låta tidningens hållning komprometteras genom ett oförbehållsamt gillande af ministerns minsta görande och låtande? När Jantrou hörde tidningens hållning nämnas, log han tyst för sigsjälf. För öfrigt hörde han helt lugnt på och granskade sina naglar, när stor-men icke längre hotade att bryta lös öfver honom. Han var en blaserad litterär cyniker, som hyste det oinskränktaste förakt för både litteratur och politik och började att endast fråga efter annonserna. Nu var hans habit efter sista modet, splitterny, men det var luckor i denna elegans, som gåfvo ett obestämdt intryck af, att det fortfarande var osnyggt inunder, liksom han midt i sin nu vunna medgångs oförskämda tvärsäkerhet kunde få anfall af krypande ödmjukhet och gripas af plötslig fruktan att få känna på någon spark bakifrån, som det förut händt honom. Han förtjänade hundratusen francs om året, men gjorde af med dubbelt så mycket, ingen visste på hvad, ty han stoltserade aldrig med någon älskarinna. Sannolikt var han offer för någon gemen last, den hemliga anledningen till, att han blifvit bortkörd från sin lärar-befattning. Absinten förstörde honom dessutom så småningom.

Jantrou hade en tid gått och burit på nya reklamidéer. Först tänkte han på att skrifva en broschyr på cirka tjugu sidor om de stora företag, som Universalbanken skulle sätta i scen, i intressant form som en liten roman, dramatisk och lättfattlig. Med denna broschyr tänkte han att öfversvämma landsorten; den skulle utdelas gratis och spridas äfven till de mest aflägsna vrår på landsbygden. Vidare funderade han på, att upprätta en byrå, som skulle redigera och autografera en börsrapport, som skulle skickas till ett hundratal af de bästa landsorts-bladen; de skulle få den gratis eller för ett löjligt billigt pris, och på det sättet skulle man snart ha ett mäktigt vapen i sin hand, en makt som alla konkurrerande bankfirmor skulle nödgas att ta hänsyn till. Då han kände Saccard, ingaf han honom på detta sätt sina idéer, tills han gick in på dem, omdanade dem och gaf dem större omfattning, så att de verkligen blefvo hans egna. Tiden gick, och de båda herrarna hade nu kommit därhän, att de skulle bestämma dels om användandet af reklamfonden under kvartalet, dels om de ersättningar, som skulle betalas till de stora tidningarna och till den förfärliga notisskribenten hos en konkurrerande firma, hvilkens tystnad måste köpas, samt hvilket parti man skulle ta med hänsyn till bortauktionerandet af den fjärde sidan i en mycket gammal och mycket ansedd tidning. Och af detta deras slöseri med pengar, som de kastade ut hit och dit i alla väderstreck, framgick framför allt deras ofantliga förakt för allmänheten, den ringaktning, hvilken de som intelligenta affärsmän hyste för den stora mängdens bottenlösa okunnighet, som genast är färdig att tro hvad helst man berättar den, och som så totalt saknar hvarje begrepp om de invecklade börsoperationerna, att de skamlösaste lockbeten väcka massans åtrå och komma miljonerna att regna.

Då Jordan ännu satt och funderade på, hur han skulle få ihop fem ti rader till för att fylla sina två spalter, blef han störd af Dejoie, som ropade på honom.

»Jaså», sade han, »herr Jantrou är ensam nu?»

»Nej, herr Jordan, inte än ... Det är er fru, som är därute och frågar efter er.»

Jordan skyndade ut, mycket orolig. Han hade under de senaste månaderna, allt sedan fru Méchain upptäckt, att

han i Hoppet skrefunder eget namn, blifvit trakasserad af Buch för de sex reverserna på femti francs, som han en gång hade lämnat en skräddare. Den summa af 300 francs, som reverserna utgjorde, skulle han nog ha betalt, men hvad som förvärrade saken, det var de ofantliga kostnaderna, hvarige-nom skulden hade stigit till ett totalbelopp af 730 francs 15 centimer. Han hade emellertid gjort upp saken och förbundit sig att betala hundra francs i månaden; men som han icke hade kunnat gå i land därmed, då hans unga hushåll kräfde de mest nödvändiga utgifter, stego kostnaderna allt högre för hvarje månad, och svårigheterna blefvo alldeles outhärdliga. I detta ögonblick var det åter en svår kris.

»Hvad är det?» frågade han sin hustru, som han fann i tamburen.

Men hon hann inte svara, förr än dörren till redaktörens rum häftigt öppnades och Saccard kom ut och ropade:

»Nå men, Dejoie, har inte herr Huret kommit?»

Häpen stammade vaktmästaren:

»Nej, herr Saccard, han är inte här, det kan jag inte hjälpa.»

Dörren stängdes med en svordom, och Jordan, som hade fört in sin hustru i ett af rummen bredvid, kunde i lugn få fråga henne.

»Nåå, älskling, hur är det?»

»Ack, Paul, om du visste! Det kom en karl, en otäck, hemsk karl, som luktade så illa, och visst var full, tror jag ... Han sa’, att nu kunde de inte vänta längre, att våra möbler sk’a säljas i morgon . . . Och så hade han ett stort plakat, som han prompt ville klista upp där nere på porten ...»

»Men det är ju omöjligt!» utropade Jordan. »Jag har inte fått något slags underrättelse, det skall ju vara flera formaliteter.»

»Ja, du vet då ännu mindre än jag. När det kommer några papper, så läser du dem inte en gång . . . För att han inte skulle sätta upp plakatet, gaf jag honom två francs, och så sprang jag hit, för jag ville genast underrätta dig.»

De voro förtviflade. Deras stackars lilla bo vid avenue de Clichy; dessa fattiga möbler af mahogny, klädda med blå rips, som de haft så stora svårigheter att månadsvis betala och öfver hvilka de voro så stolta, fastän de ibland skrattade åt dem och tyckte, att de voro afskyvärdt kälkborgerliga! De älskade dem, därför att de utgjort en del af deras lycka efter bröllopet, i dessa två små rum, så fulla af sol och med så öppen utsikt ända bort mot Mont-Valerien. Och han, som hade slagit in så många spikar och hon, som hade ansträngt sin uppfinningsförmåga på att drapera de röda bomullsgardinerna för att ge en artistisk anstrykning åt rummet. Var det möjligt, att man skulle sälja allt det där för dem, att man skulle förjaga dem från denna förtjusande vrå, där till och med deras fattigdom var ljuf?

»Jag ämnade be om ett förskott», sade han, »jag skall göra, hvad jag kan, men jag har inte stor förhoppning.»

Tvekande anförtrodde hon då honom sin idé.

»Se här, hvad jag för min del har tänkt. . . Ja, jag skulle inte ha gjort det, utan att du hade velat det, och bästa beviset på det är, attjag har gått hit för att tala med dig härom ... Jag ämnar vända mig till mina föräldrar.»

Det ville han absolut icke.

»Nej, nej, aldrig! Du vet, att jag inte vill ha dem att tacka för något.»

Herrskapet Maugendre voro visserligen mycket hyggliga, men han kunde inte förgäta deras kyliga beteende, då herr Maugendre efter sin fars självmord, då allt gick öfver ända för honom, hade gett sitt samtycke till sin dotters långt för detta påtänkta giftermål endast på grund af dotterns bestämda vilja, hvarvid de vidtogo sårande försiktighetsåtgärder gent emot honom — däribland att icke ge dem en enda sou, öfver-tygade om, att en, som skref i tidningarna, nödvändigt måste göra af med alltsammans. I framtiden skulle dottern få ärfva dem. Och bägge de unga, hon lika mycket som han, hade hittills satt sin ära i att dö af hunger, hellre än att be de gamla om

någonting utöfver den måltid, som de intogo hos föräldrarna en gång i veckan, nämligen hvarje söndags middag.

»Jag försäkrar dig», tog hon åter vid, »att vår försynthet är löjlig, ty de ha ju inte något annat barn än mig, och alltsammans skall ju tillfalla mig en gång. Pappa går omkring och upprepar för hvem som vill höra på, att han på sin presenningsaffär i Vilette har förtjänat ett kapital, som ger honom 15,000 francs i ränta; och dessutom ha de sitt lilla fina hus med den vackra trädgården, där de nu ha slagit sig till ro . . . Det är dumt af oss att gå och dras med så mycket svårigheter, när de ha öfverflöd på allt. I grunden ha de ju aldrig varit elaka . . . Ja, nu ger jag mig åstad till dem. Jag måste väl vara dig till gagn i något, du kan ju inte dra hela lasset», tilläde hon muntert och gaf honom en kyss.

Han gaf med sig, och de kommo öfverens om, att hon genast skulle fara upp till Batignolles, där hennes föräldrar bodde vid rue Legendre och komma tillbaka med pengar, så att de kunde försöka att få betala ännu samma kväll. Och när han följde henne ut till trappan, lika uppskakad, som om hon skulle ha gått en stor fara till mötes, måste de dra sig undan åt sidan för att låta Huret, som nu ändtligen kom, passera förbi. När Jordan återvände in i redaktionsrummet för att afsluta sin uppsats, hörde han en häftig ordväxling från Jantrous rum.

Saccard, som för tillfället hade makten, hade åter blifvit husbonde och ville bli åtlydd, ty han visste, att han hade dem alla i sin hand genom hoppet om vinst och fruktan för förlust i det parti om stora summor, hvilket han spelade med dem.

»Nå, se där är ni då ändtligen», utropade han, när han fick syn på Huret. »Har det varit för att till den store mannen öfverlämna er artikel i glas och ram, som ni har dröjt så länge i kammaren? ... Jag har fått alldeles nog af den rökelse, hvarmed ni gör hans excellens yr i huf-vudet, och jag har väntat på er för att få säga er, att nu skall det vara slut på detta och att ni måste för framtiden bjuda oss på något annat.»

Huret såg häpen på Jantrou, men denne, som var fast besluten atticke ådraga sig några obehag, genom att hjälpa honom, stod där och stirrade och strök sitt vackra skägg.

»Något annat?» svarade Huret till sist. »Jag ger er ju, hvad ni har begärt!... När ni öfvertog Hoppet, detta ultrakatolska och rojalistiska blad, som förde en så häftig kamp mot Rougon, var det just ni, som bad mig att skrifva en serie berömmande artiklar för att visa er bror, att ni inte ämnade intaga någon fientlig hållning emot honom och för att ange tidningens nya färg.»

»Tidningens färg, just det ja», inföll Saccard, »det är tidningens färg, ni komprometterar ... Tror ni, att jag vill bli min brors vasall? Jag har visserligen aldrig prutat på min tacksamma beundran för och kärlek till kejsaren, jag glömmer icke, hvad vi alla ha honom att tacka för och särskildt jag. Men det är inte att angripa kejsardömet, att man påpekar begångna felsteg. Det är tvärtom att göra sin plikt som trogen undersåte... Se, detta skall vara tidningens färg: tillgifvenhet för dynastien, men fullkomligt oberoende gent emot ministrarna och de lycksökare, som äflas efter och slåss om ynnestbevis från Tuile-rierna.»

Han slog sig för bröstet och förklarade, att han allt från den första stunden var orubblig bonapartist, som trodde på statskuppen och var öfvertygad om, att Frankrikes väl i dag lika väl som förut berodde på endast snille och kraft. Ja, hellre än att hjälpa till med sin brors taktik, hellre än att låta kejsaren genom nya eftergifter störta sig i fördärfvet, skulle han samla de intransigente, som ville ha en diktatur, och göra gemensam sak med katolikerna för att fördröja det hastiga fall, han förutsåg. Och Rougon skulle akta sig, ty Hoppet kunde återupptaga sin kampanj till Roms förmån.

öfverraskad hörde Huret och Jantrou på honom, ty de hade aldrig anat, att det hos honom fanns en så varm politisk öfvertygelse.

Den förstnämnde tyckte, att han ville försvara regeringens senaste åtgärder.

»Ja, men för sjutton, käre vän, om regeringen blir liberal, så är det, emedan hela Frankrike skjuter på ... Kejsaren föres med af strömmen, och Rougon anser sig väl tvungen att följa honom.»

Men utan att bry sig om någon logik i sina angrepp kastade Saccard sig in på andra anklagelser.

»Och vår ställning gent emot utlandet, den är ömklig ... När kriget bryter ut, då skall ni få se, hvilken villervalla det blir och hur illa det skall gå för oss, så mycket mera som vi ha begått det stora felet att låta Bismarck och konung Wilhelm ta hertigdömena från Danmark, trots ett af Frankrike undertecknadt fördrag: det är en örfil, det kan inte resonneras om, vi ha inte annat att göra än att vända till den andra kinden ... Ty kriget — det är säkert. Kanske inom fjorton dagar står Europa i eld och låga.»

Huret, som kände sig allt mera förvånad, blef tvärt emot sin vana

ifrig.

»Ni talar som en oppositionstidning ... Men jag förstår er inte, min vän. Om ni vill bevara Rom åt påfven, hvarför ger ni er då min

8 Zola, Pengar.af att vilja klandra den förhastade freden i Villafranca. Venezia åt Italien, det vill ju säga detsamma, som att Rom inom två år är i italienarnas händer, det vet ni lika väl som jag, och Rougon vet det också, fast han från ministerbänken svär på motsatsen ...»

»Ja, nu ser ni ju, att han är en skälm!» utropade Saccard högtidligt. »Aldrig skall någon röra vid påfven, ty då skall genast hela det katolska Frankrike resa sig för att försvara honom ... Vi skola bringa honom våra pengar ... ja, Universalbankens alla penningar. Jag har min plan, och vår affär är ju nu färdig, och om ni retar mig, skulle ni kunna få mig att säga saker, som jag inte än vill säga.»

Jantrou, hade blifvit mycket intresserad och ifrigt spetsat öronen, ty nu började han att begripa och sökte att dra nytta af hvad som kunde bli yttradt i hastigheten.

»Men nu vill jag veta», återtog Huret, »hvad jag har att hålla mig till i af seende på mina artiklar, och det gäller att bli ense om den saken. Om vi hålla på nationalitetsprincipen, med hvilken rätt skola vi då blanda oss i Italiens och Tysklands affärer? Skola vi draga i härnad mot Bismarck för våra hotade gränsers skull?»

Men Saccard, som reste sig upp alldeles utom sig, brast ut:

»Hvad jag vill? Jo, att Rougon inte längre visar mig ringaktning! . . . Efter allt hvad jag har gjort! Jag har köpt en tidning, den värsta bland hans ovänner, och har skapat om den till ett organ, som prisar hans politik, och under månadtal låter jag er däri sjunga hans lof. Men aldrig har den lymmeln gett oss ett handtag, och någon tjänst från hans sida får jag vänta på.»

Huret anmärkte stillsamt, att borta i Orienten hade ministerns stöd varit en alldeles särskild hjälp för Hamelin och hade för honom öppnat alla dörrar och utöfvat påtryckning på åtskilliga inflytelserika personer.

»Ah, jag vill inte höra det! Det har han ju varit tvungen att göra . . . Men har han, som har en sådan ställning, att han måste veta allt, har han någonsin gifvit mig en vink dagen före en hausse eller en baisse? Ni vet, att jag tjogtals gånger har gett er i uppdrag att sondera honom, ni som träffar honom hvarenda dag, och ännu har ni inte kunnat ge mig en riktig upplysning . . . Det vore väl ändå inte så farligt med ett fattigt ord, som ni sedan kunde bära fram till mig.»

»Det kan väl så vara, men han tycker inte om sådant där; han säger, det är knep, som man alltid får ångra.»

»Jaså! Har han några skrupler gent emot Gundermann? Han spelar hederlig mot mig, men Gundermann ger han upplysningar.»

»Åh Gundermann, ja visst. De behöfva allasammans Gundermann, utan honom kunna de inte få ihop något statslån.»

Ifrigt triumferande klappade Saccard i händerna.

»Ja, ser ni! Ni medger ju, att kejsardömet har sålt sig till judarna, till de smutsiga judarna. Alla våra pengar skola falla i deras klor. Universalbanken har intet annat att göra än kasta sig i stoftet för deras allmakt.»

Och han gaf luft åt sitt nedärfda hat och utslungade åter sinabeskyllningar mot denna ras af schackrare och

ockrare, som under århundraden irrat kring bland folken, hvilkas blod de suga ut som otäcka parasiter, och som trots lidanden och begabberi långsamt, men säkert eröfra världen, tack vare sitt oöfvervinneliga guld. Och han rasade framför allt mot Gundermann, i det han gaf luft åt sitt gamla hat, åt sin lika vanmäktiga som förbittrade åtrå att störta denne, fastän han anade, att den mannen var den mur, mot hvilken han skulle krossas i spillror, om han någonsin inläte sig i kamp mot honom. Åh, denne Gundermann! En preussare i själ och hjärta, fast han var född i Frankrike. Ty han önskade tydligen framgång åt Preussen, som han gärna skulle ha understödt med sin pengar — ja, kanske gjorde han det i hemlighet. Hade han inte vågat säga en kväll i en salong, att om det bröte ut krig mellan Preussen och Frankrike, skulle detta senare bli be-segradt!

»Jag har fått nog däraf, sök att begripa den saken, Huret! Om min bror inte gör mig någon tjänst, ämnar jag inte heller göra honom någon tjänst. När ni har å hans vägnar lämnat mig någon upplysning, jag menar någon upplysning, hvilken vi kunna ha nytta af, då skall jag låta er börja med era lofsånger öf ver honom igen. Är detta klart?»

Det var alldeles för klart. Jantrou, som nu under den teoretiska politikern återfann sin gamle Saccard, började åter att stryka sitt skägg. Men Huret, hvars försiktiga bondslughet alldeles tappade kontenansen, tycktes finna alltsammans mycket ledsamt, ty han vågat sin lycka på dessa båda bröder och helst ville han icke bli osams med hvarken den ena eller den andra.

»Ja, ni har rätt», mumlade han, »vi få använda sordin, så mycket hellre som man måste af vakta händelsernas utveckling. Och jag lof-var er, att jag skall göra allt för att aflocka den store mannen förtroliga meddelanden. Vid första upplysning, jag får af honom, hoppar jag upp i en droska och kommer till er med den.»

Då Saccard nu hade spelat ut sin roll, blef han genast skämtsam.

»Det är för er alla, mina vänner, som jag arbetar ... Själf har jag alltid varit ruinerad, men alltid lefvat upp en miljon om året.»

Han kom tillbaka till tidningssaker och yttrade:

»Säg, Jantrou, nog skulle ni väl kunna göra er börsberättelse lite gladare. .. Ja, ni förstår: lustigheter, vitsar. Publiken tycker om sådant där, ingenting kan som kvickheter få hvad som helst att gå i folk ... Kvickheter således, eller hur?»

Nu var det redaktörens tur att bli förargad. Han ville anses för att vara fint litterär. Men han måste lofva. Och när han hittade på en historia om fina damer, som hade erbjudit honom att låta tatuera annonser på de mest delikata ställen på sin kropp, gapskrattade de tre herrarna och blefvo åter de bästa vänner i världen.

Jordan hade emellertid ändtligen slutat sin artikel och nu väntade han otåligt på, att hans hustru skulle komma tillbaka. Det kom medarbetare, han pratade med dem och gick sedan ut i tamburen, där han till sin förargelse öfverraskade Dejoie med örat tätt tryckt till redaktörens dörr för att lyssna, medan hans dotter Nathalie höll utkik.»Nej, gå inte in», stammade vaktmästaren, »herr Saccard är ännu kvar därinne ... Jag tyckte, att de ropade på mig ...»

Saken var den, att han, sedan han för de fyratusen francs, som hans hustru hade lämnat efter sig i besparingar, hade köpt och till fullo inbetalt åtta aktier i Universalbanken, i sitt ifriga vinstbegär endast lefde för att njuta af den glädjen, att se dessa aktier stiga. Han låg i stoftet för Saccard, lyssnade till hans minsta ord som till orakelspråk, och när han visste, att Saccard var uppe på redaktionen, kunde han icke motstå begäret att lära känna dennes innersta tankar, att få veta, hvad guden yttrade inne i det allra heligaste. Detta berodde emellertid icke på egoism, han tänkte endast på sin dotter; han föll i extas, när han räknade öfver, att hans åtta aktier, efter en kurs af 750 francs, redan gåfvo honom en vinst af 1,200 francs, lagd till kapitalet, blef detta 5,200 francs. Det behöfdes nu bara en kursstegring af hundra francs, så hade han de drömda sextusen francs — den hemgift, som bokbindaren fordrade för att låta sin son gifta sig med flickan.

Men i sin förlägenhet höll han på med att prata för att slå bort tanken på han3 ograsnnlaga nyfikenhet.

»Nathalie, som kommit upp för att hälsa på mig, har nyss sett

er fru, herr Jordan.»

»Ja», förklarade flickan, »hon vek af in på rue Feydeau. Hon

hade fasligt brådt.»

Jordan, som inte begrep, hur detta hängde ihop, utropade förvånad:

»Hvad säger ni, på rue Feydeau?»

Men mera hann han inte att fråga, ty nu kom Marcelle m, helt andfådd. Han förde genast in henne i rummet bredvid, men där råkade han på domstolsreferenten och måste slå sig ned med henne på en bänk längst bort i korridoren.

»Nå?» .

»Jo, käraste vän, nu är det gjordt, men lätt har det inte vant.»

Han kände visserligen belåtenhet, men märkte dock, att hon var nedstämd, och med lågmäld och hastig röst talade hon om alltsammans för honom, ty förgäfves hade hon lofvat sig själf att förtiga vissa saker för honom; hon kunde icke ha några hemligheter för honom.

Maugendres’ sätt mot sin dotter hade förändrats på sista tiden. De voro mindre vänliga och för ef öllo oroliga. De hade småningom gripits af en för dem ny passion, spelpassionen. Det var den vanliga historien: fadern, en stor, flegmatisk och flintskallig herre med hvita polissonger och modern, mager, rörlig och som hjälpt till att skrapa ihop pengar, sutto nu och hade det alldeles för godt i sitt egna hus och med sina femton tusen francs i ränta, men de leddes, därför att de icke mera hade något att göra. Han hade ingen annan förströelse än att lyfta sina pengar. Han hade den tiden farit ut mot all slags spekulation, han ryckte på axlarna af både förargelse och medömkan, när han talade om de stackars nöt, som låta plocka sig på en mängd lika dumma som smutsiga skoj araffärer. Men då han en gång hade fått in en större summa, hade han fått den iden att använda den till obli-gationer. Det var ju icke någon spekulation, det var helt enkelt ett placerande af pengar. Men alltifrån den dagen hade han fått den vanan att efter frukosten studera kurslistan i sin tidning för att följa med kurserna. Och därifrån kom hela eländet; så småningom kom spekula-tionsfebern öfver honom, när han läste om värdepapperens dans. Hvilka kap han skulle ha gjort, om han inte hade svurit på att aldrig spela på börsen! Emellertid hade ett särskildt tillfälle erbjudit sig: bägge två hade länge vurmat för att i sin trädgård bygga ett litet drifhus för fem å sextusen francs, och en vacker dag hade han med af ljuf rörelse skälfvande händer lagt på sin hustrus arbetsbord de sex tusenfrancs-sedlarna och sade, att han hade nyss vunnit dein på börsen: en kupp, på hvilken han hade varit alldeles säker, ett lättsinnigt tilltag, som han lofvade att inte göra om och som han hade tagit sig till bara för drif-husets skull. Halft förargad och halft förtjust hade hon icke vågat att gräla på honom. Och så hade han oundvikligt dragits in i börsspekulationer, först i helt liten skala, sedan så småningom allt djärf-vare och djärfvare, medan hon med en förståndig husmoders ängslan, men med ögon, som lyste vid minsta vinst, alltid spådde, att han skulle dö utfattig.

Men framför allt klandrade kapten Chave, fru Maugendres bror, sin svågers beteende. Han, som inte kunde reda sig med sina 1,800 francs i pension, spelade visserligen på börsen; men han var den fiffigaste bland alla fiffiga, och han gick dit som en tjänsteman går upp på sitt ämbetsrum och gjorde endast kontanta affärer och var förtjust, när han på eftermiddagen lyfte sitt 20-francsmynt; det var små dagliga operationer, så säkra och så anspråkslösa, att de inte utsattes för några katastrofer. Han bebodde ett enda rum längst in i en trädgård vid rue Nollet, dit kjolar ideligen syntes slinka in. Hvad han vann gick förmodligen åt till konfekt och bakelser åt hans sma väninnor. Han hade alltid varnat Maugendre för att spela och uppmanat honom att hellre njuta af lifvet; och när denne skrek till honom: »Ja, men du själf då?» gjorde han en energisk gest: han, det var något helt annat, han hade inga femton tusen francs i ränta. Äfven om spelaren vinner, måste han alltid dra ifrån provision och stämpel, och om han förlorar, måste han till på köpet punga ut med dessa af gifter. På börsen i Paris uppgå dessa

afgifter till det ofantliga totalbeloppet af åtti miljoner, som staten och mäklarna skrapa åt sig.

På den lilla bänken borta i korridoren berättade Marcelle för sin man en del af denna historia.

»Jag måste säga, att jag kom i en mycket olycklig stund. Mamma grälade på pappa för en förlust, som han hade lidit på börsen. Ja, det ser ut, som om han vore där ständigt och jämt. Jag tycker det är så komiskt — han som förr inte ville härа talas om annat än arbete. Ja, kort sagdt, de grälade, och mamma hade en tidning, Kursbladet, som hon svängde midtför hans näsa, under det hon skrek, att han inte förstod sig på den där saken det allra minsta, och att hon hade med säkerhet förutsett baissen — hon! Då gick han efter en annan tidning

— just Hoppet — och ville visa henne den artikel, där han hade fått sinaunderrättelser... Tänk dig, det är fullt af tidningar hos dem och från morgon till kväll rota de i dem. Gud förlåte mig, men jag tror, att mamma också börjat att spela på börsen, hon också, så ursinnig hon än låtsar sig vara.»

Jordan kunde icke låta bli att skratta, så lustigt skildrade hon scenen, rätt så ledsen hon än var.

»Kort sagdt, jag talade om för dem, i hvilken knipa vi äro och bad dem att låna oss tvåhundra francs för att undvika utmätning. Då skulle du ha hört, hur de beskärmade sig: tvåhundra francs, när de förlorat tvåtusen på börsen! Ville jag göra narr af dem? Ville jag ruinera dem? ... Jag har aldrig sett dem sådana. De, som voro så snälla mot mig, som kunde ge ut hur mycket som helst för att köpa mig presenter. De måste sannerligen vara på väg att bli tokiga, ty det är inte förnuft i att på det sättet förstöra lifvet för sig, när de kunde ha det så bra i sitt vackra hem och utan minsta bråk eller hufvudbry lefvaupp sina med möda förtjänta pengar.»

»Jag hoppas, att du inte var enträgen», sade Jordan.

»Jo, det var jag visst, det, och då kastade de sig öfver dig. Du hör, att jag talar om alltihop för dig. Jag hade så säkert lofvat mig själf, att inte berätta det för dig, men nu slapp det ur mig ändå. De sade flerfaldiga gånger, att de på förhand hade insett, att det var ett dåligt yrke att skrifva i tidningar och att vi skola sluta på fattighuset. . . När jag till sist i min ordning blef förargad och ämnade gå min väg, kom morbror Chave. Du vet, att han alltid har varit mycket förtjust i mig. De blefvo då lite mera resonliga, och triumferande frågade han pappa, om han tänkte fortfarande låta bestjäla sig. Mamma tog mig afsides och smög femti francs i handen på mig och sade, att med dem skulle vi nog få några dagars anstånd, så att vi hunne ordna saken.»

»Femti francs! En allmosa! Och den tog du emot?»

Marcelle hade ömt fattat hans händer och sökte att lugna honom genom att tala lugnt och förståndigt.

»Seså, var nu inte ond! ... Ja, jag tog emot dem, men som jag så väl begrep, att du aldrig skulle ha vågat gå med dem till exekutionsbe-tjänten, så gick jag genast själf till honom, vid rue Cadet, du vet. Men tänk dig, att han vägrade att ta emot pengarna: han hade uttryckliga order af herr Busch, och denne var den enda, som kunde hindra utmätningen. Åh, den där Busch! Jag hatar ingen människa; men hvad den karlen retar mig och är mig vidrig! Men det betyder ingenting, jag skyndade i alla fall till honom vid rue Feydeau, och han måste nöja sig med dessa femti francs, och nu få vi vara i fred i fjorton dagar.»

Jordans ansikte visade en stark sinnesrörelse, och återhållna tårar fuktade hans ögon.

»Och det har du gjort, min lilla hustru, det har du gjort?»

»Ja, jag vill inte, att man skall tråka ut dig mera. Hvad frågar jag efter, om jag får höra oförskämdheter, bara du får arbeta i fred!»

»Ack, du lilla hustru, hvad du är duktig och hvad jag tycker om dig», sade Jordan, som omfamnade och kysste Marcelle, fast redaktionssekreteraren gick förbi just i detsamma.Mera lågmäldt frågade han sedan:

»Nå, hur mycket har du nu kvar hemma?»

»Sju francs.»

»Utmärkt», sade han högst belåten, »då kunna vi reda oss ett par dagar och jag skall inte be om något förskott,

som jag i alla fall inte skulle få. Det kostar för mycket på mig. I morgon skall jag höra efter, om man vill ta emot en artikel af mig i Figaro .. . Ack, om jag hade min roman färdig, så kanske den kunde rendera lite.»

Nu var det Marcelle, som i sin ordning kysste honom.

»Ja, du skall få se, att det skall gå mycket bra. ... Du går ju med mig hem nu? Det vore så snällt, och till i morgon bittida skola vi köpa en rökt sill, jag såg präktiga sådana i hörnet af rue de Clichy. I dag ha vi potatis och fläsk till middag.»

Jordan bad en af kamraterna att titta på hans korrektur och sedan gick han med sin hustru. Äfven Saccard och Huret gingo sin väg. En kupé höll just i detsamma utanför porten, och de sågo baronessan stiga ur vagnen. Hon hälsade på dem med ett leende och gick sedan raskt uppför trappan. Ibland gjorde hon på det sättet Jantrou ett besök. Saccard, på hvilken hennes stora, af mörka ringar omgifna ögon alltid gjorde ett retande intryck, var nära att vända om upp igen.

Däruppe i redaktörens rum ville baronessan icke ens sätta sig. Hon ville i förbifarten som hastigast göra en liten visit bara för att fråga honom, om han inte visste något nytt. Fast han nu hade så hastigt kommit sig upp, behandlade hon honom fortfarande som på den tiden, då han hvarenda morgon kom till hennes far, herr de Ladricourt, för att med en mäklares ödmjuka hållning be om en order. Hennes far var upprörande brutal, och hon kom mycket väl ihåg, hur han hade sparkat ut Jantrou en dag i förargelsen öfver, att han hade gjort en stor förlust på börsen. Men nu, då hon visste, att han satt vid nyheternas källa, hade hon blifvit familjär och försökte att bikta honom.

»Nå, är det inte något nytt?»

»Nej, sannerligen jag vet något.»

Men hon fortfor att småleende betrakta honom, säker om, att han endast inte ville säga något. För att tvinga honom att bli meddelsam, började hon då att tala om det dumma krig, som snart skulle bringa Österrike, Italien och Preussen i lufven på hvarandra Det skulle bli rent vansinniga spekulationer; de italienska papperen, likaväl som alla andra för resten, skulle falla ofantligt. Och hon var mycket ledsen, ty hon visste inte, hur långt hon skulle följa med denna rörelse, enär hon hade rätt stora belopp engagerade för nästa uppgörelse.

»Men ger då er man er inga upplysningar?» frågade Jantrou skämtsamt. »Han har ju en så lämplig ställning för den saken vid beskickningen.»

»Ah, min man», svarade hon med en föraktfull åtbörd, »min man får jag inte mera veta det allra minsta af.»

Han blef ännu mera uppsluppen och gick ända därhän, att han vågade en hänsyftning på generalprokuratorn Delcambre, älskaren,som man påstod betalade hennes differenser, när hon någon gång lät förmå sig att betala dem.

»Och kunna då era vänner ingenting få veta, hvarken vid hofvet eller i justitiepalatset?»

Hon låtsade, att hon inte begrep, och bönfallande, utan att ta ögonen ifrån honom, fortfor hon:

»Seså, var nu älskvärd . .. Nog vet ni något.»

Redan förut hade han, tokig som han var i alla kjolar, osnygga eller eleganta, som snuddade vid honom, tänkt på att kosta på sig henne, som han brutalt uttryckte sig, denna börsspelerska, som var så förtrolig mot honom. Men vid första ord, vid första åtbörd hade hon sprungit upp, så full af motvilja och förakt, att han hade svurit på att icke göra om försöket igen. Denne karl, som hennes far hade sparkat ut — nej, aldrig! Därhän hade hon icke ännu kommit.

»Älskvärd? Hvarför skulle jag vara det?» sade han med ett be-sväradt leende. »Det är ni ju inte alls mot mig.»

Genast blef hon allvarsam, och hennes ögon fingo ett hårdt uttryck. Och hon vände honom ryggen för att gå, då han i förargelse och för att såra henne tilläde:

»Ni mötte ju nyss Saccard i porten. Hvarför har ni inte frågat honom, som ju inte kan neka er något?»

Hon vände sig tvärt emot honom.

»Hvad menar ni med det?»

»Kors, som ni själf behagar att förstå det. . . Seså, spela inte hem-lighetsmakerska, jag har sett er hos honom, och jag känner honom!»

Harm fyllde hennes själ; den ännu lefvande stoltheten hos hennes ras dök upp från det grumliga djup, ur den smuts, hvari hennes spelpassion försänkte henne, en smula djupare för hvarje dag. Men hon blef icke häftig, hon sade blott i skarp och hård ton:

»Nej, kära ni, för hvem tar ni mig? Ni är galen . . . Nej, jag är icke er Saccards älskarinna, ty det har jag icke velat bli».

Då bugade han sig för henne med en skolpedants korrekta artighet.

»Åh, fru baronessa, däri har ni gjort mycket orätt. Tro mig: om det kan börjas på nytt igen, så försumma inte att göra den affären, ty ni, som ständigt är på jakt efter upplysningar, kan med mycket mindre besvär finna sådana under den herrns hufvudkudde. Ack ja, när ni kommer i det boet, behöfver ni bara sticka ned era vackra händer.»

Hon tog sitt parti och skrattade, liksom om hon ginge in på hans cynism. När han tryckte hennes hand, kände han, att den var alldeles kall. Skulle verkligen hon ha nog af den där isiga och knotiga Del-cambre, denna kvinna med de röda läpparna, hvilken man påstod vara omättlig?

Juni månad förflöt; den 15 hade Italien förklarat Österrike krig. Å annat håll hade Preussen genom blixtsnabbt framryckande på knappt två veckor inryckt i Hannover och eröfrat Hessen, Baden, Sachsen, genom att midt under djup fred öfverraska de vapenlösa folken. Frankrike hade icke rört på sig, väl underrättade personer hviskade helt tyst på börsen om ett tyst förbund med Preussen, sedan Bismarck hade iBiarritz aflagt besök hos kejsaren, och man talade mycket hemlighetsfullt om de godtgörelser, som skulle bli belöningen för denna neutralitet. Men icke för ty sjönko kurserna på ett olycksdigert sätt. När den 4 juli underrättelsen om slaget vid Sadowa kom som ett åskslag, gingo med ens alla värdepapper ner på ett förfärande sätt. Man trodde på en hårdnackad fortsättning af kriget, ty om Österrike också hade blif-vit slaget af Preussen, så hade det besegrat Italien vid Custozza, och man sade redan, att Österrike samlade spillrorna af sin armé och lämnade Böhmen åt sitt öde. Hos mäklarna regnade det order om att sälja, men det fanns inga, som ville köpa.

Den 4 juli kom Saccard upp på tidningen rätt sent, bortåt klockan sex, men han träffade icke Jantrou där, ty denne hade fört ett oordentligt lif på sista tiden. Nu höll redaktionens medlemmar på att gå sin väg, och endast Dejoie stannade kvar och åt sin middag på ett bordshörn i tamburen. Saccard skref ett par bref och skulle just gå, när Huret blossande röd i ansiktet kom instormande utan att ens ge sig tid att stänga dörren.

»Kära vän, kära vän ...»

Han höll på att kväfvas och höll bägge händerna för bröstet. ^

»Jag kommer från Rougon ... Jag har sprungit, för jag fick inte tag i någon droska. Men till sist fick jag en . .. Rougon har fått ett telegram där nerifrån. Jag har läst det... En nyhet, en nyhet...

Med en häftig åtbörd afbröt Saccard honom och rusade bort och stängde dörren, ty han hade märkt, att Dejoie redan slog sina lofvar utanför och spetsade öronen.

»Nå, hvad är det?»

»Jo, kejsaren af Österrike afträder Venezien till kejsaren af Frankrike samt antar hans medling, och kejsaren af Frankrike skall vända sig till konungarna af Preussen och Italien för att åstadkomma en vapen-hvila.»

Det blef tyst.

»Det är således fred?»

»Tydligen.»

Saccard, som var alldeles bestört och ännu inte kunde tänka klart, lät en svordom undfalla sig.

»Fan i detl Och öfverallt på börsen är det baisse.»

Sedan tilläde han mekaniskt:

»Och det finns ingen själ, som känner till den här nyheten?»

»Nej, telegrammet är konfidentiellt, notisen kommer inte ens i Moniteur i morgon. Paris får säkert ingenting veta på tjugufyra timmar.»

Då var det som en blixt, som med ens lyste upp hans hjärna. Han sprang åter fram till dörren och öppnade den för att se till, att ingen lyssnade.

Alldeles utom sig, ställde han sig sedan framför Huret och tog tag i

hans båda rockuppslag.

»Tyst! Tala inte så högt! ... Nu äro vi herrar på täppan, om Gun-dermann och hans följe inte få korn på det här. Hör ni: inte ett ordinte till någon enda människa! Hvarken till era vänner eller till er hustru!... Det är en riktig flax. Jantrou är inte här. Vi skola vara ensamma om att känna till detta, och vi ha tid på oss att handla . . . Åh, jag skall inte arbeta bara för mig själf. Ni skall vara med om det och våra kolleger i Universalbanken också. Men världen vet, hvad tre veta. Allt är förloradt, om vi göra oss skyldiga till den allra ringaste lösmunthet före börs timmen i morgon.»

Huret, som var mycket uppskakad och häpen öfver den storslagna kupp, som de skulle fresta på, lofvade att vara absolut stum. Och de kommo sins emellan öfverens om fördelningen af bestyret och beslöto att genast öppna fälttåget. Saccard hade redan fattat sin hatt, då en fråga kom honom på läpparna.

»Det är alltså Rougon, som har anmodat er att meddela mig denna nyhet? »

»Ja visst.»

Han tvekade ett ögonblick, ty han ljög: telegramet hade helt enkelt legat framme på ministerns skrifbord, där han hade varit nog ogrann-laga att läsa det, då han blef ensam ett ögonblick. Men han hade intresse af ett vänligt samförstånd mellan bröderna, och därför syntes honom denna lögn mycket fiffig, så mycket mera som han visste, att de icke hade någon lust att träffas och få tillfälle att tala om det här.

»Nå, då får jag lof att medge», sade Saccard, »att han har varit mycket hygglig denna gången . . . Kom nu!»

Nu var svårigheten att handla raskt, men med yttersta försiktighet. De skildes åt ute på gatan: Huret åtog sig »den lilla kvällsbörsen», medan Saccard trots den rätt sena timmen gaf sig åstad att söka upp mäklare och agenter för att ge dem order om att köpa. Men dessa order ville han fördela på många och sprida dem till olika händer, ty han var rädd att väcka misstanke, och framför allt ville han, att det skulle se ut, som om han tillfälligtvis träffade personerna i stället för att söka upp dem hemma hos dem, hvilket kunde ha sett egendomligt ut. Lyckligtvis var slumpen honom bevågen. På bulevarden fick han syn på mäklaren Jacoby, som han först skämtade med och sedan gaf en betydlig order, utan att denne blef vidare förvånad däröfver. Hundra steg längre bort träffade han på en ståtlig, blond ung dam, som han visste var älskarinna åt en annan mäklare, Delarocque, en svåger till Jacoby, och som hon helt öppet sade, att hon väntade honom samma kväll, anmodade han henne att lämna honom ett visitkort, på hvilket han skref några ord med blyerts. Då han visste, att Mazaud skulle denna kväll gå på en fest med gamla skolkamrater, lagade han, att han befann sig på restauran ten, där han gjorde om de order, han hade gifvit Mazaud samma dag. Men hans största tur var, att han, när han bortåt klockan tolf var på hemväg, stötte på Massias, som just kom ut från Variétés. De följdes åt uppför rue Saint-Lazare, så att han fick tid att låtsa sig vara originell och tro på hausse, fast förstås inte nu genast, och så till sist gaf han honom i uppdrag att ge Nathansohn och andra mäklare en massa order om att köpa; han sade att han handlade å en grupp vänners vägnar, hvilket ju också var på det hela taget sant. När han gicktill sängs, hade han med beräkning på hausse ordnat om köp för

mera än fem miljoner värdepapper.

Redan klockan sju följande morgon var Huret hos Saccard och berättade, hur han hade opererat på »den lilla börsen» på trottoaren vid operapassagen; han hade låtit köpa så mycket som möjligt, men dock med måtta för att inte stegra kursen. Hans order gingo upp till en miljon; men som de båda två ansågo, att spekulationen ännu var alldeles för blygsam, beslöto de att gå vidare. Ännu hade de förmiddagen på sig. Men först kastade de sig öfver tidningarna, ty de bäfvade för att finna nyheten där — en notis, bara en enda rad, som skulle göra deras beräkningar om intet. Nej, pressen visste intet, tidningarna bara talade om kriget och voro fulla af telegram, af utförliga detaljer om striden vid Sadowa. Om intet rykte sipprade ut före klockan två på eftermiddagen, om de blott fingo på sig en timme, ja en halftimme på börsen, så var saken klar och de skulle göra rent hus med judarna, som Saccard sade. De skildes åter; hvar och en gick för att på sitt håll kasta in nya miljoner i striden.

Denna förmiddag tillbragte Saccard med att drifva omkring på gatorna och hämta frisk luft, ty han hade ett sådant behof af att gå, att han hade skickat hem sin vagn, sedan han åkt en tur. Han tittade in till Kolb, där guldets klingande smekte hans öron, liksom ett förebud till seger, och han hade nog behärskning att icke säga något till bankiren, som icke visste något. Han gick sedan upp till Mazaud, icke för att ge någon ny order, utan helt enkelt för att låtsa sig vara orolig för dem, han hade gifvit kvällen förut. Där visste man icke heller något ännu. Det var bara lille Fleury, som vållade honom någon oro genom den envishet, hvarmed han höll sig omkring honom; men den enda anledningen därtill var den djupa beundran, som den unge mannen hyste för Universalbankens direktörs finansgeni, och emedan fröken Chuchu började att bli honom dyr, så vågade han sig på några små spekulationer, och nu var det hans dröm, att få reda på den stora mannens order och följa hans sätt att spekulera.

Efter en hastig frukost hos Champeaux, där han hade haft den stora glädjen att höra Mosers och själfve Pilleraults pessimistiska klagolåtar.

— den senare förutsade ytterligare baisse — befann sig Saccard klockan half ett på Börstorget. Under ett träd i parken såg han Busch och fru Méchain, som började att samtala ifrigt, när de fingo se honom; han tyckte till och med att båda två höllo på att gå fram till honom, men åtrade sig: visste de då något, dessa eländiga lumpsamlare, som ständigt snokade i rännstenen efter värdelösa valutor? Ett ögonblick kände han en rysning. En röst ropade på honom, och han såg Maugendre och kapten Chave sitta och småträta borta på en bänk, ty den förre gjorde nu ständigt narr af kaptenens ömkligt små börsspekulationer — denna louisdor, som han hade vunnit kontant, alldeles som på ett landsortskafé efter åtskilliga arga partier piket. Kunde han då inte idag våga sig på en riktig spekulation? Var inte baissen fullkomligt säker, alldeles solklar? Han bad Saccard intyga: skulle det inte bli baisse? Själf hade han spekulerat starkt i baisse, och han var så säkerpå saken, att han kunde ha vågat hela sin förmögenhet. När Saccard på detta sätt direkt tillfrågades, svarade han med att dra litet på munnen och obestämdt skaka på hufvudet; han kände samvetskval öfver att icke varna denna stackars karl, som han visste var så arbetsam och så klok den tiden han sålde presenningar; men han hade dyrt lofvat sig själf absolut tystnad och han var grym som spelare, som icke ville förstöra sin tur. Och så var det något, som just nu tilldrog sig hans uppmärksamhet: baronessan Sandorffs vagn rullade förbi, han följde den med ögonen och såg den stanna på rue de la Banque. Genast tänkte han på baron Sandorff, som hörde till österrikiska beskickningen. Säkert visste baronessan något, och genom någon frun timmersaktig oklokhet skulle hon fördärfva alltsammans. Han hade gått tvärs öfver gatan framåt vagnen till; den stod där med dödens orörlighet och stumhet och den strame kusken på kuskbocken. Men ett af vagnsfön-stren slogs ned; han hälsade och närmade sig artigt.

»Nå, herr Saccard, det är fortfarande baisse?»

Han trodde, att här var en snara.

»Ja visst, fru baronessa.»

Men då hon nu såg på honom med en skälfning i ögonen, som han ofta sett hos spelare, begrep han, att inte heller hon ännu visste något. En ljum blodvåg rusade upp mot hans hjärna och fyllde honom med ljuft välbehag.

»Ni har således ingenting, att säga mig, herr Saccard.»

»Nej sannerligen, fru baronessa, ingenting, som ni inte redan torde veta.»

Och han gick ifrån henne med den tanken: »Du har inte varit snäll; det skall just roa mig, att du får dig en kallsup. Kanske skall du sedan bli mera älskvärd en annan gång». Aldrig hade hon förefallit honom mera retande, han var säker om, att han skulle ega henne, då hans tid kom.

När han nu kom tillbaka till Börstorget, kände han åter en skälfning innerst i hjärtat vid åsynen af Gundermann, som på afstånd kom ut från rue Vivienne. Trots den långa distansen såg han mycket väl, att det var Gundermann, det var hans långsamma gång, hans likbleka ansikte, som han bar upprätt utan att se på någon. Och med ängslan följde han honom med ögonen och sökte att tyda hvarenda hans rörelse. När han såg, att Nathansohn gick fram till Gundermann, trodde han, att allt var förloradt. Men mäklaren drog sig tillbaka med en min af missräkning — Saccard hoppades åter. Han tyckte bestämdt, att bankiren såg ut alldeles som vanligt. Så spratt hans hjärta plötsligt till af glädje: Gundermann gick in till konditorn för att köpa nam-nam åt sina små barnbarn; det var ett säkert tecken: krisdagar gick han aldrig dit.

Klockan slog ett, och det ringdes för börsens öppnande. Det blef en minnesvärd börsdag, en af dessa förödelsens stora dagar, en af dessa sällsporda dagar, då det är haussen, som sprider förödelsen och hvars minne icke förgår. I den tryckande värmen var det i början fortfarande baisse. Men så hördes ifriga rop om köp, helt enstaka, liksom tiral-jörernas skott, innan slaget börjar; de väckte förundran. Men affärerna gingo trögt under det allmänna misstroendet. Orderna om köp blefvo flera, de hördes från alla håll bland både frimäklare och börsens mäklare; de skreko, att de togo emot alla papper till alla pris; och det märktes som en skälfning, en växande dyning, men utan att någon vågade utsätta sig för risken att göra detsamma i den förvirring, som vållades af detta oförklarliga omslag. Kurserna stego något litet, men Saccard fick tid att ge nya order åt Massias och Nathansohn. Han bad också lilla Flory, som sprang förbi, att lämna Mazaud en lapp, på hvilken han hade skrif-vit en uppmaning att köpa, ideligen köpa, så att Flory, som läste lappen, följde sin store mästares taktik och köpte för egen räkning. Och det var just i detta ögonblick som åskan slog ned i börsen: Österrike afträdde Venezien till kejsaren — kriget var slut! Hvarifrån kom denna underrättelse? Det visste ingen; den kom från alla munnar på en gång. Någon hade meddelat den, och alla upprepade den iettsorlaf röster, som växte likt tidvattnets dånande vågsvall. Under det förfärliga tumultet stego kurserna med våldsamma språng. Innan klockan ringde till stängning, hade de gått upp med 40, med 50 francs. Det var en obe-ftVriflig oreda, en af dessa förvirrade bataljer, där alla, både soldater och officerare, rusa i väg för att rädda sitt skinn, döfva och blinda, utan att längre ha något klart medvetande om situationen.

Och vid uppgörelsen, när man kunde göra ett öfverslag öfver förödelsen, visade det sig, att den var ofantlig. Slagfältet var betäckt af sårade och fallna. Moser, baissespekulanten, var bland de värst åtgångna. Pillerault fick dyrt böta för sin svaghet, den enda gången han hade misströstat om hausse. Maugendre förlorade 50,000 francs, hans första allvarsamma förlust. Baronessan Sandorff hade så stora differenser att honorera, att Delcambre, efter hvad man påstod, vägrade att ge henne pengar därtill. Och hon blef alldeles hvit i ansiktet af ilska och hat, så fort hennes mans namn nämndes—diplomatens, hvilken hade haft telegramet i sin hand till och med före Rougon utan att säga henne något därom. Men de stora bankerna, de judiska bankirerna hade lidit ett förfärligt nederlag, en verklig massaker. Man försäkrade att Gundermann endast för sin del hade blifvit af med^ åtta miljoner. Och det väckte allas häpnad, att inte han hade fått någon underrättelse, han — marknadens obestridda herre, åt hvilken ministrarna voro endast biträden och som höll staterna i beroende af hans suveränitet. Här hade varit ett sådant där sammanträffande af märkvärdiga omständigheter, som tillfället och slumpen stundom vålla. Det var en oförutsedd, idiotisk krasch, som inte berodde på hvarken förnuft eller logik.

Emellertid blef historien bekant, och Saccard blef en stor man. Han skrapade i ett tag åt sig nästan hela det belopp, som baissespe-kulantema förlorade. För sin personliga del hade han stoppat två miljoner i sin ficka. Resten gick till Universalbankens kassa eller föll, rättare sagdt, i bankstyrelsens händer. Med stor svårighet lyckades han omsider öfvertyga fru Caroline om, att Hamelins andel i det byte, som de på så lagligt sätt hade

eröfrat från judarna, utgjorde en miljon. Huret, — han som hade varit med om arbetet — hade skurit för sig sittstycke riktigt kungligt. Hvad beträffar de andra — Daigremont och markis de Bohain — behöfde man inte be dem att hugga för sig. Enhälligt beslöto de ett tacksamhets- och lyckönskningsvotum åt den utmärkte direktören. Och framför allt var det ett hjärta, som brann af tacksamhet mot Saccard, nämligen Florys; han hade förtjänt 10,000 francs, en hel förmögenhet, som tillät honom att tillsammans med Chuchu bebo en liten lägenhet vid rue Condorcet och att om kvällarna gå ut med henne för att träffa Gustave Sédille och Germaine Coeur på de dyra restauran terna.

Denne Saccards första triumf tycktes liksom beteckna en höjdpunkt för kejsardömets blomstring; den bidrog att sprida glans öfver regeringen, den blef en del af dess äras återsken. Samma kväll, då han bland spillrade förmögenheter växte till en storhet, och då börsen var blott förödelsens dystra fält, kläddes hela Paris i flaggskrud och illuminerades liksom efter en stor seger; och fester i Tuilerierna och jublet på gatorna hyllade i Napoleon III Europas herre. Saccard, hvars känslor svallade öfver genom framgången, ströfvade denna kväll fram genom gatorna, öfver place de la Concorde, Champs Élysées, längs alla trottoarer, där marschaller brunno. Han rycktes med af fotgängarnas växande ström, och hans ögon bländades af detta ljussken; han kunde nästan tro, att man illuminerade för att hylla honom; stod icke också han, den oväntade segraren, upprätt midt under förödelse och nederlag? En enda ledsam omständighet störde hans glädje, nämligen Rougons vrede, som var förfärlig. Han hade kört Huret på dörren, när han begrep, hvarifrån börskuppen kom. Således var det icke den store mannen, som hade visat sig som en god broder genom att skicka honom underrättelsen? Skulle han nödgas reda sig utan detta höga beskydd

— ja, till och med angripa den allsmäktige ministern? Utanför Hederslegionens palats, öfver h vilket ett jättelikt eldkors flammade mot den svarta himlen, fattade han plötsligt detta djärfva beslut, som skulle omsättas i handling den dag, då han kände sig tillräckligt stark. Berusad af mängdens sånger och flaggornas fladdrande, gick han tvärt igenom det lågande Paris hem till rue Saint-Lazare.

Ett par månader senare beslöt Saccard, som hade blifvit djärf fr j0?1 se8er^ öfver Gundermann, att ge ökad glans åt Universalbanken. Vid bolagsstämman, som egde rum i slutet af april, utvisade det framlagda bokslutet för senaste året en vinst af nio miljoner, däri inberäknade tjugu francs i premie på hvar och en af 50,000 nya aktier vid kapitalets fördubblande. Man hade fullständigt betalt kostnaden för affärens igångsättande, reserverat åt aktieegarna deras fem procent och åt styrelsemedlemmarna deras tio, till reservfonden öfverlämnat fem miljoner, utom de reglementerade tio procenten och med den återstående miljonen hade man kunnat dela ut tio francs per aktie såsom vinst. Det var ett fint resultat för en bank, som icke var ett par år gammal. ^ Men Saccard förfor med feberaktig ifver; han öfvergödde jorden, så att han riskerade att fördärfva skörden, och först genom ett styrelsebeslut och sedan genom en extra bolagsstämma, som hölls den 15 september, genomdref han en andra ökning af aktiekapitalet,det fördubblades ånyo och höjdes från femti till hundra miljoner genom utfärdande af hundratusen nya aktier, som uteslutande reserverades för de gamla aktiegarna. Men denna gång gällde aktierna 675 francs, d. v. s. det tillädes en premie å 175 francs, som var afsedd att inbetalas till reservfonden. De växande framgångarna, de lyckliga affärer, som man redan hade gjort, men i synnerhet de stora företag, somUniversal-banken skulle sätta i gång, voro de skäl, som anfördes för denna enorma ökning af kapitalet, hvilket hade slag i slag fördubblats; man måste ge banken en auktoritet och en soliditet, som stod i förhållande till de intressen, den representerade. För resten visade resultatet sig genast: aktierna, som på börsen hade varit fasta under flera månader, med en medelkurs af 750, stego nu på tre dagar till 900 francs.

Hamelin hade icke kunnat komma hem från Orienten för att sitta som ordförande vid den extra bolagsstämman, och han skref till systern ett bref, däri han uttalade sin stora oro och sina farhågor för detta sätt att drifva fram Universalbanken i galopp. Han anade, att man åter hade hos advokaten Lelorrain afgifvit lögnaktiga förklaringar. Och verkliga förhållande var också, att alla de nya aktierna icke hade blifvit i laga ordning tecknade, utan konsortiet hade själf behållit de aktier, som de gamla aktieägarna vägrade att teckna; några inbetalningar hade inte gjorts, utan de hade endast med ett penndrag öfverförts till Sabatanis konto. Dessutom hade genom andra bulvaner, såsom tjänstemän och styrelsemedlemmar, banken själf tecknat sig för sina egna nyemitterade aktier,

så att den nu innehade bortåt 30,000 egna aktier, hvilket representerade en summa af 171/2 miljoner. Utom att detta var olagligt, kunde det också bli farligt, ty erfarenheten har visat, att hvarje kreditanstalt, som spekulerar i sina egna papper, är förlorad. Men fru Caroline svarade i alla fall gladt på broderns bref och skämtade med honom däröfver, att nu var det han, som var rädd, medan däremot hon, som förr var misstänksam, nu skulle lugna honom. Hon sade honom, att hon alltid var på sin vakt, att hon aldrig hade sett något tvetydigt, utan att hon högeligen beundrade de stora, lättförklarliga och naturliga framgångar, som hon var vittne till. Det verkliga förhållandet var, att hon naturligtvis ingenting visste om det, som man dolde för henne, och att för resten hennes beundran f ör Saccard och den känsla af sympati, som hans energi och intelligens väckte hos henne, gjorde henne blind.

I december gick kursen upp till öfver 1,000 francs. Då blef den stora bankvärlden litet orolig inför Universalbankens triumf. Man såg Gundermann på Börstorget med tankspridd min rikta sina automatiska steg till konditorn för att köpa konfekt. Han hade betalat ut sina förlorade åtta miljoner utan att knota, utan att någon af hans närstående hade från hans läppar hört ett häftigt eller harmset ord. När han gjorde dylika förluster, hvilket sällan inträffade, brukade han säga, att det var rätt åt honom och att det skulle lära honom att vara mindre tanklös; och då drog man på smilbandet, ty tanklöshet, det var något, som man hade svårt att föreställa sig hos Gundermann. Men denna gång glömde han icke lätt den allvarsamma läxa, han hade fått,ty den tanken, att han, som var så kall, så herre öfver både människor och omständigheter, hade blifvit slagen af denne våghalsen Saccard, denne hetsiga galning — den tanken var honom säkert olidlig. Också tog han sig efter detta för att hålla utkik på honom, säker om att han skulle få hämnd. Vid den omåttliga beundran, som mött Universalbanken, hade han genast intagit sin position: erfarenheten hade gif-vit honom den öfvertygelsen, att alltför hastiga framgångar, som icke ega grund i faktiska förhållanden, leda till de värsta katastroferna. Men kursen på 1,000 francs var ännu rimlig, och ännu bidade han tiden för att spekulera på baisse. Hans teori var, att man icke framkallar händelserna på börsen, endast på sin höjd kunde förutse dem och begagna sig af dem, när de voro för handen. När kurserna drefvos upp alltför högt, måste de åter plötsligt falla, med matematisk visshet skulle det då bli baisse, han skulle endast se sin beräkning bekräftas och stoppa sin vinst i fickan. Så snart kursen hade gått upp till 1,500 francs, beslöt han redan nu, att han skulle öppna striden. Då skulle han således börja att sälja Universalbankens papper, först helt litet, sedan mera vid hvarje uppgörelse enligt en på förhand uppgjord plan. Det be-höfdes icke något syndikat af baissespekulanter, han skulle ensam vara tillräcklig: förståndigt folk skulle få en klar uppfattning af det verkliga förhållandet och de skulle följa med hans sätt att spekulera. Denna Universalbank, som gjorde så mycket väsen af sig, denna Universalbank, som så hastigt belamrat hela marknaden och som ställde sig som en hotelse inför den stora judiska bankvärlden, han skulle helt lugnt vänta, tills den sprack af sig själf, och då skulle han ge den knuff, så att den ramlade.

Senare berättade man, att det till och med var Gundermann, som hade i hemlighet hjälpt Saccard att köpa ett gammalt hus vid rue de Londres, hvilket denne ämnade att rifva ned för att där bygga upp det palats, han hade drömt sig och i hvilket han ville åt sin bank bereda en ståtlig lokal. Han hade lyckats att öfvertala styrelsen att gå in på saken, och i medlet af april tog arbetet sin början.

Samma dag grundstenen lades under stor högtidlighet kom Saccard upp på tidningen bortåt klockan fyra för att vänta på Jantrou, som hade gått till några vän tidningar med referat öfver högtidligheten; då fick han besök af baronessan Sandorff. Hon frågade först efter hufvudredaktören, sedan hade hon liksom alldeles tillfälligtvis träffat på Universalbankens direktör, hvilken helt artigt ställde sig till hennes disposition och erbjöd sig att ge alla de upplysningar, hon önskade, i det att han förde henne in i sitt privata rum längst bort i korridoren. Och där gaf hon vika för hans första brutala attack, som om hon hade varit på förhand besluten att underkasta sig detta äfventyr.

Men det inträffade ett olyckligt sammanstötande af omständigheten; det ville sig nämligen så, att fru Caroline, som hade något att uträtta i Montmartrekvarteret, gick upp på redaktionslokalen. Hon tittade ibland dit upp på detta sätt för att säga Saccard något eller helt enkelt för att få veta något nytt. För öfrigt kände hon Dejoie, hvilken hon hade skaffat hans plats; hon stannade alltid ett ögonblick för att pratalite med honom, och hon

gladdes åt den tacksamhet, han bevisade henne. Då hon nu icke träffade honom i tamburen, gick hon vidare, inåt korridoren, och stötte på honom, just som han kom tillbaka efter att ha lyssnat vid Saccards dörr. Detta var numera en sjukdom hos honom, han gick i feberoro och tryckte örat mot alla lås för att uppsnappa börsens hemligheter. Men hvad han denna gång hade hört och förstått gjorde honom något förlägen, och han smålog osäkert.

»Han är väl därinne eller hur?» frågade fru Caroline och ville gå vidare.

Han stannade och stod där stammande utan att hinna få ihop någon lögn.

»Ja, han är nog där inne, men ni kan inte gå dit in.»

»Hvad menar ni? Kan jag inte gå dit in?»

»Nej — han är därinne med ett fruntimmer.»

Hon blef alldeles krithvit i ansiktet, och han, som ingenting visste om situationen, klippte med ögonen och antydde genom miner, hvad det var för slags äfventyr.

»Hvad är det för fruntimmer?» frågade hon i kort ton.

Han hade icke något skäl att dölja namnet för henne, som ju var hans välgörerska. Han hviskade till henne:

»Baronessan Sandorff . . . Åh, hon har länge slagit sina krokar omkring honom.»

Ett ögonblick stod fru Caroline orörlig. I korridorens halfdager kunde man icke se, hur likblek hon var. Hon erfor i sitt hjärta en så våldsam, så grym smärta, att hon aldrig hade känt något dylikt. Hvad skulle hon nu göra: slå in dörren, störta sig öfver denna kvinna, örfila upp bägge två och ställa till skandal?

Och medan hon stod där, utan att ännu veta, hvad hon ville, alldeles bedöfvad, kom Marcelle, som hade gått upp för att hämta sin man, helt muntert fram till henne. Den unga frun hade nyligen gjort hennes bekantskap.

»Kors, är det ni, min fru? . . . Tänk er, att vi skola gå på teatern i kväll... Åh, det är en hel historia, det skall inte bli dyrt. . . Men Paul har hittat rätt på en liten restaurant, där vi kunna smörja kråset för en och tjugufem person.»

Jordan kom nu skrattande fram och af bröt sin hustru:

»Två rätter, en flaska vin, bröd så mycket man vill ha.»

»Och så ta vi ingen droska», fortsatte Marcelle, »det är så roligt att gå hem så där sent. . . Och i kväll, då vi äro så där rika, skola vi köpa med oss hem en mandeltårta för en francs . . . Det blir riktig fest. . . vildt rummel.»

Förtjust gick hon sin väg vid sin mans arm. Och fru Caroline, som hade följt med dem ut i tamburen, hade åter fått nog styrka att kunna småle.

»Ja, roa er nu duktigt», sade hon sakta med skälfvande röst.

Sedan gick också hon i sin tur. Hon älskade Saccard, den öfver-raskande och smärtsamma vissheten förde hon med sig, liksom ett orent sår, som hon icke ville visa.

9 Zola, Pengar.Två månader därefter gick fru Caroline strax efter frukosten en grå och mild novemberdag upp i ritrummet för att sätta sig till arbetet. Hennes bror, söta då var i Konstantinopel, där han var sysselsatt med den stora järnvägsfrågan borta i Orienten, hade bedt henne att se igenom alla hans gamla anteckningar från deras första resa och redigera ett slags memoarer, som skulle bli liksom en historisk öfversiktaf frågan; och nu hade hon under loppet af ett par veckor sökt att helt och hållet ägna sig åt detta uppdrag. I dag var det så varmt, att hon lät elden i kaminen slockna och öppnade fönstret, där hon, innan hon satte sig, stod ett ögonblick och tittade ned på de stora, nakna träden kring hotel Beauvilliers, hvilka aftecknade sig mot den bleka himlen.

Hon hade skrifvit nära en half timme, då hon behöfde något papper och tog sig för att leta efter det bland pappersluntorna, som voro uppstaplade på hans bord. Hon reste på sig och flyttade undan andra papper och satte sig sedan igen med händerna fulla af diverse aktstycken; och när hon då sorterade de lösa bladen, fick hon tag i

religiösa planscher, en kolorerad vy af den heliga grafven, en bön hvilken var inramad af de redskap, hvarmed man pinat frälsaren, och hvilken var ett ofelbart medel till frälsning i stunder af vånda, då själen är i fara. Hon kom då ihåg, att hennes bror som ett stort, fromt barn hade köpt dessa taf-lor i Jerusalem. En häftig rörelse grep henne, och tårarna rullade utför hennes kinder. Ack, hennes bror, så rikt begåfvad, men så länge misskänd, hvad han var lycklig genom att han egde tron! Hon såg honom framför sig, kanske alldeles för lättrogen, kanske alltför lätt att narra, men så rättskaffens, så lugn, så fri från hvarje själskamp, hvarje tVifvel. Och hon, som nu hade kämpat och lidit under ett par månader, hon som icke längre trodde på något, som hade läst och grubblat alldeles för mycket, hur varmt önskade hon icke i svaga stunder, att hon hade förblifvit enkel och oskyldig som han, så att hon hade kunnat finna lisa för sitt blödande hjärta genom att tre gånger om morgon och kväll upprepa den barnsliga bön, som här var inramad af spikarna och spjutet, törnekronan och en svamp!

Dagen efter den brutala tillfällighet, som hade låtit henne få reda på Saccards och baronessan Sandorffs förhållande, hade hon måst uppbjuda hela sin viljekraft för att motstå frestelsen att spionera på dem och få veta allt. Hon var ju icke denne mans hustru och hon ville inte ge sig sken af att vara hans passionerade älskarinna, som var svartsjuk och ställde till skandal, och hon kände det som en olycka, att hon fortfarande icke kunde undandraga sig det ständigt förtroliga förhållandet till honom. Detta kom sig af det lugna, helt enkelt hjärtligt tillgifna sätt, hvarpå hon först hade betraktat deras äfventyr: en vänskap, som olyckligtvis i ett ögonblick af moralisk svaghet hade led t till personlig hängifvelse åt denne vän, som ju också hade öfverskridit en romanhjältes ålder. Fåfängt sökte hon att tvinga sig till självförsakelse, att fortfarande vara den tillgifna husföreståndarinnan, en intelligent och bildad tjänarinna,som gaf äfven sin kropp, sedan hon förut gifvit både känsla och tanke; det sinnliga i hennes passion upprörde henne, hon led förfärligt af att icke få veta allt, att icke kunna våldsamt bryta med Saccard efter att ha kastat honom i ansiktet, hur förfärligt ondt han gjort henne. Men hon lade band på sig, hon var fortfarande lugn och småleende, men aldrig förr under sin pröfvande tillvaro hade hon haft ett så stort behof af sinnesstyrka.

Saccard tycktes för resten lefva samma lif som vanligt: på förmiddagen hade han sina direktionsgöromål, efter frukosten gick han på börsen, på kvällen var det middagsbjudningar och premiärer, ett lif i nöjen med teaterdamer, på hvilka hon icke var det minsta svartsjuk. Men ändå märkte hon mycket väl, att han hade fått något nytt intresse, att det var något, som sysselsatte honom den tid, han förr användt annorlunda — utan tvifvel var det denna kvinna och möten med henne på något ställe, som hon icke ville få reda på. Det gjorde henne misstänksam, och mot sin vilja började hon åter att »spela polis», som hennes bror skrattande sade, äfven hvad Universalbankens affärer angick, hvilka hon hade underlåtit att öfvervaka, så stort hade en tid hennes förtroende varit. Hon blef både öfverraskad och ledsen öfver, att märka vissa oegentligheter. Men så kände hon sig helt förvånad öfver, att hon i självfva verket icke brydde sig om den saken, att hon icke gitte att hvarken säga eller göra något* till den grad fyllde en enda känsla hennes hjärta med ångest, nämligen den, som väcktes af detta förräderi, hvil-ket hon skulle ha velat underkasta sig, men som kväfde henne. Hon blygdes, när hon kände, att hon åter fick tårar i ögonen.

Sedan hon åter hade blifvit lugn och i tio minuter suttit vid sitt arbete, kom betjänten och sade, att Charles', kusken, som blef bortkörd dagen förut, ovillkorligen ville tala med frun. Saccard liade själf tagit honom i tjänsten, men nu hade han kommit på mannen med att stjäla hafre. Fru Caroline ville först inte ta emot honom, men så gick hon in på att göra det.

Han var en lång, vacker ung man, med slätrakade kinder och haka samt den tvärsäkra, inbiilska minen hos en karl, som fruntimmerna äro tokiga i.

»Jo, frun, det är fråga om de bägge skjortorna, hvilka tvätterskan haft bort i tvätten för mig, och som hon inte vill betala mig för. Jag är säker om, att frun inte vill, att jag skall kännas vid en sådan förlust... Öch som det är frun, som har ansvaret, så måste frun betala mig skjortorna. Jag vill ha femton francs.»

I sådana där hushålkfrågor var hon mycket nogräknad; hon skulle kanske dock ha betalt dessa 15 francs för att undvika all diskussion, ifall oförsyntheten hos denna karl, som dagen förut hade beträdts med stöld, inte hade

retat henne.

»Jag är inte skyldig er något; jag ger er inte en sou ... Herr Saccard har för resten absolut förbjudit mig att ge er någonting.»

Charles steg fram med hotfull min.

»Jaså, herr Saccard har sagt det; ja, det anade mig. Men det gjorde han dumt i, för nu skola vi få skratta,. Jag är inte så dum, att jag inte har sett, att frun är den hulda härskarinnan . ..»Fru Caroline rodnade, hon steg upp och tänkte visa ut honom. Men han gaf henne inte tid till det, utan fortsatte mera högröstadt:

xKanske frun skulle vilja veta, hvart herr Saccard går mellan klockan fyra och sex, två å tre gånger i veckan, när han är säker om att träffa damen ensam ...»

Hon hade med ens blifvit mycket blek, allt hennes blod strömmade till hjärtat. Men en häftig gest sökte hon att tysta ned honom och få honom att tiga med det, som hon nu i ett par månader hade sökt undgå att få reda på.

»Jag förbjuder er att. , .»

Men han öfverröstade henne.

»Det är fru baronessan Sandorff . . . Herr Delcambre håller henne och för att ogeneradt träffa henne har han hyrt en liten våning på nedre botten vid rue Caumartin, nästan i hörnet af rue Saint-Nicolas, i ett hus, där det finns en frukthandel. . . Och herr Saccard skyndar dit, så snart den andre hunnit undan ...»

Hon hade räckt ut handen efter klocksträngen, för att man skulle komma och köra ut mannen, men han skulle säkert ha fortsatt i betjäningens närvaro.

»Jag har en liten väninna där i huset, Clarisse, kammarjungfrun, och hon har sett dem tillsammans, sett en hel del snuskiga saker ...»

»Tig, eländige ... Se här era femton francs!»

Och med en åtbörd af outsägligt förakt räckte hon honom pengarna, ty hon förstod, att detta var det enda sättet att få honom att gå. Han blef genast höflig.

»Jag vill bara fruns bästa .. . Det är huset, där det finns en frukthandel. Trappan längst in på gården. Det är i dag torsdag klockan fyra, om frun vill öfverraska dem ...»

Utan att säga ett ljud och alldeles blek, sköt hon honom mot dörren.

»Så mycket hellre som frun i dag skulle få vara med om något riktigt lifvadt. . . Inte vill Clarisse stanna i en dylik lokal. Och när man har haft att göra med så hyggligt herrskap, så lämnar man ju ett litet minne efter sig. Eller hur? Adjö, frun.»

Ändtligen var han borta. Fru Caroline stod några ögonblick orörlig; hon förstod, att ett dylikt uppträde hotade Saccard. Men så sjönk hon tillintetgjord med en kvidande suck ihop öfver sitt arbetsbord, och tårarna, som så länge hotat att kväfva henne, bröto fram.

Den omtalade Clarisse, en mager, ljushårig flicka, hade helt enkelt förrådt sin matmor genom att erbjuda Delcambre att skaffa honom tillfälle att öfverraska sin älskarinna tillsammans med en annan man i just den lägenhet, som han själf betalade. Hon hade först begärt femhundra francs; men som han var mycket snål, måste hon låta sig nöja med tvåhundra, som skulle betalas i det ögonblick, då hon öppnade sängkammardörren för honom. Hon bodde i lägenheten vid rue Caumartin och hade sin sofplats i en liten kammare innanför toalettrummet. Baronessan tog henne i sin tjänst, emedan hon fann detta behagligare än att anlita portvaktsfruns hjälp; då hon ingenting hade att göra, annat än när hennes matmor kom till sina möten, lefde hon ett sysslo-löst lif i denna öde bostad, och så fort Delcambre eller Saccardkom, drog hon sig genast undan och försvann. Det var där i huset hon hade blifvit bekant med Charles, som hon om nätterna tog emot i matmoderns sängkammare, och hon hade rekommenderat honom hos Saccard som mycket hygglig och pålitlig. Sedan han hade blifvit bortkörd,

var hon lika förargad som han, så mycket mera som hennes matmor var gnidig mot henne och hon hade löfte om en plats, där hon skulle förtjäna fem francs mera i månaden. Charles tänkte först på att skrifva till baron Sandorff; men hon hade funnit det både lustigare och mera inbringande att ställa till en liten öfverraskning med Delcambre. Nu på torsdagen hade hon ordnat allt för den stora kuppen och af vaktade utgången.

När Saccard kom, klockan fyra, var baronessan Sandorff redan där; hon låg på chäslongen framför brasan. Såsom en affärsvan dam med begrepp om tidens värde, var hon vanligtvis mycket punktlig, Han hade hos denna kvinna, hvilken såg ut som en yrande backant, icke i ömhetsbevisen funnit den glödande passion, som han hade förväntat sig. Hon pratade om börsaffärer och lockade ur honom upplysningar. Och som hon den sista tiden, alltsedan hon knöt förbindelsen med honom, säkert också genom en lycklig slump, hade gjort goda affärer, behandlade hon Saccard nästan som en fetisch, som man tar upp, är rädd om och kysser, fast den är smutsig, för den medgångs

skull, som den har med sig.

Saccard hade knappt kommit in, förrän Delcambre steg ur sm vagn. När han steg uppför trappstegen med sin vanliga, afmätta och g^avi-tetiska gång, hade han samma värdighet, samma kalla min som på de stora mottagningsdagarna. Här i huset kände ingen honom; han kom aldrig dit, förrän det var mörkt.

Clarisse väntade på honom i den trånga tamburen. ^

»Följ nu med mig, men jag ber herrn att inte göra något buller.» Han tvekade: hvarför inte gå in genom dörren, som ledde direkt till sängkammaren? Men hviskande sade hon honom, att regeln säkert var förskjuten, man skulle nödgas spränga den, och baronessan skulle då hinna att göra sig i ordning. Nej, hon ville, att han skulle öfverraska henne just så, som hon en dag hade sett baronessan, då hon tittat genom nyckelhålet. Och därför hade hon tänkt ut en mycket enkel plan. Hennes egen kammare hade förr haft ingång till toalettrummet genom en dörr, som numera brukade vara låst, men som nyckeln hade kastats i en låda, hade hon bara behöft ta rätt på den och sedan vrida upp låset; nu kunde man genom denna förgätna dörr ljudlöst komma in i toalettrummet, som blott genom en portiär var skild från sängkammaren. Den vägen väntade baronessan säkert inte att någon skulle korpma. »Lita fullkomligt på mig — det är ju i mitt eget intresse, att vi

lyckas.» .. , r ,

Hon smög in genom den halföppna dörren, försvann ett ogonblicK,

och lämnade Delcambre ensam i hennes trånga pigkammare, därifrån

hon på morgonen hade låtit föra bort sin koffert för att kila sin väg,

så snart den stora scenen var utspelad. Hon kom strax in igen och

stängde dörren efter sig.»Herrn måste vänta litet grand. De ha inte hunnit så långt än. De prata.»

Alltjämt högtidlig stod Delcambre där, stum och orörlig under flickans något gäckande blickar. Men han började att bli trött, nervösa ryckningar drogo den väntra sidan af hans ansikte på sned i följd af raseriet, som steg honom allt mera åt hufvudet. Hans rasande sinnlighet, dold under den mask af kall värdighet, som ämbetet ikläddde honom, började att ryta doft af lystnad efter detta kött, som man stal från honom.

»Raska på, raska på!» upprepade han utan att veta, hvad han sade och med feberhetta i händerna.

Men Clarisse, som hade försvunnit ett ögonblick, kom in igen med ett finger på läpparna och bad honom att ge sig till tåls litet till.

»Jag ber er, var lugn, annars förstör ni det allra finaste... Om ett ögonblick är det färdigt.»

Och Delcambre, som plötsligt kände sig knäsvag, måste sätta sig på kanten af flickans säng och vänta i mörkret.

Omsider kände han Clarisses hand, som famlade utefter hans arm. Han begrep och utan att säga något stack han i hennes hand det kuvert, hvari han hade lagt in de 200 francs, han hade lofvat henne. Hon gick först, förde undan förhänget till kabinettet, sköt in honom i rummet och sade:

»Se där ä’ de!»

Framför den stora flammande brasan, där chäslongen var placerad, såg han dem båda, vid det klara skenet från ett par stora lampor, afklädda och i en ställning, som ej kunde missuppfattas.

»Svin!» stammade generalprokuratorn, »svin, svin!»

Han fick icke tag på något annat ord; han upprepade det gång på gång och beledsagade dem med en gest för större eftertrycks skull. Häpen öfver sin nakenhet, hade kvinnan ryckt till sig något plagg att skyla sig med, under det att Saccard, som tydligen fann saken högst otreflig, också skyndade att ordna sin ytterst ofullständiga toalett.

»Svin!» upprepade Delcambre igen, »svin! Och här, i detta rum, som jag betalar!»

Han knöt näfven mot Saccard och blef alltmera utom sig.

»Här ä’ ni hos mig, ni svin! Och denna kvinna tillhör mig, ni svin och tjuf!»

Saccard, som inte var ond, skulle ha velat lugna honom, rätt förlägen, som han var, öfver sin mera än lätte habit och förtretad öfver äfventyret. Men ordet tjuf sårade honom.

»Stopp, min herre», svarade han. »Om man vill ha en kvinna helt och hållet för sig själf, så får man börja med att ge henne, hvad hon behöfver.»

Denna hänsyftning på hans snålhet gjorde Delcambre fullkomligt rasande. Man kände icke igen honom, han var förskräcklig att skåda, det var som all mänsklig smuts, som doldes i hans inre, trängde fram genom huden. Detta annars så värdiga och kalla ansikte blef blod-rödt och svällde upp, så att det mest liknade trynet på något djur.»Behöfver, behöfver!» stammade han, »det är rännstenen, honbe-

höfver, den liderliga slinkan!»

Och han gjorde en så våldsam åtbörd mot baronessan, att hon biet rädd och vek undan till en stol, på hvilken hon kröp ihop och sökte dölja så mycket som möjligt af sin nakenhet. Sedan satt hon där orörlig, utan att säga ett enda ord med litet nedböj t hufvud och lömskt sneglande åt de bådas heta ordskifte, likt en hona, om hvilken hanarna äro i strid och som väntar på utgången för att tillhöra segraren.

Saccard hade modigt kastat sig framför henne. a

»Vill ni kanske slå henne!»

De båda männen stodo ansikte mot ansikte.

»Nu måste det bli ett slut på det här, min herre», sade Saccard. ‚Vi kunna inte gräla som åkardrängar. Det är sant, jag är hennes älskare. Men om ni har betalt möblerna här, så har jag betalt...»

»Hvad då?»

»Mycket! Till exempel: härom dagen 10,000 francs pa hennes gamla räkning hos Mazaud, hvilken ni absolut nekat att betala... Jag har lika stora rättigheter som ni. Svin — ja, det är möjligt, men tjuf, nej! Ni skall ta tillbaka det ordet.»

Alldeles utom sig skrek Delcambre:

»Ni är en tjuf, och jag skall knäcka skallen på er, om ni inte på ögon-blicket packar er i väg.»

Men nu blef Saccard i sin tur retad.

»Nej, nu går det för långt. Jag går, om jag vill.- Tro mte, att ni

skrämmer mig, min gubbe lilla.» • , .

När han hade fått skodonen på sig, stampade han beslutsamt pa mattan och sade: »Seså, nu är jag klar — jag stannar!»

Halfkväfd af ursinne gick Delcambre framåtböjd emot honom.

»Smutsiga svin, gå din väg!»

»Inte förr än du är borta, gamla as!»

»Akta dig så att jag inte smockar till dig i synen.»

»Jag skall låta dig känna min stöfvel, jag säger inte hvar.»

Med händerna i högsta hugg stodo de näsa mot näsa och skällde på detta sätt. De glömde all slags värdighet, hvarje spår af uppfostran var utplånadt: generalprokuratorn och bankiren trätte som fulla åkardrängar med gemena ord, som de spottade ut mot hvarandra, med allt ifrigare och ifrigare begär efter de gröfsta råheter. Rösten nästan kväf-des i deras strupar och smutsen sprutade dem ur munnen.

Borta på sin stol satt baronessan och väntade på, att den ena skulle kasta ut den andra. Och redan lugn, tänkte hon på, hur hon skulle ställa det för framtiden; det enda som generade henne, var kammarjungfruns närvaro, ty hon gissade, att Clarisse stod bakom portieren till toalettrummet för att njuta af skådespelet. Flickan hade sträckt fram hufvudet och flinat af belåtenhet, när hon hörde herrarna säga så mustiga saker; de båda kvinnorna tittade på hvarandra, baronessan hopkrupen och naken, pigan stel och korrekt med sin lilla nedvikta krage, och de utbytte ett flammande ögonkast.

Saccard hade också sett Clarisse. Han fullbordade hastigt smklädsel, under det han ideligen slungade den ena speglosan efter den andra, hela störtsjöar, emot Delcambre, och när han hade fått rocken på sig, ropade han för att få ett slut på det här:

»Clarisse, kom hit! . . . öppna dörrarna och slå upp fönstren, så att hela huset och hela gatan må få höra på! . . . Herr generalproku-ratorn vill, att folk skall få veta, att han är här, och det skall jag lagfe, att man får!»

Delcambre bleknade och ryckte baklänges, när han såg Saccard gå fram till ett af fönstren, liksom ämnade han slå upp det. Den förfärliga karlen, som inte alls frågade efter skandalen, var mycket väl i stånd att sätta sin hotelse i verket.

»Åh, du rackare, rackare», mumlade Delcambre. »Ni passa bra ihop, du och den här slinkan. Behåll henne!»

»Rätt så ge er i väg! Här behöfs ni inte. Nu skola åtminstone hennes räkningar bli betalda och hon skall inte behöfva gråta efter pengar ... Var så god, får det vara en slant till en omnibuspolett?»

Vid denna förolämpning stannade Delcambre ett ögonblick på toalettrummets tröskel. Hans hållning hade återtagit sin stelhet, hans ansikte var åter blekt med samma strama veck som vanligt. Han sträckte upp armen och svor högtidligt:

»Jag svär, att ni skall få umgälla det här . . . Åh, jag skall nog hitta er — akta er!»

Så gick han. Genast hörde man, hur kammarjungfrun skyndade ut hack i häl efter honom; hon kilade sin väg för att undvika någon förklaring, helt förnöjd vid tanken på det goda skämtet.

Saccard stampade och var fortfarande upphetsad. Han gick och stängde dörrarna, så kom han tillbaka in i sängkammaren, där baro-nessan fortfarande satt fastnaglad vid stolen. Han gick fram och åter med stora steg, kastade in en brand, som höll på att ramla ut ur kaminen, och när han nu märkte att hon fortfarande satt där i sin kuriösa habit, som föga skylde henne, visade han sig mycket korrekt och städad.

»Kläd på er, kära vän . . . Och oroa er inte. Det är ju galet, men det gör ingenting, ingenting alls ... Vi träffas ju här i öfvermorgon för att komma öfverens om, hur vi skola ställa det. Nu måste jag ge mig af, jag skall träffa Huret.»

Då hon började att klä på sig, ropade han till henne från tamburen:

»Gör inga dumheter, ifall ni köper italienare — tag dem inte utan premie.»

Just medan detta timade, satt fru Caroline med hufvudet lutadt mot sitt arbetsbord och storgrät. Kuskens brutala

meddelande, detta förräderi af Saccard, som hon icke längre kunde betvifla, väckte till lif hos henne alla dessa misstankar, alla farhågor, som hon hade velat begrafva. Och nu kände hon bittra självförebråelser Öfver det lugnande bref, som hon hade skrifvit till sin bror efter senaste bolagsstämman; ty sedan svartsjukan åter hade öppnat hennes ögon och öron, visste hon, att oegentligheterna fortsattes och alltjämt förvärrades! Så till exempel hade Sabatanis konto vuxit, konsortiet spelade högre och högre under denna bulvans täckmantel, för att icke nämna dekolossala och lögnaktiga reklamerna, grundvalen af sand och smuts för den väldiga affären, hvars hastiga, nästan underbara uppsving väckte snarare hennes fruktan än hennes glädje. Äfven om hon icke begrep bankoperationernas teknik, förstod hon fullkomligt motiven till denna vilda jakt, till denna feberhets, som var ämnad att göra den stora mängden alldeles yr i hufvudet och rycka den med sig i miljondansens epidemiska vanvett. Hvar dag måste aktierna stiga, folk måste alltjämt tro på allt större och större framgång, på väldiga, förtrollade kassahvalf, som sögo upp de små gyllne bäckarna för att sedan ge dem åter i floder, ja oceaner af guld. Men skulle hon förråda sin stackars bror, som var så godtrogen och lättledd, skulle honom låta dragas in i denna hvirf-velström, som hotade att en dag dränka dem alla? Hon var förtviflad öfver sin overksamhet och sin vanmakt. Det var endast Saccard själf, som hade gifvit signalen till detta vilda fyrsprång och som piskade fram djuret med en grym hänsynslöshet utan att fråga efter, om det stupade. Han var den enda brottslige, och hon kände en rysning, när hon försökte att läsa i hans inre, i denna penningmänniskas skumma själ, som han själf icke kände och där den ena skuggan täckte den andra — en bottenlös samling af all slags orenlighet. Hvad hon ännu icke såg klart, det anade hon och det kom henne att darra. Den gradvisa upptäckten af alla dessa sjuka punkter eller fruktan för en eventuell katastrof skulle icke ha förmått henne att på detta sätt kasta sig framstupa öfver bordet och modlöst gråta, de skulle i stället tvärtom ha förmått henne att resa sig till kamp. Hon kände sig själf, hon hade krigarens mod. Nej, om hon grät så hejdlöst som ett svagt barn, så var det därför, att hon älskade Saccard, och att han i just detta ögonblick var hos en annan kvinna. Och att hon måste tillstå detta för sig själf, kom henne att blygas och hennes tårar att flöda med dubbel våldsamhet, så att de höllo på att kväfva henne.

»O min Gud, att inte äga mera stolthet!» stammade hon helt högt. »Att vara till den grad svag och usel! Att inte kunna, när man vill!»

Till sin förvåning hörde hon i detta ögonblick en röst i det mörka rummet. Det var till huset närstående person: Maxime, som kom in.

»Hvad? Sitter ni i mörkret och gråter?»

Förlägen öfver att på detta sätt bli öfverraskad, sökte hon med all makt att kufva sina snyftningar, medan han fortsatte:

»Jag ber om ursäkt; jag trodde, att min far hade kommit hem från börsen ... En dam har bedt mig att ta honom med till henne på middag.»

Betjänten kom nu in med en lampa och gick åter ut, sedan han ställt den på bordet. Hela det stora rummet var upplyst af det lugna ljuset, som spreds från lampkupan.

»Det är ingenting», ville fru Caroline söka att komma ifrån saken med, »lite fruntimmerskrämpor . . . men jag är just inte annars nervös.»

Hon torkade bort tårarna, rätade upp sig, ja till och med redan smålog, modig och tapper som alltid. Den unge mannen såg ett ögonblick på henne, som åter satt där så käck, med sina klara ögon, sina kraftigt tecknade läppar och det goda, kraftfulla ansiktet, hvars draggenom hennes rika, hvita hår fingo mjukhet och behag; han fann henne ännu ung och förtjusande. Så tänkte han på sin far och ryckte på axlama med föraktfull medömkan.

»Det är han, som gör er så ledsen? Inte sant?»

Hon sökte att neka därtill, men hennes strupe snördes ihop, och tårar fyllde åter hennes ögon.

»Ack, stackars fru Caroline! Jag sade er ju, att ni gjorde er alldeles för vackra föreställningar om pappa och att ni skulle bli illa lönad. Det var olycksaligt, att han skulle sluka er också!»

Hon kom ihåg den dagen, då hon hade vändt sig till honom för att betala lösepenningen för Victor. Hade han inte då lofvat att vara meddelsam mot henne, när hon skulle vilja lära känna förhållandena? Erbjöd sig icke nu ett tillfälle att få veta allt om det förflutna genom att fråga honom? Hon drefs därtill af ett oemotståndligt behof. Nu, då hon ju ändå hade börjat att undersöka saken, måste hon ju gå till botten därmed. Endast detta var modigt, henne själf värdigt och nyttigt för alla.

Men detta förhör bjöd henne emot; hon tog en omväg och låtsade sig byta samtalsämne.

»Jag är alltjämt skyldig er 2,000 francs», sade hon: »ni är väl inte mycket ond på mig, för att ni fått vänta?»

Han gjorde en gest, att hon fick dröja, så länge hon ville, med betalningen, och så frågade han helt tvärt:

»A propos . .. min lille bror, det vidundret?»

»Han gör mig förtviflad. Jag har ännu icke sagt något till er far. Jag skulle så gärna vilja hyfsa till den stackars varelsen lite, så att man skulle kunna tycka om honom!»

Maxime skrattade på ett sätt, som ängslade henne, och när hon gaf honom en frågande blick, sade han:

»Jag tror, att ni där gör er ett ganska onödigt bekymmer. Pappa skall inte alls uppfatta det pinsamma i hela den där historien. Han har sett så många ledsamheter i familjen.»

Hon kände, att hon tangerade dessa båda mäns hemlighet.

»Ni förlorade ju er mor mycket tidigt?»

»Ja, jag har knappt känt henne. Jag gick ännu i skolan i Plassans, när hon dog här i Paris ... Vår farbror, doktor Pascal, har behållit min syster Clotilde där nere, och jag har sedan inte sett henne mera än en enda gång.»

»Men er far gifte om sig?»

Han tvekade ett ögonblick. Hans ljusa, tomma ögon grumlades af en lätt imma, som kom dem att skimra i rödt.

»Ja, ja, han gifte om sig . . . med dottern till en ämbetsman Béraud du Chatel... Renée; hon var inte någon mor för mig, utan en god vän ...»

Han satte sig helt förtroligt bredvid henne:

»Ser ni, man måste förstå sig på pappa. Herre Gud, han är inte sämre än andra. Men hans barn, hans hustru, hela hans omgifning kommer för honom först i andra rummet, efter pengarna . . . Förstå mig rätt: han älskar inte pengarna som den girige, för att samla dempå hög, för att gömma dem i källaren. Nej, om han vill se dem välla fram från alla håll, om han öser dem ur alla möjliga källor, så är det för att leda dem till sig i strömmar, för att han älskar alla de njutningar, man kan hämta af dem, lyx, nöje, makt. .. Nå, än se’n! Det ligger i blodet. Han skulle sälja oss allasammans, mig, er, hvem som hälst, ifall han kunde det. Och detta allt helt omedvetet och öfverlägset, ty han är sannerligen miljonernas skald, till den grad vansinnig och skurkaktig gör penningen honom — ja, till en skurk i stor stil.

Detta var just hvad fru Caroline hade insett, hon nickade instämmande, medan hon hörde på Maxime. Åh, pengarna, dessa pengar, som förskämde, som förgiftade allt, som förtorkade själen, all godhet, all ömhet, all kärlek till andra människor! Penningen ensam var den stora brottslingen, anstiftaren af alla grymheter, af all mänsklig gemenhet ! I detta ögonblick afskydde hon den, förbannade den, så upprördes hennes kvinnligt ädla rättskänsla af harm. Om hon hade kunnat det, skulle hon med en enda åtbörd ha gjort alla penningar i världen till intet, satt hälen på det onda för att krossa det, för att rädda det sunda och det goda på jorden.

»Och er far gifte om sig,» upprepade hon efter en stunds tystnad i långsam och besvärad ton: vissa obestämda minnen började att vakna.

Hvem hade väl för henne antydt något om denna sak? Det kunde hon inte säga, men helt visst var det någon kvinna, någon bekant under den första tiden hon bodde vid rue Saint-Lazare, då den nye hyresgästen hade slagit sig ned i våningen inunder. Hade det inte nämnts något om ett giftermål för pengar, om något skamligt köp? Och

hade inte sedan brottet helt lugnt trädt in i familjen, tolererats och florerat där

— ett otäckt äktenskapsbrott, som närmade sig blodskam? ^

»Renée», upprepade Maxime helt tyst och liksom mot sin egen vilja, »var endast några få år äldre än jag . ..»

Han hade höjt på hufvudet, han såg på fru Caroline och af en plötslig ingifvelse, af ett omotiveradt förtroende till denna kvinna, som föreföll honom så sund och så förståndig och snäll, berättade han hela det förflutna, icke i sammanhängande följd, men bitvis, i ofullständiga, liksom ofrivilliga bekännelser, hvilka hon kunde foga tillsammans. Var det ett gammalt groll mot fadern, åt hvilket han på detta sätt gaf luft, denna rivalitet, som hade funnit-s dem emellan och som än i dag gjorde dem främmande för hvarandra, utan några gemensamma intressen? Han anklagade honom icke, han tycktes icke kunna hysa någon vrede, men hans korta skratt lät hånfullt, han talade om dessa styggelser med elak och lömsk glädje öfver att få stänka ned fadern genom att

röra i denna smuts.

Och så fick fru Caroline reda på hela den förfärliga historien: att Saccard hade sålt sitt namn och för pengar gift sig med en förförd flicka, att han genom sina pengar, sitt galna och öfverdådiga lif till sist alldeles fördärfvat detta stora barn med de sjukliga drifterna; att han i sitt behof efter pengar, för att få sin hustrus namn, blundade för sin hustrus och sin sons kärleksförhållande i hans eget hem. Penningen var hans kung, hans gud; den stod för honom öfver blod och tårar, den dyrkadehan i dess oändliga makt högre än dåraktiga människoskrupler. Och allteftersom Saccard för henne afslöjades i sin diaboliska storhet greps fru Caroline af verklig isande, ohygglig fasa vid den tanken, att också hon efter så många andra tillhörde detta vidunder.

»Ja, så där är det», sade Maxime till sist. »Jag tycker, det är synd om er, och det är bäst, att ni blir varskodd. Ni skall inte för detta bryta med min far. Det blef i alla fall ni och inte han, som skulle komma att gråta öfver det.. . Förstår ni nu, hvarför jag inte vill låna honom en sou?»

Då hon icke svarade, utan satt där med hopsnörd strupe, träffad midt i hjärtat, steg han upp, kastade en blick i spegeln med det obesvärade lugnet hos en vacker karl, som är säker om sitt korrekta uppträdande. Så gick han åter fram till henne.

»Dylika exempel komma en att åldras fort... Jag har genast stadgat mig. . . Jag gifte mig med en flicka, som var sjuklig och nu är död; jag försäkrar heligt, att man inte skulle kunna förmå mig att göra om sådana där dumheter... Nej, men ser ni, pappa är oförbätterlig, ty han saknar all moral.»

Han fattade hennes hand och höll den ett ögonblick i sin, då han kände, att den var alldeles kall.

»Jag måste gå, då han dröjer så länge. Men gräm er inte för detta! Jag trodde, att ni var så stark. Och ni bör tacka mig, ty det finns bara ett, som är dumt: att låta kugga sig.»

Han skulle ge sig i väg, men stannade vid dörren och tilläde skrattande:

»Jag glömde något. Säg honom, att fru de Jeumont vill se honom till middag . . . ja, ni vet, fru de Jeumont, som låg hos kejsaren en natt för hundratusen francs .. . Men var inte rädd, ty så galen än pappa fortfarande är, vågar jag dock tro, att han inte är i stånd att betala en kvinna ett sådant pris.»

Då hon blef ensam, satt fru Caroline orörlig, tillintetgjord, i det stora rummet, där dof tystnad rådde; hon stirrade på lampan med sina utspärrade Ögon. Det var som om en slöja hade plötsligt slitits undan. Det, som hon hittills icke hade velat klart se, hvad hon blott hade darrande anat, det såg hon nu i dess förfärliga ohygglighet, för hvilken ingen urskuld fanns. Hon såg Saccard, sådan han var: en penningmänniskas fördärfvade själ, invecklad och grumlig i sin ruttenhet. ^ Han kände verkligen icke hvarken några band eller gränser, han följde sina begär med den lössläppta instinkten hos en människa, som icke låter sig hejdas af annat än sin vanmakt. Han hade delat sin hustru med sin son, sålt sin son, sålt sin hustru, sålt alla, som hade fallit i hans händer, han hade sålt sig själf och skulle äfven sälja henne, han skulle sälja hennes bror, slå mynt af deras hjärtan och hjärnor. Han var endast en penningtillverkare, som kastade allt, både dödt och lef-vande, i smältdegeln för att få pengar. I ett ögonblicks

klarsynthet såg hon Universalbanken svettas ut pengar från alla håll — en sjö, en ocean af pengar, hvari huset med ett förfärligt dån med ensgick till botten, Åk, pengarna, de förfärliga pengarna, som smutsa och sluka!

Fru Caroline steg häftigt upp. Nej, nej, det var ohyggligt, vidunderligt; det måste ha ett slut: hon kunde inte längre stanna hos denne man. Hans trolöshet kunde hon ha förlåtit honom, men hon vämjdes vid all smuts i hans förflutna lif och hon fasade för tanken på de brott, han i framtiden kunde komma att begå. Hon hade blott ett att göra: att genast ge sig af, om hon icke ville själf bli nedstänkt af smuts och krossad under ruinerna. Och hon måste fara långt, mycket långt bort, söka upp sin bror borta i Orienten, mera för att själf försvinna än för att varna honom. Resa, resa genast! Klockan var icke sex; hon kunde hinna med snälltåget till Marseille, klockan 7,55, ty att återse Saccard tyckte hon öfversteg hennes krafter. Innan hon gick ombord, skulle hon göra sina uppköp i Marseille. Endast något linne och en klädning till ombyte i en kappsäck, och hon var färdig. På en kvart skulle hon vara klar. Åsynen af hennes arbete, som låg på bordet, den påbörjade redogörelsen, kom henne att dröja ett ögonblick. Hvar-till skulle det gagna att ta detta med sig, då allt skulle störta tillsammans, ruttet som det var ända ned i roten? Hon tog sig emellertid för att noga ordna handlingar och anteckningar, som en god husmor, hvilken icke vill lämna efter sig något i oordentligt skick. Detta bestyr tog några minuter, hvarunder den första feberifvern i hennes beslut lugnades. Och hon var fullkomligt lugn, när hon för sista gången såg sig omkring i rummet, innan hon lämnade det. Just då kom betjänten in och gaf henne ett paket tidningar och bref.

Fru Caroline tittade likgiltigt på utanskrifterna, men då fick i högen se ett till henne adresseradt bref från hennes bror. Det var från Damaskus, där Hamelin då befann sig för den planerade bibanan från nämnda stad till Bejrut. Först började hon att ögna igenom brefvet invid lampan på stående fot och ämnade sedan läsa det noggrannare på tåget. Men hvarje mening fängslade hennes uppmärksamhet, hon kunde icke hoppa öfver ett enda ord och till sist satte hon sig vid bordet och försjönk helt och hållet i det intressanta innehållet i detta långa bref, som hade tolf sidor.

När Hamelin skref det, hade han en af sina glada dagar. Han tackade sin syster för de senaste goda underrättelserna, hon hade sändt honom från Paris, och i gengäld skickade han henne ännu bättre nyheter där nerifrån, där allt gick efter önskan. Det förenade ång-båtsbolagets första bokslut ställde sig utmärkt; de nya ångbåtarna gjorde utmärkta affärer, tack vare sin fulländade inredning och större fart. Han berättade skämtsamt, att han inte kunde göra en promenad på de mest undangömda stigar utan att ett tu tre stå ansikte mot ansikte med någon parisare från boulevarden. Det var, som han hade sagt på förhand, Orientens portar, som hade slagits upp på vid gafvel för Frankrike. Snart skulle städer växa upp på Libanons fruktbara sluttningar. Men framför allt skildrade han mycket lifligt den aflägsna hål vägen på Karmel, där man nu var i full fart med att bearbeta silfvergrufvan. En hel by hade redan vuxit upp vid gruf-van, först träskjul, baracker för att ge arbetarna tak öfver hufvudet,

men nu små stenhus med trädgårdar, början till en stad, som skulle förkofra sig, blott icke malmådrorna sinade ut. Där voro nu nära 500 invånare, en väg var nyss färdig, som förenade grufvan med Saint-Jean-d'Acre. Uppfodringsmaskinerna mullrade och surrade från morgon till kväll, kärrorna rullade skakande fram under ljudliga pisk-smällar, kvinnor sjöngo, barn lekte och skreko i denna ödemark, i denna dödstystnad, där förr hördes blott ljudet af örnarnas långsamma vingslag. Och myrten och ginst fyllde ständigt den ljumma, härligt friska luften med vällukt. Hamelin talade synnerligen utförligt om den första järnvägslinjen, han skulle öppna mellan Brussa och Bejrut öfver Angora och Aleppo. Alla formaliteterna i Konstantinopel voro ordnade. Han talade om bergspassen, om slätterna, som bredde ut sig vid bergets fot, med förtjusningen hos en vetenskapsman, som där hade funnit nya kollager och som trodde sig se trakten fyllas af industriella verk. Alla afvägningar voro undangjorda, platserna för stationer utsedda — somliga midt i ödemarken. Redan var sådden till framtidens stora skörd gjord, allt höll på att gro, inom några år skulle här vara en ny värld. Han slutade med varma hälsningar till sin älskade syster och uttryckte sin glädje öfver att kunna ställa hennes namn i förbindelse med denna återuppståndelse af ett helt folk, hvarom hon komme att äga stor förtjänst — hon som så länge hade varit honom en hjälp genom sitt mod och sin sunda lifskraft.

Fru Caroline hade läst brefvet till slut och lät det ligga öppet på bordet; hon satt åter och stirrade tankfullt på lampan. Maskinmässigt lyfte hon upp blicken och lät den sväfva omkring på väggarna, där den stannade vid hvar och en af de välbekanta ritningarna och akvarellerna. Och från dessa pappersblad med geometriska figurer och laverade färger manades fram för henne en hel ny värld borta i fjärran, i det land hon förr genomströfvat och som hon älskat så högt för dess evigt blå himmel och dess fruktbara jord. Och hon såg sig själf tillsammans med sin bror på ständiga ströftåg i detta underbara land, hvars oberäkneliga rikedomar, okända eller förslösade, gingo förlorade i lättja och okunnighet af brist på vägar, på industri och åkerbruk, af brist på skolor. Men allt detta fick nu nytt lif, och där sjöd en väldig pånyttfödande kraft. Bilden af framtidens Orient trädde redan fram för hennes ögon med blomstrande städer, odlade fält och lyckliga människor. Hon såg dem, hon hörde idoghetens sorl från verkstäderna och hon kände sig viss om, att detta gamla sofvande land omsider hade vaknat och nu stod i begrepp att alstra och föda.

Och då kände fru Caroline sig med ens öfvertygad om, att pengar äro den gödsel, i hvilken framtidens mänsklighet måste spira upp. Hon erinrade sig yttranden af Saccard, lösryckta fraser ur hans teorier om spekulationen. Hon kom ihåg hans tanke, att utan spekulationen skulle det icke finnas några lifskraftiga och fruktbärande, stora företag, liksom det utan sinnligheten icke skulle födas några barn. Detta passionens öfvermått, detta brutala slösande med lifvet är nödvändigt just för uppehållande af lifvet. Om hennes bror gladde sigoch sjöng segersång där borta bland dessa verkstäder, som inrättades, dessa byggnader, som sköto upp ur marken, så var det emedan guldet regnade i Paris och förpestade allt med spelraseri. Penningens för-därfliga gift blef det, som framkallade all social växtlighet, gjorde tjänst som den nödvändiga myllan för de stora företag, hvilkas realiserande skulle närma folken till hvarandra och bringa jorden fred. Penningen ensam hade makt att jämna ett berg med jordytan, att fylla en hafsvik, att göra jorden beboelig för människorna och lätta deras arbete därhän, att de till sist blott behöfde sköta maskiner. Penningen, som vållade allt ondt, uträttade också allt godt. Skakad ända i djupet af sin varelse, visste hon ännu icke rätt, hvad hön ville, men hade redan beslutit att icke resa, eftersom framgången tycktes vara fullständig i Orienten och det var här i Paris, som striden stod; men lugna sig förmådde hon icke än, och hennes hjärta blödde fortfarande.

Hon steg upp, gick fram till ett af fönstren, som vette åt hotel Beauvilliers' trädgård, och stödde pannan mot rutan. Det hade blif-vit mörkt, och hon såg blott ett svagt ljusskén i det lilla, afsides liggande rum, där grefvinnan och hennes dotter egentligen bodde för att rengöringen skulle bli mindre besvärlig och för att inte behöfva elda. Men i detta med så mycket hj ältemod dolda armod höll numera en förhoppning dem uppe och gaf dem mod, nämligen den fortfarande stegringen af Universalbankens aktier, den redan nu rätt stora vinsten, som de sågo falla ned i ett skimrande guldregn den dag de skulle sälja sina aktier när de hade stigit till det högsta möjliga. Grefvinnan hade lofvat sig själf en riktigt ny klädning och drömde om att ge fyra middagar i månaden under vintern utan att behöfva lefva på vatten och bröd i fjorton dagar för den sakens skull. Alice skrattade icke mera med sin låtsadt likgiltiga min, när hennes mor talade med henne om giftermål, hon darrade lätt på handen och började att tro, att det kanske skulle kunna hända, att också hon finge man och barn. Och när fru Caroline såg den lilla lampan brinna där nere hos dem, kände hon ett stort lugn stiga dit upp till henne, en djup rörelse, ty den tanken slog henne, att åter var det pengarna, ingenting annat än hoppet om pengar, som gjorde dessa båda stackars varelser lyckliga. Om Saccard gjorde dem rika, skulle de då icke välsigna honom, skulle han icke alltid för dem stå såsom god och människovänlig? Godhet fanns ju öfverallt, till och med hos de sämsta människor, som alltid äro goda för någon, och midt under den stora mängdens förbannelser är det alltid enstaka, ödmjuka röster, som tacka och välsigna dem. Vid denna reflexion gick hennes tanke till arbetshemmet. Dagen förut hade hon å Saccards vägnar delat ut leksaker och konfekt för att fira någon årsdag och hon kände sig tvungen att le, när hon kom ihåg barnens larmande glädje. Vid tanken på Victor, som med ens dök upp för henne, förvånades hon öfver, att hon hade kunnat glömma honom i sitt utbrott af förtviflan, då hon ville resa ifrån allt. Skulle hon ha kunnat på det sättet öfverge honom, sätta det goda verk på spel, som hade kostat så mycken möda? Ur de stora trädens skugga steg det upp en blid stämning, som allt mera genomträngde henne,en ström af outsäglig självförsakelse, af gudomlig fördragsamhet, som kom hennes hjärta att svälla, under det att den lilla matta lampan

därnere alltjämt tindrade som en stjärna.

När fru Caroline åter gick fram till sitt bord, kände hon en lätt rysning. Hvad nu? Hon frös! Hon blef glad öfver det, hon, som annars satte sin ära i att icke elda om vintern. Hon kände sig, som om hon nyss skulle ha stigit upp ur ett kallt bad, föryngrad och stärkt, med pulsen helt lugn. Så hade hon då gått igenom en af sina häftiga kriser, hon hoppades på nytt. Hvad hoppades hon? Det visste hon icke — det evigt okända vid lifvets gräns, vid gränsen för den mänskliga tillvaron. Det var nog att lefva, för att lifvet ständigt skulle bringa henne läkedom för de sår, som lifvet tillfogade henne. Ännu en gång erinrade hon sig de hårda pröfningar, hon genomgått: sitt förfärliga äktenskap, sitt armod i Paris, hur den enda man, hon verkligen hade älskat, öfvergaf henne; och efter hvarje katastrof hade hon återvunnit sin lifskraftiga energi och okufliga lifsglädje, som höll henne upprätt midt ibland ruinerna. Hade inte nu allt störtat samman? Hon hade förlorat aktningen för sin älskare, då hon hade lärt känna hans vederstyggliga förflutna lif; det var som med barmhärtighetssystrar, hvilka morgon och afton förbinda otäcka sår utan att tro, att de någonsin skola läkas. Hon skulle fortfarande tillhöra honom, fastän hon visste, att han tillhörde andra kvinnor och utan att ens försöka att göra honom dem stridig. Hon skulle fortfara att lefva i denna spekulationernas öfverhettade atmosfär, ständigt hotad af en katastrof, som kunde kosta hennes bror både heder och lif. Trots allt detta stod hon upprätt, nästan sorglös, och njöt stridens glädje ansikte mot ansikte med faran. Hvarför? Förnuftigtvis för ingenting — för nöjet att vara till! Hon var det okufliga hoppet personi-fieradt, brukade hennes bror säga.

När Saccard kom hem, såg han fru Caroline fördjupad i skrifarbetet. Hon lyfte upp hufvudet, log lugnt mot honom, när han tryckte en lätt kyss på hennes vackra och glänsande hvita hår.

»Har ni haft mycket att springa med i dag, min vän?»

»Ja, affärer, som det aldrig blir slut på. Jag har varit hos arbetsministern, så måste jag ha tag på Huret och så vända om till ministern igen, men då fanns där bara en sekreterare . .. Men till sist har jag fått det löfte, jag ville ha.»

Han hade mycket riktigt, ända sedan han lämnade baronessan Sandorff, oaflåtligen varit i farten uteslutande i affärer med sin vanliga, brinnande ifver. Hon lämnade honom Hamelins bref, som naturligtvis gjorde honom förtjust. Det var henne omöjligt att vara sträng mot honom.

»Er son var här för att bjuda er till fru Jeumont.»

»Kors, hon har ju skrifvit till mig», utbrast han. »Jag har glömt att säga er, att jag skall gå dit i kväll. Åh, det pinar ut mig, trött som jag är!»

Och han gick, sedan han åter hade kysst hennes hvita hår. Hon satte sig igen till sitt arbete med ett vänligt, öfverseende småleendeVar hon icke egentligen en väninna, som hängaf sig? Hon blygdes för sin svartsjuka, liksom om den skulle ha ännu mera smutsat deras förhållande. Hon ville stå öfver hvarje kvalfull känsla för att hon måste dela honom med andra, vara fri från kärlekens köttsliga egoism. Hon älskade honom i alla fall af hela sitt modiga och kärleksfulla hjärta.

Detta var den triumferande kärleken: denne Saccard, denne stråt-röfvare från finansvärldens allfarsväg, som älskades så helt och fullt af denna förtjusande kvinna, därför att hon såg, hur han med energi och kraft skapade en värld, framkallade lif.

VIII.

Den 1 april 1867 öppnades världsutställningen under praktfulla, triumferande fester. Kejsardömets glansperiod började, som skulle göra Paris till hela världens hotell, klädt i flaggskrud, fullt af musik och sång, där man åt och bolade i alla rum. Aldrig har en regering på höjdpunkten af sin makt sammankallat nationerna till ett så oer-hördt frosseri. Ett långt tåg af kejsare, konungar och furstar satte sig i marsch från världens alla fyra hörn mot Tuilerierna, som flammade likt apoteosen i ett féeri.

Vid samma tidpunkt, fjorton dagar senare, invigde Saccard det palats, som han hade önskat sig för att där

kungligt hysa in Universalbanken. På sex månader hade arbetet fullbordats, man hade arbetat dag och natt utan att förlora en timme och uträttat ett underverk. Nu reste sig fasaden, prydd af ornament, påminnande både om ett tempel och ett konsertkafé, en fasad, hvars prakt kom folk att stanna på trottoaren. Inomhus rådde samma dyrbara lyx, kassornas miljoner tycktes strömma utför väggarna. En ståtlig trappa ledde upp till direktionssalen, som var hållen i rödt och guld, lysande som en operasalong. öfverallt draperier och mattor, kontor anordnade med en i ögonen fallande dyrbarhet i möbleringen. I den underjordiska våningen voro väldiga kassaskåp inmurade och öppnade sina svalg, djupa som ugnar, bakom spegelglasrutor, så att publiken kunde se dem, liksom sagornas tunnor, där féernas omätliga skatter slumra. Folken och deras konungar, som strömmade till utställningen, kunde komma och defilera förbi allt detta: det var färdigt, det nya palatset väntade dem för att blända dem, för att fånga dem en och en i guldets oundkomliga snara, som glänste midt i solen.

Saccard tronade i det dyrbarast och praktfullast inredda rummet med en möbel å Louis XIV af förgyldt trä och klädd med dyrbar sammet. Personalen hade ytterligare ökats, den uppgick nu till mera

10 Zola, Pengar,än 400 personer, och denna armé kommenderade Saccard som en på samma gång åtlydd och älskad tyrann, ty han var alltid frikostig med gratifikationer. Trots sin anspråkslösa titel af direktör var han den styrande, framför styrelsens ordförande, framför själfva styrelsen, som blott bekräftade hans order. Fru Caroline var numera ständigt på sin vakt, mycket ifrig att få reda på alla hans beslut, för att sätta sig på tvären, ifall det behöfdes. Hon ogillade denna nya bosättning, såsom varande alldeles för praktfull, men dock utan att kunna i princip klandra den, då hon hade erkänt behofvet af rymligare lokaler. Hennes argument emot all den stora lyxen var, att banken därigenom förlorade sin karaktär af ärbar rättskaffenhet och högtidlig värdighet. Hvad skulle kunderna tänka, som voro vana vid den klosterlika enkelheten, vid den dämpade halfdagern i bottenvåningen vid rue Saint-Lazare, när de nu kommo in i detta palats vid rue de Londres med dess stora, ljusa lokaler, där lif och stim alltid rådde? Saccard svarade, att de skulle känna sig öfverväldigade af beundran och respekt, att de, som kommo dit med fem francs, skulle af fåfänga och för att visa sitt förtroende draga upp tio ur fickan. Och han fick rätt i sin tro på glittrets makt. Palatset väckte kolossalt uppseende och gjorde större effekt än Jantrous vidunderligaste reklamer, Små gudliga kapitalister från de stilla kvarteren, fattiga landtpräster, som samma dag kommit till Paris, stodo öfver sig förtjusta och gapade på palatset och kommo ut därifrån purpurröda af belåtenhet öfver att ha pengar insatta där.

Det, som fru Caroline i synnerhet tyckte illa om, var att hon icke mera kunde riktigt på nära håll ständigt öfvervaka hvad som skedde. Hon kunde knappt en eller annan sällsynt gång under någon viss förevändning gå till rue de Londres. Hennes lif förflöt nu i ensamhet i det stora arbetsrummet, och hon träffade icke alls Saccard förrän om kvällarna. Han hade sitt eget rum kvar där i huset, men hela undervåningen Stod stängd såväl som kontoren en trappa upp, och furstinnan Orviedo, som i själfva verket var glad öfver att icke be-höfva ha några dofva samvetskval för bankens skull, för denna penningbutik, hvilken hon hade gett plats i sitt hus, icke ens försökte att hyra ut sina våningar, afsiktligt likgiltig, som hon var, för all vinning, äfven den mest berättigade. Det tomma huset, som gaf genljud för hvarje förbirullande .vagn, tycktes vara en graf. Fru Caroline fann dagarna tunga och långa, men hon arbetade mycket, alltjämt sysselsatt för broderns räkning, som från Orienten skickade henne nya uppgifter. Men ibland höll hon upp med arbetet och lyssnade, gripen af en instinktiv oro och undrande, hvad man hade för sig borta vid rue de Londres. Var det månne icke just i detta ögonblick, som den remna uppstod, hvilken skulle vålla hela byggnadens fall?

Ånnu helt sväfvande och obestämdt började det ryktet gå, att Saccard förberedde en ny ökning af kapitalet. Från hundra miljoner ville han bringa upp det till etthundrafemti. Det var just nu en tidpunkt af särskild upphetsning, den ödesdigra tidpunkt, då alla regeringens framgångar, då de ofantliga byggnadsföretagen, som hadeförvandlat staden, då den ursinniga penningomsättningen, lyxens vansinniga slöseri mynnade ut i en feberhet spekulationsifver. Alla ville ha sin andel, riskerade sin förmögenhet på den gröna duken för att tiofaldiga den och njuta lifvet liksom så många andra, som blifvit rika på en natt. Och högt flammade vanvettet under de ljusa kvällarna i den ofantliga, festsmyckade staden, som satte sig till bords i de exotiska restauranterna och som var förvandlad till en kolossal marknadsplats, där nöjet och njutningarna såldes öppet under bar himmel. Och med

sin stråtröfvarinstinkt hade Saccard så väl hos alla märkt detta behof att kasta ut sina pengar för vinden, och länsa sina fickor, att han fördubblade de belopp, som voro afsedda för reklamen och eggade Jantrou till att slå på trumman än kraftigare än förut. Jantrou hade funnit på att göra upp årskontrakt med de små finanstidningarna, som garanterade honom en spalt i hvarje nummer; och denna spalt använde han med en förvånande rik och omväxlande fantasi. Den märkvärdiga broschyren, som han funderat på, hade nyss i en miljon exemplar slungats ut öfver hela världen. Hans nya agentur var också klar — denna agentur, som under förevändning af att skicka ut en finansbulletin till landsortstidningarna gjorde sig till enväldig herre öfver marknaden i alla mera betydande städer. Och »Hoppet», som sköttes bra, fick med hvarje dag ett allt större politiskt inflytande. Saccard, som inspirerade tidningens artiklar, angrep ännu icke öppet sin bror, hvilken fortfarande var minister och i sin kärlek till makten nu hade underkastat sig att i dag försvara, hvad han i går fördömde; men man märkte, att han låg på lur och öfvervakade Eougons falska ställning. Om Hoppet öfvergick till oppositionen, skulle den få popularitet och bära Universalbankens namn till alla håll och kanter i Frankrike, ja i hela världen.

Och under denna tidningspressens våldsamma påtryckning, under dessa uppjagade förhållanden, som voro mogna för alla dårskaper, väckte detta rykte om en ny aktieemission om femti miljoner feberyra äfven hos de förståndigaste. Från det anspråkslösa hemmet till det aristokratiska palatset, från portvaktsrummet upp till härtiginnor-nas salonger fattade alla hjärnor eld, förtjusningen vändes till blind, hjältemodig, stridslysten tro. Man räknade upp de storverk, som Universalbanken redan hade uträttat, dess första lysande framgångar, de oväntadt stora utdelningarna, som intet annat bolag hade i sin begynnelse kunnat åstadkomma. Icke ett enda nederlag, en ständigt växande framgång, som förvandlade i guld allt, hvad banken rörde vid: en hel följd af lyckliga företag gaf en solid grundval för framtida operationer och gjorde den hastiga ökningen af kapitalet berättigad. Det fanns ingen gräns för ryktena på börsen och i salongerna, men den plan, som framför andra tilldrog sig uppmärksamhet, var den närmast förestående stora affären med bildandet af Orientaliska järnvägsaktiebolaget; den var det allmänna samtalsämnet. Särskildt fruntimren voro hänförda och gjorde entusiastisk propaganda för denna idé. I budoarens vrår, vid de stora middagarna, bakom blomsteruppsatserna, vid den sena tétimmen, ja, till och med inne i alkovenfanns det förtjusande varelser, som med smeksam inställsamhet biktade männen: »Hvad säger ni! Har ni inte aktier i Universalbanken? Det är ju det enda, som duger. Köp genast Universalbanksaktier, om ni vill, att man skall älska er.» Detta var det nya korståget, som fruntimmerna uttryckte sig, Asiens eröfring, som Petrus Eremita och Ludvig den helige icke hade kunnat utföra, men som damerna nu åtogo sig med sina små guldfyllda börsar. Alla låtsade sig vara väl underrättade om planens detaljer. Guld och ädla stenar regnade ned i kassorna vid rue de Londres, medan rökelsen uppsteg från Karmel, allt emot en sväfvande och obestämd bakgrund af bibliska legender, som gaf en religiös anstrykning till och med åt det simpla vinstbegäret.

Saccard måste nu, när han om morgnarna ville arbeta i sitt praktfulla rum å la Louis XIV, hålla sin dörr stängd; ty den belägrades, ja det var ett helt hof, som infann sig där, som till en konungs lever, lycksökare, affärsmän, supplikanter... ett gränslöst afguderi och tiggeri omkring den allsmäktige. En morgon i början af juli hade han visat sig särskildt obarmhärtig och han hade gifvit bestämd befallning om att icke släppa in någon. Medan förrummet var fullt af folk, som trots vaktmästarens upplysningar envisades att ändå vänta och hoppas, hade han stängt in sig med två af sina kontorschefer för att uppgöra definitiv plan för den nya emissionen. Efter att ha granskat flera förslag beslöt han sig för en anordning, som tack vare den nya emissionen af hundratusen aktier skulle tillåta en fullständig inbetalning af de 200,000 gamla aktierna, på hvilka endast 125 francs voro inbetalda, men för att komma till detta resultat skulle de nya aktierna — som reserverades uteslutande för de gamla delägarna på grundvalen af en ny aktie för två gamla — emitteras till 850 francs att genast inbetalas, hvaraf 500 francs till grundkapitalet och en premie på 350 francs till det föreslagna inbetalandet af de gamla aktierna. Men saken hade sina svårigheter, det fanns ännu ett stort hål att täppa till, och Saccard var mycket nervös. Sorlet af röster ute i förrummet irriterade honom, Detta Paris, som låg i stoftet för honom, dessa hyll-ningsgärder, som han vanligen tog emot som en godmodig hustyrann, väckte i dag hans förakt. Dejoie, som om morgnarna ibland gjorde tjänst som vaktmästare hos honom, tillät sig att ta en omväg och komma in genom en liten dörr ut till

korridoren, men han fick ett ursinnigt mottagande.

»Hvad är det? Jag har ju sagt er, att jag inte tar emot någon, inte någon, hör ni! ... Se här, ta min käpp, ställ er vid dörren där och låt dem smaka den!»

Dejoie, som var mycket lugn, vågade vara enträgen.

»Förlåt, herr Saccard, men det är grefvinnan de Beauvilliers. Hon bad mig, och som jag vet, att herrn gärna vill vara artig mot henne...»

»Be henne dra för hin i våld och de andra också!» skrek Saccard ursinnig.

Men han åtrade sig genast och med en åtbörd af kufvad förargelse sade han:»Nå, så släpp in henne då, eftersom man aldrig vill unna mig någon ro!... Men genom den här lilla dörren, så att inte hela den andra hopen kommer med.»

Som han ännu icke hade blifvit fullt herre öfver sig själf, tog Sac-card emot grefvinnan tämligen snäft. Inte ens åsynen af Alice, hvilken följde med sin mor, med sluten och allvarlig min som vanligt, lugnade honom. Han hade skickat ut de båda kontorscheferna och önskade nu bara att få kalla in dem igen och fortsätta arbetet.

»Var så god och tala fort, fru grefvinna, ty jag har förfärligt brådtom.»

öfverraskad stannade grefvinnan, som aldrig hade brådtom, och med en min af afsatt drottning sade hon:

»För all del, herr Saccard, om jag stör er. ..»

Han måste be dem att sätta sig, och den unga flickan, som var den mest resoluta, slog sig helt beslutsamt ned först, medan grefvinnan fortsatte:

»Det är för att be om ett råd, som jag kommer. .. Jag befinner mig i den pinsammaste tvekan, jag känner, att jag aldrig ensam kan fatta ett beslut...»

Och hon påminde honom om, att hon vid bankens grundande hade tagit etthundra aktier, som två gånger fördubblade vid de båda kapitalökningarna nu utgjorde fyrahundra aktier, på hvilka hon, premier inberäknade, hade inbetalat 87,000 francs. Utom sina sparade 20,000 francs hade hon för att betala denna summa måst låna

67,000 francs på sin egendom Aublets.

»Nu träffar jag på», fortsatte hon, »en köpare till denna egendom . . . Och det är ju nu fråga om en ny aktieemission? Så att jag skulle kanske kunna placera hela vår förmögenhet i er bank.»

Saccard blef helt vänligt stämd, smickrad af att se dessa båda stackars kvinnor, de sista ättlingarna af en förnäm och gammal släkt, sitta där framför honom, så förtroendefulla och ifriga. Han meddelade dem helt hastigt några upplysande siffror.

»En ny emission af aktier — ja, det är riktigt, jag har mina funderingar på en sådan. Hvarje aktie skall gälla 850 francs med premien. Låt oss se: ni har fyrahundra aktier; det blir således tvåhundra nya för er räkning, för hvilka ni måste betala in 170,000 francs. Men då äro alla era aktier fullt inbetalda, och ni har då sexhundra aktier, som äro riktigt era egna, utan att ni är skyldig någon något.»

De förstodo icke, han måste för dem förklara denna inbetalning af aktierna genom premien; och de sutto där lite bleka inför dessa stora siffror och ängsliga öfver den djärfva kupp, de måste våga.

»Det gäller inte lite pengar, det där», mumlade grefvinnan till sist. .. »Man bjuder mig 240,000 francs för Aublets, som förr var värdt 400,000; så att när vi ha betalt den summa, vi redan lånat, ha vi precis så mycket kvar, som behöfs till inbetalningen. Men, herre Gud, det är förfärligt att placera hela sin förmögenhet helt och hållet annorlunda än förut — att så där sätta hela vår existens på spel.»

Hennes händer darrade, det uppstod en paus, under hvilken hontänkte på detta finansmaskineri, som hade tagit ifrån henne först hennes besparingar, sedan de sjutti tusen francs, som hon hade lånat, och som nu hotade att ta

hela gården. Hennes gamla respekt för jordegendom med åkrar, ängar och skogar, hennes motvilja mot schackrande med pengar — ett tarfligt bestyr, som kunde anstå judar, men icke personer af hennes börd — läto sig åter förmärkas och pinade henne i detta afgörande ögonblick, då allt skulle vågas. Dottern satt tyst och såg på modern med sina klara, brinnande ögon.

Saccard smålog uppmuntrande.

»Det är ju klart, att ni måste hysa förtroende till oss .. . Men siffrorna tala. Se noga på dem, så tror jag inte, att ni skall kunna tveka. Om vi nu anta, att ni beslutar er för affären, skall ni på det sättet få sexhundra aktier, som ha, fullt inbetalda, kostat er 257,000 francs. De stå i dag i en medelkurs af 1,300 francs, hvilket ger er en totalsumma af 780,000 francs. Ni har redan mera än tredubblat ert kapital. Och det kommer att fortgå: ni skall få se, hvilken hausse det blir efter emissionen af de nya aktierna. Jag lofvar er miljonen, innan året är slut.»

»Åh, mamma!» lät Alice med en suck undfalla sig liksom mot sin vilja.

En miljon! Huset vid rue Saint-Lazare skulle befrias från inteckningar, rentvås från fattigdomens smuts. Hushållet skulle åter sättas på ståndsmässig fot och förskonas från den vånda, hvaraf dessa människor lida, som äga vagn, men sakna bröd. Dottern skulle få en anständig hemgift och bli gift, få man och barn, en glädje, som gatans fattigaste tiggerska icke nekar sig. Sonen, hvilken klimatet i Rom tog lifvet af, skulle få det bättre ställdt för sig därnere och kunna lefva efter sitt stånd, medan han väntade på att få tjäna den stora saken, som hittills så föga tagit honom i anspråk. Modern skulle återfå den ställning, som anstod henne, hon skulle kunna aflöna en kusk och icke mera behöfva snåla för att kunna sätta till en extra rätt till sina tisdagsmiddagar och icke mera behöfva att döma sig till fasta under de andra dagarna i veckan! Denna miljon flammade för deras ögon, det var den drömda räddningen.

Grefvinnan var öfvertygad: hon vände sig till dottern för att få henne till bundsförvant.

»Nå, hvad tycker du?»

Men dottern sade ingenting, sakta slöt hon ögonlocken och släckte blickens glans.

»Det är sant», återtog modern leende, »jag glömmer, att du vill, att jag skall ensam bestämma; men jag vet, hur modig du är och hvad du hoppas ...»

Hon vände sig till Saccard:

»Ack, herr Saccard, man har så många loford att säga om er! . . . Vi kunna icke komma någonstädes utan att få höra så vackra, så rörande saker. Inte bara furstinnan d’Orviedo, utan alla mina väninnor äro fulla af entusiasm öfver ert verk. Många afundas mig, därför att jagär bland era första aktietecknare, och lydde man dem, skulle man sälja till och med sina sängkläder för att köpa aktier hos er.»

Hon skämtade med så mildt behag.

»Jag tycker, att de till och med äro lite tokiga, ja, verkligen lite tokiga. Det är nog därför, att jag inte är tillräckligt ung. Min dotter är en af era beundrarinnor. Hon tror på er mission och hon gör propaganda för er i alla salonger, dit jag kommer med henne.»

Saccard var förtjust och såg på Alice; i detta ögonblick var hon så glad, så strålande af tillit, att han tyckte, hon var riktigt vacker trots sin gula hy och alltför smala, redan vissna hals. Han fann sig själf både stor och god, när han tänkte på, att han gaf lyckan åt denna glädjefattiga varelse, hvilken redan hoppet om en make var nog att göra vacker!

»Ack», sade hon helt sakta med en röst, som lät som om den kom från fjärran, »det är något så vackert med denna eröfring där borta i det aflägsna landet... Ja, det är en ny sera i det strålande korsets tecken »

Detta var hemligheten — det, hvarom ingen talade; och hennes stämma dämpades än mera, försvann i en exstatisk hviskning. Med en vänlig åtbörd tystade han henne, ty han -ville icke, att man i hans närvaro talade om det högsta och hemliga målet. Men hans åtbörd antydde, att man alltid skulle syfta därhän, men aldrig tala

därom. I det allra heligaste svängdes rörelsekaren blott af några invigdes händer.

Efter en rörd tystnad steg grefvinnan ändtligen upp.

»Jag är öfvertygad, herr Saccard. Jag skall skrifva till min notarie, att jag tar emot anbudet på Aublets ... Må Gud förlåta mig, ifall jag gör orätt.»

Saccard, som också hade stigit upp, förklarade med allvarlig och

rörd ton: .

»Det är Gud själf, som leder era tankar, fru grefvinna, var viss

därom!»

Och då han följde dem ända ut i korridoren, med undvikande af väntrummet, där det fortfarande var lika mycket folk, stötte han på Dejoie, som gick och slog sina lofvar där och såg generad ut.

»Hvad är det fråga om? Jag hoppas, det inte är någon mera?

»Nej, nej, herr Saccard ... Om jag vågade att be herrn om ett råd

... Det är för mig själf...» _ ...

Och han manövrerade så, att när Saccard åter var inne i sitt rum, stod Dejoie på tröskeln, ytterst ödmjuk och saktmodig.

»För er själf? ... Ja, det är ju sant: ni är aktieägare, ni också .. . Nåväl, min vän, tag de nya aktierna, som reserveras för er räkning, sälj era skjortor, om så behöfs, för att köpa dem. Det är det råd, jag ger

alla mina vänner.»

»Ack, herr Saccard, den biten är alldeles för stor; mm dotter och jag ha inte så stora önskningar . .. Först köpte jag åtta aktier för de

4,000 francs, som min stackars hustru genom sina besparingar hade efterlämnat åt oss, och jag har fortfarande bara dessa åtta, ty vid de andra

aktieemissionerna, då man två gånger har fördubblat kapitalet, ha vi inte haft pengar att öfvertaga de aktier, hvilka vi hade rätt till...Nej, det är inte fråga om den saken — så glupsk får man inte vara. Jag ville med förlof, bara fråga herr Saccard, om herrn tycker, att jag

bör sälja?»

»Hvad för slag? Sälja?»

Med alla möjliga ängsliga och vördnadsfulla slingerbultar förklarade nu Dejoie, hur saken stod. Efter gällande kurs af 1,300 francs representerade hans aktier 10,400 francs. Således kunde han fullt ut ge Nathalie de 6,000 francs i hemgift, som bokbindaren fordrade. Men genom aktiernas ständiga stigande hade vinstbegäret fått makt med honom, först en helt dunkel och obestämd, sedan nästan oafvislig idé, att också skaffa sig sin andel, att för egen del få en liten ränta på sexhundra francs, så att han skulle kunna slå sig i ro. Men ett kapital på tolftusen francs, utom dotterns sextusen, det utgjorde den ofantliga summan af 18,000 francs, och han misströstade om att någonsin kunna uppnå det beloppet, ty han hade räknat ut, att i så fall måste kursen stiga till 2,300 francs.

»Ni förstår nog, herr Saccard, att om kursen inte stiger ytterligare, så vill jag helst sälja, ty Nathalies lycka går ju framför allt. Men om den går upp ännu mera, blir jag så ångerköp t öfver att ha gått och sålt...»

»Nej, min gubbe lilla, ni är dum!» for Saccard ut förargad. »Tror ni, att vi skola stanna vid trettonhundra? Säljer jag kanske? Ni skall få era 18,000 francs, det svarar jag för. Försvinn nu och kör af med alla människorna därute — säg, att jag har gått ut.»

När Saccard blef ensam, kunde han åter kalla in de båda kontorscheferna och i fred och ro afsluta arbetet.

Det beslöts, att extra bolagsstämma skulle hållas i augusti för att afgöra om den nya kapitalökningen. Hamelin, som skulle föra ordet vid densamma, steg i land i Marseille en af de sista dagarna i juli. Under ett par månader hade hans syster alltmera enträget i hvarje bref, hon skref, rådt honom att komma hem. Midt under den våldsamma framgången, som för hvarje dag blef alltmera i ögonen fallande, hade hon förnimmelsen af en lömsk fara, en orensonlig fruktan, hvarom hon icke ens vågade att tala; och hon ville helst, att hennes bror skulle vara på platsen för att själf ta reda på förhållandena, ty hon hade kommit därhän att hon tviflade på sig själf, emedan hon fruktade att känna sig vanmäktig gent emot Saccard, att låta förblinda sig därhän, att hon förrådde den bror, som hon älskade så högt. Hade hon icke bort för honom tillstå sitt förhållande till Saccard, hvilket han, så ren, så hängif-ven sin tro och sin vetenskap, säkert icke hade en aning om, han, hvilken gick genom lifvet som en sömngångare? Den tanken kändes henne ytterst pinsam, och hon lät sig förledes till fega eftergifter; hon räsonerade med plikten, som mycket klart ålade henne att nu, då hon kände Saccard och hans förflutna lif, tala om allt för sin bror, på det att han måtte taga sig till vara. I sina starka stunder föresatte hon sig att afge en afgörande förklaring, att icke okontrolleradt öfverlämna så ansenliga summors handhafvande åt brottsliga händer, som redan hade gjort ände på så många miljoner och ruinerat så många människor. Detta varden enda modiga och hederliga utvägen, som var henne värdig. Sedan grumlades hennes klarsynthet, hon blef svag, hon sköt upp och fann inga andra anklagelsepunkter än oegentligheter, som han sade vara gemensamma för alla ‘bankinrättningar. Kanske hade han rätt, då han skrattande sade henne, att det vidunder, hon fruktade, var framgången, som i Paris gör lika mycket väsen af sig som åskan och skrämde henne, så att hon ängslades som för en katastrof. Hon var icke längre riktigt på det klara med sig själf, det fanns till och med stunder, då hon beundrade honom mera än någonsin, full af denna oändliga ömhet, som hon fortfarande hyste för honom, fastän hon icke längre högaktade honom. Hon skulle aldrig ha kunnat tro, att hennes hjärta var så sammansatt; hon kände, att hon var kvinna, hon fruktade, att hon icke mera egde någon handlingskraft. Och därför var hon mycket glad öfver broderns hemkomst.

Redan samma kväll, Hamelin hade kommit hem, ville Saccard uppe i arbetsrummet, där de voro säkra på att icke bli störda, förelägga honom de beslut, som styrelsen skulle godkänna, innan bolagsstämman skulle besluta om dem. Men bror och syster kommo liksom genom en tyst öfverenskommelse litet tidigare än bestämdt, så att de voro ensamma en stund och kunde prata. Hamelin var mycket glad, när han kom hem, förtjust öfver att ha lyckligen genomdrifvit den invecklade järnvägs-frågan där borta i Orienten, som sof lättjans djupa sömn och där man stött på så många politiska, administrativa och finansiella hinder. Ändtligen var nu framgången fullständig, de första arbetena skulle börjas, och verkstäder öppnas på alla håll, så snart bolaget hade konstituerat sig i Paris. Och han visade sig så entusiastisk, så full af tillit till framtiden, att detta för fru Caroline blef en ny anledning att tiga, så svårt var det henne att störa hans glädje. Men hon uttalade emellertid vissa farhågor, varnade honom för den entusiasm, som gripit hela allmänheten. Han häjdade henne, såg henne i ansiktet: visste hon något misstänkt? H varför sade hon icke ifrån? Men hon sade icke ifrån. Hon fann ingenting bestämdt att säga.

Saccard, som icke förut hade träffat Hamelin efter hans hemkomst, föll honom om halsen och omfamnade honom med sin öfversvallande sydländska liflighet, och när den andre hade muntligen bekräftat innehållet af sina senaste bref och berättat detaljer, som visade, hur fullkomligt hans långa resa hade lyckats, föll Saccard i extas.

»Åh, kära vän, nu är det vi, som äro herrar i Paris, penningmarknadens kungar . . . Jag har också arbetat duktigt och jag har fått en storartad idé. Ni skall få höra.»

Han förklarade genast för honom sin plan att öka kapitalet från etthundra till etthundrafemti miljoner genom att släppa ut 100,000 nya aktier och att på samma gång fullt inbetala alla aktierna, både de gamla och de nya. Han slungade ut aktierna för 850 francs stycket och med premien på 350 francs bildades en reservfond, som ökad med de vid hvarje bokslut afsatta beloppen uppgick till en summa af 25 miljoner. Och det återstod nu endast att få ihop en lika stor summa för att erhålla de femti miljonerna, som behöfdes till full inbetalning afde 200,000 gamla aktierna. Och det var rörande detta, han hade fått sin »storartade idé», nämligen att göra upp en approximativ beräkning öfver det löpande årets vinst, som han var viss om skulle uppgå till minst 36 miljoner. Därifrån tog han lugnt de 25 miljonerna, som fattades. Och sålunda skulle Universalbanken från den 31

nästkommande december ha ett kapital af 150 miljoner francs, fördeladt på 350,000 fullt inbetalda aktier. Man likställde sedan aktierna i kurs och lät dem lyda på innehafvaren för att underlätta deras fria omsättning på marknaden. Det var en afgörande triumf, en snillrik idé.

»Ja, snillrik!» skrek han. »Det är inte för mycket sagdt.»

En smula yr i hufvudet, satt Hamelin och bläddrade i det skriftligt uppgjorda förslaget och granskade siffrorna.

»Jag tycker inte om detta bokslut i förtid», kom han omsider fram med. »Det är verkliga utdelningar, ni vill ge era aktieägare, eftersom ni betalar in deras aktier. Och då måste man vara säker om, att alla summorna äro intjänta. Annars skulle man med skäl anklaga oss för att ha delat ut imaginära dividender.»

Saccard blef ond.

»Hvad för slag? Jag har ju beräknat under öfverslagsbeloppen. Se själf, om jag inte har varit försiktig: skola inte ångbåtarna, skall inte Karmel, skall inte Turkiska banken ge större vinster, än jag har tagit upp här? Ni kommer där nerifrån med segerbudskap: allt går bra, allt frodas, och så kommer ni och säger mig obehagligheter, på grund af att framgången är så oviss!»

Hamelin smålog och lugnade honom. Jo, jo, visst trodde han på framgången. Han bara ville, att allt skulle gå korrekt till väga.

»Hvad tjänar det i själf va verket till att ha så brådtom?» sade fru Caroline saktmodigt. »Kunde man inte afvakta april för denna ökning af kapitalet? . .. Eller, eftersom ni behöfver tjugufem miljoner till, hvarför släpper ni inte ut aktier på tusen eller tolfhundra francs genast, hvarigenom ni ju skulle undgå att i förskott dra växel på nästa årsvinst? »

Saccard blef konsternerad för ett ögonblick och såg på henne, förvånad öfver att hon hade kunnat finna på detta.

»Ja visst, å 1,100 francs i stället för 850 skulle de 100,000 aktierna ge just de 25 miljonerna.»

»Nå, då är ju allt klart», återtog hon. Ni är säkert inte rädd för, att aktieegarna skola visa sig istadiga. De betala lika gärna 1,100 francs som 850.»

»Ja, helt visst! De ge allt, hvad man begär, och de skola till på köpet slåss om att få ge mera. De äro alldeles galna — de skulle kunna storma banken för att få lämna oss sina pengar.»

Men helt tvärt blef han sig själf igen och började att häftigt protestera.

»Hvad är det ni pratar för slag? Jag vill inte begära några elfvahundra francs af dem, inte på några villkor! Det skulle verkligen vara alldeles för dumt och alldeles för enkelt. . . Förstår ni då inte, att når det gäller krediten, måste man alltid sätta fantasien i rörelse. Detsnillrika i idén, det är just att ur fickorna på folk ta de pengar, som ännu inte finnas där. Då tro de, att de inte ge ut något, utan att de få en present. Och förstår ni inte den kolossala effekten af denna ante-ciperade årsvinst, hvarom alla tidningar skola tala, af denna förtjänst af trettisex miljoner, hvilken basunas ut i förväg? Börsen råkar i eld och lågor, kursen springer upp till öfvei; 2,000 och stiger och stiger sedan utan återhåll.» ^ .....

Han stod upprätt och gestikulerade och sträckte på sig på sina små ben; och han var verkligen i detta ögonblick stor, dennes penningens poet, som konkurser och ruin inte hade kunnat göra nykter och vis. Han hade tagit framgången med storm, hade tändt den stora mängdens allas begärelser genom Universalbankens blixtsnabba .frammarsch: tre aktieemissioner på tre år, kapitalet springande upp från 25 till 50, till 100, till 150 miljoner i en progression, spm tycktes ge vid handen en rent af underbar framgång. Och utdelningarna gingo också framåt med stormsteg: första året ingenting, sedan tio francs, därefter trettitre francs och så nu de trettisex miljonerna, inlösningen af alla aktier! Och allt detta genom maskinens bedrägliga öfverhettning, genom fingerade aktieteckningar, genom att konsortiet självt behöll aktier för att inbilla folk, att allt var fullständigt inbetaldt — det hela pådrifvet af börsspe-kulationema, som stegrade haussen alltmera vid hvarje Ökning af kapitalet. #

Hamelin, som fortfarande satt försjunken i granskning af torslaget, hade icke gifvit sin syster något understöd i

diskussionen. Han skakade på hufvudet och kom tillbaka till detaljanmärkningarna.

»Det kvittar lika, den där anticiperade årsvinsten är icke korrekt, så länge vinsten inte är införtjänt. Jag säger ingenting om våra företag, fastän de, liksom alla människoverk, kunna råka ut för katastrofer. . . Men här ser jag Sabatanis konto: öfver 3,000 aktier, som representera mera än två miljoner. Ni sätter dem på vår kreditsida, men rätteligen borde de stå på debet, ty Sabatani är ju endast vår bulvan. Vi kunna ju säga det till hvarandra mellan fyra ögon, eller hur? . .. Och se här märker jag flera af våra biträden, till och med några bland styrelsemedlemmarna, allesammans bulvaner — åh, jag förstår nog, ni behöfver inte förklara det för mig . .. Det gör mig orolig att se, att vi själfva ha i vår ego ett så stort antal af våra aktier. Vi icke blott icke få in pengar för dem, utan vi kunna icke röra oss fritt och en vacker dag göra vi till sist

ände på oss själfva.»

Fru Caroline gaf honom en uppmuntrande blick, ty när allt kom omkring, var det just hennes farhågor, han uttalade, han fann förklaringen till den obestämda ängslan, hon kände och som blef allt större, ju större bankens framgång syntes.

»Åh, det börsspelet!» mumlade hon.

»Men vi spela inte!» utropade Saccard. »Det är väl tillåtet att hålla sina papper uppe i pris, och vi vore ju dumma, om vi inte såge till, att Gundermann och de andra inte trycka ner värdet på våra aktier genom att spekulera på baisse emot oss. Om de också inte ännu ha vågat något vidare, så kan det nog komma. Det är därför jag är myc-ket belåten öfver att ha ett antal af våra aktier till förfogande, och det säger jag er på förhand, att om jag tvingas till det, är jag till och med beredd att köpa, ja, jag skall köpa hellre än att låta dem falla en centime i kurs.»

Dessa sista ord hade han uttalat med utomordentlig kraft, liksom om han hade svurit att hellre dö än tåla ett nederlag. Sedan gjorde han våld på sig för att visa sig lugn, han började att skratta på sitt godmodiga, men något konstlade sätt.

»Jaså, misstroendet kommer fram nu igen! Jag trodde, att vi en gång för alla hade kommit på det klara med det här. Ni ha ju gått in på att lämna er i mina händer; låt då mig sköta saken. Jag vill ju ingenting annat än ge er en förmögenhet, en stor, stor förmögenhet!»

Han tystnade, sänkte rösten, liksom om han hade förskräckts öfver förmätenheten i sin önskan.

»Ni vet inte, hvad jag vill? Jag vill ha upp kursen i 3,000 francs.»

»Det är vansinnigt,» sade fru Caroline.

»Så snart kursen öfverstiger 2,000 francs», förklarade Hamelin, »blir hvarje ytterligare hausse en fara; och hvad mig beträffar, så vill jag i förväg säga er, att jag kommer att sälja, för att inte ha någon del i slik galenskap.»

Saccard smågnolade för sig själf. Man säger alltid, att man skall sälj a,^ men man säljer inte. Han skulle mot deras vilja göra dem rika. Och åter log han, mycket inställsamt. men en smula spefullt.

»Lita på mig! Jag tycker inte, att jag har skött era affärer alltför illa . . . Sadowa gaf er ju en miljon.»

> Det var sannt, det tänkte de båda syskonen icke på: de hade ju tagit emot denna miljon, uppfiskad i börsens grumliga vatten; de sutto tysta ett ögonblick, de bleknade och kände en oro i hjärtat som ännu hederliga människor, hvilka icke äro säkra på, att de ha gjort hvad de hade bort göra. Hade de själf va blifvit smittade af börsspelets spet-älska? Höllo de på att angripas af röta här i denna förgiftade penningatmosfär, där deras affärer tvingade dem att lefva?

»Ja, det är nog så», mumlade Hamelin, »men om jag hade varit hemma ...»

Saccard ville inte låta honom tala ut.

»Bry er inte om det och känn inga samvetsförebråelser! Det är pengar, som vi tagit tillbaka från de gemena judarna.»

De skrattade alla tre. Och fru Caroline, som hade satt sig, gjorde en åtbörd, att man finge väl finna sig och låta saken ha sin gång. Kunde man låta äta upp sig, utan att försöka att göra sammaledes med andra? Sådant är lifvet: man skulle ha b ehöf t alldeles för öfver jordiska dygder eller också sökt att i klostrets afstängdhet undgå frestelser.

»Seså», fortsatte han muntert» se nu inte ut, som om ni spottade åt pengar; det är först och främst idiotiskt och så är det endast de vanmäktiga, som ringakta en makt, sådan som den . . . Det skulle vara oförnuftigt att arbeta sig till döds för att göra andra rika utan att själf ta sin rättmätiga andel. Då kunde man ju hellre lägga sig och sofva bort sin tid.»Han behärskade dem och lät dem icke få fram ett ord.

»Har ni klart för er, att ni snart skall ha en vacker summa i fickan?

. .. Vänta lite!»

Och liflig som en skolpojke, rusade han bort till fru Carolines bord, fick tag i en blyertspenna och en papperslapp och började att rada upp siffror.

»Vänta lite! Jag skall göra upp era affärer. Åh, jag har nog reda på dem. Vid bolagets grundläggning fick ni femhundra aktier, hvilka två särskilda gånger ha fördubblats, så att de för närvarande utgöra tvåtusen. Ni skall således efter vår nästa aktieemission få tretusen.»

Hamelin sökte att af bryta honom.

»Nej, nej — jag vet, att ni kan betala dem, dels med ert arf på

300.000 francs, dels med er Sadowamiljon. Se här! Era 2,000 första aktier ha kostat er 435,000 francs, de senaste ett tusen skola kosta er

850.000 francs, summa 1,285,000 francs. Ni har således 15,000 francs kvar att roa er med, utan att räkna er lön på trettitusen francs, som vi skola bringa upp till sextitusen.»

Nästan yra i hufvudet, hörde de på och till sist blefvo de ytterst intresserade för dessa siffror.

»Ni ser ju nu självfva, att ni förfar hederligt, att ni betalar, hvad ni tar. . . Men allt det där är bagateller. . . det var till detta, jag ville komma.»

Han reste på sig och svängde papperet med triumferande min.

»Efter en kurs af 3,000 francs skola era 3,000 aktier ge er nio miljoner.»

»Hvad? Efter en kurs af 3,000», utropade de och protesterade med en åtbörd mot detta envisa fasthållande vid galenskapen.

»Ja helt säkert! Jag förbjuder er att sälja förr; jag skall veta att hindra er därifrån — ja, med våld, om det behöfs, med den rätt, man har, att hindra sina vänner från att göra dumheter A . Jag måste ha upp kursen till 3,000 — jag skall ha det.»

Hvad skulle man väl svara denna förskräckliga människa, hvilkens genomträngande röst lät som segerfanfarer. De brusto åter i skratt, fast de låtsade, att de ryckte på axlarna. Och de sade, att de voro alldeles lugna: så oerhördt högt skulle kursen aldrig gå upp. Han slog sig åter ned vid bordet och började att göra upp kalkyler för egen räkning. Hade han betalt, skulle han betala sina egna tretusen aktier? Det var fortfarande oklart. Han borde själf ha ett mycket större antal aktier, men hur stort var svårt att veta, ty äfven han var bulvan, nämligen för konsortiet, och hur skulle man i denna massa känna åtskils hvilka aktier, som voro hans tillhörighet? Blyertspennan radade upp sifferkolumner i det oändliga. Sedan korsade han tvärt öfver alltsammans och kramade ihop papperet. Det och de två miljonerna, som han samlat upp i Sadowaaffärens blodiga smuts utgjorde hans andel.

»Jag skall träffa en person, jag måste gå», sade han och tog sin hatt. »Men nu äro vi ju öfverens eller hur. Om åtta dagar är det styrelsesammanträde och omedelbart därefter extra bolagsstämma för att afgöra saken.»När fru

Caroline och Hamelin blefvo ensamma, sutto de ett ögonblick tysta; de kände sig båda oroliga och trötta.

»Ja, hvad vill du, man skall göra?» sade han till sist som svar på systerns tysta reflexioner; »vi ha kommit in i det, nu måste vi fortsätta. Han har rätt, när han säger, att det skulle vara dumt af oss att inte ta emot denna förmögenhet... Jag har aldrig betraktat mig som något annat än vetenskapsman, hvilken skaffar vatten till kvarnen, och jag tror, att jag skaffat både ymnigt vatten och rent vatten — ypperliga företag, hvilka banken har att tacka för sin hastiga framgång . . . Eftersom jag således inte kan drabbas af något klander, så låt oss inte tappa modet, utan låt oss arbeta!»

Vacklande och stammande, hade hon stigit upp från stolen.

»Åh, alla dessa pengar. .. alla dessa pengar! ...»

Kväfd af en okuflig rörelse vid tanken på alla dessa miljoner, som skulle falla ned öfver dem, slog hon armarna om hans hals och grät. Det var visserligen af glädje och lycka att ändtligen se honom värdigt lönad för sin skicklighet och sitt arbete; men det var också af smärta, en smärta, hvars orsak hon icke skulle ha kunnat rätt förklara och i hvilken det fanns både skam och fruktan. Han skämtade med henne, de låtsade sig åter vara glada, men de kände dock en misstämning, ett doft missnöje med sig själfva, ett tyst samvetsagg öfver att vara med-brottslingar i något smutsigt företag.

»Ja, han har] rätt», upprepade fru Caroline, »hela världen är likadan. Lifvet är sådant.»

Styrelsesammanträdet hölls i den väldiga, af målningar och förgyllning strålande nya salen i det pompösa palatset vid rue de Londres. Ordförandens fåtölj var en riktig tron, som dominerade de andra fåtöljerna, som präktiga och högtidliga voro uppradade som till en ministerkonselj omkring ett ofantligt, med röd sammetsduk täckt bord. Och på den monumentala spiseln af hvit marmor, där om vintern hela träd brunno, stod en byst af påfven, ett älskvärdt och fint ansikte, som tycktes le lite skalkaktigt åt att befinna sig där.

Saccard hade till sist fått alla styrelsemedlemmarna i sin hand helt enkelt genom att köpa de flesta af dem. Markis de Bohain, som hade blifvit tagen på bar gärning i en tvetydig affär, hvilken närmast var ett skurkstreck, hade tack vare Saccard lyckats att tysta ned skandalen genom att godtgöra det bestulna bolaget, och på det sättet hade han blifvit dennes ödmjukaste tjänare, men bar fortfarande högt sitt aristokratiska hufvud och var styrelsens vackraste prydnad. Sedan Rou-gon hade kört af med Huret efter stölden af telegrammet med nyheten om Veneziens afträdande, hade denne ägnat sig helt och hållet åt att arbeta för Universalbanken, han var dess representant i kammaren, fiskade för den i politikens grumliga vatten och stoppade i egen ficka större delen af hvad han oblygt skojade sig till genom affärer, som en vacker dag kunde bringa honom i kollission med lagen. Och vice-ordföranden, vicomte de Robin-Chagot, uppbar 100,000 francs i hemlig ersättning för attopå-sedt skrifva under sitt namn, när Hamelin under långa tiaer var frånvarande. Och bankiren Kolb lät också betala sig för sin medgörlighetgenom att vid sina affärer i utlandet tillgodogöra sig bankens inflytande till den grad, att han nästan komprometterade den; och själfva Sédille, sidenfabrikanten, som hade fått en svår knuff genom en förfärlig termins-uppgörelse på börsen, hade lånat ett stort belopp, som han icke hade kunnat betala. Endast Daigremont bevarade sitt absoluta oberoende gent emot Saccard, något som den senare ibland var orolig öfver, fastän den älskvärde mannen var fortfarande lika artig som förut, bjöd Saccard på sina fester och skref under på allting utan att göra någon anmärkning med lättvindigheten hos en blaserad parisare, som tycker, att allt går bra, bara han förtjänar pengar. # _

Fastän sammanträdet denna dag var af så stor vikt, gick det för sig lika lätt och ledigt som alltid. Man hade nämligen blifvit van därvid; det var endast på de mindre sammanträdena den 15 i hvarje månad, som man verkligen arbetade, de stora sammanträdena den sista i månaden endast högtidligt bekräftade de redan fattade besluten. Styrelseledamöternas likgiltighet hade blifvit så stor, att då protokollen med sitt evinnerliga gillande hotade att bli ständigt sig lika och fullständigt enformiga, hade man måst låta somliga inom styrelsen komma fram med betänkligheter och anmärkningar — en hel fingerad diskussion, ingen förundrade sig öfver att höra densamma uppläsas vid nästa sammanträde, hvarefter protokollet justerades, utan att någon skrattade.

Daigremont skyndade fram och tryckte Hamelins hand, ty han kände redan till, hvilka stora och goda underrättelser han förde med sig hem.

»Vår käre ordförande, så glad jag är öfver att få gratulera er.»

Alla skockade sig omkring honom och lyckönskade honom, äfven Saccard själf, liksom om han ännu icke hade träffat honom; och när sammankomsten öppnats, då han börjat att läsa upp den rapport, som skulle föreläggas bolagsstämman, hörde man på, något som man annars aldrig gjorde. De vackra resultaten, de lysande framtidsutsikterna, den sinnrika kapitalökningen, hvarigenom också de gamla aktierna blefvo fullt inbetalda, allt mottogs med beundrande skakningar på huf-vudet. Och ingen enda föll det in att framkalla några förklaringar. Det var utmärkt. Då Sédille hade märkt ett sifferfel, kom man till och med öfverens om att icke ta anmärkningen till protokollet för att icke rubba styrelsens vackra enhällighet. Alla skyndade att skrifva under i en lång rad, fulla af entusiasm och utan minsta anmärkning.

Sammanträdet var redan slut, man stod där och skrattade och pratade i den grant förgyllda salen. Markis de Bohain talade om en jakt i Fontainebleau, medan Huret, som hade varit i Rom, berättade, hurusom han förde med sig påfvens välsignelse. Kolb hade försvunnit, han skulle träffa någon. Och de andra styrelseherrarna, statisterna, togo emot de förhållningsorder, som Saccard hviskande gaf dem för den förestående bolagsstämman.

Men Daigremont, som vicomte de Robin-Chagot tråkade ut sma öfversvallande loford öfver Hamelins redogörelse, grep i förbigående direktören i armen och hviskade honom i örat:

»Skena inte i väg för vildt!»Saccard tvärtystnade och såg på honom. Han kom ihåg, hur mycket han först hade tvekat att ta honom med in i affären, han visste, att han icke var mycket att lita på.

»Den, som är mig tillgifven, följer mig!» svarade han helt högt, så att det hördes af alla.

Tre dagar därefter hölls den extra bolagsstämman i hotel de Lou-vre8 stora festsal. För en sådan högtidlighet kunde man nu ickeåtnöjas med den torftiga salen vid rue Blanche, man ville ha en stor praktsal, som var upphettad efter en kårmiddag och före en bröllopsbal. Enligt bolagsordningen måste man ega minst tjugu aktier för att få komma in, och det kom mera än 1,200 aktieegare, som representerade något öfver

4,000 röster. De första formaliteterna, företeendet af korten och namnteckningen i registret, togo nästan två timmar. Ett sorl af glada röster fyllde salen, där man märkte alla styrelsemedlemmarna och många bland Universalbankens högre tjänstemän. Midt i en grupp stod Sabatani och talade om Orienten, med sin smeksamt trånande röst, hans hemland; han berättade underbara saker, som om man bara behöfde bocka sig ned för att hitta silfver, guld och ädla stenar; och Maugendre, som i juni månad hade beslutit att köpa femti af Universalbankens aktier efter en kurs af 1,200 francs i öfvertygelse om, att de skulle stiga, hörde på honom med gapande mun, förtjust öfver sitt fina väderkorn, medan Jantrou, som hade hemfallit åt de smutsigaste orgier, sedan han nu hade blifvit rik, stod och hånflinade ironiskt, slapp efter gårdagskvällens utsväfningar. Sedan protokollsförare utsetts, öppnade Hamelin, som var själiskrifven ordförande, sammankomsten, anmodade Lavigniére, som blifvit återvald till revisor, att läsa upp en redogörelse för bolagets finansiella ställning, sådan denna skulle bli den 31 nästkommande december; detta var i enlighet med stadgarnas föreskrift ett sätt att på förhand kontrollera det i förväg beräknade bokslutet, hvarom det kom att bli fråga. Han erinrade om det senaste arbetsårets bokslut, som framlades för den ordinarie bolagsstämman i april, detta ståtliga bokslut, hvilket utvisade en nettovinst af elfva och en half miljoner, som efter fem procents förskott åt aktieegarna, tio procent åt styrelsen och tio procent till reservfonden hade medgifvit att ytterligare utdela trettitre procent. Genom en syndaflod af siffror visade han sedan, att den summa af trettisex miljoner, hvilken angifvits såsom bankens approximativa blifvande vinst under det löpande året, långt ifrån att synas honom öfver-drifven tvärtom understeg de mest anspråkslösa förhoppningar. Han talade helt säkert i god tro och hade helt visst samvetsgrant undersökt de uppgifter, som han hade anmodats att kontrollera, men ingenting är mera illusoriskt, ty för att ända till grunden undersöka ett bokslut, måste man ju taga reda på, huru hvarenda däri ingående siffra har uppkommit. För resten hörde aktieägarne icke på. Endast några få—småfolk, som representerade en eller ett par röster — slukade under det

ihållande sorlet af samtalen hvarenda siffra. Revisorernas kontroll — ja den hade inte den allra ringaste betydelse. Någon högtidlig tystnad blef det icke, förrän Hamelin omsider reste på sig. Applåderna dånade, redan innan han hade öppnat munnen, såsom en hyllningsgärd åt hansnit, åt det oförtröttade snillet och modet hos denne man, som hade rest så långt bort efter tunnor af guld för att tömma ut dem öfver Paris. Det var ett ideligen växande jublande erkännande, som öfvergick till förgudande. Man applåderade den förnyade erinran om föregående årets bokslut, hvilken Lavigniére icke hade kunnat få dem att höra på. Men framför allt väckte förskottsberäkningarna öfver det kommande bokslutet glädje: så och så många miljoner för Förenade ångbåtsbolaget, så och så många miljoner för Karmels silfvergrufva, så och så många miljoner för Turkiska nationalbanken, och de trettisex miljonerna grupperade sig så enkelt och naturligt, föllo som en kaskad ned med ett hej-dundrande dån. Och horisonten vidgades alltjämt för framtida operationer. Enhälligheten var fullständig, när Hamelin slutade med att utveckla de styrelsebeslut, som han ville underkasta bolagsstämmans pröfning och af görande: kapitalets höjande till etthundrafemti miljoner, utsläppandet af 100,000 nya aktier å 850 francs, de gamla aktiernas inbetalande genom premien på dessa aktier samt det löpande årets vinst, hvilken man i förväg förfogade öfver. En bifallsåska hälsade denna genialiska idé. Man såg öfver de andras hufvuden, hur Maugendres stora näfvar klappade af alla krafter. Styrelseledamöterna och bankens tjänstemän väsnades i bifallsyra på de främre bänkarna, men de öfver-röstades af Sabatani, som hade rest sig upp och skrek: bravo! bra vo!

— alldeles som på teatern. Alla beslut fattades med hänförelse.

Emellertid hade Saccard arrangerat en liten episod, som just nu utagerades. Han var inte okunnig om, att man beskyllde honom för att spekulera på börsen; han ville utplåna till och med de allra minsta farhågor hos misstrogna aktieägare, som möjligen funnos i salen.

Jantrou, som var framskickad af honom, reste sig upp och sade med sin tjocka stämma:

»Herr ordförande! Jag tror, att jag gör mig till tolk för många aktieägare, då jag anhåller om en bekräftelse på, att banken icke själf äger en enda af sina aktier.»

Hamelin, som icke hade blifvit varskodd, satt generad ett ögonblick. Han vände sig instinktmässigt till Saccard, som hittills suttit undangömd på sin plats, men nu tvärt reste sig upp och sträckte på sig för att göra sin lilla figur ansenligare och svarade med sin genomträngande stämma:

»Icke en enda, herr ordförande!»

Vid detta svar hördes åter bravorop, man visste icke hvarför. Om han också i själf va verket ljög, var emellertid det sanna förhållandet, att banken icke egde en enda aktie i sitt eget namn, enär Sabatani och andra voro dess bulvaner. Och detta var allt, det applåderades om igen, och uppbrottet skedde mycket gladt och mycket bullersamt.

Referatet om detta sammanträde, som följande dag publicerades i tidningarna, väckte ofantligt uppseende både på börsen och i hela Paris. Jantrou hade till detta tillfälle reserverat en ytterlig ansträngning i reklamväg, den mest våldsamma fanfar, som hittills hade ljudit inom pressen. Och det berättades också ett skämt: att han hade förmått älskvärda, kärleksvarma damer att låta på de hemligaste och mest

11 Zula, Pengar.intima ställen tatuera orden: Köp Universalbankens papper! För öfrigt hade han nu genomfört sin stora kupp: att köpa Kursbladet, en gammal solid tidning, som hade bakom sig tolf års fläckfri hederlighet. Det hade visserligen varit dyrt, men den allvarliga kundkretsen, det ängsliga borgerliga småfolket, de försiktiga penningkaxarna, alla pengar med aktning för sig själfva voro nu eröfrade. På fjorton dagar kom man på börsen upp till en kurs af 1,500 och i den sista veckan af augusti hade den steg för steg sprungit upp till 2,000. Förtjusningens yra hade stigit ännu mera, anfallets häftighet blef allt värre genom börsspelets febrila smitta. Till och med de klokaste bara köpte och köpte i den öf-vertygelsen, att kursen skulle stiga ännu mera, ja stiga i det oändliga. Det var Tusen och en natts hemlighetsfulla skattkamrar, som öppnade sina dörrar, det var kalifernas omätliga kostbarheter, som kommo inom räckhåll för parisarnas lystnad. Alla de drömmar, som man under

månader hade hviskat om, tycktes bli verklighet inför de hänförda åskådarna. Man eröfrade Asien med miljoner för att där skörda miljarder. Och framför allt var det kvinnornas lilla korståg, som firade triumfer, vid de små intima tecirklarna om eftermiddagarna, på de stora midnattsfesterna, vid bordet, i alkoven. Fäder, äkta män, älskare, hvilka denna kvinnornas brinnande åstundan icke gåfvo någon ro, lämnade ingen order åt börsmäklarna utan att upprepadt få höra: »Gud vill det!» Sedan kom den förfärliga hopen af småfolk, den stora skara, som följ er de stora arméerna i spåren; sedan spreds passionen från salongen till tjänstefolket, från borgaren till arbetaren och bonden och i denna miljonernas vansinniga dans drogos in aktietecknare, som icke ägde mera än en enda aktie, kanske tre, fyra, tio: portvakter, som ville slå sig i ro; gamla fröknar, som lefde tillsammans med en katt, pensioneradt folk i landsorten, som hade femti centimer om dagen att lefva på, landspräster, som utarmat sig genom att ge allmosor, hela den utmärglade och hungriga massan af små, små räntetagare, hvilka en börskatastrof sopar bort som en epidemi och i ett tag vräker ned i den gemensamma grafven.

Och detta hej dlösa och skyhöga uppsving för Universalbankens aktier liksom genom en religiös stormvind tycktes ackompagneras af den allt mera brusande festmusiken från Tuilerierna och Marsfältet och från de oaflåtliga fester, hvarmed expositionen förvred hufvudet på Paris. Jublet hade spridt sig från hus till hus. Alltsedan maj månad hade kejsare och konungar i ett långt tåg vallfärdat till Paris från världens alla fyra hörn, ändlösa kortéger, nästan ett hundratal konungar och drottningar, prinsar och prinsessor. Nästan hvarenda vecka tände operan sin ljuskrona för någon galaföreställning. Man kunde klämmas ihjäl på småteatrarna och restauranterna, trottoarerna voro icke breda nog för den ohejdade strömmen af prostituerade kvinnor. Samma dag kejsaren själf delade ut prisen bland de 60,000 utställarna och såsom Europas herre talade med kraftens lugn och lofvade fred, fick man i Tuilerierna veta den förfärliga katastrofen i Mexiko: kejsar Maximilian skjuten, franskt blod och guld spillda fullständigt utan gagn; men underrättelsen hölls hemlig, för att den icke skulle fördystra festerna. Detvar grafkloekans första klämtslag mot slutet af denna stolta, solglans-mättade dag.

Midt under denna härlighet tycktes också Saccards lyckostjärna stiga till den högsta glans. Efter så många års sträfvan hade han nu ändtligen fått lyckan fången, så att den riktigt tillhörde honom såsom något, hvaröfver man fritt förfogar, som man kan hålla under lås och bom. Det var denna gång icke en lögnaktigt rik framsida, nej, det var guldets verkliga, solida majestät, som tronade på fulla penningpåsar. Och detta kungadöme hade han icke, såsom t. ex. Gundermann, tagit i arf efter en ätt af sparsamma bankirer — nej, med stolthet kunde han skryta öfver, att han själf hade eröfrat det som en äfventyrshjälte genom en djärf kupp. Aldrig hade han så känt sig som Paris’ herre. Och nu, då han hade fått makten, huru törstade han icke också efter njutningar!

Det första han gjorde, när han trodde sig allsmäktig, det var att ge Huret respass, hvarjämte han gaf Jantrou i uppdrag att slunga ut en artikel mot Rougon, hvari ministern å katolikernas vägnar anklagades rent ut för att i romerska frågan spela falskt spel. Detta var den definitiva krigsförklaringen mellan bröderna. De klerikala lade an på att visa liflig oro öfver påfvens ställning; och »Hoppet» återtog nu sin gamla ultramontana politik och angrep häftigt det liberala kejsardömet. Med Saccards segrar växte också hans djärf het, och han dolde icke längre sin plan att bekämpa de stora judiska bankirfirmorna i Gundermanns person; han ville göra bresch i dem för att sedan hårdt ansätta dem och till sist göra en ände på dem. Universalbanken hade utvecklats så underbart, hvarför skulle den icke, understödd af hela kristenheten, om ytterligare några år kunna bli enväldig härskare på börsen? Och han tog position som rival, som grannkonung med lika makt och full af braskande skryt, medan Gundermann helt flegmatisk och utan att tillåta sig ens en ironisk min fortfarande stod på lur och väntade —efter hvad det tyc-tes, helt enkelt intresserad af att iakttaga aktiernas ständiga stigande. Han var en man, hvars styrka låg i hans tålamod och hans logik.

Det var Saccards lidelsefullhet, som hade gifvit denne hans framskjutna ställning, hans lidelsefullhet skulle också bringa honom i för-därfvet. Vid sina lustars tillfredsställande skulle han ha velat hos sig upptäcka ett sjätte sinne för att kunna tillfredsställa äfven det. När han nu satt på hög en af sina nyförvärfvade miljoner, och tanken på kvinnan kom öfver honom, tänkte han endast på att köpa sig en mycket dyr älskarinna för att visa henne för hela Paris, som om han skulle ha lagt sig till med en väldig diamant helt enkelt af fåfänga att få fästa den i halsduken. Och var det inte en ypperlig puff? En man, som är i stånd att offra mycket pengar på en kvinna, han är

naturligtvis ansedd som en rik karl.

Hans val föll genast på fru de Jeumont, hos hvilken han ett par, tre gånger hade ätit middag tillsammans med Máxime. Hon var vid sina trettiosex år ännu mycket vacker, en junonisk skönhet med regelbundna drag, och hon hade blifvit mycket omtalad, därför att kejsaren hade betalat henne hundratusen francs för en natt, för att icke nämnaorden åt hennes man, en korrekt herre, som icke hade någon annan ställning än att spela rollen af sin hustrus man. Båda två förde ett vidlyftigt lif, voro med öfverallt, hos ministrarna, vid hofvet, och hade sitt uppehälle genom några sällan påkommande, omsorgsfullt utvalda affärer — tre å fyra nätter om året voro nog. Man visste, att det var en ohyggligt dyr vara, men det var den mest raffinerade, som fanns. Och Saccard, som särskildt eggades af åtrå att bita i den kejserliga läckerheten, gick ända till 200,000 francs, ty den äkta mannen hade först rynkat på näsan åt denna tvetydiga affärsman, då han tyckte honom vara en alltför obetydlig person och så komprometterande omoralisk.

Vid ungefär samma tid var det, som lilla fru Conin bestämdt vägrade att hänge sig åt Saccard. Han var ofta inne i pappershandeln vid Rue Feydeau, han behöfde ständigt anteckningsböcker och var mycket intagen i denna förtjusande blondin, som var så rosig och knubbig och hade så silkeslent, ljust hår, ett litet lockigt lamm, så full af smeksamt behag och alltid glad.

»Nej, jag vill inte! Med er. . . aldrig!»

När hon hade sagt aldrig, så var saken klar; ingenting kunde förmå henne att ta tillbaka sin vägran.

»Men hvarför? Jag såg er ju tillsammans med en annan, när ni en gång kom ut från ett hotell vid passage des Panoramas ...»

Hon rodnade, men såg honom fortfarande käckt i ansiktet.

»Ni vet — Gustave Sédille, den unge man, som är er älskare.»

Hon protesterade med en täck åtbörd. Nej, nej! Hon hade icke någon älskare. Ingen man kunde skryta öfver att ha haft två möten med henne. För hvem tog han henne? En gång — ja, det kunde ju hända, för ro skull, utan att det för öfrigt ledde till något. Och alla voro fortfarande hennes vänner, mycket tacksamma och mycket tystlåtna.

»Är det då för det, att jag inte längre är ung?»

Med en ny åtbörd och alltjämt skrattande, tycktes hon vilja säga, att hon icke ett dugg frågade efter ungdom. Hon hade gjort dem till viljes, som voro mindre unga, ännu mindre fagra, ofta fattiga stackare.

»Men hvarför då? Säg hvarför.»

»Kors, det är mycket enkelt... För att ni inte behagar mig »

Men hon var alltjämt mycket älskvärd och hon tycktes vara mycket ledsen öfver, att hon inte kunde göra honom till viljes.

»Seså», sade han brutalt, »ni måste vilja . . . Vill ni ha tusen, vill ni ha tvåtusen för en gång, för en enda gång?»

Vid hvarje stegring af budet gjorde hon helt vänligt en nekande åtbörd med hufvudet.

»Begär ni 10,000... vill ni ha 20,000?»

Hon hejdade honom helt mildt genom att lägga sin lilla hand på hans.

»Inte tio, inte femti, inte hundratusen! Ni kunde hålla på länge på det sättet, jag skulle alltid svara nej ... Ni kan ju se, att jag inte bär ett enda smycke. Ack, man har bjudit mig så mycket — pengaroch allt möjligt. Jag vill inte ha något: är det inte nog, att det skänker mig ett nöje? ... Förstår ni inte, att min man älskar mig af hela sitt hjärta, och att också jag håller mycket af honom. Det är en mycket bra människa, min man. Jag vill ingalunda döda honom genom att vålla honom sorg. . . . Hvad skall jag med era pengar att göra, när jag inte kan ge dem åt min man? Vi äro icke olyckliga; en vacker dag dra vi oss tillbaka med en nätt förmögenhet. Och om alla herrarna vilja fortfarande visa mig sin vänskap på det sättet, att de förbli våra kunder, så är jag tacksam för det. . . Jag vill

inte låtsa mig vara mera oegennyttig, än jag är. Vore jag ensam, skulle jag kanske tänka på saken. Men tro inte, det säger jag än en gång, att min man skulle ta emot hundratusen francs, om jag hade fått dem af er på det viset.. . Nej, inte för en miljon!»

Och hon höll i sig. Saccard, som blef förargad öfver detta oväntade motstånd, envisades under nära en månad. Hon gjorde honom alldeles utom sig med sitt leende ansikte, sina stora, ömma ögon, fulla af medlidande. Hvad för något! Kunde man då inte få allt för pengar? Se där en kvinna, hvars gunst andra hade njutit för intet, men som han inte ens för de vansinnigaste summor kunde få ega! Hon sade helt enkelt nej; det var hennes fasta beslut. Han pinades förfärligt däraf midt under sin triumf, liksom om han hade tviflat på sin makt och i hemlighet känt sig sviken i sin tro på guldet, som han hade trott förmå allt.

Men en kväll fick han dock i högsta måtto njuta fåfängans triumf. Det var höjdpunkten i hans lif. Det var bal hos utrikesministern, och han hade valt denna fest, som gafs med anledning af utställningen, för att offentligt konstatera sin lycka för en natt genom att uppträda j ämte fru de Jeumont; ty i de af tal, som denna sköna dam gjorde upp, ingick alltid, att den lycklige köparen skulle ha rätt att en gång affischera saken, så att affären fick all önskad offentlighet. Saccard, förande fru Jeumont vid armen, inträdde bortemot midnatt i slongerna, där vid bländande belysning nakna axlar klämdes mellan svarta frackar. Den äkta mannen följde dem i kölvattnet. Vid anblicken af paret veko grupperna åt sidan och öppnade en bred passage, alla ville bevittna skandalen — de vilda begärens och det vanvettiga slöseriets skandal. Man smålog, tisslade och tasslade, tycktes finna det lustigt, ingen förargades däröf-ver här i de blottade skuldrornas berusande atmosfär och den aflägsna orkesternas vaggande toner.

Men längst bort i en salong trängdes en annan skara af nyfikna omkring en jättelik gestalt, klädd i hvit kyrassiäruniform, stolt och ståtlig. Det var grefve Bismarck, som var hufvudet högre än alla de andra, och hans skratt hördes vidt omkring; hans stora ögon, kraftigt skurna näsa och väldiga käk, som öfverskyggades af stora mustascher, gåfvo honom utseende af en barbarisk eröfrare. Efter Sadowa hade han nyss lämnat hela Tyskland i Preussens händer; allianstrakterna mot Frankrike, hvilka så länge förnekades, voro sedan månader tillbaka undertecknade, och kriget, som hade varit nära att bryta ut i maj med anledning af den luxemburgska frågan, var numera oundvikligt.När Saccard med fru Jeumont vid armen och följd af mannen triumferande gick igenom rummet, hejdade Bismark som en godmodig, skämtsam grofhuggare till jätte sitt skratt för ett ögonblick och såg nyfiket på dem, när de passerade förbL

IX.

Fru Caroline var åter ensam. Hamelin hade stannat i Paris till de första dagarna af november för de formaliteters skull, som nödvändiggjordes af aktiekapitalets höjande till etthundrafemti miljoner. Och det var åter han, som på Saccards önskan hos notarien Lelorrain vid rue Sainte-Anne aflade rättslig förklaring om, att alla aktierna voro tecknade, och aktiekapitalet till fullo inbetaldt — hvilket icke var sant. Sedan for han till Rom, där han skulle uppehålla sig ett par månader för att sätta sig in i stora affärer, rörande hvilka han iakttog tystnad, men som helt säkert rörde hans mycket omtalade dröm om påfve-stolens flyttande till Jerusalem, samt ett annat mera praktiskt och be-aktansvärdt förslag, nämligen Universalbankens förvandling till en katolsk bank, som hade sitt stöd i hela den kristna världens intressen, ett helt stort maskineri, som hade till syfte att krossa och från jorden sopa bort judebankerna; och från Rom ämnade han åter vända tillbaka till Orienten, där arbetena på järnvägslinjen Brussa —Bejrut kräfde hans närvaro. Glad öfver bankens hastiga uppblomstring, for han sin väg, absolut viss om dess orubbliga soliditet, men dock med en obestämd känsla af oro öfver den alldeles för stora framgången. Dagen före sin afresa hade han ett samtal med sin syster, och då ålade han henne enträget, att inte låta sig ryckas med af den allmänna förtjusningsfebern, utan sälja deras aktier, om kursen öfversteg 2,200 francs, emedan han ville för sin del protestera mot denna ideliga hausse, som han ansåg vansinnig och farlig.

När fru Caroline blef ensam, kände hon sig ännu mera förbryllad genom den öfverhettade omgifning, hvari hon lefde. Bort emot den första veckan i november, kom man upp till kursen 2,200 francs, och rundt omkring henne hördes endast hänförelse och utbrott af tacksamhet och af förhoppningar utan gränser. En kör af välsignelser

uppsteg från den stora mängden af lyckliggjorda, af små och af stora: från flickor, som omsider fått hemgift, från fattiga, som med ens blifvit rika och fått ett säkert uppehälle på gamla dagar, från rika, som brunno af omättlig glädje öfver att vara ännu rikare. Efter utställningen trodde detta af njutningar och makt rusiga Paris mera än någonsin vare sig förr eller senare på lyckan och på dennas säkra oföränderlighet. Men under den blomstrande ytan doldes ett gapande tomrum. Denna regering,som hade njutit så mycket, som hade förslösat miljarder på stora arbeten, gödt väldiga bankhus, hvilkas glupska kassaskåp remnade på alla håll. I denna svindel gick allt i kras vid första knakande. Och fru Caroline hade säkert en ångestfull förkänsla häraf, ty hon kände beklämning i hjärtat hvarje gång Universalbankens aktier togo ett steg uppåt, Hon hade ett tydligt medvetande om, att det var ofärd å bane, att det var något, som undergräfde byggnaden. Men hvad? Det fanns ingenting, som angaf detta. Och hon måste bida, medan bankens triumfer blefvo allt större, trots dessa blott svagt förnimbara skälfningar, som förebåda katastrofen.

Fru Caroline var för öfrigt ledsen öfver annat. I arbetshemmet hade man ändtligen slutat med att beklaga sig öfver Victor; han hade blifvit tyst och inbunden. Att hon icke hade talat om allt för Saccard, berodde på en underlig känsla af förlägenhet, som gjorde, att hon dag från dag sköt upp med sin berättelse, ty hon led själf af den skam, han skulle känna genom den. Å andra sidan fann Maxime — hvilken hon vid detta laget ur egen ficka återbetalade de 2,000 francs, hon lånat — det lustigt med de 4,000 francs, som Busch och fru Méchain ytterligare fordrade. De där människorna bestulo henne, hans far skulle bli ursinnig. Också afvisade hon numera Buschs upprepade kraf, då han fordrade erläggande af resten af det utlofvade beloppet. Efter otaliga förhandlingar blef han till sist ond, så mycket mera som hans gamla idé, att pressa ut pengar af Saccard, åter hade vaknat hos honom, sedan Saccard nu hade kommit i en annan ställning så pass högt upp inom samhället, att han troligen var rädd för skandal. En dag, då han var förargad öfver, att en sålofvande affär icke inbringade något, beslöt han således att vända sig direkt till Saccard och skref till denne en anmodan om att komma upp på hans kontor, för att ta del af några gamla papper, som man hade funnit i ett hus vid rue de la Harpe. Han uppgaf husnumret och hänsyftade så tydligt på den där gamla historien, att Saccard måste bli orolig och icke skulle kunna låta bli att skynda till honom. När detta bref aflämnades vid rue Lazare, råkade det just att falla i fru Carolines händer, och hon kände igen stilen. Hon blef rädd och tänkte ett ögonblick på att skynda till Busch för att göra upp med honom. Men sedan sade hon sig, att brefvet kanske rörde någon helt annan sak, och att det i alla fall var ett sätt att få slut på saken, och i sin oro kände hon sig till och med glad öfver, att någon annan tog det obehaget på sin lott, att meddela Saccard förhållandet. Men när han mot aftonen kom hem och i hennes närvaro bröt brefvet, såg hon, att han endast fickj ett allvarsamt uttryck, och hon trodde då, att det bara var fråga om något penningtrassel. Han hade i alla fall erfarit en stark känsla af häpnad och ängslan vid tanken på, att han fått att göra med så smutsiga händer, ty det kom honom att ana någon gemenhet; men helt lugnt stoppade han brefvet i fickan med föresats att göra Busch ett besök.

Men tiden gick, och man kom in i senare hälften af november, och hvar dag sköt Saccard upp visiten, fullständigt yr i hufvudet af den massa arbete och omtanke, som hopade sig öfver honom. Kursen hade nyss nått upp till 2,300 francs. Han var förtjust däröfver, fastän han på bör-sen kände ett motstånd uppväxa och bli allt starkare, allt eftersom haussen blef allt vansinnigare: det var tydligt, att det fanns en grupp af baissespekulanter, som ordnade sig till kamp, men som ännu voro försiktiga och blott inläto sig i små förpostfäktningar. Vid ett par tillfällen hade han ansett sig böra själf ge order om att köpa genom bulvaner, för att kursen icke skulle hejdas i sitt stigande. Nu började alltså det systemet, att banken köpte upp sina egna aktier, spekulerade i dem — och åt på sig själf.

I sin lifliga upphetsning kunde Saccard en kväll icke låta bli att tala med fru Caroline om saken.

»Jag tror, att det nu börjar att gå hett till. Vi äro dem för starka och börja att vara dem för mycket i vägen ... Jag anar, att Gundermann har sin hand med i spelet, detta är just hans taktik: han skall börja att sälja regelbundet — så och så mycket i dag, och så och så mycket i morgon med ständig ökning af antalet, tills han kommer oss att förlora jämvikten . .«»

Med allvarsamt tonfall af bröt hon honom:

»Har han Universalbanksaktier, gör han rätt i att sälja.»

»Hvad för något? Gör han rätt i att sälja?»

»Ja, visst; min bror sade er ju, att en högre kurs än 2,000 är rent vansinne.»

Han såg på henne och alldeles utom sig brast han ut:

»Nå, men så sälj då, våga er att sälja era egna aktier ... Ja, spela emot mig, eftersom ni vill bringa mig till ruin.»

Hon rodnade litet, ty dagen förut hade hon verkligen sålt 1,000 af sina aktier för att lyda sin brors tillsägelse och däröfver kände hon också själf tillfredsställelse liksom öfver en sen handling af hederlighet. Men då han icke direkt frågade henne, nämnde hon intet därom och hon kände sig desto mera förlägen, som han tilläde:

»Jag är säker på, att affällingar hade varit framme i går. En hel bunt aktier bjöds ut, och kursen skulle säkert ha fallit, om jag inte hade förekommit det. Det är inte Gundermann, som gör dylika kupper. Han har en mera långsam metod, som är i längden mera krossande. Jag har det ju mycket bra ordnadt, men ändå darrar jag, ty det är ett intet att försvara sitt lif emot att försvara sina egna och andras pengar.»

Och det är sant, att hädanefter tillhörde Saccard icke längre sig själf. Han var mannen, som triumferade och vann miljoner, men ständigt stod på nederlagets brant. Han hade icke ens tid till möten med baronessan Sandorf i den lilla våningen vid rue Caumartin. Han hade i själfva verket blifvit utledsen på det bedrägliga i hennes ögons glöd, på denna köld, som han fåfängt sökte byta i värme. Och så hade han råkat ut för samma obehag, som han hade beredt Delcambre: genom kammarjungfruns dumhet hade han kommit in i det ögonblick, då baronessan hvilade i Sabatanis armar. Det blef naturligtvis en stormig förklaring, och han hade icke varit lätt att lugna. Han träffade henne nu blott en gång i veckan, icke därför att han var förargad på henne, utan helt enkelt emedan hon tråkade ut honom.

Baronessan, som kände, att han gled ifrån henne, blef åter lika illaunderrättad och villrådig som förr. Så länge hon i deras intima stunder hade fått honom att bikta sig, spekulerade hon nästan alltid med säker vinst och förtjänade duktigt. Men nu märkte hon mycket väl, att han icke ville svara henne, ja, hon fruktade till och med, att han narrade henne; och antingen nu turen hade vändt sig eller han verkligen hade roat sig med att leda henne på villospår, hände det en dag, att hon spelade med förlust, när hon följde hans råd. Därigenom började hennes tro på honom att vackla. Om han på detta sätt vilseledde henne, hvilken skulle då kunna leda henne? Och det värsta var, att den fientliga stämningen på börsen emot Universalbanken, i förstone blott helt svag, ökades för hvarje dag. Ännu var det blott helt sväfvande rykten och man hade intet bestämdt att säga, icke något faktiskt, som kunde vara för bankens soliditet nedsättande. Man bara antydde, att det måste vara något, att fruktens inre var maskstunget. Men detta hindrade icke, att aktierna stego rent af förfärligt.

Efter en misslyckad spekulation i italienska papper beslöt barones-san, som nu blef orolig på fullt allvar, att gå upp på »Hoppets» redaktion och försöka att få Jantrou att prata.

»Nå, hur är det fatt? Det bör ni veta . . . Universalbankens papper ha nyss stigit med ytterligare tjugu francs, men ändå var det rykten i omlopp; ingen har riktigt kunna säga, hvad det är, men något, som inte är bra, är det i alla fall.»

Men Jantrou var lika villrådig som hon. Han stod vid själfva källan för ryktena, fabricerade själf sådana, när så behöfdes; men han brukade jämföra sig med en urmakare, som är omgifven af hundratals pendyler, men aldrig riktigt vet, hvad tiden lider. Han var visserligen genom sin nyhetsbyrå inne i alla hemliga underrättelser, men någon viss och säker mening kunde han inte hysa, ty upplysningarna voro hvarandra så motsägande och olika.

»Jag vet ingenting, ingenting alls.»

»Åh, ni vill inte säga mig något.»

»Nej, på min heder, jag vet inte något. Och jag, som tänkte göra er en visit för att fråga er! Är då Saccard inte

älskvärd längre?»

Hon gjorde en åtbörd, som gaf honom visshet om det han redan hade anat: deras förhållande var slut, de voro trötta vid det bägge två; hon var förtretad, för att han hade svalnat och inte mera ville prata. Han ångrade ett ögonblick, att han inte hade spelat rollen af väl underrättad för att, som han sade, »hålla till godo med» denna fröken Ladri-court, hvilkens far hade sparkat ut honom. Men han kände, att hans stund ännu icke hade kommit och han fortfor att betrakta henne, i det han gjorde sina reflexioner helt högt.

»Ja, det var riktigt tråkigt.. . och jag som räknadt just på er. . . Ty om det blir någon katastrof så måste man få reda på saken i förväg för att kunna i tid göra helt om ... Jag tror visst inte, att det är någon brådska, ännu är ställningen ganska solid. Men man ser ju så konstiga saker...»

Medan han satt och tittade så där på henne, grodde en plan i hans hjärna.»Men hör nu», sade han helt tvärt, »eftersom Saccard ger er på båten, så borde ni hålla er väl med Gundermann.»

Ett ögonblick satt hon förvånad.

»Gundermann? Hvarför det? ... Jag känner ju honom något litet; jag har träffat honom hos de Roivilles och hos Kellers.»

»Så mycket bättre, om ni redan känner honom . .. Gör honom ett besök under någon förevändning, prata med honom, försök att bli hans väninna. Tänk er: att vara Gundermanns väninna... och regera världen.»

Och han flinade lite hånfullt, ty den judiske bankirens köld var allmänt bekant; att förföra honom, det var nog det svåraste, någon kunde ta sig för. Baronessan förstod hans mening, hon smålog utan att säga något och blef icke ond.

»Men hvarför just Gundermann?» frågade hon om igen.

Han förklarade nu, att den sistnämnde säkert stod i spetsen för den grupp af baissespekulanter, som började att manövrera emot Universalbanken. Han visste det, ja, han hade bevis på det. Eftersom Saccard inte var snäll längre, var det ju bara den enklaste försiktighet att söka komma på god fot med hans motståndare utan att för öfrigt bryta med honom. Då skulle man stå med en fot i hvardera lägret, och man skulle kunna vara säker om att på stridens dag komma att stå på segrarens sida. Och detta förräderi föreslog han med sin älskvärdaste min, alldeles som om han bara hade gett henne ett godt råd. Om en kvinna arbetade för honom, skulle han sofva fullkomligt lugnt.

»Nå, är ni med om det? Låt oss hålla ihop ... Vi skola ge hvarandra underrättelser, vi skola säga hvarandra allt, vi ha kommit under fund med.»

Då han fattade hennes hand, drog hon instinktlikt undan den, i tro, att det gällde något annat.

»Åh, nej, jag tänker inte mera på det, ty vi äro ju kamrater... Längre fram skall ni nog ge mig min belöning.»

Skrattande gaf hon honom handen, som han kysste. Och hon föraktade honom icke längre, ty hon glömde, hvilken dräng han hade varit och tänkte icke på det liderliga lif, i hvilket han hade försjunkit med utlefvadt ansikte och det vackra skägget stinkande af absint, den nya boujouren full af fläckar, den skinande hatten uppruggad af kalkgrus från någon ruskig trappuppgång.

Redan följande dag gaf sig baronessan Sandorff åstad till Gundermann. Sedan Universalbankens aktier hade gått upp till en kurs af

2,000 francs, förde denne verkligen ett riktigt baisse-fälttåg, i den allra största hemlighet utan att någonsin gå på börsen eller där ha någon officiell representant. Han resonerade på det viset, att en aktie är värd först och främst paripriset, vidare räntan, som den afkastar och som beror på, huru goda affären firman gör, hur den lyckas i sina företag. Det finns alltså ett maximumvärde, som förnuftigtvis icke bör öfverskri-das, och när detta i följd af allmänhetens förtjusning sker, så är det en konstlad hausse, och då är det klokast att spela på baisse, ty man kan vara säker på, att den skall inträffa. Då han hyste denna öfvertygelseoch absolut trodde på logiken, blef han

emellertid förvånad öfver Sac-cards hastiga framgångar, öfver dennes i ett slag vunna makt, som började att skrämma den stora judiska finansvärlden. Man måste fortast möjligt störta denna farliga medtäflare, icke blott för att få igen de åtta miljonerna, som förlorats efter Sadowa, utan framför allt för att icke nödgas att dela herraväldet Öfver marknaden med denne förfärlige äfventyrare, hvars halsbrytande vågspel i strid mot allt förnuft tycktes lyckas liksom genom ett mirakel. Och Gundermann, som hyste det största förakt för all lidelse, spekulerade med större matematisk flegma än någonsin, med en siffermänniskas kalla ihärdighet; trots den fortsatta haussen sålde han alltjämt och förlorade allt ansenligare belopp vid hvarje uppgörelse med den lugna tryggheten hos en vis man, som helt enkelt sätter in sina pengar i sparbanken.

När baronessan ändtligen kunde få slippa in i detta vimmel af tjänstemän och mäklare, under detta hagel af papper, som skulle skrif-vas under, och telegram, som skulle läsas, fann hon bankiren illa däran genom en förfärlig förkylning, som gjort honom så hes, att han knappt kunde tala. Men ändå hade han suttit där sedan klockan sex på morgonen, hostande och spottande, förbi af trötthet, men ändå säker som alltid. I dag, då ett utländskt lån just förbereddes, rådde i den stora salen ett vimmel af besökare, som hade ännu brådare än vanligt och som två af hans söner och en måg expedierade i en handvändning. Själf hade han reserverat åt sig ett litet bord längst bort i en fönsterfördjupning, där tre af hans små barnbarn, två gossar och en flicka, högljudt grälade om en docka, hvars ena ben och ena arm redan lågo lösryckta på golfvet.

Baronessan kom genast fram med förevändningen för sitt besök.

»Kära herr Gundermann, jag har tagit mig den dristigheten att falla er till besvär. .. det är för ett välgörenhetslotteri ...»

Han lät henne icke tala till punkt. Han var mycket gifmild och tog alltid ett par biljetter eller lotter, isynnerhet när damer, som han hade träffat ute i sällskapslifvet, gjorde sig det besväret att komma upp med dem till honom.

Men nu måste han be henne ursäkta, ett biträde kom och föreläde honom en bunt affärspapper. Det nämndes som hastigast kolossala siffror.

»Femtiotvå miljoner säger ni? Och kreditbeloppet var?

»Sextio miljoner.»

»Nå så höj det till sextiofem miljoner.»

Han vände sig åter till baronessan, men ett ord, som han uppsnappade af ett samtal mellan hans måg och en mäklare kom honom att falla in:

»Nej, visst inte! Efter en kurs af 587 francs 50 centimer blir det tio sous mindre per aktie.»

»Ack, herr Gundermann», sade mäklaren underdånigt, »hela skil-naden skulle bli fattiga 43 francs.»

»Hvad för slag! 43 francs! Det är ju ofantligt mycket! Tror ni,att jag stjäl mina pengar? Ge hvar och en, hvad han skall ha, det är den enda princip, jag förstår mig på.»

För att få prata i fred beslöt han att be baronessan stiga in i matsalen, där bordet redan var dukadt. Han hade inte låtit lura sig af förevändningen med välgörenhetslotteriet, ty han kände till hennes förhållande till Saccard, tack vare en hel tjänstvillig polis, som gaf honom upplysningar, och han anade, att hon kommit af någon viktig anledning.

»Nå, säg mig nu, hvad ni har att säga mig.»

Hon låtsade bli förvånad. Hon hade inte något att säga honom, hon ville bara tacka honom för hans godhet.

»Det är alltså ingen, som har gett er något uppdrag till mig?»

Han såg besviken ut, liksom om han ett ögonblick skulle ha trott, att hon kommit i någon hemlig mission från Saccard, något påhitt af denne galning.

Då de nu voro ensamma, såg hon småleende på honom med detta eldiga uttryck, som lofvade vida mera än den

höll och blott förgäfves tände männens åtrå.

»Nej, nej, jag har ingenting att säga er, men eftersom ni är så god, är det snarare något, jag ville ber er om.»

Hon hade lutat sig fram emot honom, och hennes fina, behandskade händer snuddade vid hans knän. Och hon biktade sig för honom, talade om sitt bedröfliga äktenskap med en utländing, som inte förstod hvarken hennes känslor eller hennes behof, och hon förklarade, hurusom hon hade måst ta sin tillflykt till att spela på börsen för att kunna hålla uppe sin] ställning. Hon talade till sist också om, hur ensam hon stod, hur väl hon behöfde ledning af goda råd på börsspekulationernas farliga väg, där hvarje felsteg blir så dyrt.

»Men jag trodde, att ni hade någon rådgifvare», afbröt han.

»Ah, rådgifvare!» mumlade hon med ett tonfull af djupt förakt. Nej, nej, jag har ingen . .. Er, mästare, den allsmäktige, är det jag skulle vilja ha. Och det skulle sannerligen inte kosta er något alls att vara min vän, att säga mig ett godt ord, endast ett ord, då och då. Om ni visste, hur lycklig ni skulle göra mig, hur tacksam jag skulle vara, ack, af hela min varelse!»

Och hon drog sig ännu närmare intill honom, omsvepte honom med sin varma andedräkt, med den fina, starka doft, som utstrålade från hela hennes kropp. Men han satt fortfarande mycket lugn, drog sig inte ens tillbaka, ty hans sinnlighet var död, det fanns inga begär att lägga band på. Medan hon talade, tog han då och då en drufva i en fruktskål på bordet och åt helt mekaniskt; hans mage var totalt förstörd och han lefde på mjölkmat, detta var den enda excess, han ibland tillät sig och den fick han umgälla med flera dagars illamående.

Han log en smula spefullt, liksom en man, den där vet sig vara oöfvervinnelig, när baronessan under sina ifriga böner som af tankspriddhet Iade på hans knä sin lilla frestande hand och de lystna, orm-likt mjuka fingrarna. Helt artigt fattade han hennes hand och förde undan den, i det att han med en rörelse på hufvudet betackade sig lik-som för en onyttig present, som man undanber sig. Och utan att förspilla mera af sin tid, gick han rakt på saken.

»Ja, ni är mycket rar, och jag skulle gärna vilja vara er till tjänst . . . Min vackra väninna, den dag ni kommer till mig med något godt råd, lofvar jag att ge er ett dylikt. Kom och säg mig, hvad man gör på visst håll, så skall jag säga er, hvad jag skall göra... öfverenskom-met eller hur?»

Han hade stigit upp, och hon måste gå ut med honom i den stora mottagningssalen. Hon hade fullkomligt förstått den affär, han föreslagit*. spioneri, förräderi. Men något svar ville hon icke ge; hon låtsade sig åter tala om sitt lotteri; medan han nickade helt skämtsamt åt henne, liksom om han hade velat säga, att han icke var mycket angelägen om hennes hjälp, ty den logiska, oundvikliga upplösningen skulle i alla fall komma, fast kanske litet senare. Och när hon ändtligen gick, var han redan fördjupad i andra affärer midt i detta förfärliga virrvarr och spring af folk och sina lekande barnbarn, som med ett triumfskri hade slitit också hufvudet af dockan. Han hade slagit sig ned vid sitt lilla bord, där han försjönk i pröfvandet af en idé, som med ens hade gått upp för honom, och han hörde inte mera någonting.

Ett par gånger gick baronessan Sandorff upp på »Hoppets» redaktionsbyrå för att hos Jantrou göra reda för sitt åtgörande, men han hade icke varit att träffa. En dag släppte Dejoie in henne, d.å hans dotter Nathalie satt och pratade med fru Jordan på en bänk i korridoren. Regnet stod som spön i backen ända sedan i går, och i detta fuktiga och kulna väder var entresolen i det gamla huset längst^ in på den brunnsliknande gården ytterst melankolisk. Gasen brann i en^ duskig halfdager. Marcelle, som väntade på Jordan, som var ute på jakt efter pengar till en ny afbetalning åt Busch, hörde med bedröfvad min på, hur Nathalie pladdrade som en skata med sin gälla röst och sina

kantiga gester. # ^

»Frun förstår, att pappa vill inte sälja . .. Det är någon, som soker förmå honom att sälja genom att skrämma upp honom. Jag säger inte den personens namn, ty annars hör han säkert inte till dem, som skrämma folk ... Det är emellertid jag, som hindrar pappa från att sälja. Sälja, när kursen ideligen stiger — sällan! Då skulle man allt vara ett

riktigt nöt, eller hur?»

»Ja visst», svarade Marcelle helt kort.

»Ni vet att vår kurs nu är 2,500», fortsatte Nathalie. »Det är jag, som sköter räkenskaperna, ty pappa kan knappt skrifva . . . Med våra åtta aktier blir det således redan 20,000 francs. Det är ju fint. Pappa ville först nöja sig med 18,000, det var hans siffra: 6,000 francs till mm hemgift och 12,000 för honom själf, en liten årsränta af sexhundra francs, som han ärligt förtjänt genom alla dessa bekymmer. Men var det inte för väl, att han inte sålde; nu ha vi ju fått tvåtusen francs till

Och nu vilja vi ha ännu mera: vi vilja ha en årlig ränta af tusen francs åtminstone. Och det skola vi också få, det har herr Saccard sagt oss . . . Han är så snäll, herr Saccard!»

Marcelle kunde inte låta bli att småle.»Men tänker ni då inte mera på att gifta er?»

»Joo, när kursen har slutat att stiga . . . Vi hade så brådt, isynnerhet Théodores far, för affärens skull. Men hvad skall man göra? Inte kan man täppa till källan, så länge det flödar pengar. Åh, Théodere förstår mycket väl, att om pappa får större ränta, så är kapitalet desto större, som skall bli vårt en gång. Det måste man, förstås tänka på ... Och nu vänta vi allesammans. Vi ha flera månader haft våra 6,000 francs och skulle kunna gifta oss, men vi vilja hellre låta dem yngla af sig.. . Läser ni artiklarna om bankens aktier?»

Utan att vänta på svar fortsatte hon:

»Jag läser dem om kvällarna. Pappa har tidningar med sig hem . .. Han har redan läst dem, men jag måste läsa om dem för honom. Man skulle då aldrig kunna bli trött på det, så mycket vackra saker är det, de lofva. När jag går och lägger mig, har jag hufvudet fullt af det, och jag drömmer om det. Och pappa säger också, att han drömmer om saker och ting, som betyda lycka. I förgår natt drömde vi båda två alldeles detsamma, vi tyckte, att vi på gatan skyfflade upp femfrancsmynt. Det var mycket trefligt.»

Hon gjorde åter ett af brott och frågade:

»Hur många aktier har ni?»

»Vi? Inte en enda», svarade Marcelle.

Nathalies lilla ansikte med sina ljusa, burriga hårtestar fick ett uttryck af oändligt medlidande. Ack, stackars människor, som inte hade några aktier! Hennes far ropade på henne och bad henne att lämna in en bunt korrektur till en redaktör på återvägen till Batignolles, och hon gick därför sin väg, löjligt viktig öfver att vara en kapitalist, som nu nästan hvarenda dag kom upp på tidningens lokal för att fortast möjligt få reda på kursen.

När Marcelle blef ensam på bänken, sjönk hon i svårmodiga dröm-merier, hon som brukade vara så glad och hurtig. Herre Gud, så mörkt och trist det var! Och hennes stackars man, som var ute och sprang på gatorna i detta ösregn. Han hyste ett sådant förakt för pengar, och pinades af att bara tänka på dem, och det kostade sannerligen mycket på honom att gå och be folk om några, till och med där han hade något att fordra. Och i tankarna lefde hon om igen hela den ledsamma dagen.

Strax efter att hennes man klockan nio hade gått ut, hade Marcelle, som knappt ännu hunnit tvätta sig och fortfarande gick i kamkofta, till sin häpnad fått se Busch plötsligt träda in till dem jämte ett par snuskiga karlar, kanske exekutionsbetjänter, kanske banditer, hvil-ketdera fick hon aldrig rätt klart för sig. Den gemene Busch, som ganska säkert på olagligt sätt begagnade sig af den omständigheten, att han träffade endast ett fruntimmer hemma, förklarade, att de skulle lägga beslag på alltsammans, om hon inte betalade genast. Och hon, som inte alls kände till de lagliga formerna, hade fåfängt protesterat; han försäkrade, att utslaget var delgifvet och kungörelse uppslagen, och han gjorde det så tvärsäkert, att hon blef totalt handfallen och till si st trodde, att sådant där kunde gå för sig, utan att man visste om någon-ting. Men hon gaf sig ändå inte, förklarade, att hennés man inte skulle komma hem till frukosten, och att hon inte skulle tillåta dem att röra något, förrän han var med. Modig som en soldat, ropade hon, att de skulle stiga öfver hennes lik, innan de finge ta något, och hon titulerade

Busch för skojare och tjuf — ja, tjuf, som inte skämdes för att nu vilja ha 750 francs 15 centimer — för att inte räkna de nya omkostnaderna— för en fordran på trehundra francs, en fordran, som han hade köpt för på sin höjd fem francs tillsammans med lump och gammalt järnskrot. Att tänka sig, att de i afbetalningar redan hade gifvit honom 400 francs, och att denne tjuf ville ta ifrån dem deras möbler som betalning för de något öfver 300 francs, som han ytterligare ville stjäla ifrån dem. Kanalje! Tjuf! Tjuf! Busch blef ursinnig och skrek ännu värre än hon, slog sig häftigt för bröstet: var han kanske inte hederlig karl? Hade han inte köpt denna fordran för sina kontanta pengar? Han hade lagen på sin sida, och nu ville han göra slut på den här saken. Men då en af de båda sluskiga karlarna drog ut byrålådorna för att ta fram linnet, blef hon alldeles rasande och hotade att ropa både grannarna i huset och folket på gatan till hjälp; då blef juden en smula spakare. Efter ytterligare en half timmes mera lågmäld diskussion hade han gått in på att vänta till i morgon, men han svor ursinnigt på, att då skulle han ta hvarteviga dugg, om hon inte hölle ord. De hade förpestat hennes lyckliga hem, så att hon måste slå upp fönstren på vid gafvel, när de hade gått.

Men Marcelle skulle få känna på en annan, mera djupgående sorg denna dag. Hon hade fått den tanken, att genast skynda till sina föräldrar och låna beloppet af dem; på det sättet skulle hon inte göra sin man förtviflad, när han kom hem på kvällen, utan hon skulle kunna narra honom att skratta åt uppträdet på morgonen, när hon berättade honom, huru hjältemodigt hon hade afslagit angreppet. Hennes hjärta bultade häftigt, när hon trädde in i villan vid rue Legendre, detta välmående hem, där hon hade vuxit upp, men där hon nu tyckte sig träffa endast främmande människor, så förändradt, så kallt föreföll henne allt. Enär hennes föräldrar just skulle sätta sig till bords, antog hon deras inbjudning att frukostera med dem för att bättre komma åt att tala med dem. Under hela måltiden rörde sig emellertid samtalet uteslutande om Universalbankens aktier, hvilkas kurs dagen förut hade gått upp med tjugu francs; och hon förvånade sig öfver att finna sin mor ännu mera upphetsad och sniken än sin far — hon som förut darrade vid blotta tanken på börsspekulationer. Med den häftiga åtrån hos en kvinna, hvars begär hade väckts, var det nu hon, som brann af ifver i följd af de lyckliga vinsterna och som snäste honom, för att han var så rädd af sig. Strax vid frukostens början hade hon alldeles för-ifrat sig, när han talade om att sälja deras 75 aktier nu, då kursen helt oförmodadt hade gått upp till 2,520 francs, hvilket skulle ha inbragt dem 189,000 francs — en vacker vinst af mera än 100,000 francs öfver inköpspriset. Sälja! Nu när Kursbladet utlofvade en kurs af 3,000 francs! Höll han på att bli tokig? Kursbladet var ju sedan gammalt kändt för sin ärlighet, han sade ju ofta själf, att om man höll den tid-ningen, kunde man sofva lugnt på sitt öra. Nej, tack vackert, hon skulle visst inte låta honom sälja; hellre skulle hon sälja villan för att köpa ännu flera aktier. Och med beklämdt hjärta satt Marcelle där helt tyst och hörde dessa stora siffror surra kring öronen; hon tänkte på, hur hon skulle våga att be om att lån på femhundra francs, här i detta af spelpassionen hemsökta hus. Ändtligen vågade hon försöket vid desserten: de behöfde femhundra francs, annars skulle det bli utmätning hos dem; hennes föräldrar kunde inte öfverge dem i sådana svåra omständigheter. Hennes far böjde genast ned hufvudet och gaf sin hustru ett generadt ögonkast; men hon sade genast nej, kort och bestämdt. Femhundra francs, hvar ville hon, att de skulle ta dem ifrån? Alla deras kontanter voro engagerade i spekulationer. Och för resten kom han igen med sitt gamla gnat: när man hade gått och gift sig med ett utsvultet kräk, en herre som skref böcker, fick man också hålla till godo med följderna af sin dumhet och inte försöka att åter falla de sina till last. Nej, hon hade inte en sou för lättingar, som låtsa sig hysa ett ädelt förakt för pengar, men bara täiika på att få lefva på andras pengar. Och hon hade låtit sin dotter gå, med blödande hjärta och förtviflad öfver att inte längre känna igen sin mor, som förr var så förståndig och så god.

Utkommen på gatan, hade Marcelle bara gått utan att veta hvart och tittande ned på marken, som om hon skulle ha väntat, att där hitta några pengar. Men så fick hon plötsligt den idén att vända sig till onkel Chave, och hon gick tvärt till hans lilla nätta bostad vid rue Nollet för att träffa honom, innan han gick på börsen. Hon hade hört tissel och tassel och flickfnitter: men när dörren hade öppnats, hade hon funnit kaptenen solo, rökande sin pipa. Han hade blifvit ytterst ledsen och tycktes rent förbittrad på sig själf, i det han skrek, att han aldrig hade hundra francs till öfverlopps, utan var ett svin, som dag för dag åt upp sina små börsvinster. När han sedan fick höra, att Maugen-dres hade sagt nej, då for han ut emot dem, detta gemena pack; nå, han gick då aldrig mera till dem,

sedan den höga kursen på deras aktier gjort dem stolliga. Hade inte hans syster i förra veckan kallat honom för gnidare och gjort narr af hans försiktiga spekulationer, därför att han helt vänligt hade rådt henne att sälja? Han skulle sannerligen inte beklaga henne, när hon bröt halsen af sig.

När Marcelle med tomma händer åter stod ute på gatan, hade hon måst bekväma sig till att gå upp på redaktionslokalen för att tala om för sin man, hvad som hade händt på morgonen. De måste ovillkorligen betala Busch. Jordan, som ännu inte fått någon förläggare till sin bok, hade gett sig ut på jakt öfver hela Paris efter pengar, i detta regnväder och denna smuts, utan att veta, hvart han skulle vända sig

— till sina vänner, till de tidningar, i hvilka han var medarbetare eller till någon, som han tillfälligtvis mötte. Fastän han hade bedt henne om att gå hem, var hon så orolig, att hon hellre satt kvar på den lilla bänken och väntade på honom.

När Dejoies dotter hade gått, och han såg, att hon satt kvar där ensam, gick han fram till henne med en tidning.»Kanske frun vill läsa något för att fördrifva tiden?»

Hon gjorde en afböjande åtbörd, och som Saccardkom just i samma ögonblick, tog hon på sig en hurtig min och sade, att hon hade skickat sin man ut i staden i ett tråkigt ärende, som hon på det sättet slapp undan. Saccard, som tyckte om det unga paret, ville nödvändigt, att hon skulle stiga in till honom för att ha det litet trefligare, medan hon väntade. Men hon ville inte, hon hade det bra, där hon satt. Och han slutade att envisas, när han till sin förvåning plötsligt stod ansikte mot ansikte med baronessan Sandorff, som kom ut från Jantrous rum. För öfrigt smålogo de mot hvarandra med en min af älskvärdt samförstånd, men utbytte blott en förbindlig hälsning för att inte blottställa sig.

Under deras samtal hade Jantrou sagt baronessan, att han inte mera vågade att ge henne några råd. Han blef alltmera förbryllad, då han fann Universalbanken fortfarande solid trots baissespekulanternas växande ansträngningar. Gundermann skulle nog till sist få öfvertaget, men Saccard kunde hålla ut länge, och kanske var det ännu en del att förtjäna genom att hålla sig till honom. Han hade rådt henne att bida tiden och att ställa sig väl med bägge två. Det bästa var, att alltid försöka att uppsnappa den enes hemligheter genom att visa sig älskvärd, så att hon antingen kunde bevara dem för egen räkning och dra nytta af dem eller också sälja dem till den andre, allt eftersom det var fördelaktigast. Och allt detta sade han helt skämtsamt, inte alls som om det hade varit någon svart komplott, och hon lofvade honom skrattande att ta honom med i affären.

»Nu ränner hon ju ständigt hos er — är det er tur nu?» sade Saccard brutalt, när han steg in i Jantrous rum.

Denne spelade förvånad.

»Hvem? . . . Jaså, baronessan! .. . Men kära herr Saccard, hon tillber ju er. Det sa5 hon mig alldeles nyss.»

Den gamle skälmen afbröt honom med en åtbörd, som betydde, att han var inte den, som lätt lät lura sig.

»Nej, sök inte att försvara er, kära ni. Då en kvinna spelar på börsen, kan hon falla i armarna på ett stadsbud, bara han kan ge henne en nyttig vink.»

Jantrou blef mycket stött, men inskränkte sig till att skratta och envisades att söka förklara baronessans besök hos honom: hon hade kommit i ett annonsärende, sade han.

Saccard hade för resten redan med en axelryckning skjutit å sido fruntimmersfrågan, som, efter hvad han påstod, inte intresserade honom. Han gick af och an, stannade vid fönstret för att se på det evinnerliga grå regnet och gaf luft åt sin nervösa glädje. Ja, Universalbankens aktier hade i går stigit med ytterligare tjugu francs. Men hur tusan kom det sig, att det fanns folk, som envisades att sälja? Prisstegringen skulle ha gått upp till tretti francs, om inte strax i början en bunt aktier hade kastats in i marknaden. Han visste icke, att fru Caroline åter hade sålt

1,000 stycken af sina aktier, hvadan det var hon, som kämpade emot denna oförnuftiga hausse, såsom hennes bror hade gett henne order om.

12 Zola, Pengar.Visserligen kunde Saccard icke beklaga sig, ty framgången var i ständig stegring, och dock

kände han i dag en invärtes darrning af en obestämd fruktan och vrede. Han skrek, att de där smutsiga judarna hade svurit hans undergång, och att den där kanaljen Gundermann hade ställt sig i spetsen för ett konsortium af börsspelare, för att krossa honom. Det hade man försäkrat honom på börsen; det talades där om en summa af 300 miljoner, som konsortiet skulle ha anslagit för att framkalla baisse. Ah, de banditerna! Men hvad han icke upprepade så där högt, det var andra rykten, som voro i svangen och blefvo för hvar dag allt tydligare, nämligen rykten, som bestredo Universalbankens soliditet och som redan anförde fakta, symptom till annalkande svårigheter, fastän de visserligen ännu icke hade rubbat allmänhetens blinda förtroende.

Men dörren öppnades, och Huret med sin min af landtlig rättframhet trädde in.

»Se där har jag er, Judas!» sade Saccard.

När Huret hade kommit under fund med, att Rougon bestämdt tänkte att ge sin broder på båten, hade han åter ställt sig väl med ministern; ty han hyste den öfvertygelsen, att den dag, då Saccard skulle få Rougon emot sig, skulle katastrofen vara oundviklig. För att få förlåtelse hade han blifvit den store mannens betjänt och sprang åter hans ärenden, fast han i ministerns tjänst riskerade ovett samt en och annan spark.

»Judas!» upprepade Huret med det sluga småleende, som ibland lyste upp hans trinda bondfysionomi* »Det är då åtminstone en hygglig Judas, som kommer och ger ett oegennyttigt råd åt den mästare, han har förrådt.»

Men liksom om Saccard inte ville höra på honom, skrek han för att betyga sin triumf:

»Nåå, 2,520 i går, 2,525 i dag!»

»Jag vet, jag har alldeles nyss sålt aktier.»

Den vrede, Saccard sökt dölja under den skämtsamma minen, tog sig nu med ens luft.

»Hvad säger ni, har ni sålt? .. . Nå, då är det komplett! Ni öfver-ger mig för Rougon och ni håller er väl med Gundermann.»

Huret såg förvånad på honom.

»Med Gundermann? Hvad menar ni? . . . Jag' håller mig helt enkelt väl med mina egna intressen. Jag är inte någon våghals, som ni vet, och jag vill inte gapa efter för mycket, utan föredrar att sälj a genast, medan man kan få en liten anständig vinst. Det är kanske därför jag aldrig har förlorat.»

Han smålog åter som en slug och försiktig bonde, hvilken helt lugnt bergade sin skörd.

»Ni — en styrelseledamot!» fortfor Saccard häftigt. »Men hvem tycker ni skall ha något förtroende, och hvad skall man tänka, när man ser er sälja på detta sätt midt under haussen? Det förvånar mig inte längre, om man påstår, att vår framgång är konstlad och att kraschens dag är i annalkande... De där herrarna sälja ... låt oss sälja allesammans! . . . Det är ju panik!»

Huret teg och gjorde bara en mångtydig åtbörd. Han brydde sigju inte ett dugg om hela saken, han hade ju sitt klart. Nu hade han blott att fylla det uppdrag, som Rougon hade gifvit honom, på allra lämpligaste sätt, så att han själf fick så litet obehag som möjligt däraf.

»Som jag nämnde, har jag kommit för att ge er ett oegennyttigt råd. Det är följande: Var förståndig och akta er, er bror är ursinnig, han ger er absolut på båten, om ni låter besegra er.»

Saccard tyglade sin vrede och rörde icke en min.

»Har han skickat er hit för att säga mig detta? »

Huret tvekade ett ögonblick, men så ansåg han det bäst att bekänna.

»Nåja, det har han gjort. Men nu skall ni inte tro, att anfallen i Hoppet ha något att göra med hans förargelse. Han står för högt, för att hans egenkärlek skulle såras däraf. Nej, men ni kan väl tänka er, hur mycket er tidnings katolska fälttåg måste besvära hans nuvarande politik. Efter de ledsamma förvecklingarna i Rom har han fått hela

prästerskapet på halsen, och nyss har han varit tvungen att låta döma en biskop för maktmissbruk. .. Och iör att anfalla honom väljer ni just det ögonblick, då han har svårt att icke bli öfverflyglad af den liberala rörelsen, som väckts genom reformerna af den 19 januari och på hvilkas tillämpning han har gått in endast för att varsamt dämma in dem... Ni är ju hans bror, tror ni, att han kan vara nöjd med ert beteende? »

»Ja, det är verkligen mycket gement af mig», svarade Saccard spefullt ... »Denne stackars bror, som bara för att han skall få sitta kvar som minister nu regerar efter principer, som han i går bekämpade och som nu skjuter skulden på mig, därför att han inte längre vet, hur han skall kunna hålla jämvikten mellan högern, som är förbittrad öfver att ha blifvit förrådd, och vänstern, som törstar efter makten.»

»Åh», afbröt Huret, »han har fortfarande Tuileriernas förtroende; kejsaren skickade honom i går en briljanterad kraschan.»

Men med en energisk åtbörd svarade Saccard, att han inte tänkte låta kugga sig.

»Universalbanken har blifvit alldeles för mäktig eller hur? En katolsk bank, som hotar att omsluta hela världen, att eröfra den genom pengarnas makt, liksom man fordom eröfrade den genom tron, hur skulle man kunna lida en sådan? Alla fritänkare, alla frimurare, som äro på god väg att bli ministrar, känna kalla kårar öfver ryggraden . . . Kanske är det också något lån, som skall jobbas ihop med Gundermann. Hvad skulle det bli af en regering, som inte läte sig plockas af de smutsiga judarna? Och för att hålla sig fast vid makten ytterligare ett halfår kastar min idiotiske bror mig i gapet på judarna, på liberalerna, på hela byket, i den förhoppningen, att de skola lämna honom i fred en liten stund, medan de äta upp mig ... Gå tillbaka till honom och säg honom, att jag gör en konst i honom ...»

Han sträckte på sin lilla figur, och ilskan bröt till sist fram genom ironien som en krigisk trumpetstöt.

»Hör ni, jag gör en konst i honom! Det är mitt svar, låt honom få veta det.»

Huret blef slokörad. Så snart man blef arg, tyckte han inte, attdet var trefligt. Han hade ju inte heller med saken att göra annat än som mellanhand.

»Godt, det skall han få veta. Ni kommer att bryta nacken af er. Men det blir er sak.»

Det blef tyst. Jantrou, som suttit alldeles tyst och låtsat sig vara fördjupad i att läsa en bunt korrektur, lyfte med beundran ögonen mot Saccard. Den kanaljen, så bra han tog sig ut, när han blef så där häftig! Sådana där genialiska kanaljer triumfera ibland, när de låta sig omedvetet hänföras af framgångens berusning. Och i detta ögonblick stod Jantrou på hans sida, öfvertygad om, att han hade lyckan med sig.

»Åh, det glömde jag!» återtog Huret. »Det ser ut,,som om gene-ralprokuratorn Delcambre inte skulle tåla er .. . Och ni vet nog inte, att kejsaren i förmiddags har utnämnt honom till justitieminister.»

Saccard tvärstannade. Med mörk min sade han till sist:

»En till af samma ull! Jaså, man har gjort den där till minister! Hvad tror ni, att det rör mig?»

»Åh kors», sade Huret med sin allra dummaste min, »om det skulle hända er någon olycka, som det ju kan hända alla människor, i era affärer, så vill er bror, att ni inte skall räkna på honom för att lägga sig ut för er hos Delcambre.»

»Men för tusan», tjöt Saccard, »jag säger er ju, att jag gör en konst i hela ligan, i Rougon, i Delcambre och i er själf också till på köpet!»

Lyckligtvis kom Daigremont just i detta ögonblick. Han kom annars aldrig upp på redaktionen, detta var en öfverraskning, som tvärt gjorde slut på trätan. Mycket korrekt tryckte han de närvarandes händer med en världsmans förbindliga älskvärdhet. Hans hustru skulle ge en soaré och hon skulle själf sjunga lite, nu kom han upp helt enkelt för att personligen invitera Jantrou för att få en fin notis. Men han tycktes bli förtjust öfver att Saccard var där.

»Hur står det till, store man?»

»Säg, ni har väl inte sålt, ni åtminstone?» frågade denne utan att svara.

»Sälja, nej pass, inte än!» Och hans skratt, lät mycket uppriktigt: han var verkligen mera solid än så!

»Men vi i vår ställning, vi få aldrig sälja», skrek Saccard.

»Aldrig! det var det jag ville säga Vi äro allesammans solidariska; ni vet, att ni kan lita på mig.»

Han blinkade och tittade åt sidan, medan han garanterade för de andra styrelsemedlemmarna, Sédille, Kolb, markis de Bohain, liksom för sig själf. Affären gick ju så utmärkt, det var verkligen mycket glädjande, att alla voro så öfverens; detta företag var den mest utomordentliga succés, som börsen hade bevittnat på femti år. Och han hade ett förbindligt ord för hvar och en, och när han gick, upprepade han, att han räknade på att få se dem alla tre på sin soaré.» Mounier, tenoren vid Stora operan, skulle sjunga emot hans hustru. En storartad effekt!

»Således», frågade Huret, när han i sin tur skulle gå, »är detta allt, ni har att svara mig?»

»Just så!» svarade Saccard helt kärft.Och med flit följde han honom inte ned, såsom han brukade göra. När han blef ensam med tidningens redaktör, utbrast han:

»Det där var krigsförklaringen, min vän! Nu behöfs det inte längre tagas några hänsyn; ge dem nu ordentligt på huden, alla de där skojarna. Ah, så skall jag då ändtligen få föra striden efter mitt hufvud!»

»Men det är i alla fall väl starkt!» mumlade Jantrou, hvilkens betänkligheter vaknade på nytt.

Ute i korridoren satt Marcelle fortfarande på bänken och väntade. Klockan var knappt fyra, men Dejoie hade redan tändt lamporna, så fort mörknade det under detta evinnerliga regnande.

Men då Marcelle plötsligt tittade upp, fick hon se Jordan stå framför henne. Han var genomvåt, såg förbi ut och hade de nervösa ryckningar vid munnen, denna oroliga blick, som man ser hos människor, som länge, men förgäfves ifrigt sträfvat efter att nå ett mål, till hvil-ket de satt sina förhoppningar. Hon förstod allt.

»Ingenting — eller hur? » frågade hon och bleknade.

»Nej, älskling, ingenting alls . .. Omöjligt öfverallt...»

Från hennes läppar kom endast en stilla klagan, hvari hennes hjärta förblödde.

»O, min Gud!...»

I detta ögonblick kom Saccard ut från Jantrous rum och blef förvånad öfver att ännu finna henne där.

»Hvad för något, fru Jordan, kommer er gatstrykare till man inte förrän nu? Jag bad er ju att stiga in och vänta i mitt rum»

Hon såg på honom: en plötslig tanke blixtrade upp i hennes sorgsna ögon. Hon tänkte icke ens, utan gaf efter för en sådan modig impuls, som i starka känslors ögonblick kommer kvinnan att handla.

»Herr Saccard, jag måste be er om något.. . Om ni nu vill vara god och låta mig gå med er in i ert rum ...»

»Gärna, min fru!»

Jordan, som fruktade, att han anade hennes af sikt, ville hålla henne tillbaka. Han hviskade »nej, nej!» i hennes öra med denna klenmodiga ängslan, som han alltid kände, när det var fråga om pengar. Hon gjorde sig lös, och han måste följa med.

»Herr Saccard», började hon, så fort dörren hade stängts, »under ett par timmar har min man förgäfves sprungit omkring ute i staden för att skaffa 500 francs, och han vågar inte be er om dem ... Nu är det jag, som ber er. . .»

Och på sitt lifliga, lustiga och käcka sätt berättade hon uppträdet på morgonen och Buschs brutala inträngande i deras hem.

»Busch», upprepade Saccard, »är det den gamla skojaren Busch, som har er i sina klor...»

Med älskvärd godmodighet vände han sig sedan till Jordan, som stod där stum, blek och odrägligt illa till mods.

»Jag skall gärna förskottera er dessa 500 francs. Ni skulle genast ha vändt er till mig.»

Han hade slagit sig ned vid sitt bord för att skrifva ut en anvisning, men så hejdade han sig och funderade. Han kom ihåg det därbrefvet, som han hade fått, det besök, som han borde göra, men som han dag för dag sköt upp, därför att han vädrade obehaget af någon tvetydig historia. Hvarför skulle han inte kunna begagna tillfället oc) genast gå till rue Feydeau, nu då han hade en förevändning?

»Hör på: jag känner i grund och botten den där uslingen. Det är bättre, att jag själf går dit och betalar honom; få se, om jag inte kan få igen era reverser för halfva priset.»

Marcelles ögon strålade af tacksamhet.

»Ack, herr Saccard, så snällt af er!»

Och vändande sig till sin man, tilläde hon:

»Nu ser du, stora dumbom, att herr Saccard inte åt upp oss!»

Han kunde inte låta bli att falla henne om halsen och kyssa henne, ty han var ju henne tacksam för, att hon var mera energisk och mera praktisk än han i lifvets svårigheter, som alldeles förlamade honom.

»Nej, nej», sade Saccard, när den unga mannen omsider tryckte hans hand, »det är en glädje för mig, ni är så snälla människor båda två och håller så mycket af hvarandra... Gå nu fullkomligt lugna!»

Hans vagn, som väntade på honom, förde honom på ett par minuter till rue Feydeau. Men däruppe fick han länge stå och ringa förgäf-ves; ingen öppnade, ingen rörde sig därinne. Han tänkte just gå, men i förargelsen bultade han häftigt med näfven på dörren. Då hördes några släpande steg, och Sigismond öppnade.

»Kors, är det ni! Jag trodde, det var min bror, som kom hem och hade glömt nyckeln. Jag bryr mig aldrig om ringningar... Han kommer snart; det går godt för sig att vänta, ifall ni gärna vill träffa honom.»

Han gick tillbaka in med samma trötta och vacklande gång, och den besökande följde med honom in i hans mot Börstorget vettande rum. Så här högt uppe, ofvan det töcken, hvarmed regnet fyllde gatorna därnere, var det ännu full dager.

»Var god och sitt, min herre. Min bror sade, att han strax skulle komma upp igen.»

»Ni har varit sjuk?» frågade Saccard, som icke visste, hvad han skulle säga.

Sigismond gjorde en åtbörd af fullständig likgiltighet.

»Ja, som alltid. Den sista veckan har varit svår för det gemena vädrets skull... Men det går ju i alla fall an... Jag kan inte sofva, men jag kan arbeta; lite feber har jag, och den håller mig varm. . . Ack, ännu vore det så mycket att göra.»

Han hade åter satt sig vid sitt bord, där en tysk bok låg uppslagen.

»Förlåt, att jag sätter mig; jag har varit vaken hela natten, för att läsa detta arbete, som jag fick i går. Hvilket arbete! — tio år af Karl Marx5, min mästares, lif, den af handling om kapitalet, hvilken han långt för detta lofvat oss .. . Här ha vi nu vår bibel. . . här är den!»

Saccard kastade nyfiket en blick i boken, men de götiska bokstäf-verna stötte honom tvärt tillbaka.

»Jag väntar, tills den blir öfversatt», sade han skrattande.

Den unga mannen skakade på hufvudet och tycktes vilja säga, att äfven när den hade blifvit öfversatt, skulle den bli förstådd blott af defå invigda. Det var ingen bok, som skulle värfva anhängare. Men hvilken styrka i logiken, hvilken öfvertygande rikedom på bevis för det nuvarande, det på kapitalet grundade samhällets oundvikliga undergång! När marken var afröjd, kunde man börja att bygga på nytt.

»Skall kvasten då fram?» frågade Saccard, fortfarande i skämtsam ton.

»I teorien — ja väl!» svarade Sigismond. »Allt hvad jag en dag förklarade för er, hela utvecklingen ligger däri. Det återstår att genomföra den i praktiken. . . Men ni äro blinda, om ni inte se de betydande framsteg, som vår idé för hvarje stund gör. Ni t. ex. som genom er Universalbank har på tre år satt i rörelse och centraliserat hundratals miljoner, ni tycks inte alls ana, att ni leder oss rakt fram till kollektivismen, ty den kollektivistiska staten skall göra just hvad ni gör: expropriera er i klump, då ni har exproprierat de små, en och en; förverkliga er ärelystna, vidtsväfvande dröm, som ju är att absorbera alla kapital i världen, att bli den enda banken, den generella depoten för världens förmögenhet. .. Åh, jag hyser stor beundran för er. Om jag kunde befalla, skulle jag låta er hålla på, ty ni har som en snillrik föregångare begynt vårt arbete. Men den dag, då vi skola expropriera er i nationens namn och utbyta era privatintressen emot statens intressen, då vi förändra er stora maskin för uppsugandet af andras guld till en regulator af den sociala förmögenheten, då skola vi börja med att upp-häfva det här.»

Bland papperen på sitt bord hade han hittat ett litet mynt och han höll upp det i luften mellan sina fingrar som det utsedda offret.

»Myntet!» utropade Saccard. »Vill ni upphäfva myntet? Det är ju rena galenskapen!»

»Vi skola upphäfva myntet. Betänk då, att det metalliska myntet inte har någon plats, intet existensberättigande i den kollektivistiska staten. Som aflöningsmedel skall det ersättas med våra arbetspoletter, och om ni betraktar det som värdemätare, så skola vi ha en annan, som fullkomligt ersätter oss myntet, nämligen fastställandet af arbetsdags-mediet för våra arbetsplatser. Pengarna måste bort, som maskera och befordra arbetarnes utsugande. Alla våra kriser, all anarki kommer därifrån. Pengarna måste bort!»

Men nu blef Saccard förargad. Det skulle inte längre finnas pengar, inte längre något guld, man ville ha bort dessa glänsande stjärnor, som hade lyst upp hans lif! Man skulle göra om intet den glädje, de skänkte, denna eggelse att kämpa och att lefva!

»Det är idiotiskt — ja, det är idiotiskt, säger jag er!. . . Aldrig skall det ske. .. aldrig, hör ni!»

»Hvarför skall det aldrig ske? Hvarför är det idiotiskt? Begagnar ni pengar inom familjen — där finner ni endast gemensam och ömsesidig ansträngning. .. Hvad skola pengar tjäna till, när samhället skall vara blott en stor familj, som styr sig själf?»

»Det är vansinnigt, säger jag! .. . Af skaf fa pengarna . . men de äro ju själf va lifvet! Det skulle ju inte bli något kvar, inte något kvar!»

Alldeles utom sig, gick han af och an i rummet. Och när han så-där upprörd gick förbi fönstret, förvissade han sig med en blick, att börsen fortfarande låg kvar därborta, ty kanske hade den förskräckliga människan i ett andetag sopat bort den också. Jo, den låg fortfarande där!

»Det är för resten mycket dumt af mig att resonnera om det där. Det är omöjligt.. . Afskaffa pengarna, jag vill se, hur det då går!»

»Bah!» mumlade Sigismond. »Allt förvandlas och försvinner. Vi ha redan sett rikedomen en gång byta form, när jordvärdet sjönk, och domänegendomen måste ge vika för den rörliga förmögenheten. Och numera är penningens värde stadt i hastigt sjunkande. Hvarför skulle den då icke kunna rent af försvinna, hvarför skulle inte en ny form för förmögenhet kunna reglera de sociala förhållandena? Denna framtida förmögenhetsform skola våra arbetspoletter införa. Men ni har rätt: vi få icke se denna tingens ordning. Det behöfs år. . * många år. Och skall altruismen ens någonsin få tillräcklig kraft att ersätta egoismen i samhällets organisation? Det framtida samhället måste vara en mogen frukt af civilisationen, ty om man icke bevarar det nyttiga, som ligger i täflan och kontroll, så ramlar allt öfver ända. Här har jag allt på papperet, med matematisk noggranhet uträknadt och fullt bestämdt.»

Och med de långa, utmärglade händerna for han bland sina kringströdda anteckningar och han föll i extas, när han drömde om dessa återeröfrade miljarder, som fördelades jämnt bland alla, han hänfördes vid tanken på den

glädje och den sundhet, som han med ett penndrag skänkte den lidande mänskligheten — han som icke längre kunde äta, icke mera sof, som snart utan att vidare känna några behof skulle dö här i sin kammares nakna torftighet.

Men en barsk röst kom Saccard att rycka till.

»Hvad har ni därinne att göra?»

Det var Busch, som kom in och som blängde snedt på den besökande, nästan som en svartsjuk älskare; han fruktade ständigt, att man skulle vålla hans bror ett nytt hostanfall genom att narra honom att tala för mycket. Han väntade för resten icke på något svar, utan ängsligt började han att bannas som en mor:

»Seså, nu har du åter låtit kaminen slockna; är det förnuftigt i en så fuktig väderlek?»

Trots sin stora och oviga kropp lade han sig på knä och späntade stickor och gjorde åter upp eld. Sedan gick han efter en viska och sopade upp efter sig och frågade ifrigt om den medicin, som den sjuke skulle ta in hvarannan timme. Och han blef inte lugn, förrän han hade fått denne att lägga sig på sängen och hvila sig.

»Herr Saccard, om ni behagar stiga ut på mitt kontor» . . .

Där satt fru Méchain på den enda stolen. Hon och Busch hade nyss i grannskapet gjort ett viktigt besök, öfver hvars fullständigt lyckliga resultat de nu voro högst förtjusta. Under tre års tid hade Méchain ströfvat omkring i hela staden för att söka efter Léonie Cron, den där förförda flickan, till hvilken grefve de Beauvilliers hade utfärdat en förbindelse på 10,000 francs, att betalas den dag hon blef myndig.Förgäfves hade hon sprungit omkring till tjänstefolkskontor, besökt illa beryktade hotell, rotat i lastens nästen, ständigt på sin vakt, vändande på hufvudet och spörjande, så fort namnet Léonie nådde hennes öron. Och denna flicka, som hon hade sökt både när och fjärran, henne hade hon nyss i dag af en slump fått rätt på här vid rue Feydeau i bordellen i huset bredvid, där hon hade snokat upp en för detta hyresgäst i cité de Na-ples, hvilken var skyldig henne tre francs. Det var ett rent genidrag, att hon hade vädrat upp och känt igen henne under det fina namnet Leonide, när frun med sin gälla röst hade ropat upp henne i mottagningsrummet. Busch, som hon underrättade om saken, gick genast tillbaka till stället med henne för att underhandla om affären. Han var förtjust öfver, att hon hade sjunkit så djupt ned i smutsen och blifvit så vedervärdig. Han hade erbjudit henne tusen francs, om hon öfverlät sina rättigheter till förbindelsen. Hon blef alldeles häpen och gick med barnslig förtjusning in på affären. Nu skulle man då ändtligen kunna trakassera grefvinnan de Beauvilliers, nu hade man det eftersökta vapnet, som till och med var ännu vederstyggligare och nesligare, än man hade hoppats.

»Jag väntade er, herr Saccard. Vi ha något att tala om... Ni har väl fått mitt bref?»

Saccard, som icke ville, att det skulle se ut, som om han af någon hotelse hade låtit förmå sig att komma dit, började genast att i skarp och föraktfull ton tala om Jordans affär.

»Nej, förlåt, jag har kommit hit för att göra upp en skuld för en medarbetare i min tidning, Jordan, en mycket hygglig ung man, som ni skoningslöst ansätter med en verkligen upprörande grymhet. Senast i morse tycks ni ha uppfört er mot hans hustru så, att en hygglig människa skulle ha skämts ögonen ur sig för något slikt.»

Häpen öfver att bli på detta sätt anfallen, just när han beredde sig att själf gripa till offensiven, förlorade Busch alldeles fotfästet, glömde den andra historien och ilsknade till öfver den här.

»Herrskapet Jordan . . . jaså ni kommer för herrskapet Jordans skull! ... I affärer frågar man inte efter fruntimmer och inte efter hygglighet. När man är skyldig något, skall man betala . . . det är det enda jag förstår mig på. Pack, som inte på åratal frågat efter mig, som det varit ett förbannadt besvär att pressa fram fyrahundra francs af, sou för sou. Men jag skall, så sant jag lefver, sälja allt hvad de ha och kasta ut dem på gatan i morgon bittida, om jag inte i kväll har här på mitt skrif-bord de 330 francs och 15 centimer, som de äro skyldiga mig.»

När Saccard, enkom i af sikt att riktigt reta honom, sade, att han redan fått denna fordran betalt fyrti gånger om, då den säkert inte hade kostat honom tio francs, höll han nästan på att kväfvas af förargelse.

»Där ha vi det! Så där prata ni allihopa. Det ingår ju också omkostnader i denna skuld på 700 francs, hvartill skulden på 300 har vuxit. Men hvad har jag med det att göra? Om man inte betalar mig, så stämmer jag. Det är ledsamt, att rättvisan är dyr, men det är inte mitt fel! . . . när jag har köpt en fordran för tio francs, skulle jag låta betala mig med tio francs, och så skulle det vara bra! Nå, men min risk och allt mitt spring och mitt tankearbete, min intelligens då? Hvadden här Jordanska affären angår, kan ni fråga fru Méchain, som sitter där. Det är hon, som haft den om hand. Hvilket spring och hvilket besvär hon har haft, hur många par skodon hon har slitit ut genom att löpa i trapporna hos alla tidningar, där man körde ut henne som en tiggerska utan att någonsin ge henne den adress, hon ville ha. Den här affären ha vi under månader skött om, vi ha drömt om den, vi ha arbetat på den som på ett mästerstycke, den har kostat mig ett vansinnigt belopp, om jag beräknar mitt arbete till endast tio sous per timme.»

Han blef alldeles exalterad, med en stor gest visade han på de pappersbuntar, som fyllde rummet.

»Här har jag för mera än tjugu miljoner fordringar, nya och gamla från alla håll och kanter i världen, små och stora . .. Vill ni ha dem för en miljon, så tag dem! När jag tänker på, att det finns gäldenärer, som jag förgäfves gått på lur efter i tjugufem år! Och när jag omsider träffar på en, som kan betala, så vill ni, att jag inte skall åderlåta honom? Ni borde inte tro, att jag är så dum, ni skulle inte själf vara så dum.»

Utan att förspilla tiden på ytterligare diskussion, tog Saccard fram plånboken.

»Jag betalar 200 francs mot det, att ni ger mig tillbaka Jordans reverser och kvitto på fulla beloppet*»

Busch for upp i förbittring.

»Tvåhundra francs — aldrig i lifvet! Det gör 330 francs 15 cen-timer. Jag skall ha centimerna också.»

Men fullkomligt oberörd, med den lugna tvärsäkerheten hos en man, som känner makten hos kontanta pengar, som bredas ut framför ögonen, upprepade Saccard ett par, tre gånger:

»Jag betalar er 200 francs ...»

Och Busch, som innerst var öfvertygad om, att det var förnuftigast att kompromissa, samtyckte till sist med ett skri af raseri och tårar i ögonen.

»Jag är alldeles för medgörlig. Hvilket gement yrke! . . . Jag bedyrar heligt, att jag blir plundrad — bestulen . . . Medan ni håller på, så hugg för er andra också för era tvåhundra francs ... Ni kan ju gräfvai högen där.»

När Busch, hade gett kvitto och skrifvit några ord till exeku-tionsbetjänten — ty Busch hade icke längre papperen hemma hos sig

— pustade han ut ett ögonblick vid sitt skrifbord, till den grad uppskakad, att han skulle utan vidare ha låtit Saccard gå, såvida icke fru Méchain, som hittills suttit orörlig och tyst, hade frågat:

»Än den andra affären då?»

Han kom plötsligt ihåg: nu skulle han ta revanche! Men allt, hvad han hade tänkt ut i förväg — berättelsen, frågorna, det fiffiga sättet att föra samtalet, det slopades i ifvern att komma till själfva saken.

»Den andra affären — ja, det är ju sant! ... Jag har skrifvit till er, herr Saccard. Nu ha vi en gammal räkning att göra upp ...»

Och han sträckte ut handen för att taga fram Sicardot-konvolutet, som han öppnade framför honom.

»År 1852 tog ni in på ett litet hotell vid rue de la Harpe; där ut-färdade ni tolf reverser på femti francs stycket till en flicka vid namn Rosalie Chavaille, sexton år gammal, hvilken ni en kväll våldförde i trappan ... Här äro dessa reverser. Ni har inte betalt en enda af dem, ty ni flyttade, utan att uppge någon adress, redan innan den första förföll. Och det värsta är, att de äro undertecknade med ett falskt namn, Sicardot, er första hustrus namn.»

Mycket blek, hörde Saccard på honom och såg på papperen. I det första ögonblickets förskräckelse tappade han alldeles hufvudet och stammade:

»Hur vet ni? . .. Hur har ni kommit öfver de där? ...

Sedan skyndade han att med darrande händer åter ta fram plånboken; han hade ingen annan tanke än att betala och få dessa fatala papper i sina händer.

»Det är ju inga kostnader eller hur? .. . Det blir sexhundra francs . . . Ja, det vore ju mycket att invända, men jag vill hellre betala utan några resonnemanger.»

Och han räckte fram sex sedlar.

»Vänta lite», ropade Busch och sköt tillbaka pengarna, »jag har ännu inte talat till slut.. . Fru Méchain därborta är kusin till Octavie, och dessa papper tillhöra henne; det är för hennes räkning, jag fordrar betalning. Den stackars Rosalie blef för alltid krympling i följd af er våldsamhet. Hon fick utstå mycket och dog i djupt elände hos fru Méchain, som hade tagit henne till sig . . . Om hon ville, skulle hon kunna berätta er saker, som...»

»Ohyggliga saker!» föll fru Méchain in med sin gnälliga stämma, i det hon bröt sin tystnad.

Förskräckt vände sig Saccard om till henne, som han alldeles hade glömt, där hon satt nedsjunken på stolen som en tung massa, snarlik en till häften hopfallen lägel. Hon hade alltid väckt hans oro, denna roffågel med sin ruskiga kommers med värdelösa valutor; och nu fann han, att hon hade med denna obehagliga historia att göra.

»Åh, jag förstår! Stackars flicka! Det gör mig mycket ondt», mumlade han. »Men eftersom hon är död, inser jag verkligen inte . . . Här äro i alla fall dessa 600 francs.»

Ånnu en gång sköt Busch tillbaka pengarna.

»Förlåt, men ni vet ännu inte allt. Hon fick ett barn ... ja, ett barn, som nu går på det fjortonde året, en gosse, som är så lik er, att ni omöjligen kan neka till faderskapet.»

Förbluffad upprepade Saccard flera gånger:

»Ett barn ... ett barn ...»

Sedan stoppade han hastigt in de sex sedlarna i plånboken samt återvann med ens sin säkerhet och munterhet.

»Nej, men hör nu, drifver ni med mig? Om det finns ett barn, så tänker jag inte ge er en enda sou. Barnet är sin mors arfvinge, det är gossen, som skall ha de här pengarna och allt hvad han vill till på köpet ... Ett barn, det är ju mycket trefligt och det är helt naturligt; det är intet ondt i att ha ett barn. Tvärtom är jag mycket glad där-öfver, det gör mig sannerligen ung på nytt. . . Hvar är pojken, jag vill se honom. Hvarför har ni inte genast fört honom till mig?»

Busch, som nu i sin tur blef häpen, tänkte på, hur länge han hade tvekat, på fru Carolines oändliga hänsynsfullhet i fråga om att röja Victors tillvaro för hans far. Och alldeles konsternerad, gaf han sig in på de vildaste och trassligaste förklaringar samt kom fram med allt på en gång: de 6,000 francs, som utgjorde lån och underhållskostnader, som fru Méchain kräfde att få ersatta, de 2,000 francs i af betalning, som fru Ca-roline hade lämnat, Victors förfärliga anlag och hans intagande i arbets-hemmet. Saccard ryckte till vid hvarje ny detalj. Hvad för slag,

6.000 francs? Hvem sade honom, att de inte i stället hade plundrat pojkstackaren? En afbetalning på 2,000 francs, de hade haft den fräckheten att afpressa en dam bland hans vänner 2,000 francs! Det var stöld, det var svikligt förfarande! Pojken hade naturligtvis blifvit uselt uppfostrad, och nu ville de, att han skulle betala dem, som buro ansvaret för denna usla uppfostran! Trodde de då, att han var en idiot?

»Inte en enda sou!» skrek han, »inbilla er inte, att ni ur min ficka kan få en enda sou!»

»Det få vi väl se! Jag stämmer er.»

»Prata inga dumheter! Ni vet mycket väl, att lagen inte tar någon befattning med det där. Och om ni tror, att ni kan tvinga mig att dansa efter er pipa, så är det ännu dummare, ty jag bryr mig inte ett dugg om alltihop. Ett barn, det känner jag mig smickrad öfver!»

Enär fru Méchain täppte till dörren, måste han puffa omkull henne och klifva öfver henne för att komma ut. Hon höll på att storkna af raseri, men med sin gälla röst slungade hon efter honom i trappan:

»Hjärtlösa kanalje:»

»Ni skall få höra af oss!» tjöt Busch, som smällde igen dörren efter honom.

Saccard befann sig i ett så upphetsadt tillstånd, att han befallde kusken att köra direkt hem till rue Saint-Lazare. Han skyndade att få tag i fru Caroline; utan omsvep kastade han sig tvärt in på ämnet och började genast att gräla på henne, för att hon hade skänkt bort dessa

2.000 francs.

»Kära vän, man kastar inte bort pengar på det där viset. Hvad tusan frågade ni inte mig för, innan ni gjorde något?»

Hon teg, upprörd öfver att han nu kände till hela historien. Det var mycket riktigt Buschs stil, som hon hade känt igen, och nu hade hon ingenting att dölja, eftersom en annan hade besparat henne bekymret med att yppa förhållandet. Emellertid tvekade hon fortfarande, förbryllad af att denne man frågade henne så ogeneradt.

»Jag ville bespara er en grämelse . . . Detta olyckliga barn lefde i en så djup förnedring! . . . Jag skulle ha långt före detta berättat er alltsammans, om inte en känsla ...»

»Hvilken känsla? ... Jag medger, att jag inte begriper, hvad ni menar.»

Hon försökte inte mera att förklara eller urskulda sig, hon var så ledsen och så trött på allt, hon som brukade ha ett så friskt lefnads-mod. Men han fortfor att förtjust, ja, verkligen föryngrad, utgjuta sig om barnet.

»Den stackars pojken! Jag skall hålla mycket af honom, det försäkrar jag . . . Det var mycket rätt gjordt af er, att sätta in honom i arbetshemmet för att få litet hyfsning på honom. Men nu skola vi ta honom därifrån, vi skola skaffa honom lärare ... I morgon skall jag se till honom, ja, i morgon, såvida jag inte är för mycket upptagen.»

Dagen därefter hade han styrelsesammanträde, ett par dagar för-gingo och så en vecka, utan att Saccard fann en ledig stund. Han talade ännu ofta om barnet, men sköt upp med sitt besök och följde med den ström, som ryckte honom med sig. I de första dagarna af december kom man upp till en kurs af 2,700 francs under en utomordentlig upphetsning, som fortfarande vände upp och ned på börsen. Det värsta var, att de oroande ryktena hade blifvit än starkare, att det rådde en ursinnig hausse midt under en stegrad, pinsam oro: man förutsade numera helt högt den ödesdigra katastrofen, men i alla fall steg kursen, steg alltjämt genom den envisa makten hos allmänhetens oförklarliga entusiasm, som inte frågar efter hvad som dock är klart som dagen. Saccard lefde nu blott i en högt uppskrufvad föreställning om sin triumf; det guldregn, han göt ut öfver Paris, omgaf honom liksom med en gloria, men han var dock tillräckligt slug för att ha en förnimmelse af, att marken var undergräfd, full af remnor och hotade att rasa under honom. Och i synnerhet var han förbittrad öfver det, som han sade sig känna i luften, nämligen att det jämte Gundermann och användande hans taktik också funnos andra, inom Universalbankens egna led, som också sålde — förrädare, som gingo öfver till fienden, därför att deras tillit var rubbad och de hade brådt att göra sig af med sina aktier.

En dag, när Saccard inför fru Caroline gaf luft åt sitt missnöje, ansåg hon sig böra säga honom allt.

»Ni vet, kära vän, att jag också har sålt... Jag har nyss sålt tusen aktier efter en kurs af 2,700 francs.»

Han stod alldeles tillintetgjord liksom inför det svartaste förräderi.

»Ni har sålt, ni! ni; åh, min Gud! Det var ni, som stridde emot mig, er, som jag kände i mörkret. Det är era aktier, som jag har måst köpa igen!

»Hör mig, min vän . . . Tänk på, att våra tretusen aktier ha gett oss mera än sju och en half miljoner. Är icke det en oväntad, storartad vinst? Jag är rädd för alla dessa pengar, jag kan inte tro, att de tillhöra oss . . . Men det är i alla fall inte fråga om vårt personliga intresse. Tänk på alla deras intressen, som ha i era händer lämnat allt, hvad

de ega — en förfärlig massa miljoner, som ni sätter på spel. Hvarför underhålla denna vansinniga hausse? Från alla håll får jag höra, att katastrofen är oundvikligen förestående . . . Kursen kan inte alltjämt stiga, det är ingen skam, att aktierna återfå sitt verkliga värde, då är banken solid, det är räddningen.»

Han reste sig häftigt upp.

»Jag vill, att kursen skall bli 3,000... Jag har köpt och jag skall ytterligare köpa, om jag så skall krevera ... Ja, må jag springa i luften,må allt springa i luften med mig, om jag icke drifver upp kursen till

3,000 och håller den fast där!»

Efter terminsuppgörelsen den 15 december gick kursen upp till 2,800 och sedan till 2,900. Och den 21 december proklamerades kursen för Universalbankens aktier till 3,020 francs under en alldeles vansinnig upphetsning. Det var icke längre hvarken rim eller reson; begreppet värde var så förvridet, att det inte längre hade någon verklig mening. Det gick rykten om, att Gundermann, tvärt emot sin vanliga försiktighet, var engagerad för förfärliga risker; under dessa månader, som han hade underhållit baissen, hade hans förluster vuxit med väldiga steg för hvarje halfmånadsuppgörelse i mån efter haussen, och det började att glunkas om, att han nog kunde bryta nacken af sig. Alla hjärnor voro alldeles förvridna, man väntade sig underverk.

Och i detta sista ögonblick, då Saccard hade nått höjdpunkten, men kände marken skälfva under sig, i sin hemliga ångest för att falla — då var han kung. När hans vagn stannade vid Universalbankens prunkande palats vid rue de Londres, skyndade hastigt en lakej fram och bredde ut en matta från trappan öfver trottoaren och till rän-stenen, och då täcktes Saccard stiga ut ur vagnen. Han trädde in som en härskare, hvars fot icke får komma i beröring med gatans simpla stenläggning.

X.

Vid detta årsskifte, dagen för decemberuppgörelsen, var den stora börssalen redan klockan hali ett full af folk, allas både tal och åtbörder vittnade om en utomordentlig upphetsning. Under ett par veckor hade för öfrigt upphetsningen stigit och i dag nådde den sin höjdpunkt; i mängdens feberifver kunde man skönja de doft mullrande förebuden till den afgörande kamp, som snart skulle utkämpas.

Baissespekulanten Moser, som var mera orolig och gul än vanligt, stötte på haussespekulanten Pillerault, som mycket dryg och öfvermodig stod där på sina långa storkben.

»Vet ni, hvad som säges? Det säges, att vi få krig i april. . . Det kan inte sluta på annat sätt med dessa förfärliga rustningar. Tyskland vill inte ge oss tid att införa den nya militärlagen, som kammaren ämnar besluta . .. Och för resten vill Bismarck ...»

Pillerault brast i skratt.

»Prata inte om er Bismarck! . . . Jag, som nu talar med er, pratade fem minuter med honom i somras, när han var här.. . Han såg ut att vara en mycket hygglig karl. . . Är ni inte belåten nu efter en sådan öf-verväldigande succés som utställningen, då förstår jag inte, livad ni vill: hela Europa tillhör oss.»

Moser skakade förtvifladt på hufvudet. Tack vare utställningen hade det vuxit upp alldeles för många affärer, förtjusningen hade gjort folk alldeles yra i mössan och så hade man kastat sig in i ett rent vansinnigt spekulerande. Var det t. ex. inte alldeles galet, att Universalbankens aktier hade gått upp till 3,030?

»Kära ni, före kvällen skola de vara uppe i 3,060... Ni skola allihopa stå på hufvudet — det säger jag!»

»Se där är ni!» sade Moser och hälsade, när han märkte Salmon, som stod framför honom och log sitt evinnerliga, outgrundliga småleende.

Men då han i detta leende såg ett gillande af hvad Pillerault hade sagt, yttrade han:

»Vet ni något, så säg det. Mitt resonnemang är enkelt: jag följer Gundermann, ty Gundermann är alltid Gundermann, inte sannt?

.. . För honom går det alltid bra.»

»Men», sade Pillerault hånflinande, »hvem har sagt er, att Gundermann spelar på baisse?»

Förfärad spärrade Moser upp ögonen. Det hade ju under månader allmänt pratats om på börsen, att Gundermann låg på lur efter Sac-card och att han underhöll baissen mot Universalbanken i afvaktan på att få strypa den.

»Ni förnekar det självklara och i öppen dager liggande. Jag har visserligen inte sett hans order, och man kan inte med visshet påstå något.. . Nå, hvad säger ni, Salmon? Gundermann kan ju för tusan inte ge tappt nu!»

Han visste inte längre, hvad han skulle tro vid Salmons tysta leende, som föreföll honom allt finare och mera svårtydt.

»Bah!» utropade Pillerault, fullkomligt i öfverensstämmelse med sin våghalsteori, »det bästa är i alla fall att på vinst och förlust följa sin ingifvelse. . . Alltsammans beror på tur: antingen har man tur eller också har man det inte. Hvad skall det då tjäna till att fundera? H var enda gång jag har funderat, har jag varit nära att köra fast. Så länge jag ser den mannen där säker på sin post med sin muntra min och ett uttryck, som om han ville sluka allt, håller jag på med att köpa.»

Han hade pekat på Saccard, som nyss hade kommit och intagit sin vanliga plats, stödd mot pelaren i första hvalfvet till vänster. Mycket elegant, mycket korrekt, i en kostym af fint kläde och med bländande hvitt linne stod han där med en fullkomligt obekymrad människas älskvärda och lugna min.

»Ni vet väl», sade Moser, »att man påstår, att han själf underhåller haussen genom betydande köp. Om Universalbanken spekulerar i sina egna aktier, så är det ute med den.»

Pillerault protesterade.

»Bara sladder och förtal! . . . Kan någon säga bestämdt, hvem som säljer eller köper? Han är där för kunderna hos sin bank, och det ärju helt naturligt. Och han är där för sin egen räkning, ty han spekulerar antagligen.»

Moser envisades inte. Ännu skulle ingen på börsen ha vågat påstå, att Saccard kämpade en så förfärlig kamp, köpte för bankens räkning i bulvaners namn — Sabatani, Jantrou och andra, framför allt genom styrelsens tjänstemän. Det var blott ett rykte, som hvi-skades, dementerades och ständigt stod upp igen, fast fullkomligt obestyrkt. Först hade han endast försiktigt hållit kursen uppe och sålt igen, så snart han kunde, för att inte binda alltför mycket kapital och belamra kassan med papper. Men nu hade han ryckts med af striden och i dag förutsåg han nödvändigheten af mycket stora köp, om han fortfarande ville vara herre på slagfältet. Han hade delat ut sina order, han låtsade sig vara lika småleende lugn som på vanliga dagar, trots sin ovisshet om den slutliga utgången och den oro, han kände öfver att på detta sätt gå allt längre och längre på en väg, som han visste var förfärligt farlig.

Moser — som hade gått och strukit bakom ryggen på den bekante börsmatadoren Amadieu, hvilken konfererade med en liten herre, som såg knipslug ut — kom stammande och högst exalterad tillbaka.

»Jag har hört det, hört med mina egna öron . . . Han sade, att Gun-derman har gett order om att sälja för mera än tio miljoner . .. Åh, jag säljer, jag säljer, jag skall sälja till och med min skjorta.»

»Kors, tio miljoner!» mumlade Pillerault, lite ifrig i rösten. »Det är ju ett riktigt krig på knifven!»

Och i de dånande ropen, som stegrades alltmera och svällde genom alla de enskilda samtalen, existerade intet annat än denna förbittrade tvekamp mellan Saccard och Gundermann. Man urskilde icke orden, men allt larmet härrörde däraf: af den enes lugna och logiska envishet att sälja och från den vilda ifver att ständigt köpa, som man misstänkte hos den andre. De motsägande ryktena, som voro i omlopp och som först endast hviskades, smattrade till sist som trumpetstötar.

»Jag behåller min ställning på haussesidan!» sade Pillerault, som redan hade fått modet tillbaka. »Solen skiner så vackert, kursen stiger säkert ännu mera.»

»Alltihop ramlar öfver ända», svarade Moser med sin oförändr-liga jämmerlighet, »ovädret är inte långt borta, jag har varit så illa ansatt af mina krämpor i natt.»

Saccard vid sin pelare såg skaran af smickrare och klienter växa omkring sig. Oaflåtligen räcktes händer fram emot honom, och han tryckte dem allesammans, gladt och förbindligt inläggande i hvarje handtryckning ett löfte om seger. Somliga skyndade fram till honom, växlade ett par ord med honom och gingo förtjusta sin väg igen. Många stannade i närheten af honom, stolta öfver att få höra till hans grupp. Ofta visade han sig älskvärd utan att ens veta namnet på dem, han talade med. Så till exempel måste kapten Chave säga honom Maugendres namn, för att han skulle känna igen denne. Kaptenen, som nu åter stod på vänlig fot med sin svåger, uppmanade denne att sälja; men direktörens handtryckning var tillräcklig för att hos Maugendre uppväckagränslösa förhoppningar. Sedan var det Sédille, den store sidenhandlanden, som ville ha ett ögonblicks samtal. Hans firma var i trångmål, hela hans förmögenhet var bunden i Universalbanken, så att en even-tuel baisse skulle ha varit ruin för honom. Orolig och förtärd af spelpassion och utsatt äfven för andra ledsamheter för sin son Gustave, som icke alls hade någon framgång hos Mazaud, kände han ett lifligt behof af att få höra några lugnande och uppmuntrande ord. Saccard klappade honom på axeln och strax gick han full af tillit och lifsmod. Så kom ett långt tåg: Kolb, bankiren, som för länge sedan hade sålt sina aktier, men som var försiktig och tänkte på möjligheten af någon lycklig slump; markis de Bohain, som med sin aristokratiskt förnäma nedlåtenhet låtsade sig besöka börsen endast af nyfikenhet och för att fördrifva tiden; självfva Huret, som inte kunde vara förargad längre och som var alldeles för slug för att inte vilja stå väl med folk ända till den dag, då allt gick öfverända för dem och han såg till, om det icke var något för honom att skrapa upp. Men Daigremont kom, och alla drogo sig då åt sidan. Han var mycket mäktig; man gaf akt på, huru älskvärd han var, hans sätt att skämta och hans kamratligt förtroliga ton. Hausse-spekulanterna voro förtjusta däröfver, ty han hade namn om sig att vara en fiffig karl, som alltid visste att oförtöfvat skynda ut ur huset, så fort det första knakandet i bjälkarna förebådade dess fall, och nu var det således alldeles säkert, att ännu knakade det inte i Universalbanken. Sedan ströko andra förbi, som endast växlade ett ögonkast med Saccard — det var hans eget folk, banktjänstemän, som hade fått i uppdrag att ge order, men som köpte också för egen räkning, tack vare det epidemiska spelraseri, som härjade bland personalen vid rue de Londres, där alla ständigt voro på lur med öronen vid nyckelhålen och på jakt efter upplysningar. Sabatani, med den mjuka behagfullheten hos en italienare, som har österländskt blod i ådrorna, gick förbi honom ett par gånger, men låtsade sig inte se sin nådig herre. Jantrou stod orörlig på några stegs afstånd och vände ryggen till samt tycktes vara fullständigt försjunken i studerande af utländska börstelegram, som voro anslagna på gallerförsedda taflor. Mäklaren Massias, hvilken var på språng som vanligt och törnade emot gruppen, gjorde ett litet tecken med huf-vudet, säkert för att antyda något svar, det raska fullgörandet af något uppdrag. Och allt eftersom timmen för börsens öppnande nalkades, fylldes salen liksom med dånet från ett stigande haf af det ändlösa trampet af den dubbla människoström, som genomkorsade den. Man väntade den första kursnoteringen.

Mazaud och Jacoby kommo ut från växelmäklarnas rum sida vid sida med korrekt kollegial hållning. Dc visste emellertid, att de voro motståndare i den skoningslösa strid, som nu hade pågått under flera veckor och som kunde sluta med enderas ruin. Med sina anteckningsböcker i handen stodo de och pratade om det vackra vädret, liksom om de inte där på några blad hade haft de miljoner, hvilka de skulle använda som ammunition i den mördande kampen mellan tillbud och efterfrågan.

»En liten vacker vinter, eller hur?»

»Ja, tänk er, att jag har gått hit i dag — så skönt var det!»

13 Zola, Pengar.Men nu fick Mazaud i vänstra sidogången syn på sin prokurist Berthier, som gaf honom ett tecken, hvarvid Mazaud gick och växlade halfhögt några ord med honom; agenterna måste nämligen uppehålla sig i sidogångarna. Mazaud gick på detta sätt dagligen på börsen med Berthier och sina båda biträden, den ene för statspapperen, den andre för kontantaffärerna, och med dessa följde oftast ännu en af kontorspersonalen, för att nu icke nämna den, som hade hand om telegramen, hvil-ket alltid var lille Flory, hvars ansikte allt mera och mera begrofs under hans tjocka skägg, hvarur blott den ömma glansen af hans ögon trängde fram. Sedan han

efter Sadowaaffären hade vunnit 10,000 francs, hade Flory— numera alldeles tokig för Chuchus skull, hvilken blifvit nyckfull och slösande — tagit sig för att spela alldeles vildt, men fullkomligt beräk-ningslöst för resten, med alldeles samma taktik som Saccard, i hvilkens spår han trampade med blind tillit. De order, han kände till, de telegram, hvilka gingo genom hans händer, voro tillräckliga att ge honom ledning. Och när han nu kom nerspringande från telegrambyrån i öfra våningen med bägge händerna fulla af telegram, måste han anmoda en vaktmästare om att tillkalla Mazaud.

»Skall jag idag öppna och ordna dem, herr Mazaud?»

»Ja visst, när de komma så där i massa... Hvad är det allt för slag? »

»Åh, Universalbanken, order att köpa, nästan allihopa.»

Med van hand bläddrade mäklaren i telegramen, synbarligen belåten. Mycket lierad med Saccard, hvilken sedan lång tid tillbaka brukade stå till boks hos honom för betydande belopp, och från hvilken han på morgonen samma dag hade fått order om ofantliga köp, hade han till sist blifvit Universalbankens ordinarie mäklare. Han hade visserligen hittills inte hyst någon egentlig oro, men denna envisa köplust hos publiken, trots den öfverdrifvet höga kursen, var i alla fall lugnande för honom. Han gaf särskildt akt på ett namn bland telegramens underskrifter, nämligen Fayeux, ränteinkasseraren iVendome, hvilken måtte ha skaffat sig en ofantligt stor kundkrets bland småfolk, som köpte, bland jordbrukare, gudaktiga fruntimmer och präster i hans landsända, ty det förgick inte en vecka, utan att han skickade det ena telegramet efter det andra.

»Lämna det här bland kontantköpen», sade Mazaud till Flory. »Och vänta inte på, att telegramen bli nedburna, utan stanna kvar däruppe och tag dem själf.»

Flory gick fram och lutade sig mot balustraden vid kontantafdel-ningen och ropade med hög röst:

»Mazaud! Mazaud!»

Fram kom Gustave Sédille, ty på börsen förlora biträdena sitt eget namn och använda blott den mäklares, hvilken de representera. Flory hette också Mazaud här. Gustave hade för nära ett par år sedan lämnat sin plats hos Mazaud, men nyligen åter tagit den tillbaka igen för att förmå sin far att betala hans skulder. Och enär förste bokhållaren var borta, hade han i dag fått det uppdraget att sköta kontantafdelnin-gen, något som han tyckte var trefligt. Flory hviskade något till honom, och de kommo öfverens om att icke köpa för Fayeux förrän tillsista kursnoteringen, sedan de själfva för sin egen räkning hade spekulerat på hans order genom att först köpa och sälja i sin vanliga bulvans namn samt själfva ta in differensen, eftersom haussen syntes säker.

Mazaud gick emellertid tillbaka till sin förra plats. Men vid hvar je steg lämnade en vaktmästare honom från någon klient, som icke hade kunnat komma fram, en blankett med en order, hoprafsad med blyerts. Hvarje mäklare hade sina särskilda blanketter, af speciell färg, röd, gul, blå, grön, för att man lättare skulle känna igen dem. Mazauds voro gröna, hoppets färg, och de små, gröna lapparna samlades oafbru-tet i hans händer. När han åter stannade vid det sammetsklädda räckverket till »korgen» — den för mäklarna reserverade medelpunkten för de stjärnformigt löpande gångarna, till hvilken allmänheten icke hade tillträde — träffade han på Jacoby, som också hade en ständigt växande bunt blanketter i handen, röda som nyss utgjutet blod, helt säkert order från Gundermann och hans trogria anhängare; ty det visste alla, att han var baissespekulanternas man i den ödeläggande strid, som nu förbereddes — den förnämsta verkställaren af judebankernas storverk.

»Herr Massias frågar efter er», kom nu en vaktmästare och sade till Mazaud.

Denne gick genast till ändan af gången. Massias, som helt och hållet stod i Universalbankens sold, gaf honom underrättelser från »kulissen»

— de oprivilegierade mäklarnas börs, som redan trots den starka kylan var i farten därute under pelargången. Några spekulanter vågade sig dit ut, men kommo tidt och ofta in igen för att värma sig inne i salen.

Massias förklarade hastigt, att enär det såg ut, som om kursen skulle vilja sjunka under den massa aktier, som

baissespekulanterna kastade in i marknaden, hade Saccard fått den idén, att operera inom kulissen för att inverka på den första officiella kursen därinne i »korgen». Dagen förut hade Universalbanken i sista noteringen gått upp till 3,030 francs; och han hade låtit ge Nathansohn order att köpa etthundra aktier, som en annan oprivilegierad mäklare skulle bjuda ut till 3,035. Det var fem francs' stegring.

»Godt! Det blir nog den kursen», sade Mazaud.

Han gick tillbaka bland mäklarna, som nu voro där fulltaliga. Alla sexti voro där och gjorde redan, trots börsreglementet, affärer sins emellan till medelkurs, under afvaktan på det reglementerade klockslaget.

Men klockan slog ett, och dess tonvågor brusade fram öfver det upprörda hafvet af hufvuden, och dess sista, svagt dallrande ton hade icke hunnit att dö bort, när Jacoby med båda händerna stödda emot sammets-räcket med sin dånande röst, starkare än alla andras, ropade ut öfver salen:

»Jag har Universalbank, jag har Universalbank t»

Han bestämde intet pris, utan väntade på efterfrågan. De sexti privilegierade mäklarfirmornas representanter hade närmat sig och bildade en sluten krets omkring korgen. De stodo där och stirrade på hvarandra, ansikte mot ansikte, som duellanter före stridens början, mycket nyfikna att få se, hvad den första kursen skulle bli.»Jag har Universalbank», upprepade Jacobys mullrande basröst; »jag har Universalbank.»

»Hvilken kurs?» frågade Mazaud med sin tunna röst, som var så genomträngande, att den öfverröstade kollegans, liksom en flöjts melodi höres öfver violoncellens ackompanjemang.

Delarocque föreslog den föregående dagens kurs.

»Jag köper Universalbank till 3,030.»

Men en annan mäklare bjöd genast öfver.

»Ge mig Universalbank till 3,035.»

Det var kulissens kurs, som gjorde sig gällande härinne och gjorde om intet den spekulation, som Delarocque ämnade sätta i scen: att köpa i korgen och genast sälja vid kulissen för att stoppa i sin ficka kursstegringen af fem francs. Och Mazaud fattade sitt beslut, säker om Saccards gillande.

»Jag köper för 3,040 ... Ge mig Universalbank till 3,040.»

»Hur många?» frågade Jacoby.

»Trehundra.»

Bägge två skrefvo ett ord i anteckningsboken, och affären var uppgjord, den första kursen bestämd, tio francs högre än gårdagens. Mazaud gick och uppgaf siffran för den kursnoterare, som hade Universalbanken i sitt register. Nu var det under tjugu minuter, som om man hade öppnat en slussport. Kursen fastställdes äfven för andra papper utan stora växlingar.

Vid sin pelare stod Saccard och smålog. Hans hof hade växt ytterligare; haussen på tio francs för Universalbankens aktier hade väckt uppståndelse på börsen, ty man hade länge spått en krasch på dagen för terminsuppgörelsen. Huret hade i sällskap med Sédille och Kolb kommit fram till honom och låtsade sig helt högt beklaga sin försiktighet att sälja sina aktier till 2,500, medan Daigremont med oberörd min gick omkring arm i arm med markis de Bohain, för hvilken han helt gladt berättade om den otur, han hade haft med sina hästar vid höstens kapplöpningar. Men först och främst triumferade Maugendre och uppträdde med stor Öfverlägsenhet emot kapten Chave, som emellertid framhärdade i sin pessimism och sade, att man finge väl se, hur det gick till sist. Och samma scen utagerades mellan den skrytsamme Pillerault och den tungsinte Moser; den ene var förtjust öfver denna vanvettiga hausse, den andra knöt händerna och talade om denna envisa, fåniga hausse, som om en galen hund, som man till sist skulle slå ihjäl.

En timme gick, kurserna voro ungefär de samma, mindre lifliga, alltefter som nya order och telegram ingingo. På

detta sätt var det alltid omkring midten af börstiden ett visst afslappnande, ett stillastånd i de löpande affärerna, under afvaktan på den afgörande kampen om den sista kursen. Emellertid hörde man alltjämt dånet af Jacobys stämma, hvilken det gälla tonfallet af Mazauds röst skar igenom, bägge två upptagna af premieoperationer. $

»Jag har Universalbank till 3,040, hvaraf 15 premie.»

»Jag köper Universalbank till 3,040, hvaraf 10 premie.»»Hur många?»

»Tjugufem.»

Det måste vara Fayeux' order, som Mazaud nu expedierade, ty för att begränsa sin risk köpte och sålde många landsortsspekulanter med premie. Så spred sig plötsligt ett rykte, enstaka röster hördes, att Universalbankens aktier gingo ned med fem francs och sedan slag i slag med tio francs, med femton francs till 3,025.

Just i detta ögonblick gick Jantrou — som varit borta en kort stund och nu kom tillbaka igen — fram till Saccard och hviskade till honom, att baronessan Sandorff satt i sin vagn därute på rue Brogniart, och hon frågade, om hon skulle sälja. Denna fråga, som kom just i det ögonblick, då kursen vacklade, gjorde honom alldeles desperat. Han svarade:

»Jag gör en konst i henne, bed henne låta mig vara i fred! Om hon säljer, stryper jag henne!»

Vid förkunnandet af denna baisse på femton francs kom Massias rusande som vid en larmsignal, ty han förstod väl, att han behöfdes. Saccard, som hade förberedt en kupp för att stegra den sista kursen

— nämligen ett telegram, som man skulle skicka honom från börsen i Lyon, där haussen var säker — började verkligen att känna sig orolig, då intet telegram kom, och detta plötsliga fall med femton francs kunde vålla en katastrof.

Massias var nog fiffig att inte stanna framför honom, utan bara stötte till honom med armbågen och uppsnappade med spetsadt öra ordern i förbifarten.

»Fort till Nathanson, 400, 500, så många som behöfs!»

Detta skedde så hastigt, att ingen märkte det utom Pillerault och Moser. De skyndade efter Massias för att få reda på, hvad han skulle göra. Sedan Massias kom i Universalbankens sold, hade han fått en ofantlig betydelse. Man försökte att pumpa honom, att läsa hans order öfver axeln på honom. Och han förtjänade nu betydande belopp.

I kulissen hade Universalbankens aktier icke fallit så hastigt som i korgen. Och Nathansohn, som fick upplysningar af sina agenter, realiserade den operation, som Delarocque i början icke hade lyckats få till stånd: han hade köpt inne i salen för 3,025 och genast sålt härute i pelargången för 3,035. På mindre än tre minuter hade han förtjänt

60,000 francs. Redan detta köp gjorde att kursen i korgen åter steg till 3,030 genom den ömsesidiga påverkan, som de båda marknadsplatserna, den legaliserade och den tolererade, utöfva på hvarandra. Emellertid vacklade kursen i kulissen, men den order, som Massias lämnade Nathansohn, höll den uppe vid 3,035 och stegrade den till 3,040, medan genom växelverkan aktierna vid korgen återtogo sin förra kurs. Men det var svårt att hålla den uppe, ty Jacobys taktik och de andra mäklarnas, som opererade för baissespekulanternas räkning, var tydligen att reservera de stora försäljningarna till slutet af börstiden för att då alldeles öfversvämma marknaden och åstadkomma ett plötsligt och våldsamt kursfall i den sista halftimmens förvirring. Saccard förstod faran så väl, att han med ett öfverenskommet teckengaf en vink åt Sabatani, som på några stegs afstånd med sin vanliga förströdda och smäktande k vinnotjusarmin stod och rökte en cigarrett och smidig som en orm gled in i »gitarren» — det lilla öppna, efter sin form benämnda rummet vid »korgens» baksida, i hvilket spekulanter och mäklare kunde komma i direkt förbindelse med hvarandra

— och med vaket öra följande kursen, skickade han oaflåtligen order till Mazaud på gröna blanketter, hvaraf han hade stort förråd. Angreppet var så häftigt, att trots alla ansträngningar Universalbankens aktier åter föllo med fem francs.

Klockan slog tre kvart till tre, om blott en kvart skulle klockan slå för stängning. I detta ögonblick rådde ett ofantligt vimmel bland folkmassan, och den skrek, som om den hade piskats med något afgrunds-gissel. Mäklarna skreko och tjöto med hesa och spräckta röster; då inträffade det, som Saccard med oro hade väntat på.

Lille Flory, som sedan börsen öppnades, hade hvar tionde minut kommit från telegrafen med händerna fulla af telegram, kom nu igen därifrån och trängde sig igenom mängden, i det han läste ett telegram, som tycktes göra honom förtjust.

»Mazaud! Mazaud!» ropade en röst.

Flory vände på hufvudet, som om man hade ropat hans eget namn. Det var Jantrou, som ville ha reda på, hvad det var. Men Flory knuffade undan honom, han hade alldeles för brådtom och var utom sig af glädje öfver att kunna säga sig själf, att Universalbankens slutkurs skulle stiga; ty telegramet meddelade, att kursen steg på börsen i Lyon, där så betydande köp hade afslutits, att återverkan kändes på börsen i Paris. Det kom också redan andra telegram, en stor mängd mäklare fingo ta emot order. En storartad effekt visade sig genast.

»Jag köper Universalbank till 3,040», skrek Mazaud med sin gälla falsettstämma.

Och Delarocque, som hade händerna fulla af order, stegrade priset med fem francs.

»Jag köper för 3,045...»

»Jag säljer till 3,045», röt Jacoby. Tvåhundra till 3,045.»

»Jag tar dem.»

Då gick Mazaud själf lite högre.

»Jag köper till 3,050.»

»Hur många?»

»Femhundra.»

Mäklarna fäktade med armarna, som om de hade fått epileptiska anfall, och det förfärliga larmet blef sådant, att mäklarna inte längre kunde höra sig själfva. Men i sin rasande yrkesifver fortsatte de med gester. Man såg deras stora munnar öppna sig, utan att man kunde förnimma några ord, endast händerna talade: en gest inifrån utåt, som bjöd ut, en annan gest utifrån inåt, som accepterade; uppräckta fingrar angåfvo antalet, genom ett tecken med hufvudet sade man ja eller nej. Begripligt endast för de invigda, var det hela likt ett utbrott af vansinne hos dårar. I statspappersafdelningen såg det ut,som om man hade råkat i slagsmål, så vild var trängseln. Mellan kontantafdelningen och korgen öfver det hejdlöst svallande hafvet af hufvuden, såg man endast de tre kursnoterarna, som sittande på sina höga stolar flöto ofvanpå alltsammans likt vrakspillror med den stora, hvita sidan i deras registerbok, medan man både från den ena och den andra sidan slet och ryckte i dem i följd af de hastiga växlingarna i kursuppgifterna, som man kastade upp till dem. Men framför allt i kontantafdelningen hade tumultet nått sin höjdpunkt — det var endast en kompakt massa af hufvudhår, icke ens några ansikten, ett mörkt myllrande, där blott de små hvita bladen i annotationsböckerna lyste till, när de svängdes i luften. De sista minuternas vilda upphetsning hade också gripit publiken, där var ett väldigt trampande, ett vildt tumult, som om en stor hjord hade släppts in i en alltför trång passage.

Men ljudet af en klockas slag trängde plötsligt genom tumultet. Allt blef lugnt, de våldsamma gesterna upphörde, rösterna tystnade öfverallt. Publikens dofva sorl var det enda, som nu förnams, liksom strömmen fortfar att brusa, fast den dragit sig tillbaka i sin bädd och icke mer svämmar öfver bräddarna Och under denna ihållande upphetsning gingo kursuppgifterna från man till man. Universalbankens aktier hade stigit till 3,060, således tretti francs högre än dagen förut. Baissespekulanternas nederlag var fullständigt, terminsuppgörelsen skulle ännu en gång bli ödesdiger för dem, ty halfmånadsdifferenserna kräfde betydande belopp.

Innan Saccard lämnade salen sträckte han upp sig, liksom för att bättre med ett ögonkast öfverblicka skaran omkring sig. Han hade verkligen vuxit, uppburen, som han var, af en sådan triumf, att hela hans lilla person pöste

upp och ökades i längd, så att den blef nästan imponerande. Den, som han tycktes söka öfver mängdens hufvuden, var Gundermann, som ju icke var där, Gundermann, som han skulle ha velat se slagen, med förvridna anletsdrag, tiggande om nåd; men han ville åtminstone, att alla judens anonyma kreatur, hela det smutsiga judeföljet, som var där, skulle till sin ilska få skåda honom i triumfens gloria. Detta var hans stora dag, om hvilken man ännu talar, liksom man talar om Austerlitz och om Marengo. Hans klienter, hans vänner hade skyndat fram till honom. Markis de Bohain, Sé-dille, Kolb, Huret tryckte hans händer, medan Daigremont med sin hala världsmannaförbindlighet småleende komplimenterade honom, väl vetande, att dylika segrar på börsen betyda döden. Maugendre skulle ha velat i sin hänförelse kyssa honom på båda kinderna, men var på samma gång ursinnig på kapten Chave, som han såg fortfarande ryckte på axlarna. Men Dejoie lade i dagen en fullkomligt religiös dyrkan; han hade kommit springande från tidningsbyrån för att genast få höra den sista kursen, han blef stående på några stegs afstånd, orörlig, fastnaglad af hängifvenhet och beundran, med ögonen fulla af tårar. Jantrou hade försvunnit, troligen hade han skyndat till baro-nessan Sandorff med nyheten. Sabatani och Massias strålade som på kvällen efter en stor seger.»Nå, hvad var det jag sade?» ropade Pillerault förtjust.

Moser stod där med lång näsa och mumlade dofva hotelser.

»Krukan går så länge till brunnen, tills den spricker. Mexiko-affären skall göras upp, i Rom är det ännu krångel efter Mentana, och en vacker dag ha vi Tyskland öfver oss ... Ja, och de där nöten, som ska5 ännu högre upp för att ramla ned så mycket värre. Åh, ni ska' få se, att det är på upphällningen med alltsammans.»

Och som Salmon den här gången fortfor att se allvarsam ut, frågade Moser:

»Tror ni inte det också? När det går alldeles för bra, så spricker nog alltihop.»

Emellertid hade Mazaud och Jacoby återtagit sin korrekta hållning och följts åt in i mäklarnas rum, den senare mera berörd af sina egna hemliga förluster än af sina klienters nederlag, medan däremot Mazaud, som icke spelade, var idel glädje öfver den sista kursen, som man så modigt hade tillkämpat sig. De pratade några ögonblick med Delarocque för att klara ut engagemanger, alla tre med sina anteckningsböcker i handen. I biträdenas rum — en låg sal, lik ett illa hållet skolrum, med rader af pulpeter och klädhängare i fonden — gåfvo Flory och Gustave Sédille, som kommit in för att ta sina hattar, på ett stoj ande sätt luft åt sin förtjusning, medan de väntade på medelkursen, som mäklarsyndikatets bokförare vid en af pulpeterna höllo på att räkna ut efter den högsta och den lägsta kursen. När plakatet bortåt klockan half fyra klistrades upp på en af pelarna, började de bägge två att gnägga, att kackla, att gala som tuppar i sin belåtenhet öfver den fina affär, de hade gjort genom att operera med Fayeux' order. Chuchu, som nu tyranniserade Flory med sina pretentioner, kunde nu få ett par juveler, och det kunde bli ett half t års förskott till Germaine Coeur, som Gustave hade varit nog dum att alldeles ta ifrån Jacoby, hvilken nu hade på månad tagit en konstberiderska från Hippodromen.

Äfven i pelargången, i kulissen afslutades affärerna. Förtjust öfver sin vinst, gick Nathanson nu utför trappan i den sista svärmen af spekulanter, som hade dröjt sig kvar, fast kylan hade blifvit genomträngande.

Det Paris, som vakar och som roar sig, talade hela den kvällen endast om den fruktansvärda tvekamp, som hade utkämpats mellan Gunder-mann och Saccard. I synnerhet talade man om baissespekulanternas kritiska ställning, hvilka under så många månader hade vid hvarenda uppgörelse måst betala ut allt större och större differenser, allteftersom Universalbankens kurs steg öfver alla rimliga gränser. Om haussen fortfor, skulle många baissespekulanter mycket snart vara utblottade, krossade, tillintetgjorda. Med Gundermann, deras förmodade, allsmäktige chef, var visserligen förhållandet annorlunda, ty i sina källare hade han sin miljard, ständigt friska trupper att skicka i elden, hur långvarig och blodig striden än blef. Det var hans oöfvervinneliga styrka, att alltjämt kunna sälja aktier, som han icke agde, men vara säker om att ständigt kunna betala sina differenser ända till den dag, då den oundvikliga baissen skulle ge honom seger.Och man talade om, man beräknade, hvilka ansenliga belopp, han redan måste ha offrat i spekulationens eld. Aldrig förr hade han på börsen utsatts för ett så häftigt angrepp på sin makt, som han ville där skulle vara allenarådande och obestridd; ty om han också var, hvad han älskade att alltid säga, blott en köpman, som handlade med pengar, ingen spekulant, hade han dock den saken alldeles klar för sig, att han, för att förbli den förste köpmannen i världen och förfoga öfver samhällets

förmögenhet, måtte vara absolut herre öfver marknaden, och han stred icke för den direkta vinsten, utan för sin tron, för sitt lif. Däraf kom sig kampens köld och hård-nackenhet, dess skonlöshet. Man mötte honom på boulevarderna, på rue Vivienne, med det bleka, uttryckslösa ansiktet, hans trötta, gubbaktiga gång; ingenting förrådde den minsta oro hos honom. Han trodde på logiken. När Universalbankens aktier hade stigit till högre kurs än 2,000, då började det att bli galet; 3,000, det var rena vansinnet, aktierna måste åter gå ned, lika visst som den i luften kastade stenen nödvändigt faller till marken igen. Han väntade. Skulle hela hans miljard stryka med? Man kände rysningar af beundran för Gundermann, men också begär att ändtligen få se honom gå under. Saccard däremot väckte en mera högljudd entusiasm; han hade på sin sida kvinnorna, salongernas värld, de förnäma spekulanterna, som stoppade så vackra vinster i sina fickor, sedan de börjat att slå mynt af sin tro genom att göra affärer med berget Karmel och med Jerusalem. De stora judebankerna voro dömda att falla i en snar framtid, katolicismen skulle få herraväldet öfver pengarna, liksom den hade makten öfver själarna. Men medan hans trupper gjorde stora vinster, togo Saccards pengar slut, ty genom de ständiga aktieköpen tömdes hans kassor. Af de disponibla tvåhundra miljonerna hade nära två tredjedelar blifvit fastlåsta på detta sätt: det var den alltför stora framgången, triumfen, som kväfver.

Åh, om han hade haft miljoner, ständigt nya miljoner liksom dessa smutsiga judar! Men det värsta var, att han snart icke mera hade några trupper, blott några miljoner till, som på sin höjd kunde duga till en sista strid. Och om baissen kom, skulle det sedan bli hans tur att betala differenserna. Midt i hans seger kunde det minsta sandkorn bringa hans väldiga maskineri i olag. Och man hade ett dunkelt medvetande därom, till och med bland hans trogna, bland dem, som trodde på haussen som på Gud fader. Det var just detta, som upprörde hela Paris; den förvirring och den ovisshet, hvari man sväfvade, denna Saccards och Gundermanns tvekamp, i hvilken segraren förblödde, denna brottning mellan de båda sagolika vidundren, hvilka krossade mellan sig de fattiga stackare, som djärfdes att blanda sig i deras spel och hotade att strypa hvarandra på den hög af grus och spillror, som de staplade upp.

Den 3 januari, dagen efter sista terminsuppgörelsen, sjönko Universalbankens aktier plötsligt med femti francs. Detta vållade stor uppståndelse. I själfva verket hade alla papper fallit; marknaden, som alltför länge hade varit öfveransträngd och öfverfylld, knakade på allahåll och kanter; ett par, tre maskstugna firmor ramlade med mycket buller och bång, och för resten hade man bort vara van vid dessa häftiga språng i kurserna, stundom under samma börstid växlande med något hundratal francs, varierande som kompassnålen midt i ett oväder. Men i den häftiga skälfning, som gick igenom allt folket, anade man början till slutet. Universalbankens aktier föllo, ropet därom flög ut öfver staden och spriddes öfverallt, väckande förvåning, hopp och fruktan.

Följande dag var Saccard lugn och småleende på sin post, samt dref upp kursen med tretti francs genom betydliga köp. Men trots hans ansträngningar föll kursen med fyrti francs; den var nu icke högre än

3,000 francs. Och hädanefter var det strid hvarenda dag. Den 6 steg kursen igen, den 7 och 8 föll den ånyo. Det var en oemotståndlig rörelse, som så småningom drog banken med sig i ett långsamt fall. Man skulle låta den bli syndabocken, den skulle få böta för allas galenskap, för andra, mindre bekanta affärers brott, för dessa massor af tvetydiga affärer, hvilka som jättesvampar hade skjutit upp ur kejsardömets fördärfvade jordmån. Men Saccard, som inte längre kunde sofva, som hvarje dag åter var på sin plats i striden, invid sin pelare, lefde i den inbillningen, att segern alltjämt var möjlig. Som en general, hvilken är öfvertygad om förträffligheten af sin stridsplan, vek han endast steg för steg tillbaka, under det att han offrade sina sista soldater och tömde bankens kassor på deras sista penningpåsar för att stänga vägen för de anfallande. Den 9 vann han ännu en afgjord fördel, baissespekulanterna darrade och ryggade tillbaka: skulle man ännu en gång vid uppgörelsen den 15 sko sig på hvad de hade fått släppa till? Och Saccard, som nu var så utan resurser, han vågade nu

— liksom utsvultna människor, som i sina hungerfantasier se yppiga festmåltider — tillstå för sig själf det vidunderliga och omöjliga mål, till hvilket han syftade, den jättelika tanken, att köpa upp alla aktier för att ha i sitt våld utan nåd och förbarmande dem, som sålt aktier, utan att äga några. Ack, om han hade fått Gundermanns maktlös i sitt våld! Om han en vacker dag finge se honom komma knogande på sin miljard och tigga om, att

Saccard inte skulle ta den hel och hållen, utan låta honom få behålla sina tio sou om dagen till den mjölk, hvaraf han lefde! Men till den kuppen behöfdes det sju å åtta hundra miljoner. Han hade redan tvåhundra i detta svalg, det gällde således att mobilisera ytterligare fem å sex hundra miljoner. Med sex hundra miljoner skulle han sopa bort judarna och själf bli guldets konung, världens herre. Hvilken dröm! och det var ju så enkelt, idén om penningens värde var utplånad i denna feberyra, det fans endast bönder, som man flyttade efter godtycke på schackbrädet. Under sina sömnlösa nätter uppbådade han denna armé af sexhundra miljoner och lät dem falla för sin ära, för att själf till sist på ruinerna stå som segrare midt i den allmänna ödeläggelsen.

Den 10 januari hade Saccard tyvärr en förfärlig dag. På börsen uppträdde han alltid öfverlägset lugn och glad. Men aldrig hade något krig utkämpats med så tyst förbittring, med manspillan i hvart-enda ögonblick, försåt och bakhåll öfverallt. Han kände sig stå fullständigt ensam, utan annat, som kunde hålla honom uppe, än den omätt-liga begärelse, som ständigt förtärde honom. Han var i synnerhet rädd för den 14, då uppgörelsen för differenserna skulle ega rum. Men till de tre dagarna dessförinnan kunde han ännu skaffa pengar, och den 14 hjälpte upp Universalbanken i stället för att medföra en katastrof. Den 15 stannade kursen vid 2,860, hvilket var blott 100 francs lägre än sista decemberkursen. Han hade fruktat för en katastrof, nu låtsade han sig tro på seger. Den vanns dock i själfva verket för första gången af baissespekulanterna, som omsider fingo lyfta differenser — de som under månadtal hade fått betala; och då situationen nu var förändrad, måste han låta sig föras till boks hos Mazaud, hvilken alltifrån den stunden blef starkt engagerad. Den senare halfmånadsuppgörelsen i januari måste bli afgörande för bankens öde.

Under den tid han hade kämpat på detta sätt, under dessa dagliga sinnesskakningar, som än slungade honom ned i af grundens djup, än åter lyfte upp honom därur, hade Saccard hvarje kväll ett hejdlöst begär efter ett bedöfva sig. Han kunde icke vara ensam, han åt middag ute i staden och sina nätter tillbragte han i någon kvinnas famn. Aldrig hade han lefvat så vildt, man såg honom öfverallt, han gick på teatrarna och på restauranger, där man superar på tu man hand med de sköna, och han strödde guld omkring sig som en man, hvilken är så rik, att han icke vet, hvar han skall göra af sina pengar. Fru Caroline undvek han, ty hennes föreställningar besvärade honom och hon talade ständigt med honom om de oroliga bref, hon fick från sin bror och själf var hon för-tviflad öfver hans ytterst vådliga sätt att söka stegra kursen. Han träffade oftare baronessan Sandorff, liksom om hennes kalla deprava-tion skulle ha kunnat ge afledning för hans oro, genom att skänka honom den stunds glömska, som var nödvändig, för att hans öfveran-strängda hjärnas spänning i någon mån skulle vika. Ibland tog han sin tillflykt till den lilla undangömda lägenheten vid rue Caumartin för att gå igenom en del papper och tänka på vissa affärer, glad öfver att ingen människa skulle störa honom där. Han kunde där också få sömn, en eller ett par härliga timmar, då han kunde glömma allt. Och då gjorde sig baronessan icke samvete öfver att söka igenom hans fickor och läsa bref ven, som lågo i hans plånbok; ty han hade nu blifvit alldeles stum, hon kunde icke locka af honom en enda nyttig upplysning och hon var till och med säker på, att han ljög, när hon lyckades klämma ur honom något enda ord, så att hon vågade icke inrätta sina spekulationer efter hans anvisningar. På detta sätt hade hon kunnat förvissa sig om den penningförlägenhet, som Universalbanken hade börjat att kämpa emot, hon fick reda på ett helt stort system af löpande förbindelser, växlar, som banken försiktigtvis diskonterade utomlands. Då Saccard en eftermiddag hade vaknat alltför snart och fann henne hålla på med att undersöka hans plånbok, hade han örfilat upp henne som en slinka, som fiskar efter småmynt i herrarnas västfickor, och efter den betan brukade han slå henne, något som gjorde dem bägge vilda, men sedan mattade ut och lugnade dem.Efter terminsuppgörelsen den 15 januari, som kostade baronessan

10,000 francs, spirade en plan upp hos henne. Den fick alltmera makt med henne och till sist beslöt hon att tala med Jantrou därom.

»Min själ tror jag inte, att ni har rätt», svarade denne, »jag tror tiden är inne att öfvergå till Gundermann ... Gå till honom och tala om för honom, hur det är, eftersom han lofvat er ett godt råd den dag, ni kommer med en nyttig upplysning.»

Den förmiddag, då baronessan kom upp till honom, var Gundermann vid ett förfärligt lynne. Ännu dagen förut

hade Universalbankens aktier stigit igen. Skulle man då aldrig kunna göra slut på detta glupska odjur, som hade slukat så mycket pengar och som envisades att icke dö! Det var mycket väl i stånd till att resa sig än en gång, att åter sluta med hausse den 31 i månaden. Och han morrade öfver, att han hade kastat sig in i denna olycksaliga tvekamp, då det kanske hade varit bättre att ha ett finger med i den nya banken. Han undrade, huruvida hans vanliga taktik härvidlag varit den rätta, han hade förlorat sin tillit till logikens ovillkorliga seger, och i detta ögonblick skulle han kanske ha funnit sig vid att slå till reträtt, ifall han hade kunnat dra sig tillbaka utan att förlora allt. Och denna oklara syn hos en man, som annars var så skarpsynt, berodde på det hemlighetsfulla och oklara, som börsoperationerna på längden alstra och hvarom man inte rätt kan säga, hvad det är. Visserligen köpte Saccard och spekulerade i värdepapper. Men var detta för verkliga klienters eller för bankens räkning? Han visste till sist inte, hur det var, tack vare alla de motsägande skvallerhistorier, som man från alla håll bar fram till honom. Han slog i dörrarna till sitt kolossala arbetsrum, hans personal darrade för hans vrede, mäklarna fingo ett så brutalt mottagande, att deras vanliga frammarsch förvandlades i vild flykt.

»Jaså, det är ni», sade Gundermann till baronessan utan ringaste artighet. »I dag har jag inte tid att sladdra med fruntimmer.»

Hon tappade totalt koncepterna, så att hon hoppade öfver alla inledningar och tvärt kom fram med det hon ville tala om.

»Inte ens om man bevisar er, att Universalbankens pengar äro slut i följd af de betydande aktieköp, som banken har gjort, och att den är tvungen att i utlandet diskontera löpande förbindelser?»

Gundermann undertryckte en åtbörd af glädje. Hans ögon voro fortfarande lika uttryckslösa, och han svarade med samma buttra röst:

»Det är inte sant.»

»Huru? Inte sant? Jag har hört det med mina egna öron, jag har sett det med mina egna ögon!»

Och hon sökte att öfvertyga honom genom att förklara, att hon hade haft i sina händer växlar, utgifna af bulvaner, hviikas namn hon upp-gaf. Hon uppgaf också de utländska bankirer, i Wien, i Frankfurt och Berlin, som hade diskonterat dessa växlar. Hans korrespondenter kunde ju ge honom upplysningar; han skulle nog få se, att det inte bara var löst prat, hon kom med. Hon försäkrade honom också, att banken hade köpt uteslutande för egen räkning för att hålla haussen uppe, och att tvåhundra miljoner redan voro uppslukade.Gundermann satt och hörde på henne med sin buttra min, medan han redan gjorde upp sin stridsplan för morgondagen, och detta med en så raskt arbetande intelligens, att han på några ögonblick i tankarna fördelat sin order och fixerat siffrorna. Nu var han säker om seger, fastän han väl visste, ur hvilken smutsig källa han fick dessa upplysningar. Han föraktade djupt denne njutningslystne Saccard, som var till den grad dum, att han kunde lämna sig i en kvinnas händer och låta sälja sig.

När hon hade talat ut, lyfte han på hufvudet och såg på henne med sina stora, slocknade ögon.

»Nå, hvad tror ni, att allt det där angår mig, som ni nu berättar

mig? »

Hon blef alldeles häpen, så lugn och ointresserad föreföll han henne.

»Men jag trodde, att ni spekulerade på baisse.»

»Jag? Hvem har sagt er, att jag spekulerar på baisse? Jag går aldrig på börsen. Jag spekulerar inte alls . .. Allt det där är mig fullkomligt likgiltigt.»

Och hans röst lät så uppriktig, att den förfärade baronessan, som hade fullständigt tappat koncepterna, skulle ha trott honom, om inte tonfallet i hans stämma hade varit alltför spefullt naivt.

»Eftersom jag har mycket brådtom, min snälla vän, och ifall ni inte har något intressantare att berätta mig, så . . .»

Han visade henne på dörren. Men då blef hon ursinnig och gaf svar på tal.

»Jag litade på er och jag har talat först. .. Detta är ett riktigt bakhåll! ... Ni hade lofvat mig, att ifall jag gjorde er någon tjänst, så skulle ni göra mig en återtjänst och ge mig ett godt råd ...»

Han af bröt henne, i det att han steg upp* Han, som aldrig skrattade, kunde inte hålla tillbaka ett litet hånlöje, i så hög grad roade det honom, att han hade så där gr of t kuggat en ung och vacker dam.

»Ett godt råd, ja, min snälla vän, det skall jag så gärna ge er. .. Ge noga akt på hvad jag säger: spela aldrig på börsen, aldrig! Det gör er ful; ett fruntimmer, som spelar .. . det är någonting otäckt.»

Och när hon, alldeles utom sig af förargelse, hade gått sin väg, stängde han in sig med ett par af sina söner och sin måg, delade ut rollerna och skickade genast bud till Jacoby och till de andra mäklarna. Hans plan var helt enkel; han skulle göra, hvad försiktigheten hittills hade hindrat honom från att våga, så länge han inte visste, hur det verkligen var ställdt med Universalbanken: han skulle öfverfylla marknaden med bankens aktier, sälja ofantliga massor, nu då han visste, att bankens resurser voro uttömda och att den icke längre kunde hålla kursen uppe. Han skulle nu låta de fruktansvärda reserver, som hans miljard erbjöd hönom, rycka i fält, liksom en fältherre, som vill få ett slut på striden och hvilken hans spioner ha gett upplysningar om fiendens svaga punkt. Logiken skulle triumfera: hvarje aktie är dödsdömd, när kursen stiger

öfver dess verkliga värde.

Just samma dag vid femtiden gick Saccard till Daigremont; han hade liksom vädrat faran. Han var nervös, han kände, att det varpå hög tid att tillfoga baissespekulanterna en dödsstöt, om han icke skulle bli i grund slagen af dem. Hans jättelika plan gaf honom ingen ro, nämligen idén om att mobilisera ännu en armé om sexhundra miljoner för att kunna eröfra världen. Daigremont tog emot honom med sin vanliga älskvärdhet i sin furstliga bostad ibland sina dyrbara taflor och i all denna bländande lyx, som betalades med kursdifferenserna hvar fjortonde dag, utan att man rätt visste, hvad som var solidt bakom detta ståliga yttre, som en slumpens nyck när som helst kunde göra om intet. Hittills hade han icke varit förrädare mot Universalbanken, utan alltjämt vägrat att sälj a och varit angelägen att lägga i dagen ett absolut förtroende och visat sig förtjust öfver den ständiga haussen, af hvilken han för resten skördat betydande vinster, och han hade icke ens ändrat hållning efter den ogynnsamma uppgörelsen den 15, ty han var öfvertygad — sade han till alla — att haussen skulle börja igen; men han höll i alla fall ständig utkik och var färdig att öfvergå till fienden vid första allvarliga symtom. Den utomordentliga energi, Saccard utvecklade, och den gigantiska plan, denne nu under sitt besök framlade för honom, väckte hans verkliga beundran. Den var ju nästan vansinnig; men äro icke krigets och finansernas stormän ofta galningar, som lyckas? Och han lofvade alldeles bestämdt sin hjälp redan vid morgondagens börs. Han skulle titta in till Delarocque, sin mäklare, för att skaffa sig underrättelser, för att inte nämna de vänner, hvilka han skulle besöka — ett helt syndikat, sona skulle ge förstärkningar. Man kunde göra sig räkning på en ny armekår af ett hundratal milj oner, som voro genast disponibla. Detta var tillräckligt. Saccard var högst förtjust och viss om seger. Han gjorde ögonblickligt upp stridsplanen, en manöver af säll-spord djärfhet, lånad från de stora fältherrarna; vid börsens början en liten enkel skärmytsling för att locka fram baissespekulanterna och insöfva dem i säkerhet; när de så hade vunnit en första framgång, och kursen hade fallit, skulle Daigremont och hans vänner rycka frammed sitt grofva artilleri, alla dessa oväntade miljoner skulle välla fram, anfalla baissespekulanterna i ryggen och kasta dem öfver ända. Det skulle bli ett förkrossande nederlag. De båda herrarna skildes åt med handslag och segervissa later.

När Daigremont, som skulle äta middag ute i staden, en timme därefter skulle gå och kläda sig, fick han ännu ett besök, nämligen af barones-san Sandorff. I sin bestörtning hade hon fått den idén att fråga honom till råds. En kort tid hade det sagts om henne, att hon var hans älskarinna; men det hade i själfva verket mellan dem endast varit ett mycket fritt kamratskap; bägge två voro alldeles för sluga och kande hvarandra allt för väl för att låta det gå till något så galet som en om förbindelse. Hon talade om sina farhågor och sitt besök hos Gunder-mann och hvad denne hade svarat henne, men teg med den lust att spela förräderska, som hade varit hennes motiv att ga dit. Och Daigremont fann saken lustig och roade sig med ati skrämma upp henne ännu mera; han antog därför en

betänksam min och syntes benägen att tro, att Gun-dermann hade talat sanning, när han svor på, att han inte hade något med baissen att göra. Ty hur kan man någonsin veta något? Börsen är juriktigt som en skog under en mörk natt, då man måste trefva sig fram. Är man nog olycklig att låna sitt öra till alla dumma och motsägande rykten, så kan vara viss på, att man går och stöter sig fördärfvad.

»Således», frågade hon ifrigt, »tycker ni inte, att jag bör sälja?» ^

»Sälja? Hvarför det? Det vore ju tokigt. I morgon är det vi, som äro herrar; Universalbanken stiger till 3,100. Och hvad som än sker, så håll bara ut: ni skall bli belåten med sista kursen . . . Mera kan jag inte säga.»

När baron essan hade gått, och Daigremont omsider fick kläda sig, förkunnade en ringning ett tredje besök. Nej, nu tog han inte emot! Men när han hade fått Delarocques kort, ropade han genast, att man skulle låta honom slippa in; och när denne så stod där och såg mycket uppskakad ut, men dröjde med att säga något, skickade Daigremont ut sin betjänt och knöt själf sin hvita halsduk framför en stor spegel.

»Kära vän», sade Delaroque helt förtroligt, som man brukar till en, som tillhör samma klubb, »jag litar på er vänskap, ty det är en mycket grannlaga sak . . . Tänk er, min svåger Jacoby har nyss varit så hygglig och underrättat mig om en kupp, som är i görningen. Gundermann och de andra ha beslutit att på börsen i morgon spränga Universalbanken. De skola kasta in hela buntar af aktier i marknaden. Jacoby har redan fått sina order, och han skyndade sig . . .»

»Åh tusan!» utbrast Daigremont och blef ganska blek.

»Ni förstår, jag har många, som äro starkt engagerade hos mig för hausse; ja jag har order för en femton miljoner... de bryta ju nu både armar och ben af sig. Då tog jag en vagn och gör nu en tur omkring till mina stora kunder. Det är inte korrekt, men afsikten är god. ...»

»Åh tusan!» upprepade den andre.

»Eftersom ni spelar utan täckning, kära vän, kommer jag för att be er att antingen nu ge mig täckning eller ändra era order.»

»Jag tar tillbaka dem, jag tar tillbaka dem, kära ni.. . Nej, jag stannar inte kvar i hus, som rasa, det är onyttigt hjältemod. . . Köp inte, utan sälj! Jag har för nära tre miljoner hos er: sälj, sälj allihop.»

Och när Delaroque gick, sägande, att han måste söka upp äfven andra kunder, fattade Delcambre hans händer och tryckte dem kraftigt.

»Tack!» sade han; »detta skall jag aldrig glömma. Sälj, sälj allt!»

När han blef ensam, kallade han in sin kammartjänare för att bli friserad och rakad. Åh, hvilken läxa! Den här gången var det nära, att han hade låtit lura sig som en barnunge. Så går det, när man ger sig i slang med galningar!

På kvällen, på »den lilla börsen» klockan åtta, började paniken. Denna börs hölls då på trottoaren på boulevard des Italiens vid mynningen af operapassagen. Det var endast frimäklarna, som opererade i en tvetydig klunga af agenter, växelmäklare och misstänkta spekulanter. Denna kväll stodo där bortåt ett par tusen personer, ty vädret var mildt och fuktigt; det artade sig till regn efter den förfärliga kylan. Marknaden var mycket liflig, från alla håll bjöd man ut Universalbankens aktier, och kursen föll hastigt. Snart började också oroande rykten att cirkulera och de antogo allt mera ängslande dimensioner. Hvad var på färde?Man nämnde de förmodade säljarna, ty dem gissade man sig till efter den mäklare, som skötte affären. Eftersom storkaxarna sålde på detta sätt, var det säkert något allvarsamt å bane. Och från klockan åtta till tio var det ett förfärligt virrvarr; alla spekulanter med väderkorn kontramenderade sina order, och det fanns till och med köpare, som gingo öfver till att i stället bli säljare. Man gick till hvila i en obehaglig feberkänsla liksom kvällen före en stor strid.

Följande dag var det ett afskyvärdt väder. Det hade regnat hela natten, ett iskallt duggregn dränkte staden och förvandlade den genom tövädret till en kloak af gulaktig, rinnande smuts. Klockan half ett började utropen på

börsen under detta ösregn. Tillströmningen af folk, som tog sin tillflykt under pelargången och in i salen, var ofantlig; och snart förvandlades salen genom de våta och drypande paraplyen till en ofantlig smutspöl. Väggarnas svarta smuts sipprade fram och från glastaket föll in en matt, rödaktig, förtvifladt melankolisk dager.

Midt i alla de onda rykten, som voro i omlopp, och de märkvärdiga historier, som förbryllade folk, sökte allas ögon Saccard, så fort han hade kommit in, och stirrade på honom. Han stod på sin post vid sin vanligå pelare, och han såg ut som alla andra dagar, triumfens dagar, käckt glad och absolut tillitsfull. Han visste mycket väl, att Universalbankens aktier hade fallit med trehundra francs på »lilla börsen » kvällen förut; han anade visserligen en mycket stor fara och väntade sig ett mycket skarpt angrepp af baissespekulanterna, men hans egen stridsplan föreföll honom ofelbar: Daigremonts kringgående manöver och den oväntade ankomsten af en ny armé af miljoner skulle ge honom öfvertaget och än en gång tillförsäkra honom segern. Själf var han nu utan resurser. Universalbankens kassor voro tömda, han hade skrapat till sig till och med kopparslantarna, men han misströstade i alla fall icke, han hade vändt sig till Mazaud och genom att anförtro honom, hvilket stöd Daigremonts konsortium skulle lämna, hade han fått börsmäklaren så på sin sida, att denne utan täckning tog emot order om att köpa för flera miljoner. Den taktik, hvarom de sins emellan hade kommit öfverens, var att inte låta kursen vid början af börstiden falla alltför mycket, utan hålla den upp och kämpa tappert i afvaktan på förstärkningen. Upphetsningen var så stark, att Massias och Sabatani nu afstodo från alla onödiga knep, nu då alla pratade om sakernas verkliga ställning, utan de gingo fram och talade öppet med Saccard; sedan skyndade de att öfverbringa hans sista order, den ene till Nathansohn där ute i pelargången, den andre till Mazaud, som ännu befann sig i mäklarnas rum.

Klockan fattades tio minuter i ett, när Moser kom, alldeles gulblek i följd af ett anfall af sin lefversjukdom, hvilket hade hindrat honom från att få en blund i ögonen på hela natten; Pillerault anmärkte, att hela världen i dag var gul och såg skral ut. I förkänslan af den annalkande katastrofen, sökte han att morska upp sig genom att skrodera som en vandrande riddare och skrattande utbrast han:

»Det är ju ni själf, kära vän, som har ondt i magen. Alla andra äro vid bästa humör. Vi tänka ge er en dufning, som inte skall glömmas i brådkastet.»Det var verkligen så, att i den allmänna spänningen och med den rödaktiga dagern föreföll salen dyster, och den beldämda stämningen mär-tes framför allt därpå, att sorlet af röster var svagare än vanligt. Det var icke mera de stora haussedagarnas bullersamma jubel, man sprang icke och skrek icke; man smög sig fram och talade helt sakta liksom i ett hus, där någon är sjuk. Fastän folkmassan var så ansenlig, att man nästan kunde kväfvas, om man sökte att komma fram, hördes blott ett för-stämdt mummel, man endast hviskade till hvarandra om de farhågor, som lite hvar hyste, och om ledsamma nyheter, som man inte vågade att säga högt. Många stodo och tego, alldeles bleka, med förvridna ansikten och uppspärrade ögon, som förtvifladt sökte att finna råd hos andra.

»Ni säger ingenting, Salmon?» frågade Pillerault i utmanande, ironisk ton.

»Tacka tusan för det», mumlade Moser, »det är med honom som med de andra: han har ingenting att säga, han är rädd.»

Och i dag oroade verkligen Salmons tystnad ingen människa: alla stodo i tyst och spänd förbidan.

Men i synnerhet omkring Saccard var det en skara klienter trängdes, darrande af oro och ifriga att få höra ett godt ord. Efteråt anmärkte man, att Daigremont inte hade visat sig, icke heller Huret, som säkert hade blifvit varnad och nu åter hade blifvit Rougons trogna hund. Kolb stod midt i en grupp af bankirer och låtsade sig vara sysselsatt med någon viktig kursdiffensberäkning. Markis de Bohain, som var höjd öfver ödets växlingar, promenerade helt lugnt omkring där med sitt lilla bleka och aristokratiska ansikte, säker om att i alla fall vara skyddad, enär han hade gett Jacoby order om att köpa lika många Universal-banksaktier, som han hade anmodat Mazaud att sälja. Och Saccard, som var kringränd och ansatt af hela svärmen af de andra, de troende, de naiva, visade sig särskildt älskvärd och uppmuntrande mot Sédille och Maugendre, som med skälfvande läppar och bönfallande ögon af honom tiggde hopp om seger. Han tryckte kraftigt deras händer och i denna handtryckning inlade han det orubbliga löftet om framgång. Och som en människa, den där alltid har medgång och aldrig är

utsatt för någon risk, beklagade han sig öfver en olycka, som drabbat honom.

»Jag är alldeles förtviflad; i denna starka köld har en kamelia blifvit glömd ute på gården, och den är nu alldeles förstörd.»

Saken berättades vidare, och man kände sig riktigt rörd för kame-lians skull. En sådan man, denne Saccard, så orubbligt lugn och alltjämt småleende, utan att man kunde komma under fund med, om det endast var en mask, hvarunder han dolde den förfärliga oro, som skulle ha pinat andra människor.

»Ett så'nt fä! Jo, den är god!» hviskade Jantrou i örat på Mas-sias, som nu kom in igen.

I samma ögonblick ropade Saccard på Jantrou; han kom nu i sista ögonblicket att tänka på, huru han tillsammans med den sistnämnde hade sett baronessan Sandorffs vagn, som höll på rue Brogniart. Var den där i dag också, på denna kritiska dag? Satt kusken orörlig i ösregnet,

14 Zola, Pengar.uppflugen på sin höga bock, medan baronessan bakom de uppdragna

vagnsfönstren väntade på att få höra kurserna?

»Ja, visst är hon där», svarade Jantrou halfhögt, »och af hela sitt hjärta håller hon med er och är besluten att inte vika en tumsbredd . .. Alla stå vi fasta på våra poster.»

Saccard kände sig glad öfver denna trohet, men han tviflade på både den ifrågavarande damens och de andras oegennytta. För resten trodde han i sin blinda ifver ännu, att han gick fram mot seger i spetsen för hela massan af aktietecknare, hela massan af småfolk och den förnäma världen i fanatisk förtjusning, de fina damerna huller om buller med tjänarinnorna, alla med samma trosvisshet.

Ändtligen dånade klockans slag som en klämtning öfver detta oroliga haf af hufvuden. Och Mazaud, som gaf order åt Flory, skyndade hastigt tillbaka till »korgen», medan hans unga biträde ilade upp på telegrafstationen, mycket orolig för sin egen räkning, ty fast han under någon tid hade förlorat, därigenom att han envisades att dela Universalbankens öde, vågade han idag en afgörande kupp på grund af hvad han hade hört om Daigremonts mellankomst, hvarom han hade uppsnappat något bakom en dörr. I korgen rådde samma oro som ute i salen; efter den senaste terminsuppgörelsen kände växelmäklarna tydligt, att marken vacklade under dem med så allvarliga symptom, att de på grund af sin erfarenhet voro oroliga. Mindre ras hade redan inträffat, marknaden var alltför ansträngd, alltför öfverlastad och remnade på alla håll. Skulle det bli en af dessa våldsamma omstörtningar som inträffa en gång hvart tionde eller hvart femtonde år, en af dessa ödeläggande kriser, hvilka börsspekulationerna, drifna till sin höjdpunkt, framkalla och hvilka som en pestvind förhärja börsen? Mazaud grep med bägge händer i det med purpursammet klädda räckverket och märkte genast Jacoby på andra sidan den runda bassängen, där denne ropade med sin djupa stämma:

»Jag har Universalbank till 2,800... Jag har Universalbank.»

Det var den sista kursen från den lilla börsen kvällen förut; och för att genast hejda baissen, ansåg han klokt att köpa till detta pris. Hans gälla röst hördes öfver alla andras.

»Jag tar dem till 2,800... Trehundra Universalbank.»

Sålunda var den första kursen fastställd. Men det var honom omöjligt att hålla den uppe. Anbud strömmade till från alla håll. Under en half-timme kämpade han förtvifladt utan annat resultat än att något fördröja fallets hastighet. Han var förvånad öfver att icke få något understöd af kulissens mäklare. Hvad gjorde Nathansohn, från hvilken han väntade order om att köpa? Det var först senare han fick reda på dennes fiffiga taktik, nämligen att köpa för Saccard, men sälja för egen räkning, sedan han tack vare sitt judiska väderkorn fått den verkliga situationen klar för sig. Massias, hvilken själf var mycket engagerad i egenskap af köpare, kom rusande andlös och berättade för Mazaud, hur illa det stod till ute i kulissen, hvarvid Mazaud fullständigt tappade hufvudet och sköt bort sitt sista krut genom att i ett tag släppa ut alla sina order, hvilka han haft för afsikt att använda i småposter, tillsförstärkningar anlände. Detta kom kursen att stiga litet: från 2,500 gick den åter upp till 2,650 i så

hastiga språng, som man får bevittna oväders-dagar, och ännu ett ögonblick flammade ett gränslöst hopp hos Mazaud, hos Saccard, hos alla dem, som voro invigda i stridsplanen. Eftersom kursen steg redan nu, så var striden vunnen, det skulle bli en förkrossande seger, när reserven tog baissespelarna i flanken och förvandlade deras nederlag till vild, oordnad flykt. Det var en rörelse af djup glädje, Sédille och Maugendre skulle ha kunnat kyssa Saccards händer, Kolb närmade sig, men Jantrou försvann för att skynda till baronessan Sandorff med den goda nyheten. Och man såg den lille Flory, strålande af förtjusning, öfverallt söka Sabatani, som nu gjorde tjänst som mellanhand åt honom, för att ge denne en ny order om att köpa.

Men klockan slog två, och Mazaud, som måste ta emot anfallets hela tyngd, vacklade åter. Hans förvåning växte öfver, att förstärkningarna dröjde med att komma. Det var hög tid: hvarför töfvade man med att befria honom från den olidliga ställning, där hans krafter förgingo? Fast han af yrkesstolthet icke ändrade en min i sitt ansikte, kände han, hur kinderna blefvo kalla, och han var rädd för, att han skulle bli blek. Ja-coby fortfor att med dundrande stämma i metodiskt utmätta partier kasta till honom sina anbud, hvilka han nu upphört att besvara. Det var icke längre Jacoby han såg på, hans ögon voro riktade mot Delarocque, Daigremonts mäklare, hvars tystnad han icke förstod. Grof och under-sätsig och med sitt röda skägg, med säll och småleende min efter ett rummel kvällen förut, stod han där helt obegripligt lugn och väntade. Skulle han då icke samla ihop alla dessa anbud och rädda det hela genom de order om köp, hvilka säkert fyllde de blanketter, han höll i handen?

Plötsligt kastade Delaroque sig in i striden med sin något rossliga gutturalstämma.

»Jag har Universalbank ... jag har Universalbank . . .

Och på några minuter bjöd han ut för flera miljoner. Röster svarade honom. Kursen föll häftigt.

»Jag har till 2,400. . . till 2,300. . . Hur många? . . . Femhundra, sexhundra ... Jag tar dem!»

Hvad sade han? Hvad försiggick här? Ryckte nu, i stället för de väntade hjälptrupperna, en ny fientlig armé fram ur närmaste skog? Liksom vid Waterloo kom ingen Grouchy; det var förräderiet, som vållade nederlaget. Då dessa stora skaror af nya säljare ryckte an i stormmarsch, utbröt en fruktansvärd panik.

I detta ögonblick kände Mazaud dödens vinge fläkta öfver sig. Saccard stod till boks hos honom för ansenliga belopp; han kände tydligt, att Universalbanken måste krossa honom i sitt fall. Men hans vackra ansikte med de små mustascherna var fortfarande ogenomträngligt och modigt. Han köpte fortfarande, tills han hade utfört alla mottagna order med sin galande ungtuppsröst, lika gäll som i medgångens tid. Midt emot honom stodo hans motparter: Jacoby röt och Delarocque lät hes och apoplektisk; fast de ansträngde sig att se oberörda ut, röjde de dock sin oro, ty de sågo, att han nu var i stor fara,och skulle han väl kunna betala dem, om han kreverade? Deras händer grepo hårdt om räckverkets sammet, deras röster gnällde och gläfsde fortfarande liksom mekaniskt, af yrkesvana, medan de växlade stela blickar, fulla af penningdramats förfärliga ångest.

Under sista halftimmen ramlade allt öfver ända, villervallan blef allt värre och drog hela mängden in i ett vildt tumult. Efter det gränslösa förtroendet, efter den blinda förtjusningen kom nu förskräckelsens reaktion; alla rusade fram för att sälja, om det ännu var tid. En störtskur af försälj ningsorder slog ned öfver korgen, det haglade orderblanketter. Och dessa väldiga buntar af aktier, som så kastades in i marknaden utan all eftertanke, påskyndade baissen till den grad, att den blef en fullständig krasch. Kursen föll steg för steg till 1,500,1,200, 900. Det fanns icke mera några köpare, hela fältet var öfver-sålladt af lik. öfver de mörka bonjourernas vimmel syntes de tre kursnoterarna och togo sig ut, som om de skulle ha fört dödsfallsregister och antecknat, hvilka liemannen hade skördat. Den förhärjande stormvind, som drog fram genom salen, hade den egendomliga verkan, att den kom all rörelse att med ens stanna af och larmet att dö bort liksom vid häpnaden öfver en stor olycka. Det rådde en hemsk tystnad, då den sista kursen uppgafs till 830 francs, när börsklockan ringde till stängning.

Mazaud kom in i växelmäklarnas rum samtidigt med Jacoby och Delaroeque. Han gick fram till buffeten och drack ett glas öl, ty han förtärdes af brännande törst; och han såg sig omkring i det stora rummet, med dess klädhängare, dess långa midtbord, hvaromkring växelmäklarnas sexti, med purpursammet klädda stolar voro placerade, hela dess banala och urblekta lyx, som kom det att likna en första klassens väntsal på en stor

järnvägsstation. Han såg helt förvånad ut, liksom om han skulle ha sett allt detta för första gången. Utan att yttra ett ord tryckte han sedan, när han gick, Jacobys och Delarocques händer liksom vanligt: alla tre voro bleka, men bevarade sin vanliga korrekta hållning. Han hade sagt till Flory att vänta honom vid dörren, och där träffade han honom tillsammans med Gustave Sédille, hvilken för en vecka sedan hade definitivt lämnat sin plats, och nu hade bara af nyfikenhet kommit upp på börsen; han såg glad ut som alltid och festade utan att bry sig om, huruvida hans far dagen efter kunde fortfarande betala hans skulder eller icke. Flory var blek som ett lärft och småflinade idiotiskt samt ansträngde sig förgäfves att prata, ty han hade förlorat

100,000 francs och visste inte, hvarifrån han skulle få en enda sou att betala med. Mazaud och hans biträde försvunno i ösregnet.

Men inne i salen hade paniken framför allt rasat omkring Saccard, det var där striden hade härjat. Utan att i första ögonblicket förstå sammanhanget hade han bevittnat denna villervalla och gjort front mot faran. Hvarför detta sorl och larm? Det är väl Daigremonts hjälptrupper, som komma? När han sedan hörde, hur våldsamt kursen föll, utan att han kunde för sig förklara orsaken till förödelsen, rätade han upp sig, ty han ville dö med högburen panna. Iskyla steg från marken upp i hans hjärna, han fick en förnimmelse af, att det var en ohjälplig olycka, hans undergång för alltid; en lågsinnad grämelseöfver pengarna, som lian förlorade, harmen öfver mistningen af njutningar hade alls ingen del i hans förtviflan och smärta: hans hjärta blödde endast genom förödmjukelsen af att vara besegrad, af att Gunder-manns seger var lika lysande som afgörande och ytterligare befäste denne guldkonungs allmakt. I detta ögonblick var han verkligen ståtlig, hela hans lilla figur utmanade ödet; ögonen blinkade icke, ansiktet var orörligt, ensam stod han emot det svall af förtviflan och harm, som han kände redan började brusa emot honom. Hela salen sjöd af vrede, som svallade upp emot hans pelare, händerna knöt-os, ur förvridna munnar kommo elaka ord; men på hans läppar sväfvade ett omedvetet småleende, som mycket väl kunde fattas som trots.

Liksom i ett töcken såg han Maugendre, som var likblek och leddes ut af kapten Chave, hvilken med en oansenlig börsspelares grymhet, som är förtjust öfver att få se de stora spekulanterna bryta halsen af sig, för honom upprepade, hvad han hade sagt honom på förhand. Så var det Sédille, som med förvridet ansikte och den fåniga minen hos en affärsman, hvars firma går öfver styr, nu kom fram och skälfvande tryckte Saccards hand helt snällt liksom för att säga honom, att han inte alls var ond på honom. Eedan vid de första oroande tecknen hade markis de Bohain deserterat och gått öfver till baissespekulanternas segrande armé samt berättade för Kolb, som också försiktigt höll sig undan, hvilka ledsamma misstankar denne Saccard hade ingifvit honom allt ifrån den senaste bolagsstämman. Jantrou hade förtviflad åter försvunnit för att så hastigt som möjligt låta baronessan Sandorff få veta den senaste kursen. Och säkert fick hon en nervattack i vagnen, ty det brukade hon, när hon hade gjort stora förluster.

Och hos Salmon, som alltjämt var stum och gåtfull, stodo baisse-spekulanten Moser och haussespekulanten Pillerault, den senare med utmanande och stolt min trots sin ruin, medan den förre, som förtjänat en förmögenhet, förstörde för sig själf segerns glädje genom farhågor för en aflägsen framtid.

»Ni skall få se, att vi få krig med Tyskland till våren. Allt det här lofvar intet godt, och Bismarck lurar på oss.»

»Äh, snacka inte något skräp om freden! Jag har åter begått den dumheten att tänka alldeles för mycket. Men stor sak i det! Går väl bättre nästa gång.»

Hittills hade Saccard inte visat någon svaghet. Men bakom honom nämndes namnet Fayeux, hvilken bar upp räntorna för folket i Vendome och med hvilken han stod i förbindelse för en hel skara små aktieägare; det berörde honom på ett obehagligt sätt och kom honom att tänka på den enorma mängden af småfolk, af beklagansvärda kapitalister, som skulle alldeles krossas under Universalbankens ruiner. Men åsynen af Dejoie, som stod där dödsblek, med alldeles förstördt utseende, stegrade med ens denna känsla af obehag till stickande smärta, ty i honom, som han kände, personifierades alla dessa små och fattiga, som nu gingo under. Och i ett slags hallucination tyckte han sig också se grefvinnan Beauvilliers och hennes dotters bleka, förtviflade ansikten; deras stora, tårfyllda ögon voro med ångestfullt uttryck riktade på honom. Ochdenne Saceard, hvars hjärta

barkats genom tjugu års bofstreck, Saccard, som satt sin ära däri, att han aldrig hade känt sina ben svikta och att aldrig ha behöft sätta sig på bänken, som stod vid pelaren, han kände nu krafterna svika och måste sätta sig ned ett ögonblick. Den larmande folkhopen strömmade alltjämt till och hotade att kväfva honom. Han lyfte på hufvudet, ty han behöfde luft, och genast stod han åter upprätt, då han där uppe på telegrafgalleriet kände igen fru Méchain, som lutade sig ut öfver salen och med sin väldiga, pussiga gestalt behärskade slagfältet. Hennes gamla svarta skinnväska stod bredvid henne på stenbalustraden. Medan hon väntade på att få stoppa in i väskan de tämligen värdelösa aktierna, stod hon och tittade på de döda, som den glupska korpen, hvilken följer hären ända till blodbadets dag.

Med ansträngdt fasta steg gick Saccard därifrån. Hela hans varelse föreföll honom fullständigt tom; men genom en utomordentlig viljeansträngning skred han fram fast och rak. Men hans sinnen voro som förslöade, han hade inte längre den förnimmelsen, att han gick på marken, utan trodde sig gå på en tjock matta. En dimma skymde för hans ögon, klagoljud surrade för hans öron. Medan han gick ut ur börsen och nedför trappan, kände han icke mera igen människorna, det var sväfvande skuggor, som omgåfvo honom, formlösa gestalter, ljud ur fjärran. Såg han inte Buschs stora, grinande ansikte passera förbi honom? Hade han inte stannat ett ögonblick och talat med Nathansohn, som var mycket förnöjd och hvilkens dämpade röst föreföll honom att komma långt bortifrån? Följde inte Sabatani och Massias med honom under denna allmänna bestörtning? Han såg sig åter omgifven af en talrik skara, kanske var det åter Sédille och Maugendre, alla slags figurer, som utplånades, förvandlades. Och då han skulle aflägsna sig, dyka in i regnet, i den flytande smuts, som dränkte hela Paris, upprepade han, som till det sista ville visa sig obesvärad, med gäll röst för hela denna fantomvärld:

»Ack, hvad jag är ledsen öfver denna kamelia, som har blifvit kvarglömd ute på gården och frusit ihjäl!»

XI.

Fru Caroline, som blef alldeles förfärad, afsände redan samma kväll ett telegram till sin bror, som skulle vara i Rom ännu en vecka; och tre dagar efteråt kom Hamelin till Paris för att möta faran. Mellan Saccard och ingeniören kom det till en häftig förklaring i den där salen med ritningarna, vid rue Saint-Lazare, där affären fordom med så stor entusiasm hade diskuterats och beslutits. Under dessa tre dagar hade de tröstlösa förhållandena på börsen blifvit förfärligt förvärrade; Universalban-kens aktier hade slag i slag fallit under pari, till 430 francs; och baissen fortfor, det knakade i byggnadens fogar, och hvilken stund som helst kunde den störta ihop.

Fru Caroline satt tyst och hörde på samt undvek att blanda sig i de båda herrarnas meningsbyte. Hon var full af samvetskval och anklagade sig själf såsom medbrottslig, ty hon hade ju lofvat att vara vaksam och ändå hade hon låtit allt ske. I stället för att endast helt enkelt sälja sina aktier för att hejda haussen, hade hon bort finna på något annat sätt, varnat folk — kort sagdt, handlat. I sin stora kärlek och beundran för brodern, kände hon sitt hjärta blöda, när hon såg honom på detta sätt komprometterad och hans stora arbeten rubbade, hela hans lifsverk åter hotadt. Och hon led så mycket mera, som hon icke kände sig ha rätt att döma Saccard: hon hade ju älskat honom, hon tillhörde ju honom genom detta hemliga band, öfver hvilket hon nu blyg-des mera än någonsin. Ställd på detta sätt midt emellan dessa båda män, sönderslets hon af stridiga känslor. Aftonen samma dag, som katastrofen hade inträffat, hade hon i ett utbrott af uppriktighet alldeles förkrossat Saccard och lättat sitt hjärta från alla samvetsförebråelser och farhågor, som under lång tid hade hopats där. Men när hon såg honom småle, envis och alltjämt obesegrad, och när hon tänkte på, hvilken kraft han behöfde för att fortfarande hålla sig upprätt, sade hon sig själf, att hon icke hade rätt att på detta sätt tillintetgöra honom och alldeles slå honom till marken, sedan hon hade visat sig så svag emot honom. Hon satt nu helt tyst och uttryckte blott genom själfva hållningen sitt klander, men ville för öfrigt blott vara åhörare.

Men denna gång blef Hamelin häftig, han som brukade vara så försonlig och så föga fråga efter allt utom sitt arbete. Med yttersta häftighet angrep han detta spekulerande, banken gick under i följd af spe-kulationsvanvettet, som var komplett galenskap. Han hörde icke till dem, som ville, att en bank skulle låta sina aktier falla i pris, såsom till exempel ett järnvägsbolag, hvilket ju hade sin betydande, inkomstbringande materiel, medan en bank

har blott sin kredit; när denna vacklar, ligger banken i dödsryckningar. Men det måste därvidlag finnas måtta. Om det var nödvändigt samt till och med klokt att hålla kursen vid

2,000 francs, så blef det vansinnigt, ja rent af brottsligt att vilja drifva upp den till 3,000 francs och ännu mera. Så fort han hade kommit fram, hade han fordrat att få veta sanningen, hela sanningen. Nu kunde man inte längre ljuga för honom och säga honom — hvad han hade måst smälta, att man vid senaste bolagsstämman förklarade i hans närvaro — att bolaget icke egde en enda af sina aktier. Böckerna lågo där, och han genomskådade lätt deras lögner. Sabatanis konto till exempel! Han visste, att denne bulvans namn dolde bankens egna transaktioner; där kunde han under ett par år månad för månad följa med Saccards stigande feber: först är han helt varsam, köper blott helt försiktigt, men drifves sedan till allt mera betydande köp för att till sist uppnå den ofantliga siffran af 27,000 aktier, hvilka ha kostat nära 48 miljoner. Var det icke vansinnigt — en skamlös galenskap, som såg ut, som om man ville göra narr af folk, att göra affärer till ett sådant belopp i Sabatanis namn!Och denne Sabatani var ingalunda den enda, det fanns ju andra syndabockar, bankens tjänstemän, ja, till och med styrelsemedlemmarna, h vilkas köp, som förts i löpande räkning, utgjorde mera än 20,000 aktier, likaledes representerande ett belopp af nära 48 miljoner francs. Och allt detta var ännu blott de fasta köpen; men till dessa måste läggas terminsköpen, som gjorts under tiden efter den senaste afvecklingen i januari, mera än 20,000 aktier, hvilka Universalbanken skulle ta emot till ett leveransbelopp af 67 1/? miljoner francs, tiotusen andra aktier på Lyonbörsen oberäknade, ytterligare 24 miljoner. När man räknade ihop allt, var det tydligt, att bolaget hade i sin ego nära en fjärdedel af sina egna aktier, och att det hade betalt dessa aktier med den häpnadsväckande summan af tvåhundra miljoner. Där var svalget, i hvilket banken uppslukades.

Tårar af smärta och harm fyllde Hamelins ögon. I Rom hade han lyckligt lagt grunden till sin stora katolska bank, Den heliga grafvers skattkammare, som skulle möjliggöra att i förföljelsens nära förestående dagar på kungligt vis installera påfven i Jerusalem, i de heliga orternas legendariska gloria: en bank, som hade till mål ett skydda det nya konungariket Palestina för politiska rubbningar genom att med garanti af landets naturliga hjälpkällor basera dess budget på en hel serie af aktieemissioner, om hvilkas aktier de kristna i^ hela världen skulle komma att slåss. Och allt detta föll med ens i stoft i följd af vansinniga, idiotiska spekulationer. Vid sin afresa hade han lämnat efter sig ett utomordentligt vackert bokslut, miljoner i kassan, ett bolag, som blomstrat upp så hastigt och så kraftigt, att det väckt hela världens förvåning, och när han nu kom hem efter mindre än en månad, hade miljonerna smält bort, banken låg i spillror, det fanns endast ett svart hål, där elden tycktes ha gått fram. Hans häpnad växte, med häftighet fordrade han förklaringar; han ville komma under fund med, hvilka mystiska krafter, som hade förmått Saccard att på detta sätt rasa emot den väldiga byggnad, han själf hade fört upp, att å ena sidan sten för sten rifva ned den, medan han förebar sig fullborda den å den andra.

Saccard svarade mycket klart utan att bli ond. Efter de första timmarnas sinnesrörelser och förkrosselse hade han åter hämtat sig, rätat upp sig samt stod åter fast med okufliga förhoppningar. Det var förräderi, som hade gjort katastrofen så förfärlig, men ännu var intet för-loradt, han skulle sätta allt på fötter igen. Och för öfrigt, om Universalbanken hade haft en så hastig och kraftig uppblomstring, hade man icke för den att tacka just de medel, som man nu förebrådde honom, att han hade användt? Om man ville framgången, så måste man också underkasta sig risken. När man eldar på häftigt under en ångpanna, händer det, att den exploderar. För resten ville han icke vidgå något fel; han hade gjort, hvad hvarenda bankdirektör gör, blott med större energi och intelligens. Och han uppgaf ingalunda sin genialiska ocn gigantiska ide: att köpa upp alla aktier och i grund slå Gundermann. Det hade fattats honom pengar, det var hela felet. Nu skulle han börja om igen. Extra bolagsstämma var sammankallad till nästa måndag;han var absolut säker på sina aktieegare, han skulle af dem utverka de oundgängliga uppoffringarna; han var viss om, att de vid ett ord af honom skulle bära fram allt, hvad de egde. Under tiden skulle man existera på de små belopp, som andra kreditanstalter, de stora bankfirmorna, hvarje morgon förskotterade honom för de angelägna behofven för dagen af fruktan för en alltför plötslig krasch, som skulle ha skakat dem självfva. När krisen väl var öfver, skulle allt återtaga sin vanliga gång och bli lika glansfullt som förut.

»Men ser ni då inte», invände Hameiin, som redan lugnades af denna leende kallblodighet, »i den hjälp, som våra

konkurrenter lämna, en taktik, som af ser att de först skola såvera sig själfva, men sedan göra vårt fall så mycket djupare genom att fördröja det?. . . Hvad som oroar mig, det är att se Gundermann vara med om detta.»

Ty Gundermann hade verkligen varit en bland de första, som hade gifvit erbjudande om hjälp, för att undvika omedelbart försättande i konkurs, lik en praktisk och förståndig man, den där funnit sig af någon orsak tvungen att sätta eld på grannens gård, men sedan skyndar sig att bära fram pytsar med vatten, för att icke hela kvarteret skall läggas i aska. Han var höjd öfver allt groll och hyste ingen annan äregirighet än att vara världens främste, rikaste och klokaste penninghandlare, som förmått att offra alla sina passioner för att ständigt öka sin rikedom.

Saccard gjorde en åtbörd af otålighet; han var förbittrad öfver detta segrarens bevis på hofsamhet och klokhet.

»Bah, Gundermann! Han spelar storsinnad; han tror, att han mördar mig med sitt ädelmod.»

Det blef tyst, tills fru Caroline, som hittills icke hade yttrat något, omsider tog till orda.

»Jag har låtit min bror ostörd få säga er, hvad han i sin rättmätiga smärta måste säga, när han har fått reda på alla dessa förf ärliga saker . . . Hvad beträffar vår egen personliga ställning, så synes den mig fullkomligt klar, eller hur? Det förefaller mig alldeles omöjligt, att han skulle bli komprometterad, äfven om saken toge en afgjordt olycklig vändning. Ni vet, till hvilken kurs jag har sålt våra aktier, man skall aldrig kunna säga, att han har skrufvat upp kursen för att dra så mycket större vinst af sina aktier. Och för öfrigt, blir det en katastrof, så veta vi, hvad vi ha att göra . . . Jag tillstår, att jag inte hyser er hårdnackade hoppfullhet. Men ni har rätt i, att vi måste kämpa till sista ögonblicket, och var säker om, att min bror icke blir den, som söker att beröfva er modet.»

Hon var rörd, hon kände sig åter intagen af sitt öfverseende med denne man, som egde en så okuflig lifskraft, men hon ville icke visa denna svaghet, ty hon kunde icke längre låta bli att se, hvilket uselt bruk han hade gjort och säkert framdeles skulle komma att göra däraf, eggad af sina samvetslösa banditdrifter.

»Nej, det vill jag visst inte», förklarade Hameiin i sin ordning, trött och färdig att ge efter, »jag skall icke göra era bemödanden om intet, när ni kämpar för att rädda oss alla. Räkna på mig, ifall jag kan vara er till nytta.»Och ännu en gång lyckades Saccard i denna sista stund, då allt såg så förfärligt hotande ut, att lugna dem, att återvinna deras tillit samt skildes från dem med dessa lofvande, men hemlighetsfulla ord:

»Sof lugnt! . . . Ännu kan jag icke säga något, men jag är fullkomligt säker på, att jag inom slutet af nästa vecka skall ha fartyget flott igen.»

Denna fras, som han icke förklarade, upprepade han för alla husets vänner, för alla klienter, som förfärade och bestörta kommo för att fråga honom till råds. Under tre dagar var det ett oaflåtligt rännande genom hans arbetsrum vid rue de Londres. Damerna Beauvilliers, herr och fru Maugendre, Sédille, Dejoie, alla skyndade de dit i en lång rad. Helt lugn tog han emot dem med en krigares min, med kraftfulla ord, som återskänkte deras hjärta mod; och när de talade om att sälja, att realisera aktierna med förlust, blef han ond, förehöll dem häftigt att icke begå en dylik dumhet och utfäste sig vid sin heder, att han åter skulle få upp kursen till 2,000, till och med till 3,000 francs. Trots de fel, han begått, hyste alla en blind tilltro till honom: om man bara läte honom hållas, skulle han än en gång skaffa dem vind i seglen; han skulle reda ut alltsammans och till sist skulle han göra dem alla rika, såsom han hade högtidligen lofvat dem. Om icke något olyckligt tillstötte före måndagen, om man gåfve honom tid att hålla den extra bolagsstämman, betviflade ingen, att han lyckligt och väl skulle sätta Universalbanken på fötter igen.

Saccard hade tänkt på sin bror Rougon, och detta var den allsmäk-tiga hjälp, hvarom han talade utan att vilja gå in i vidare förklaringar. Då han hade träffat Daigremont, den förrädaren, och hade gjort honom häftiga förebråelser, hade han blott fått till svar: »Kära ni, det är inte jag, som har gett er på båten, det är er bror.» Mannen hade obestridligen rätt; han hade varit med om affären endast på det villkor, att Rougon skulle vara med, man hade uttryckligen lofvat honom detta; således var det helt naturligt, att han hade dragit sig tillbaka, när ministern, långt ifrån att vara med om företaget, i stället lefde på krigsfot med Universalbanken och dess direktör. Det var åtminstone en ursäkt, mot hvilken inga invändningar kunde göras. Mycket slagen, kände Saccard, hvilket kolossalt fel han hade begått genom sin brytning med sin bror, hvilken var den ende, som kunde

ta honom i beskydd och göra honom så pass helig, att ingen skulle våga att göra totalt slut på honom, då man visste, att den store mannen stod bakom honom. Och det var en af de bittraste stunderna för hans stolthet, när han beslöt sig för att be Huret om att medla till hans förmån. För öfrigt bibehöll han alltjämt en hotande hållning, vägrade fortfarande att försvinna och fordrade Rougons hjälp såsom en helt naturlig sak, ty denne hade större intresse än han själf af att undvika skandal. Följande dag, då han väntade Hurets utlofvade besök, fick han helt enkelt en liten biljett, i hvilken Huret i sväfvande ordalag bad honom om att ge sig till tåls och att hoppas på ett lyckligt resultat längre fram, ifall omständigheterna icke lade hinder i vägen. Han nöjde sig med dessa fattiga rader, hvilka han betraktade som ett löfte om neutralitet.Men det verkliga förhållandet var, att Rougon nu hade bestämdt beslutit sig för att göra slut på saken, att amputera denna kräftskadade lem af familjen, som under många år hade besvärat honom och hållit honom i ständiga farhågor för ruskiga tilltag. Om det inträffade en katastrof, hade han beslutit att låta saken ha sin gång. Då han aldrig skulle kunna förmå Saccard att lämna landet, så var ju det enklaste att tvinga honom att gå i landsflykt genom att hjälpa honom på flykten, sedan en sträng dom hade afkunnats öfver honom. En våldsam skandal, ett tag med kvasten, och så var det gjordt!

Det, som hade afgjort hans beslut, var ett konfidentiellt meddelande från hans kollega finansministern, hvilken vid upptagandet af ett nytt statslån hade funnit Gundermann och alla de andra judiska bankirerna mycket återhållsamma; de läto förstå, att de icke skulle släppa till sina pengar, så länge penningmarknaden i vissa äfventyrares händer var så osäker för dem. Gundermann triumferade. Hellre således judarna såsom guldets erkända konungar än de ultramontana katolikerna som världens herrar, hvilket de ju blefve, ifall de blefve börsens konungar!

Senare berättades det, att justitieministern Delcambre, som hyste hårdnackadt agg mot Saccard, hade låtit Rougon på förhand få en vink om det förfaringssätt, han ämnade följa emot hans bror, men därvid helt enkelt fått det oförbehållsamma svaret: »Om han gör mig kvitt honom, blir jag innerligt tacksam!» Ifrån det ögonblick, då Rougon öfvergaf Saccard, var denne förlorad. Delcambre, som alltifrån det att han blef justitieminister, hade legat på lur efter Saccard, såg honom nu omsider i kontakt med strafflagen, vid gränsen för det i lag förbjudna och behöfde nu endast en formell förevändning för att skicka polisen på bankdirektören.

Busch, som var ursinnig öfver att ännu icke ha företagit sig något mot Saccard, gick en vacker dag till justitiepalatset. Om han icke skyndade sig, skulle han aldrig få ut af Saccard de fyratusen francs, som denne fortfarande var skyldig fru Méchain på hennes märkvärdiga räkning för lille Victor. Hans plan var helt enkelt att sätta i gång en otäck skandal genom att anklaga Saccard för bortförande af barn, hvilket skulle ge honom tillfälle att dra fram de gemena detaljerna om våldtäkten mot modern och det fullständiga öfvergifvandet af barnet. En dylik rättegång mot Universalbankens direktör just nu under den uppskakande oro, som vållats af den kris, i hvilken banken råkat, skulle säkert väcka sensation i hela Paris; och Busch hoppades fortfarande, att Saccard vid första hotelse skulle betala.

Men den tjänsteman, till hvilken han hänvisades att vända sig, just en nevö till själfve Delcambre, hörde på hans historia med otålig och uttråkad min. Nej, nej, inte kunde man göra någonting reelt af sådant där käringskvaller, det var ju mycket ovisst, om någon lagparagraf därvidlag kunde tillämpas. Busch blef alldeles konsternerad och brusade upp, han började prata om sin långmodighet, då tjänstemannen tvärt afbröt honom vid det, att han hörde Busch säga, att han gent emot Saccard hade drifvit sin godtrogenhet ända därhän, att hanhade satt in pengar i Universalbanken. Hvad för något? Hade han pengar insatta i denna bank, som säkert slmlle gå i konkurs, och han gjorde inte något vid den saken? Ingenting var enklare. Han behöfde bara komma in med en angifvelse för bedrägligt förfarande, ty rättvisan kände redan till svikliga manövrer, som skulle föra till bankrutt. Med något så farligt skulle han komma fram, inte med den andra historien om en i dryckenskap död flickas tragiska öde och om ett barn, som fått växa upp i rännstenen. Med uppmärksam och allvarlig min satt Busch och hörde på, redan inne på denna nya väg. Om Saccard häktades, var Universalbankens undergång alldeles säker. Om han blott icke hade varit rädd att förlora sina pengar, skulle han genast ha fattat sitt beslut. För öfrigt ville han ingenting hellre än krascher för att kunna få fiska i grumligt vatten. Han kunde dock icke besluta sig, han skulle tänka på saken och komma tillbaka, och tjänstemannen måste sticka pennan i hans hand och förmå Busch att vid skrifbordet där

i tjänsterummet skrifva ned angifvelsen för svikligt förfarande; och så fort Busch hade gått, bar tjänstemannen, som sjöd af ifver, detta papper in till sin onkel justitieministern. Nu var saken klappad och klar.

Följande dagen hade Saccard i banklokalen vid rue de Londres ett långvarigt samtal med revisorerna och bankens ombudsman för att fastslå det bokslut, som han ville framlägga för bolagsstämman. Trots de summor, som andra kreditanstalter hade försträckt, hade man måste stänga kassorna, och inställa likviderna på grund af de växande uttag-ningarna. Denna bank, hvilken för en månad sedan hade nära 200 miljoner i sina kassor, hade till sin bestörta kundkrets icke kunnat betala ut mera än några fattiga hundratusen francs. Ett utslag af handelsdomstolen hade ex officio förklarat banken i konkurs på grund af en summarisk rapport, som dagen förut hade ingifvits af ett sakkunnigt ombud, som fått i uppdrag att granska böckerna. Saccard, som icke längre så noga visste, hvad han sade, lofvade ännu med ytterlig förblindelse och trotsig hårdnackenhet att rädda situationen. Och just i dag väntade han svar ifrån växelmäklarnas syndikat, för att bestämma en ackordsprocent, då en vaktmästare kom in och sade, att tre herrar önskade att få tala med honom i rummet bredvid. Det var kanske räddningen! Och helt munter skyndade han ditut och träffade en poliskommissarie, åtföljd af tvenne polismän, som omedelbart häktade honom. Arresteringsordern hade nyss blifvit utfärdad efter genomläsningen af det sakkunniga ombudets rapport rörande oegcntligheter i bokföringen och särskildt med anledning af Buschs angifvelse för svikligt förfarande på det sättet^ att pengar, som han hade anförtrott till förräntning, hade användts på annat sätt. Samtidigt blef äfven Hamelin häktad i sin bostad vid rue Saint-Lazare. Nu var allt slut; det var som om allas hat och all slags otur hade förbittradt sammansvurit sig. Den extra bolagsstämman kunde icke hållas. Universalbanken var död.

Fru GWoline var icke hemma, när hennes bror häktades, och han kunde blott i hast skrifva några rader till henne. När hon kom hem, blef hon alldeles öfverväldigad. Aldrig hade hon trott, att någon ett enda ögonblick tänkte på att åtala honom, så fri från alla slags tvetydigaåtgöranden och så urskuldad genom sina långa vistelser utomlands syntes han henne. Redan dagen efter konkursen hade bror och syster lämnat ifrån sig allt hvad de egde till bankens fordringsegares förmån, de ville vara alldeles utfattiga, när de gingo ifrån denna affär, liksom de hade varit utfattiga, när de inläto sig på densamma, och det belopp, hvarifrån de afstodo, var mycket betydligt, nära åtta miljoner, och däri ingingo äfven de 300,000 francs, som de hade ärft efter en tant. Hon vidtog genast sina mått och steg, hon gaf in böneskrifter, hon lefde endast för att mildra hans lott och förbereda sin stackars Georges' försvar. I början hade hon farit ut emot Saccard, den enda orsaken till katastrofen, han som hade vållat deras olycka, och hvars förkastliga handlingssätt hon nu förstod och kunde klart bedöma, alltifrån de första dagarna, då han skämtsamt gjorde narr af henne, för att hon läst i lagboken, till dessa sista dagarna, då hon med bister motgång fick plikta för alla de oregelbundenheter, som hon hade insett, men dock hade låtit ske. Sedan hade hon tegat, pinad, som hon var, af samvetsskval öfver att vara hans medbrottsling, och hon undvek nu att öppet sysselsätta sig med honom och ville bete sig, som om han alls icke existerade. När hon måste nämna hans namn, tyckte hon, att hon talade om en främling, om en motpart, hvilkens intressen stodo i strid med hennes egna. Hon, som nästan dagligen besökte sin bror i fängelset, hade icke ens bedt om tillstånd att få träffa Saccard. Hon var mycket modig, hon bodde fortfarande i deras lägenhet vid rue Saint-Lazare och tog emot alla, som kommo dit, till och med dem, som kommo med smädelser på läpparna. På detta sätt hade hon omdanats till en affärskvinna, som var besluten att rädda hvad hon kunde af deras heder och deras lycka.

Under de långa dagar, hon tillbragte på detta sätt uppe i rummet med ritningarna, där hon hade upplefvat så härliga stunder, fulla af arbete och förhoppningar, var det särskildt en syn, som pinade henne. När hon gick fram till fönstret och kastade en blick ned öfver granngården, kunde hon icke utan en känsla af beklämning om hjärtat bakom fönstren till den lilla kammare, dit de båda stackars kvinnorna hade dragit sig tillbaka, skymta de bleka profilerna af grefvinnan de Beauvilliers och hennes dotter Alice. Dessa februaridagar voro mycket milda, och hon kunde därför också ofta se dem med släpande steg och nedböjdt hufvud skrida fram på den mossbelupna, nu af vintern härjade trädgårdens gångar. För dessa båda varelser hade katastrofen varit något förfärligt. Dessa stackars kvinnor, som för fjorton dagar sedan egde 1,800,000 francs i sina 600 aktier, skulle nu för dem icke kunna få mera än 18,000 francs, då kursen hade fallit från 3,000 till 30 francs. Allt hvad de egde hade med ens

smält bort, uppslukats: hemgiften på 20,000 francs som grefvinnan så mödosamt hade sparat ihop, de sjutusen francs, som grefvinnan först hade lånat på Aublets, sedan hela Aublets, som hade sålts för 240,000 francs, fast egendomen var värd 400,000 francs. Hvad skulle det bli af, då inteckningarna, hvarmed huset var öfverlastadt, redan åto upp 8,000 francs per år, och de aldrig hade kunnat bringa ned hushållets kostnader under 7,000 francs trots allt gnideri och deras underverk af ytterlig sparsam het, allt medan de sökte att bevara skenet ochsin ställning? Åfven om de sålde sina aktier, hur skulle de hädanefter kunna existera på dessa 18,000 francs, den sista spillran efter skeppsbrottet? De stodo nu inför en nödvändighet, hvilken grefvinnan icke ännu hade velat beslutsamt underkasta sig, nämligen att flytta ur huset, öfverlåta det till inteckningshafvarna, då det ju blef omöjligt att betala räntorna, utan att vänta på, att det gick till auktion, och genast dra sig tillbaka till någon liten lägenhet för att lefva där ett knappt och inskränkt lif, tills den sista brödbiten var uppäten. Men om grefvinnan kämpade emot, så var det, emedan det gällde att rycka upp hela hennes väsen ur den jordmån, hvari hon var fast rotad, det var ju att göra ett slut på hvad hon alltid hade trott vara själfva tillvaron, det var omintetgörandet af hela rasens traditioner, som hon i heroisk ståndaktighet under åratal sökt att med sina darrande händer upprätthålla. Medlemmar af släkten de Beauvilliers i en hyrd bostad, icke längre under förfäd-rens tak, boende hos andra i skeppsbrutnas öppet erkända fattigdom — vore icke det att dö af skam öfver? Hon stred alltjämt emot.

En morgon såg fru Caroline dessa damer tvätta sitt linne i det lilla skjulet borta i trädgården. Den gamla köksan, som var nästan orkeslös, var dem icke mera till synnerlig nytta. Under den senaste kalla tiden hade hon behöft deras vård och skötsel, och på samma sätt var det med hennes man, som var på samma gång portvakt, kusk och betjänt; han hade mycket svårt att kunna sopa huset och att hålla på fötter den gamla hästen, som snubblade och var utsliten liksom han själf. Därför hade också dessa fruntimmer beslutsamt själfva tagit hand om husets sysslor: dottern gick ibland ifrån sina akvareller för att laga till de magra soppor, af hvilka dessa fyra personer knappt lifnärde sig, och modern dammade, lagade kläder och skodon; i sin ytterliga sparsamhet trodde hon, att fjädervippan, nålarna och tråden nöttes mindre, när hon själf använde dem. Men om en visit öfverraskadedem, sprungo de båda två, kastade af sig förklädet, tvättade sig i största hast och trädde så in såsom husets damer med hvita, lättjefulla händer. Deras framträdande ute på gatan hade inte alls förändrats, äran var bevarad: vagnen var alltid korrekt förspänd, när den förde grefvinnan och hennes dotter ut på deras åkturer, till middagarna hvar fjortonde dag samlades alltjämt under vintern samma gäster, och det knappades icke in på en rätt på bordet eller på ett enda ljus i ljuskronan. Man måste kunna se ut öfver trädgården som fru Caroline för att veta, med hvilka förfärliga sväldagar de sedan måste betala denna ståt och detta lögnaktiga sken af en rikedom, hvaraf det inte mera fanns något kvar. När hon såg dem i detta fuktiga hål, som var inklämdt mellan grannhusen, djupt melankoliska promenera omkring under de mossbelupna skeletten af de hundraåriga träden, då intogs hon af oändligt medlidande, och hon drog sig tillbaka från fönstret med hjärtat sönderslitet af samvetsförebråelser, liksom om hon hade känt sig som Saccards medskyldiga i detta elände.

En annan förmiddag fick fru Caroline röna en mera direkt bedröf-velse, som var ännu mera pinsam. Man sade henne, att Dejoie ville talamed henne och med sitt vanliga mod ville hon också ta emot honom.

»Ack, min stackars Dejoie...»

Längre kom hon icke, utan tystnade helt förskräckt, då hon märkte, hur blek den gamle redaktionsvaktmästaren var. Hans ansikte var alldeles vanställdt och ögonen slöa; hans högresta gestalt hade krympt, det var, som om den skulle ha vikts ihop.

»Seså, ni får inte tappa modet och tro, att alla dessa pengar äro förlorade. »

Med långsam röst började han att tala.

»Ack, goda fru, det är inte fråga om det... I första ögonblicket var det visserligen ett hårdt slag för mig, ty jag hade blifvit van att tro, att vi voro rika. Att förtjäna pengar på det där sättet, det slår en åt huf-vudet alldeles som ett rus . . . Herre Gud, jag hade redan funnit mig vid att åter få börja att arbeta och jag skulle också ha arbetat, så att jag kunde ha tjänat in summan ännu en gång . . . Men ni vet inte ...»

Stora tårar tillrade utför hans kinder.

»Ni vet inte . . . hon har rest sin väg.»

»Rest? ... Hvem? » frågade fru Caroline förvånad.

»Dotter min . . . Nathalie . . . Hennes giftermål hade gått om intet. Hon blef ursinnig, när Théodores far kom och sade oss, att hans son hade väntat alldeles för länge och att han nu skulle gifta sig med en krain-handlaredotter, som förde nära 8,000 francs med i boet. Kors, jag kan nog begripa, att hon blef mycket förargad vid tanken på att inte mera ega en sou och att få förbli ogift. . . Men jag, som älskade henne så högt! Ännu i vintras steg jag upp om nätterna och stoppade om henne täcket. Och jag afstod från tobak, för att hon skulle få vackrare hattar; jag var som en riktig mor för henne, jag hade uppfostrat henne; glädjen att se henne i vår lilla lägenhet var hela mitt lif.»

Tårarna höllo på att kväfva honom; han snyftade.

»Det är ju min snikenhet, som är skuld till alltsammans. Om jag hade sålt mina åtta aktier, när de gåfvo mig dessa 6,000 francs till hemgiften, så skulle hon nu ha varit gift. Men kursen steg ju alltjämt, och jag tänkte på mig själf; jag ville först ha 600, sedan 800 och så 1,000 francs i ränta, så mycket hellre som ju Nathalie sedan skulle ha fått ärfva dessa pengar . . . Och att tänka sig, att jag ett hvarf, när kursen var

3,000 francs, egde 24,000 francs, hvilka kunde ha gett henne hemgiften af 6,000 francs och tillåtit mig att dra mig tillbaka med 900 francs i ränta! Men jag ville ha tusen . . . och det var ju dumt. Och nu är alltihop inte värdt mera än 200 francs . . . Åh, det är mitt fel. Det hade varit bättre, att jag hade gått och dränkt mig.»

Fru Caroline, som var djupt rörd, lät honom tala ut, för att han skulle få lätta sitt hjärta. Men hon ville gärna veta, hvad som hade händt.

»Rest, stackars Dejoie, hvad vill det säga, att hon har rest»?

Han syntes förlägen, och en svag rodnad steg upp i hans bleka ansikte.

»Jo, hon har rest, hon är försvunnen för tre dagar sedan. Hon hade blifvit bekant med en herre, som bodde midt emot oss, en mycketfin herre, så där omkring fyrti år . . . Kort sagdt, hon har gett sig i väg.»

Och när han berättade detaljerna, därvid han sökte efter orden och hade svårt att uttrycka sig, såg fru Caroline Nathalie framför sig, späd och blond med en parisflickas spröda täckhet. Särskildt såg hon hennes stora ögon med den lugna och kalla blicken med egoismens klarhet. Flickan hade låtit tillbedja sig af sin far och hade varit hygglig, så länge det var fördelaktigt för henne att vara det; något dumt snedsprång kunde icke komma i fråga, så länge hon hoppades på hemgift och äktenskap och att få trona i sin mans lilla butik. Men att fortfarande lefva fattigmans-lif och släpa tillsammans med sin beskedliga pappa, och att åter börja på att arbeta — nej, tack! af den föga trefliga och hädanefter hopplösa tillvaron hade hon fått alldeles nog. Och hon hade kilat sin väg, hon hade helt lugnt tagit på sig kängorna och hatten samt gett sig åstad till annat håll.

»Herre Gud», fortfor Dejoie att lalla, »inte hade hon just så trefligt hemma hos oss, det är nog visst och sant; och när man är söt som hon, så är det ju harmligt att förnöta sin ungdom med att bara ha tråkigt. . . Men hon var i alla fall mycket hård. Tänk er: hon for sin väg utan att ens säga adjö åt mig, utan ett enda skrifvet ord, utan det ringaste löfte att någon gång komma och hälsa på mig . . . Hon bara smällde igen dörren, och så var det förbi med alltihop ... Ni ser, hur mina händer skälfva, jag har blifvit som ett djur. Jag kan inte låta bli att alltid söka henne därhemma. Herre Gud, skall jag verkligen efter så många år inte mera få ha henne hos mig, aldrig mera få ha henne hos mig, min stackars lilla flicka!»

Han grät icke längre, men hans smärta och bestörtning voro så hjärtskärande, att fru Caroline fattade hans båda händer, utan att dock kunna finna på någon annan tröst än att gång på gång säga:

»Stackars Dejoie, min stackars Dejoie...»

För att afleda hans tankar började hon att tala om Universalbankens ruin. Hon bad honom förlåta, att hon hade låtit honom köpa aktier, hon yttrade sig strängt om Saccard, utan att dock nämna hans namn. Men då kom det

genast nytt lif i den f. d. redaktionsvakt-mästaren. Han var smittad af spelpassionen och blef ännu upptänd af ifver.

»Herr Saccard, han hade fullkomligt rätt, när han hindrade mig från att sälja. Affären var ju utmärkt, och vi skulle ha gjort kål på dem allesammans, om inte förrädare hade lämnat oss i sticket. . . Ack, om vi bara hade herr Saccard, så skulle alltsammans ta en helt annan vändning. Det blef vår undergång, att de satte honom i fängelse . . . Och det finns ingen annan än han, som skulle kunna rädda oss . . . Det har jag sagt domaren: »Ge oss honom tillbaka, så skall jag åter anförtro honom det sista jag eger, jag skall anförtro honom mitt lif, ty den mannen, ser ni, han är som en mild försyn för oss. Han kan uträtta, hvad han vill.»

Djupt förundrad såg fru Caroline på honom. Huru? Ej ett enda ord af vrede, icke en förebråelse. Detta var en troendes brinnande till-lit. Hvilket mäktigt inflytande hade icke Saccard haft öfver den storamängden, då han hade kunnat förmå dem, att så lättroget taga på sig ett dylikt ok!

»Det var egentligen bara för att säga frun detta, som jag har kommit hit, och ni får förlåta mig, att jag har pratat med er om min egen sorg, men jag känner mig så underlig i hufvudet numera. När ni går till herr Saccard, så glöm inte att säga honom, att vi alltid hålla med honom.»

Och med sina vacklande steg gick han, och när hon blifvit allena, kände hon en häftig fasa för tillvaron. Denne stackars man hade sargat hennes hjärta. Mot den andre, den, hvars namn hon icke nämnde, kände hon förbittringen fördubblas, men hon slöt dessa känslor inom sig. Det kom för öfrigt också flera andra besök till henne; denna förmiddag var hon alldeles öfverlupen.

Bland alla dessa väckte särskildt Jordan och dennes fru hennes rörelse. Paul och Marcelle, hvilka alltid följdes åt som goda äkta makar, när det var fråga om något allvarligt, kommo för att fråga henne, om Marcelles föräldrar, Maugendres, verkligen inte kunde få något för sina aktier i Universalbanken. På det hållet var det också en ohjälplig ruin. Det förskräckliga var, att i stridens hetta hade Maugendre spelat utan täckning, i förlitan på Saccards geni, och ideligen köpt, så att han hade förfärliga differenser att betala, mera än 200,000 francs, hvilket slukade resten af hans förmögenhet, hans 15,000 francs i årlig ränta, som han förtjänt genom tretti års sträfsamt arbete. Han egde icke mera något, det var knappt, att han kunde göra alla rätt, sedan han hade sålt den lilla villan vid rue Legendre, öfver hvilken han hade varit så stolt. Och till deras ruin var säkert fru Legendre mera skuld än han.

»Ack, min fru», förklarade Marcelle med sitt älskliga ansikte, som under alla dessa katastrofer fortfarande var friskt och leende, »ni kan inte tänka er sådan mamma hade blifvit. Det var hon, som eggade upp pappa, ty han var i grunden mycket mindre djärf och han var alltid beredd att lyssna till onkel Chaves varningar, om inte hon hade gjort honom tokig med sin dröm att få stryka in stora vinsten, miljonen ... Att det är möjligt, att vinstbegäret till den grad kan förvandla hederliga och hyggliga människor!»

»Ack, jag tror tyvärr inte, att era föräldrar kunna få något för sina aktier. Jag tror, att allt är totalt förbi. Aktierna stå nu i 30 francs, men de falla nog snart till 20, ja till 5 francs . .. Herre Gud, de stackars människorna, vid deras ålder, med deras komfortabla vanor. . . hvad skall det bli af dem?»

»Åh kors», svarade Jordan helt rättframt, »man måste naturligtvis ta hand om dem ... Vi ä' ju inte vidare rika ännu, men omsider börjar det att gå framåt, och vi ämna ingalunda lämna dem på gatan.»

Han hade nyss haft en framgång. Efter så många års tacklöst arbete, hade hans första roman, som först hade publicerats i en tidning och sedan gifvits ut af en förläggare, plötsligt artat sig till en stor succés, och nu egde han några tusen francs, och alla dörrar stodo hädanefter honom öppna; han brann af arbetsifver samt kände sig viss om förmögenhet och ära.

»Kunna vi inte ta dem till oss, skola vi hyra dem en liten bostad. Det skall nog reda ut sig.»

Marcelle, som betraktade honom med hängifven ömhet, utbrast:

»Ack, Paul, Paul, så snäll du är!»

Och hon brast i gråt.

»Kära barn, lugna er», upprepade fru Caroline flera gånger med både ömhet och förvåning. »Ni skall inte vara ledsen.»

»Låt mig gråta, det är inte därför, att jag är ledsen; men det är för galet, allt detta. Jag frågar, om inte pappa och mamma, när jag gifte mig med Paul, hade bort ge mig den hemgift, hvarom de alltid hade talat? Under förevändning att Paul inte egde någonting alls, och att jag gjorde en dumhet, då jag i alla fall höll mitt löfte, gåfvo de oss inte en enda sou ... Jo, nu äro just pengarna väl använda! Annars skulle de ha haft min hemgift i behåll, den skulle börsen åtminstone inte ha slukat.

Fru Caroline och Jordan kunde inte låta bli att skratta. Men det tröstade inte Marcelle; hon bara grät ännu värre.

»Och så är det ännu något mera .. . När Paul var fattig, brukade jag drömma en dröm. Jag drömde liksom i fesagorna, att jag var en prinsessa, och att jag en vacker dag skulle ge min fattiga prins mycket, mycket pengar, för att hjälpa honom till att bli en stor författare.. . Men nu behöfver han mig inte alls; jag och min familj, vi äro blott en börda för honom. Han får dra hela lasset och det är han, som ständigt skall ge. Åh, hvad det gör mig ledsen!»

Han slöt henne hastigt i sina armar.

»Hvad pratar du, stora, dumma flickan min? Inte behöfver flickan föra något med i boet. Du för ju dit dig själf, din ungdom, din ömhet, din glädtighet; ingen prinsessa i världen kan ge mera!»

Hon blef strax lugn, lycklig öfver att känna sig så älskad; och i själf va verket tyckte hon, att det var mycket dumt af henne att gråta.

Han fortsatte:

»Om din pappa och mamma vilja, kunna vi skaffa dem en bostad i Clichy, där jag har sett undervåningar med trädgård för rätt skapligt pris . . . Hos oss, i vår lilla lägenhet, som är fullproppad af våra fattiga möbler, är det ju visserligen inte otrefligt, men det är alldeles för trångt

— så mycket mera, som vi snart komma att behöfva utrymmet. . .

Han smålog åter och vände sig till fru Caroline, som med djup rörelse var vittne till denna familjescen:

»Ja, vi skola snart bli tre, det kan jag väl tala om nu, då jag är en herre, som kan förtjäna mitt lifsuppehälle. Det är ju åter en gåfva, hon ger mig — hon, som gråter, för att hon inte har något att skänka mig!»

Fru Caroline, som alltid sörjde öfver, att hon själf icke egde något barn, såg på den lätt rodnande Marcelle, hvars ökade korpulens hon förut icke hade märkt; äfven hennes ögon fylldes nu af tårar.

»Ack, kära barn, håll mycket af hvarandra! Ni är de enda förnuftiga och de enda lyckliga.»

Innan han gick, nämnde Jordan något närmare om tidningen, Hoppet. Muntert och med sin medfödda afsky för affärer talade hanom, hvilken ohygglig håla det var och hur börsspelet grasserade där. Universalbankens fall och framför allt Saccards häktande hade för öfrigt tvärt slagit ihjäl tidningen. Medarbetarna hade hals öfver hufvud rusat därifrån, endast Jantrou klängde sig i dödsvånda envist fast vid vraket för att hålla sig uppe på spillrorna. Med honom var det totalt förbi, dessa tre års medgång hade totalt förstört honom, han hade hejdlöst frossat på allt, som kan fås för pengar, liksom utsvultna varelser, som äta sig till döds, när de få slå sig ned vid ett bord. Och det mest kuriösa

— något för öfrigt mycket logiskt — var baronessan Sandorffs slutliga förfall: ursinnig och i tanke att kunna återvinna sina pengar, hade hon i villervallan efter katastrofen kastat sig i armarna på denne man.

Vid baronessans namn bleknade Caroline en smula, men Jordan, som icke kände till, att de båda kvinnorna hade varit rivaler, fortsatte att berätta.

»Inte vet jag, hvarför hon hängett sig åt honom. Kanske trodde hon, att han skulle kunna ge henne upplysningar

genom sina relationer som tidningsman. Kanske har det endast varit tyngdlagen, som gjort, att hon sjunkit allt djupare och djupare, så att hon tillsist har hamnat hos honom. Om den där uslingen Jantrou hyser något agg för de sparkar, som man påstår, att baronessans far gaf honom där bak, när han förr i världen kom för att tigga om order, så har han nu fått hämnd, ty när jag kom upp till tidningen för att försöka få ut pengar, blef jag vittne till en scen, när jag råkade att för hastigt öppna en dörr, och med egna ögon såg jag, hur Jantrou gaf baronessan en sittopp. Tänk er, den där försupna slusken, fördärfvad af alkohol och alla slags laster, med en åkardrängs råhet smörja upp denna världsdam!»

Med en åtbörd, som antydde, hur detta pinade henne att höra, bad hon honom att tiga. Hon tyckte, att denna ytterliga förnedring stänkte smuts på henne.

När de skulle gå, fattade Marcelle med innerlig ömhet hennes hand.

»Tro för all del inte, att vi ha kommit för att göra er ledsen. Paul tar tvärtom alltid herr Saccard lifligt i försvar.»

»Ja visst», utropade den unge mannen. »Han har alltid varit hygglig mot mig. Aldrig skall jag glömma det sätt, hvarpå han räddade oss ur den förfärliga Buschs klor. Och det är i alla fall en mycket märklig människa ... När ni träffar honom, så säg honom, att det finns en liten familj, som hyser varm tacksamhet mot honom.»

När Jordans hade gått, gjorde fru Caroline en åtbörd af tyst harm. Tacksamhet? för hvad? För att Maugendres hade blifvit ruinerade? Det var med dessa Jordans alldeles som med Dejoie: de gingo sin väg med samma urskuldande ord och välönskningar. Och ändå hade dessa bägge både omdöme och förstånd. Hos henne själf både lefde förbittringen kvar och växte. Nej, det var inte alls möjligt att förlåta; därtill var smutsen alltför bottenlös. Att Jantrou örfilade upp baronessan, det var ingen hämnd för henne, fru Caroline. Det var Saccard, som hade förpestat och fördärfvat alla och allt.

När fru Caroline omsider blef allena, tillbragte hon mera än halfan-nan timme med att ordna de upplysningar, hon redan hade skaffat sig.Hon började att kunna tydligt skönja åtskilligt i denna ruinhög. Alldeles som dagen efter en eldsvåda, när röken skingrats och det slutat att glöda i spillrorna, man röjer undan gruset i liflig förhoppning om att finna guldet efter de nedsmälta smyckena.

Först hade hon frågat sig själf, hvart pengarna hade kunnat ta vägen. Då 200 miljoner hade gått åt på detta sätt, måste väl somliga fickor ha blifvit fulla, då andra hade blifvit tomma. Det syntes emellertid alldeles visst, att baissespekulanterna inte hade skrapat åt sig hela summan, minst en tredjedel hade runnit bort genom någon förfärlig läcka. Vid dylika katastrofer på börsen är det, som om själf va marken drucke åt sig pengar, och det fastnar för resten litet vid allas fingrar. Bara Gundermann påstods ha stoppat cirka femti miljoner i fickan; sedan kom Daigremont med tolf å femton. Nästan alla Universalbankens styrelseledamöter hade skott sig duktiga tag; några af dem, såsom Huret och Kolb, hade realiserat sina aktier, när kursen stod som högst, före fallet, andra — såsom markis de Bohain och Daigremont — hade förrädiskt gått öfver till fienden, för att nu alls icke nämna, att vid ett af de sista sammanträdena, då bolaget redan låg i dödsryckningarna, styrelsen hade tillerkänt samtliga sina medlemmar något öfver hundratusen francs per man såsom gratifikation.

Bland växelmäklarna ansågos särskildt Delarocque och Jacoby ha förtjänat stora belopp, hvilka för resten redan försvunnit i de gapande, omättliga svalgen, som gräfdes af den enes passion för kvinnor och af den andres spelraseri. Dessutom påstod ryktet, att Nathansohn skulle bli en riktig storkaxe bland kulissmäklarne, tack vare en vinst af tre mil-joner, som han hade gjort genom att för egen räkning spela på baisse, medan han spelade på hausse för Saccard. Och det var det högst egendomliga förhållandet, att han säkert skulle ha gått öfver ända, då han var engagerad med betydande belopp för köp åt Universalbanken, som numera icke kunde betala, ifall man icke hade varit nödsakad att stryka öfver med svampen och att skänka efter allt, mera än etthundra miljoner, som banken var skyldig kulissen i dess helhet, eftersom banken nu måste vidgå sin insolvens. Det var en riktigt lycklig och fiffig karl, den lille Nathansohn; tänk så trefligt: att få behålla, hvad han hade förtjänat, men inte behöfva betala, hvad han förlorat. Det var något, som man fann komiskt.

Men siffrorna voro i alla fall obestämda, och fru Caroline kunde inte få någon exakt uppskattning af vinsterna, ty

börsoperationer göras alltid med stor hemlighetsfullhet, och yrkessekretessen iakttages noga af mäklarna. Man skulle icke ens ha kunnat få veta något, om man hade granskat anteckningsböckerna, ty där skrifvas inga namn. Så sökte hon t. ex. fåfängt, att få reda på den summa, som Sabatani måste ha fört med sig vid sitt försvinnande efter senaste terminsuppgörelsen. Ännu en kullerbytta med svåra följder för Mazaud! Levantinen, denne italienare med österländskt blod i ådrorna, med sammetslena ögon och sin speciella tjuskraft för kvinnorna, hade gett sig i väg för att göra tvetydiga affärer på börsen i någon utländsk hufvudstad — Berlin, efter hvad det sades, under af vaktan på, att man skulle ha glömt honom på börsen iParis, så att han skulle komma tillbaka dit och ånyo bli mottagen, färdig att börja på nytt med någon fin kupp, eftersom alla voro så toleranta.

Fru Caroline hade gjort upp en förteckning öfver dem, som stupat. Katastrofen med Universalbanken var en af dessa förfärliga stötar, som komma en hel stad att vackla. Ingenting stod längre fast och säkert, remnor uppstodo i alla kringliggande hus, hvarenda dag var det nya ras. Hvad som berörde hennes hjärta mest, det var mindre bankirer och bolag, affärsmän och företag, som ramlat och sopats med af stormen, än alla dessa stackars människor, aktieegare, till och med spekulanter, som hon kände och tyckte om och som nu voro med bland offren. Det var icke bara hennes stackars Dejoie, de enfaldiga Maugendres och de, beklagansvärda damerna Beauvilliers, hvilka det gjorde henne så ondt om; en annan sorglig tilldragelse hade gjort henne alldeles bestört, nämligen sidenfabrikanten Sédilles försättande i konkurs i går. Då hon hade sett honom deltaga i styrelsens arbeten, sade hon, att han var den ende där, åt hvilken hon skulle ha velat anförtro några pengar; han var uppenbarligen en verklig hedersman. Åh, hvad spelpassionen är för en förfärlig sak! En man, som hade användt tretti år på att genom arbete och rättskaffenshet grunda en bland de solidaste firmorna i Paris, och som nu på mindre än tre år hade fullständigt undergräft den, så att den med ens låg i grus och spillror. Börsen hade slukat allt; den olycklige var bedöfvad, tillintetgjord, ur stånd att börja sin affär på nytt, och han hade en son, som armodet kanske skulle göra till svindlare — denne Gustave, som endast lefde för att roa sig och festa och som redan drogs med fyrti à femti tusen francs’ skulder samt redan varit inblandad i en ful historia om växlar, hvilka han hade skrifvit på åt Germaine Cœur.

Så var det också en annan stackars sate, hvilken det gjorde fru Caroline mycket ondt om, nämligen frimäklaren Massias, och Gud må veta, att hon vanligtvis ingalunda visade sig ömsint mot dessa lögnens och oärlighetens kopplare. Men hon hade känt denne äfven på den tiden, då han med sina stora, leende ögon och sin undergifna och beskedliga min lopp omkring i Paris för att kunna fiska upp några magra order. Om han ett ögonblick hade trott sig i sin ordning vara en af marknadens herrar, därför att turen nu hade kommit till honom, då han följde Sac-card i hälarna, hur förfärligt måste inte hans uppvaknande ur denna dröm ha varit, då han låg slagen till marken och tillintetgjord! Han hade 70,000 francs’ skulder och han hade betalt, fastän han ju, liksom så inånga andra, kunde ha föreburit, att spelskulder inte behöfde betalas; genom att låna af vänner, genom att ikläda sig förpliktelser, från hvilka han aldrig i hela sitt lif kunde bli kvitt, kunde han begå den sublima och onödiga dumheten att betala; det var ingen, som tackade honom därför, utan man till och med ryckte litet på axlarna bakom hans rygg. Mot ingen, utom mot börsen, yttrade han något groll, han hade återfallit i sin leda för den ruskiga handtering, han där utöfvade; han förfäktade högljudt, att man måste vara jude för att lyckas där, men fogade sig dock i att fortsätta där.

Alla de okända stupade, de namnlösa offren utan någon historia fyllde särskildt fru Carolines hjärta med oändligt medlidande.De voro legio, de lågo kringströdda i de afsides busksnåren, i dikena, bakom hvarje trädstam. Hvilka förfärliga, tysta sorgespel, hela denna skara af fattiga små räntetagare, af små aktieegare, somlagt ned alla sina besparingar i ett enda värdepapper. Och så med ens egde de numera icke det allra minsta, all möjlighet att existera var dem af skuren — gamla skälfvande, förtviflade händer, som trefvade i mörkret, ur stånd att arbeta — alla dessa anspråkslösa, men lugna existenser, som nu i ett tag hade blottställts för nödens fasor! Väl hundra förtviflade bref hade kommit från Vendóme, där Fayeux, ränteinkasseraren, hade förvärrat eländet genom att rymma. Han hade i förvar pengar och värdepapper åt de kunder, för hvilkas räkning han opererade på börsen, och han hade tagit sig för att med dem spekulera vildt för egen räkning. Då han nu förlorat och icke ville betala, hade han gett sig i väg med några tusen francs, som voro i hans händer, öfverallt hade ödeläggelsen drabbat

äfven de halmtäckta kojorna.

Ändtligen begaf sig fru Caroline åstad till Mazaud och när hon då gick nedåt rue de la Banque, tänkte hon på de upprepade slag, som under de senaste två veckorna hade träffat denne börsmäklare. Fayeux hade bestulit honom på 300,000 francs, Sabatani lämnade efter sig en ouppgjord räkning, som var nästan dubbelt så stor, markisen de Bohain och barones-san Sandorff nekade att göra upp sina differenser, som för dem båda tillsammans gingo upp till mera än en miljon, Sédilles konkurs kostade honom ungefär samma belopp, för att nu icke räkna de åtta miljoner, som Universalbanken var skyldig honom, dessa åtta miljoner, för hvilka han hade gett Saccard kredit — denna förfärliga förlust, det brådjup, däri man på börsen hvar j e stund väntade, att man skulle få se honom s j unka ned. Och under dessa ödets hårda slag hade en sista olycka nyss drabbat honom: för ett par dagar sedan hade hans biträde Flory häktats såsom förvunnen till att ha försnillat 180,000 francs för honom. Så småningom hade lilla fröken Chuchus anspråk stegrats:först småglada fester, som icke kostade så mycket, sedan våningen vid rue Condorcet> och så juveler och spetsar; och hvad som blifvit den stackars kärleks-varme unge mannens olycka, det var hans första vinst på 10,000 francs efter Sadowaaffären, dessa så lätt förtjänta och så hastigt förslösade pengar; sedan hade han måst skaffa mera pengar och ännu mera pengar åt den kvinna, som han hade köpt så dyrt. I fängelset hade han vid det förfärliga uppvaknandet i skam och förtviflan gråtit mycket, och det sades, att hans mor, som samma morgon hade kommit från Saintes föi att hälsa på honom, hade blifvit så sjuk, att hon hade måst intaga sängen hos de vänner, där hon skulle gästa.

Sällan hade väl en människa till den grad gynnats af lyckan, som Mazaud. Börsmäklare hade han blifvit vid 32 års ålder och redan genom sin onkels död blef han mycket rik. Han gifte sig med en förtjusande kvinna, som tillbad honom och skänkte honom två vackra barn; han var själf en vacker man och intog på börsen en för hvarje dag alltmera framskjuten ställning. Och nu stod han vid afgrundens rand; en fläkt var nog att störta honom ned i den. Själf hade han icke speku-lerat, utan han hade stupat i öppen, ärlig strid. Sympatierna för honom

voro mycket lifliga.

När fru Caroline kommit upp på kontoret, kände hon mycket väl, att här låg ofärd i luften. Ute vid kassan såg hon ett tjog personer, en hel skara, som stod och väntade, medan de båda kassörerna ännu löste in firmans förbindelser, men helt långsamt, liksom om de hölle på att länsa de sista lådorna. För öfrigt var det stilla och dödt på kontoret. Berthier, prokuristen, tog emot henne, tydligen gripen af den olycka, som drabbat firman, och mycket blek.

»Jag vet inte, min fru, om herr Mazaud kan ta emot er.. . Han är litet dålig, han har förkylt sig, då han envisades att hela natten sitta och arbeta i det oeldade rummet, och han gick nyss ned till sig för att få hvila sig en smula.»

Men fru Caroline var enträgen.

»Jag ber er, min herre, laga att jag får tala några ord med ho-nom... Kanske gäller det min brors välfärd. Herr Mazaud vet mycket väl, att min bror aldrig har sysslat med börsoperationer, och hans vittnesbörd skall vara af stor vikt. För öfrigt ville jag fråga honom om några sifferuppgifter, han är den ende, som kan ge mig upplysningar om vissa handlingar.» •• •**•

Mycket tveksam bad Berthier till sist henne stiga in i Mazaud3

arbetsrum. _ . .

»Var god och vänta här ett ögonblick, min fru, så skall jag ga

och se till.» .

Fru Caroline kände det verkligen mycket kallt här i detta rum. Elden hade säkert varit släckt ända sedan kvällen förut, ingen hade tänkt på att åter göra upp en brasa. Men hvad som frapperade henne ännu mera, det var den fullkomliga ordningen, som rådde i allt, liksom om hela natten och morgonen hade användts till att tömma alla lådor och skåp, förstöra alla onödiga papper samt ordna dem, som skulle gömmas. Ingenting låg och skräpade, icke någon papperslunta, icke ens ett bref. Den dofva tystnaden spred något oändligt melankoliskt öfver denna

nakenhet.

Efter några ögonblick kom Berthier tillbaka.

»Ja, nu har jag verkligen ringt två gånger och jag vågar inte vara mera envis... Kanske vill ni ringa själf, när ni går ner. Men jag råder er att hellre komma igen.»

Fru Caroline måste finna sig vid att inte nu kunna träffa honom. Men i trappan till våningen inunder tvekade hon ett ögonblick och sträckte till och med ut handen mot ringknappen. Dock skulle hon just till att gå sin väg, då skrik och högljudd gråt, ett doft larm inifrån våningen hejdade henne. Plötsligt slogs dörren upp, och en betjänt rusade förfärad ut och försvann i trappan, stammande:

»Herre Gud, berre Gud... åh, herrn! ...»

Hon stod alldeles orörlig framför denna uppslagna dörr, genom hvilken nu tydligt trängde ut en förfärlig smärtas jämmer. Blodet isades i hennes ådror, ty liksom i en klar vision anade hon, hvad som försiggick där inne. Hon ville först fly, men hon kunde icke, hon grepsaf medlidande, som drog henne dit in, ty hon måste se, hon måste gjuta sina tårar, äfven hon. Hon steg in, fann alla dörrar på vid gafvel och kom ända in i salongen.

Ett par tjänarinnor — antagligen köksan och husjungfrun — stodo där och stammade förfärade:

»Åh, herrn! herre Gud, herrn!»

Den kulna vinterdagens sista strålar trängde svagt in mellan de undanskjutna tjocka sidengardinerna. Härinne var mycket varmt, stora vedträd brunno i kaminen och kastade ett rödaktigt ljus på väggarna. På ett bord stod en rosenbukett — en verkligt kunglig bukett för denna årstid — och slog ut i denna drifhusvärme, fyllande hela rummet med sin vällukt; Mazaud hade dagen förut gifvit den åt sin hustru. Det var liksom själfva doften af den förfinade lyx, af den medgång, den rikedom, den kärlekslycka, som hade blomstrat där under fyra år. Och i det röda skimret från elden låg Mazaud på kanten af en soffa med hufvudet krossadt af en kula och handen knuten om revolverns kolf. Framför honom stod hans unga hustru, som hade störtat dit, det var hon, som utstötte dessa oafbrutna och förtviflade klagorop, som trängde ut i trappan. När knallen hördes, hade hon sin lilla fyraåriga gosse på armen, och hans små händer hade klamrat fast sig i förfäran kring hennes hals, och hennes lilla flicka, som redan var sex år, hade följt med henne, hängande fast i hennes kjol, och tryckte sig intill henne. Och båda barnen skreko också öfver-gifvet, när de hörde sin mor skrika.

Fru Caroline ville genast föra bort dem.

»Ack, min fru, jag besvär er.. . stå inte här...»

Själf skakade hon och kände sig nära att svimma. Hon såg blodet sippra från Mazauds genomborrade hufvud, droppe efter droppe, på soffans sammet, hvarifrån det rann ned på mattan i en pöl, som blef allt större och större. Och hon tyckte, att detta blod nådde fram till henne, stänkte upp på hennes fötter och på hennes händer.

»Ack, min fru, jag besvär er.. . följ med mig...»

Men med gossen hängande om hennes hals och flickan sluten tätt intill henne, hörde den olyckliga ingenting, hon rörde sig icke, hon stod stel, fastvuxen där, så att man tyckte, att ingen makt i världen skulle ha kunnat slita henne därifrån. Alla tre voro ljusa och mjölkhvita, modern såg lika spröd och oskyldig ut som barnen. Och bestörta öfver, att deras lycka nu var död, att den sällhet hade med ens tillintetgjorts, hvilken borde hafva räckt för alltid, fortforo de att utstöta dessa hej dlösa skrik, denna förfärliga jämmer, som inneslöt deras krossade förhoppningars kval.

Fru Caroline föll på sina knän. Hon snyftade och stammade:

»Ack, min fru, ni sliter sönder mitt hjärta . . . Ryck er ifrån detta skådespel, följ med mig ut i ett annat rum, låt mig försöka att en smula lindra det onda, som har tillfogats er...»

Fru Caroline hade åter stigit upp, alldeles utom sig. Det hördes steg, röster, det var säkert en läkare, som kom för

att konstatera döds-fallet. Hon kunde icke stanna där längre, hon skyndade därifrån, alltjämt förföljd af denna ohyggliga jämmer.

öfverallt hördes skrik af smärta, människors lycka och välfärd rasade med buller och dån. Där gick ätten Beauvilliers sista jordbesittning, Dejoies sou för sou hopskrapade besparingar, allt hvad Sédille hade förtjänat på sin stora fabrik, Maugendres årsränta, som hans affär hade gifvit honom, huller om buller slungades allt ned i samma kloak, som ingenting tycktes förslå att fylla. Där var Jantrou, som hade drunknat i sprit, baronessan Sandorff, som gått under i smutsen, Massias, som åter hade sjunkit ned till sin ömkliga tillvaro af snokande hund, för hela lifvet genom sina skulder fastnaglad vid börsen; där var Flory, hvilken satt i fängelse som tjuf för att försona sina ömma drifters svagheter; Sabatani och Fayeux hade rymt af fruktan för polisen. Det allra sorgligaste och ömkligaste voro alla dessa okända offer, den stora namnlösa skaran af dem, som katastrofen hade utarmat och som nu skälfde af köld och gräto af hunger. Och så döden, pistolskott, som knallade från alla håll i Paris — Mazauds krossade hufvud, hans blod, som midt i all lyx och rosendoft droppe för droppe förrann och stänkte upp på hans hustru och hans små barn, där de stodo, tjutande af smärta.

Och allt hvad hon hade sett, allt hvad hon hade hört under några veckor, det gaf sig nu hos fru Caroline luft i en från hennes torterade hjärta sprungen förbannelse mot Saccard. Hon kunde icke tiga längre, icke mera skjuta honom åt sidan, liksom om han icke funnes till, för att undvika att döma och fördöma honom. Han ensam var den brottslige, det framgick klart af alla dessa hopade förödelser, hvilkas ohyggliga mängd fyllde henne med fasa. Älskade hon då icke mera sin bror, eftersom hon ända till nu hade dröjt med att hata denna förfärliga människa, som var den enda orsaken till deras olycka? Hennes stackars bror, denna menlösa arbetsmänniska, så rättrådig och så hederlig, men som nu hade fått fängelsets outplånliga brännmärke på sig, detta offer, som hon hade glömt, men som var henne dyrbarare och vållade henne djupare smärta än alla de andra! Åh, Saccard skulle icke få förlåtelse, ingen skulle mera våga att föra hans talan, icke ens de, som fortfarande trodde på honom, som endast kände till hans välvilja och att han var snäll. . . Han skulle få dö ensam och föraktad!

XII.

Undersökningen i saken framskred så långsamt, att redan sju månader hade förflutit efter Saccards och Hamelins häktning, utan att målet ännu kunnat komma före vid domstolen. Man var nu imidten af september, och denna måndag skulle fru Caroline, som gick och hälsade på sin bror två gånger i veckan, vid 3-tiden ge sig i väg till fängelset. Hon uttalade aldrig Saccards namn och väl tio gånger hade hon bestämdt afslagit hans till henne framburna ifriga önskningar, att hon skulle komma och besöka honom.

Denna måndagsmorgon höll hon på att göra i ordning en bukett af röda nejlikor — broderns älsklingsblommor — då gamla Sophie, furstinnan Orviedos tjänarinna, kom ned för att säga, att furstinnan bad att strax få tala med henne. Förvånad och med en känsla af obestämd oro skyndade hon dit upp. Enär hon vid katastrofen med Universalbanken hade begärt sitt afsked som sekreterare vid arbetsskolan, hade hon icke sett furstinnan på flera månader. Hon anade genast, att det var för Victors skull, som prinsessan lät kalla henne.

Omsider var nu furstinnan Orviedo ruinerad, Hon hade knappt behöft tio år för att till de fattiga återställa de 300 miljoner, som hon hade ärft efter fursten och som denne hade stulit ur godtrogna ak-tieegares fickor. Under tio år hade det oaflåtligt regnat miljonregn ur hennes händer: marmorklädda matsalar, sofsalar, hvilkas karaktär gjordes glad och lätt genom ljusa målningar, fasader, monumentala som Louvrens, trädgårdar fulla af sällsynta blommor — tio års storslagna arbeten midt ibland en otrolig röra af arkitekter och entreprenörer; och nu var hon glad och mycket lycklig öfver att ha rena, fast tomma händer, utan en enda sou. Ja, hon hade till och med uppnått det förvånande resultatet att ha råkat i skuld; hon hade blifvit lagsökt för rester på räkningar till belopp af flera hundra tusen francs, utan att hennes advokat och hennes notarie lyckades att skrapa ihop summan — så fullständigt söndersmulad var nu omsider denna kollossala rikedom, utströdd i allmosor åt alla håll och kanter. Och ett plakat, som var upp-spikadt på inkörsporten, kungjorde, att huset var till salu. Det var det sista taget med sopkvasten, och därigenom skulle spåren utplånas efter dessa fördömda pengar, som roffats ihop i blod och smuts.

Den gamla Sophie, som icke för egen räkning hade anledning att beklaga sig eller oroa sig, enär hon långt före detta hade fått en lifränta på 2,000 francs, blef alldeles förbittrad, när hon tänkte på, att furstinnan icke hade reserverat åt sig ens de fattiga sous, som behöfdes hvarje morgon till den mjölk och det bröd, hvaraf hon numera lefde. Därom var det ständiga tvister dem emellan. Furstinnan log sitt förhoppningsfulla, himmelska leende och svarade, att hon, då månaden blef slut, icke mera behöfde något annat än en svepduk, ty då skulle hon träda in i det kloster, där hon för länge sedan hade reserverat en plats åt sig — ett för hela världen afstängdt kameliterkloster. Det var friden, den eviga friden.

»Min fru», sade furstinnan, med denna milda och långsamma röst, som icke någon sinnesrörelse mera kunde komma att darra, »jag har velat delge er en underrättelse, som man i morse bragte mig. Den rör den där gossen, Victor, som ni satte in i arbetshemmet. Det har i går timat förskräckliga saker, ja, ett brott, som aldrig skall kunna godtgöras.»Och nu berättade hon med sin iskalla min den förfärliga historien. Victor hade under tre dagar legat i sjukrummet under förevändning af olidliga smärtor i hufvudet. Läkaren hade visserligen misstänkt, att han endast simulerade af lättja; men i självfva verket led ju gossen af ofta påkommande neuralgiska smärtor. I går eftermiddag befann sig Alice de Beauvilliers på arbetshemmet, ensam utan sin mor; hon hade kommit för att hjälpa sjuksköterskan med kvartalsinventeringen af medicinskåpet. Detta skåp stod i det rum, som skilde de båda sjuksalarna åt, flickornas ifrån gossarnas; och på den sistnämnda låg för närvarande ingen mera än Victor, som upptog en af sängarna. Sköterskan, som hade gått ut för några minuter, blef förvånad öfver att inte återfinna Alice därinne, där hon hade lämnat henne, och sedan hon hade väntat ett ögonblick, började hon att söka efter henne. Hon blef än mera förvånad, när hon fann, att dörren till gossarnas sjuksal hade stängts inifrån. Hvad var det väl, som försiggick? Hon måste ta omvägen genom korridoren och nu stod hon häpen, förfärad öfver den syn, som erbjöd sig för henne: den unga flickan låg där till hälften strypt, med en servett knuten om hennes ansikte för att kväfva skriken, med kjolarna i oordning och uppdragna, så att hennes kropp blottats, våldtagen, nedsölad med vämjelig brutalitet. På golf vet låg en tom portmonnä. Victor var borta. Hur var det möjligt, att man ingenting hade hört, icke ett ljud af någon strid, icke någon jämmer? Hur hade något så förfärligt kunnat utföras så hastigt, på knappt tio minuter? Och framför allt, hur hade Victor kunnat fly, rent af försvinna utan att lämna det minsta spår efter sig? Ty efter de noggrannaste undersökningar hade man blifvit fullt viss om, att han inte fanns inom anstaltens område. Han måste ha tagit vägen genom badrummet, som stötte intill korridoren och där ett fönster vette ut öfver en hel rad hustak, som i afsatser stötte intill hvarandra och sträckte sig ända bort till boulevarden; men den vägen erbjöd så stora faror, att man knappt kunde tro, att en mänsklig varelse hade kunnat begagna sig af den. Alice fördes hem till sin mor och måste intaga sängen, misshandlad, som hon var, förtviflad, gråtande och skälfvande i våldsam feber.

Fru Caroline lyssnade till denna berättelse med en så isande bestörtning, att hon tyckte, att allt blodet i hennes hjärta stelnade till is. Ett minne väcktes och förfärade henne genom omständigheternas ohyggliga öfverensstämmelse: det våld, hvilket Saccard för länge sedan föröfvade mot den stackars Rosalie och i följd hvaraf Victor kom till världen; och nu Victor, som i sin ordning våldförde den första flicka, som ödet lämnade i hans händer.

»Jag vill inte göra er någon förebråelse, min fru», slutade furstinnan, »ty det vore orätt att kasta det ringaste ansvar på er. Men det var sannerligen en förfärlig skyddsling, ni hade.»

Fru Caroline hade fattat hennes händer, hon tryckte dem och kysste dem; hon var så tillintetgjord af självi förebråelser och medlidande, att hon blott kunde framstamma afbrutna meningar.»Ni får inte urskulda mig, det är mitt fel.. . Åh, den olyckliga flickan, jag måste träffa henne, jag skyndar genast till henne. ..»

Hon skyndade ifrån furstinnan och hennes gamla Sophie och lät dem börja med sin packning, då de nu skulle för alltid skiljas åt efter fyrti års samlif.

Två dagar förut, på lördagen, hade grefvinnan de Beauvilliers underkastat sig att öfverlämna sitt hus åt sina fordringsegare. Då hon på ett halft år icke hade kunnat betala hypoteksräntan, blef ställningen ohållbar. Hennes advokat hade rådt henne att gå ifrån alltsammans och ta sin tillflykt till en liten hyrd lägenhet, där hon skulle

kunna lefva ytterst billigt, medan han skulle försöka att betala hennes skulder. Kanske skulle hon icke ha gett med sig, utan envisats att hålla uppe sin rang och ett lögnaktigt sken af förmögenhet, tills hon hade krossats af de instörtande taken, såvida icke en ny olycka hade drabbat henne. Hennes son Ferdinand, den sista manliga ättlingen af släkten de Beauvilliers, denne onyttige unge man, som icke kunnat ta emot någon syssla, utan hade blifvit zouav i påflig tjänst, för att mindre känna sin obetydlighet och sysslolöshet, hade nu med föga ära dött i Rom, så maktlös genom det tryckande klimatet, att han icke hade kunnat ta del i striden vid Mentana, enär han redan var febersjuk, därför att hans bröst var angripet. Då blef det plötsligen alldeles tomt inom henne; alla hennes föreställningar, hennes önskningar, alla dessa tillställningar, hvarige-nom under så många år ättens ära hade med stor möda stolt hållits uppe

— allt detta ramlade nu i spillror. Tjugufyra timmar voro nog för att låta det hj ärtslitande eländet öppet träda fram bland ruinerna. Huset såldes, den gamla hästen såldes. Köksan var den enda tjänare, som stannade kvar; hon gick i smutsigt förkläde och gjorde uppköp: för två sous smör och en liter torkade bönor; grefvinnan visade sig på trottoaren i en klädning, som var nedstänkt af gatsmuts, och med kängor, som togo in vatten. Hon hade med sin dotter tagit sin tillflykt till en gammal klädmäklerska, som hade blifvit gudlig och som hyrde ut möblerade rum åt präster. Där bebodde de bägge två tillsammans ett stort, kalt rum, som såg fattigt, men anständigt ut och hade en stängd alkov, som upptogs af två små sängar. Och när dörrarna, som voro öfverklädda med samma tapet som väggarna, stängdes, förvandlades rummet till salong, hvilken lyckliga anordning hade varit dem till en smula tröst.

Men icke ens ett par timmar efter det att grefvinnan de Beauvilliers på lördagen hade slagit sig ned här, hade ett oväntadt, ytterst ovanligt besök vållat henne ny ångest. Alice hade lyckligtvis nyss gått ut för att ta en promenad. Det var Busch med det platta, smutsiga ansiktet, sin flottiga rock och den hopsnodda hvita halsduken. Hans väderkorn hade förmodligen sagt honom, att ögonblicket nu var gynnsamt, hvadan han beslöt sig att göra slag i saken rörande den gamla förbindelsen på 10,000 francs, hvilken grefven hade utfärdat till Léonie Cron. Ett ögonkast kring rummet, och han hade enkans belägenhet klar för sig. Hade han väl dröjt för länge? Höfligt och tålmodigt hade han för den förfärade grefvinnan omständligt förklarat saken. Dettavar ju hennes mans handstil, och då var ju saken klar. Grefven hade fått lust till flickan, först hade han lockat henne och sedan hade han gjort sig kvitt henne. Busch hade icke ens dolt för grefvinnan, att han trodde, att det nu efter nära femton år icke fanns något laga tvång för henne att betala. Men han var ju endast ombud för sin klient och han visste, att hon var fast besluten att vända sig till domstolarna och ställa till den allra förfärligaste skandal, om man icke ville träffa någon uppgörelse med henne. Grefvinnan satt alldeles likblek och djupt sårad i sina känslor af detta ohyggliga förflutna, som åter väcktes till lif; hon yttrade sin förundran öfver, att man hade dröjt så länge med att vända sig till henne, hvarvid Busch hade hittat på en historia: förbindelsen hade varit förkommen, men hade nu hittats på bottnen af en koffert. Och då grefvinnan absolut vägrade att närmare inlåta sig på saken, gick Busch sin väg, fortfarande mycket höflig, men sade, att han skulle komma tillbaka tillsammans med sin klient, icke den följande dagen, ty på söndagen kunde hon inte alls, bli ledig, men säkert om måndag eller tisdag.

På måndagen, när den ohyggliga händelsen timat med hennes dotter och sedan Alice i feberyra hade blifvit förd hem, satt grefvinnan de Beauvilliers med tårfyllda ögon och vakade öfver sitt barn utan att längre ha en tanke för den ruskiga karlen och hans historia. Alice hade omsider nyss somnat, och modern satt tillintetgjord, förkrossad af detta ödets hårda slag, då Busch åter inställde sig, nu åtföljd af Léonide.

»Här är min klient, fru grefvinna», sade han, »och nu måste det bli slut på den här saken.»

Grefvinnan ryste vid åsynen af denna flicka, som var klädd i skrikande färger, med det svarta, sträfva håret fallande ned mot ögonbrynen och stort, pussigt ansikte, hela hennes person bar en prägel af något simpelt och gement tack vare hennes tioåriga tjänstgöring inom prostitutionens led. O, min Gud, för varelser med anlag att sjunka så djupt var det grefven besvek henne!

»Det måste nu bli slut på den här saken», vidhöll Busch, »ty min klient är mycket stängd där vid rue Feydeau.»

»Rue Feydeau», upprepade grefvinnan utan att förstå något.

»Ja, hon är där . . . hon är där, rent ut sagdt, på ett allmänt hus.»

Förfärad, med skälfvande händer gick grefvinnan och stängde fullständigt till alkoven, hvilkens ena dörrhalfva var undanskjuten. I feberoro hade Alicee nyss rört på sig under täcket. Måtte hon bara somna igen, så att hon icke såg, icke hörde något.

Busch fortsatte genast:

»Se, grefvinnan, förstår väl. . . Fröken här har bedt mig ta hand om hennes affär, och jag är bara hennes ombud. Därför ville jag, att hon skulle komma själf och förklara sina anspråk. Seså, Léonide,, gör nu det.»

Orolig och icke riktigt till freds med den roll, Busch lät henne spela,, tittade hon på honom med sina stora ögon, lika en strykrädd hunds.. Men hoppet om de tusen francs, som han hade lofvat henne, gjorde^-att hon till sist fattade sitt beslut. Och med sin rossliga brännvinsröst började hon, medan Busch åter vek upp och bredde ut grefvens förbindelse:

»Jaha, det där är det papper, som herr Charles skref åt mig . . . Jag är dotter till Cron, formannen, grefvinnan vet väl. Och herr Charles hängde mig alltid i kjolarna och ville locka mig till otäckheter. Det där blef jag led på, ty när man är ung, har man ju inte mycket förstånd och man tycker inte om gubbar ... Då gaf mig herr Charles det där papperet, när han en kväll hade fått in mig i stallet...»

Lidande en martyrs kval, stod grefvinnan där och lät henne tala, då hon tyckte sig höra en jämmer från alko ven. Hon gjorde en åtbörd af förtviflan.

»Tyst!»

Men Léonide hade kommit i farten och ville tala till punkt.

»Det är i alla fall inte hederligt att förleda en hygglig flicka till sådant, när man inte vill betala . . . Jaha, grefvinnan, er herr Charles var en tjuf. Så tycka alla fruntimmer, som jag talat om det här för .. . Men jag kan svara er för, att det var väl värdt sina modiga slantar ...»

»Tig! tig!» ropade grefvinnan ursinnig och lyfte högt upp båda händerna, som för att slå ihjäl henne, om hon icke teg.

Léonide blef rädd och satte upp armbågen liksom för att skydda ansiktet — en instinktiv rörelse hos dem, som äro vana att bli örfilade. Det blef en förfärlig tystnad, under hvilken åter en jämmer, ett svagt ljud af kvälfd gråt trängde ut från alkoven.

»Hvad är det, ni nu vill?» frågade grefvinnan darrande och med dämpad röst.

Nu lade Busch sig i saken.

»Flickan vill ha sina pengar, grefvinnan. Och hon har alldeles rätt, stackars flicka, när hon säger, att grefve de Beauvilliers har handlat mycket illa emot henne. Det är helt enkelt skoj.»

»Aldrig kommer jag att betala en dylik skuld.»

»Nå, då ta vi en vagn, när vi gå härifrån, och åka direkt till domstolen, där jag skall lämna in den stämning, som jag har satt upp på förhand — se här är den. Allt hvad fröken nyss har berättat er, är relateradt i den.»

»Detta är ett aiskyvärdt prejeri — något dylikt kan ni inte göra.»

»Förlåt, grefvinna, jag ämnar ögonblickligen göra det. Affär är affär!»

Grefvinnan kände en oändlig trötthet, en ytterlig modlöshet. Den sista kvarlefvan af stolthet, som hade hållit henne uppe, var bruten; all hennes häftighet, all hennes styrka var det slut med. Hon knäppte ihop händerna, hon stammade:

»Men ni ser ju, hur det är ställdt med oss. Se på det här rummet . . . Vi ha inte längre någonting... vi skola i morgon kanske inte mera ha något att äta . . . Hvar vill ni, att jag skall ta pengar ifrån

— 10,000 francs? O, min Gud!»Busch smålog som en karl, hvilken är van att göra fynd bland

ruiner. # . .

»Åh, sådana damer som ni ha alltid resurser. Söker man val,

så finner man.»

Han hade ett ögonblick stått och kikat på ett gammalt mpper-skrin borta på kammen. Grefvinnan hade ställt det där, när hon på förmiddagen packade upp en koffert. Med säker instinkt vädrade han ädelstenar. Hans blickar lyste så girigt, att hon följde riktningen af

dem och förstod.

»Nej, nej», ropade hon, »mina juveler — aldrig!»

Och hon ryckte till sig skrinet liksom för att försvara det. Dessa sista juveler, som så länge hade tillhört hennes familj, dessa få smycken, hvilka hon hade bevarat under de största svårigheter såsom sin dotters enda hemgift och hvilka i detta ögonblick voro hennes sista utväg!

»Aldrig! Tag hellre mitt lif.»

I detta ögonblick blef det ett afbrott; fru Caroline knackade och steg in. Hon kom dit helt upprörd och blef nu bestört öfver den scen, i hvilken hon oväntadt blef inkastad. Med ett ord bad hon grefvinnan att inte låta störa sig och skulle genast ha gått igen, om grefvinnan icke hade gjort en bedjande åtbörd, som hon trodde sig uppfatta. Hon drog sig orörlig tillbaka längst bort i rummet.

Busch satte på sig hatten, och Léonide, som kände sig allt otref-ligare till mods, drog sig nedåt dörren.

»Ja, då ha vi intet annat att göra än att gå .. .»

Men han gick ändå icke. Han repeterade hela historien i ännu skamlösare ordalag, liksom om han hade velat förödmjuka grefvinnan äfven inför den nyss komna damen, som han låtsade sig inte känna igen, såsom hans sätt var, när han var stadd i affärer.

»Adjö då, fru grefvinna; vi ge oss således i väg direkt till domstolen. Inom tre dagar skall historien utförligt berättas i tidningarna. Det blir ju er egen skuld.»

I tidningarna! Denna förfärliga skandal på själfva ruinerna af hennes ätt! Var det då icke nog med. att hon hade sett deras forna rikedom falla i grus och spillror och förskingras, skulle också deras namn släpas i smutsen? Nej, namnets ära skulle åtminstone räddas. Och mekaniskt öppnade hon skrinet, örhängena, armbandet, tre ringar, briljanter och rubiner i gammaldags infattning lågo där.

Busch steg hastigt fram; hans ögon tindrade smeksamt och ömt.

»Åh, det räcker inte till 10,000 francs . .. Får jag lof att se.»

Och han tog smyckena, han vände på dem och höll upp dem med sina tjocka fingrar, som skälfde af lystnad.

»Sextusen francs!» sade han till sist med en auktionsutropares hårda röst. »Jag räknar bara stenarna; infattningarna duga endast till att smälta ned. Nå, vi få väl nöja oss med 6,000 francs.»

Men offret var för svårt för grefvinnan. Hennes häftighet flammade upp, hon ryckte ifrån honom smyckena och slöt dem krampaktigt i sina händer. Nej, nej, det var för mycket att fordra, att hon skulle kasta äfven dessa fattiga smycken i afgrunden — dessa smyc-ken, som hennes mor hade burit och som hennes dotter skulle bära på sin bröllopsdag. Och heta tårar stego upp i hennes ögon och rullade nedför hennes kinder med en så tragisk smärta, att Léonides hjärta rördes af djupt medlidande och hon började att dra Busch i rocken för att få honom att gå. Hon ville därifrån, ty det plågade henne att göra denna stackars gamla dam, som såg så god ut, så mycket ondt. Busch följde helt kallt med denna scen: nu var han säker om att få öfvertaget, ty af lång erfarenhet visste han, att hos kvinnorna gråt-kriser äro ett förebud till, att det är slut med allt motstånd, och nu väntade han.

Kanske skulle den förfärliga scenen ha räckt ännu längre, om icke i detta ögonblick en svag, kväfd röst hade brustit ut i snyftningar. Det var Alice, som inifrån alkoven ropade:

»Ack, mamma, de ta lifvet af mig... Ge dem allt... låt dem ta allt... O, mamma, låt dem bara gå sin väg, de ta lifvet af mig., de ta lifvet af mig!»

Grefvinnan gjorde en åtbörd af ytterlig förtviflan, som om det hade gällt hennes lif. Hennes dotter hade hört allt, hennes dotter var nära att dö af skam! Hon kastade till Busch smyckena och sköt honom mot dörren efter Léonide, som redan var borta; hon gaf ho-hom knappt tid att i utbyte lägga grefvens förbindelse på bordet. Sedan öppnade hon alko vdörren och sjönk ned öfver Alices hufvud-gärd; förtviflade, tillintetgjorda blandade mor och dotter sina tårar med hvarandras.

Upprörd, som hon var, hade fru Caroline ett ögonblick varit nära att blanda sig i saken. Skulle hon låta den uslingen på detta sätt utplundra dessa stackars kvinnor? Men hon hade ju nyss hört den gemena historien, och hvad skulle man göra för att undgå skandalen? Ty hon visste, att han var karl till att fullt ut genomföra sina hotelser, Och själf kände hon sig skamsen inför honom genom vetskapen om den hemlighet, som fanns dem emellan. Ack, så mycket lidande, så mycket smuts! Hon kunde icke finna något tröstande ord att säga, hade ingen hjälp att lämna! Hvad hade hon där att göra? Till sist gick hon fram mot alkoven med tårfyllda ögon och öppna armar, gripen af ett så oändligt medlidande, en så djup rörelse, att hela hennes kropp darrade.

Fru Caroline yttrade icke ett ord, hon endast slog armarna om dem båda och slöt dem tätt intill sitt hjärta. Det var det enda, hon kunde göra. Och hon grät med dem. Och de båda olyckliga för-stodo henne, deras tårar runno ymnigare, men mindre bittra. Om det också icke fanns någon tröst, måste de ju i alla fall fortfarande lefva.

När fru Caroline åter kom ut på gatan, fick hon se Busch stå där i ifrig rådplägning med fru Méchain. Han hejdade en droska, fick Léonide upp i den och så bar det i väg med dem. Fru Caroline skyndade på stegen, men Méchain gick rakt emot henne. Troligen stod hon och höll utkik efter henne, ty genast började hon att tala om Victor och hade reda på, hvad som dagen förut hade timat på arbets-hemmet. Hon hade icke upphört att förarga sig öfver, att Saccard hade vägrat att betala henne fyratusen francs, hon brydde alltjämt sin hjärna med att utfundera, hur hon skulle draga ytterligare fördel af affären, och nu hade hon fått höra historien vid boulevard Bineau, dit hon ofta gick i förhoppning om någon förmånlig tillfällighet. Nu hade hon förmodligen sin plan klar, ty hon förklarade för fru Caroline, att hon genast skulle ta i tu med att söka efter Victor: det var alltför förskräckligt att på det viset öfverlämna denna stackars gosse åt sina dåliga instinkter, man måste ha fatt i honom, om man inte ville en vacker dag få se honom inför rätta. Och medan hon talade, hvilade hennes små, i ansiktets fettlager begrafda ögon spionerande på Caroline, förnöjd öfver att finna henne alldeles förvirrad och hon sade till sig själf, att när hon väl hade fått rätt på pojken, skulle hon nog kunna plocka fru Caroline på mera pengar.

»Ja då, min fru, är det öfverenskommet, jag skall sköta om saken ... I fall ni skulle vilja få reda på, hur det går, behöfver ni inte besvära er med att ge er i väg ända till rue Merc det, utan gå helt enkelt upp till herr Busch vid rue Feydeau, där ni säkert kan träffa mig alla dagar omkring klockan fyra.»

Fru Caroline gick hem till rue Saint-Lazare och åt i hast frukost, hvarefter hon tog en droska, så att hon fick tid att göra ett besök vid boulevard Bineau, innan hon for till fängelset, ty hon brann af ifver att genast få några underrättelser. Men i hennes feberaktiga oro fick under vägen den idén makt med henne, att hon först skulle bege sig till Maxime och ta honom med sig till arbetshemmet och tvinga honom att göra något för Victor, som i alla fall var hans bror. Han ensam var fortfarande rik, han ensam kunde i den här saken göra något, som verkligen kunde bli till nytta.

Men så fort hon kommit in i vestibulen till det lilla eleganta huset vid avenue de rimpératrice, gick det en iskall kåre genom henne. Tapetserare höllo på att taga ned väggbonader och draperier samt taga af mattor, medan betjänten satte öfverdrag på stolar och ljuskronor. Längst in i sängkammaren träffade hon på Maxime mellan ett par väldiga koffertar, hvilka kammartjänaren hade packat fulla med en hel utstyrsel, läcker och dyrbar som åt en brud.

När han fick se henne, skyndade han att i mycket kall och kärf ton först ta till orda.

»Jaså, det är ni! Ni kommer mycket lägligt, så slipper jag att skrifva till er . . . Jag har fått nog och jag reser.»

»Reser ni?»

»Ja, i kväll, jag slår mig ned i Neapel och tillbringar vintem där.»

Och sedan han med en åtbörd skickat ut betjänten, fortsatte han:

»Kanske ni tror, jag tycker det är trefligt att ha en far, som nu ett halfår har suttit i fängelse? Jag ämnar verkligen inte stanna här för att få se honom som straffånge . . . Och jag som afskyr resor! Men det är ju vackert därnere; jag tar ungefär det nödvändiga med mig och kanske får jag inte alltför ledsamt.»

Hon såg på honom, som stod där så korrekt och så vacker, hon

16 Zolay Pengar.såg de öfverfyllda kofferterna, där det inte fanns den allra minsta lapp, som tillhörde hvarken en hustru eller en älskarinna, utan allt endast var afsedt för vården af hans egen personlighet; men ändå vågade hon komma fram med sitt ärende.

»Jag kom för att be er om ännu en tjänst.»

Hon berättade historien om Victors dåd, att han begått våldtäkt och stöld och sedan rymt, att han var i stånd till hvilket brott som helst.

»Vi kunna inte lämna honom åt sitt öde. Hjälp mig och låt oss förena våra bemödanden . . .»

Han lät henne inte tala ut; likblek, gripen af en rysning af fruktan, som om han skulle ha känt någon missdådares smutsiga hand på sin axel.

»Åh, det fattades endast detta! Min far tjuf, min bror mördare . . . Jag har dröjt alldeles för länge, jag tänkte resa i förra veckan. Det är afskyvärdt, afskyvärdt att bringa en sådan man som jag i en dylik belägenhet!»

När hon envisades, blef han oförskämd.

»Låt mig vara i fred! Eftersom det roar er att lefva ett lif af sorger, så håll på. Jag hade varnat er; det är rätt åt er, om ni får gråta . .. Men, ser ni, jag för min del, hellre än att jag ger så mycket som ett hårstrå, hellre skall jag sopa hela det där packet i rännstenen.»

Hon hade stigit upp.

»Farväl då!»

»Farväl!»

Och när hon gick, kallade han åter in kammartjänaren och fortsatte med inpackningen af sina eleganta saker. Medan han nu skulle lättjefullt lefva under Neapels strålande sol i förgätenhet af allt, såg hon plötsligt för sig den andre brodern, hur han en mörk, ruskig kväll uthungrad strök omkring med knifven i hand i en aflägsen gränd. Var icke här svaret på frågan, huruvida pengar äro detsamma som uppfostran, hälsa, intelligens? Eftersom den mänskliga smutsen inombords är densamma, är då icke hela civilisationen inskränkt till blott den öfverlägsenheten att lukta godt och lefva komfortabelt?

När fru Caroline kom till arbetshemmet, gick hon direkt till direktören, hvilken hon gjorde en mängd frågor, och ville ha reda på de minsta detaljer. Men han kunde blott upprepa, hvad hon redan kände till genom furstinnan. Undersökningarna hade icke ledt till det minsta resultat. Victor var långt borta, han strök omkring på bottnen af den stora stadens okända, förfärliga djup. Några pengar kunde han icke ha, ty Alices portmonnä, som han hade tömt, innehöll blott tre francs och några sous. För öfrigt hade direktören icke blandat polisen in i saken för att bespara de stackars damerna de Beauvilliers den offentliga skandalen.

Fru Caroline fick nu den idén, att gå upp i sjuksalarna för att fråga sköterskorna däruppe. Men där kunde hon ju icke heller få någon bestämd upplysning. Emellertid hörde hon de små flickornas klara röster inifrån deras

sjukrum, hvars dörr stod på glänt, så attlon kunde bevittna scenen utan att själf bli sedd. Det var ett mycket ljust rum, denna sjuksal i hvitt, med hvita väggar och fyra sängar med hvita omhängen. I den första sängen till vänster kände fru Caroline mycket väl igen Madeleine, den liUa flickan, hvilken redan var på Arbetshemmet, den dag, då Victor fördes dit, och hvilken som konvalescent undfägnades med brödskifvor med marmelad. Men tidt och ofta blef hon sjuk igen, förhärjad af den alkoholism, som låg i hennes familj, och så blodfattig, att hon med sina stora, lillgamla ögon såg så spröd och genomskinlig ut som en helgonbild på ett kyrkfönster. Hon var 13 år och stod nu ensam i världen, sedan hennes mor en kväll i fyllan och villan hade dött genom en spark i under-lifvet, hvilken en karl hade gifvit henne, då han inte ville betala henne de sex sous, hvarom de hade kommit öfverens. Knäböjande i sin säng i sitt långa, hvita linne och med de ljusa lockarna fallande ned öfver axlarna, höll hon nu på att lära de tre små flickorna i de tre andra sängarna en bön.

»Knäpp ihop händerna så här och be nu riktigt vackert...»

De tre små flickorna i sängarna hade också lagt sig på knä på sina lakan. Två voro åtta å tio år, den tredje var icke fem. I sina långa, hvita linnen, med de små späda händerna hopknäppta samt med allvar och hänförelse i anletsdragen, sågo de ut som små änglar.

»Säg nu efter, hvad jag säger. Hör noga på: Gode Gud, låt herr Saccard bli belönad för sin godhet, må han få lefva länge och vara lycklig.»

Och de fyra andra små flickorna upprepade med änglaröster och barndomens älskliga joller, som uttryckte deras väsens renhet och tillitsfullhet:

»Gode Gud, låt herr Saccard bli belönad för sin godhet, må han få lefva länge och vara lycklig.»

Med en häftig rörelse höll fru Caroline på att gå in i rummet och tysta ned barnen samt förbjuda dem, hvad som för hennes öron lät som en grym, ja, en gudsförsmädande lek. Nej, nej, Saccard hade ingen rätt till kärlek, det var att ohelga barndomen, att de bådo för hans lycka. Men hon hejdade sig, och en häftig rysning genomilade henne. Tårar stego henne i ögonen. Hade Saccard inte varit god emot dem — han som nästan var upphofvet till denna anstalt, han, som hvarenda månad hade skickat dem leksaker? En djup oro fattade henne; hon fann ju också här ett bevis därpå, att det icke existerar någon felaktig människa, som icke har gjort mycket godt trots allt det onda, han har kunnat göra.

Hennes droska förde henne sedan till boulevard du Palais, där hon steg ur utanför fängelset. I dag fann hon sin bror nedstämd. De första veckorna, han satt i fängelse, hade han icke kunnat tro på någon farlig anklagelse emot honom. Hans försvar föreföll honom så enkelt: mot sin vilja hade han blifvit vald till ordförande; han stod utanför alla finansiella åtgöranden, då han nästan alltid var frånvarande från Paris och icke kunde utöfva någon kontroll. Men samtalen med hans advokat och fruktlösheten af alla fru Carolines åt-gärder hade slutligen lärt honom inse det förfärliga ansvar, som hvilade på honom. Han var solidarisk i hvarje den minsta olaglighet: han blef Saccards vanärade medbrottsling. Hans enkla, fromma tro förlänade honom emellertid en resignation och ett själslugn, som förvånade hans syster. Det enda, som ibland bedröfvade honom, var det olycksaliga hindret för hans stora arbeten. Hvem skulle återupptaga hans verk? Hvem skulle fullfölja Orientens så lyckligt påbörjade återuppväckelse? Hvem skulle där bygga järnvägsnätet, hvem skulle gjuta nytt blod i den gamla världens ådror? Det var fortfarande hans tro, som han också uttalade, att detta verk icke kunde dö; det endast smärtade honom, att han icke var den, som himmelen hade utkorat till att utföra det. Och om han nu i dag synte» nedstämd, berodde detta helt enkelt därpå, att han såsom en oskyldigt anklagad, hvilken i människornas ögon skulle g 11a för en brottsling, kände, att han, då han kommit ut ur fängelset, icke mera skulle befinnas ha tillräckligt obefläckade händer för att återtaga det stora värfvet.

Han hörde tankspridd, hur hans syster förklarade för honom, att opinionen inom pressen tycktes bli litet mera gynnsam mot honom. Men så, liksom uppvaknad ur en dröm, sade han till henne utan någon öfvergång:

»Hvarför vill du inte träffa honom?»

Hon ryckte till, ty hon förstod mycket väl, att han menade Sac-card. Med en rörelse på hufvudet sade hon nej och

ännu en gång nej. Då sade han beslutsamt, fast besvärad och med mycket sakta röst:

»Efter hvad han varit för dig, kan du icke neka att göra det; du bör gå till honom.»

O Gud, han visste således! Brännande rodnad täckte hennes kinder; hon kastade sig i hans armar för att dölja sitt ansikte och stammande frågade hon, hvem som hade kunnat säga honom det, hur han kunde veta detta, som hon trodde, att ingen kände till, allra minst han.

»Min stackars Caroline, det är länge sedan jag fick veta det. .. Anonyma bref från elaka människor, som afundades oss . . . Jag har aldrig talat med dig därom ... du rår dig ju själf, och vi ha ju olika åsikter ... Jag vet, att du är den snällaste kvinna på jorden. Gå nu och besök honom.»

Och med sitt forna leende tog han gladt den lilla buketten, som hon hade stuckit in bakom krucifixet, och gaf henne den tillbaka, i det han tilläde:

»Se här! Tag med den här till honom och säg honom, att jag inte heller längre är ond på honom.»

Caroline kunde icke längre stå emot; hennes brors ömhet, så full af medkänsla och öfverseende, hade väckt nya tankar hos henne, och hon erfor på samma gång en djup blygsel och en ljuflig lättnad. Hon hade dessutom alltsedan i förmiddags haft en oklar känsla af, att hon måste träffa Saccard. Hur skulle hon kunna underlåta att meddela honom Victors rymning och den ohyggliga händelse, som ännu fylldehenne med förfäran? Redan den första dagen hade Saecard antecknat henne bland dem, som han önskade skulle komma in till honom; så snart hon hade sagt sitt namn, fördes hon till hans cell.

När hon trädde in, satt Saccard vid ett litet bord med ryggen mot dörren och skref ett papper fullt med siffror.

Han reste sig hastigt upp, och ett glädjerop undföll honom.

»Är det ni!... Så snäll ni är, och hvad jag är glad!»

Han slöt en af hennes händer i bägge sina. Förvirrad smålog hon under djup rörelse och kunde icke finna något uttryck för hvad hon ville säga. Men med den handen, som var fri, lade hon sin lilla bukett bland de med siffror fullskrifna papperen, som betäckte bordet.

»Ni är en ängel!» hviskade han förtjust och kysste hennes fingrar.

Åndtligen tog hon till orda:

»Ja, det är visst och sant: allt var slut oss emellan, jag hade dömt er i mitt hjärta. Men min bror har velat, att jag skulle gå hit. ..»

»Nej, nej, säg inte så! Säg, att ni är alltför klok, alltför god — att ni har förstått och förlåter mig...»

Hon afbröt honom med en åtbörd.

»Jag ber er, begär inte så mycket af mig. Jag vet inte själf.. . Är det inte nog för er, att jag har kommit.. . Ack, jag har en mycket ledsam sak att tala om för er.»

Och halfhögt berättade hon honom utan afbrott, hur förfärligt Victors drifter hade vaknat upp, det våld, han hade begått mot en fröken de Beauvilliers, hans märkvärdiga, oförklarliga flykt, fruktlösheten af alla efterspaningar och hur föga hopp man hyste att få rätt på honom. Bestört lyssnade han till berättelsen utan att göra en enda fråga eller en åtbörd. Och när hon hade slutat, stego ett par stora tårar upp i hans ögon och rullade utför hans kinder, medan han stammade:

»Arma gosse! Arma gosse!»

Hon hade aldrig sett honom gråta. Hon blef djupt både förvånad och rörd däraf. Hans tårar voro så sällsamma — grå och tunga, som kommo de långt ifrån, ur ett hjärta som hårdnat och smutsats genom många års rofferi. Så gaf han högljudt luft åt sin förtviflan.

»Men det är ju förfärligt, jag har inte ens så mycket som omfamnat honom, den stackars gossen ... Ni vet, att jag

aldrig har sett honom. Herre Gud, jag hade ju dyrt lofvat mig själf att gå till honom, men jag fick inte tid, hade inte så mycket som en timme ledig för dessa fördömda affärer, som alldeles uppslukat mig ... Ja, det är alltid så: när man inte genast gör en sak, så är det säkert, att den aldrig blir gjord.. . Och är ni säker på, att jag inte nu kan få se honom? Han kan ju föras hit.»

Hon skakade på hufvudet.

»Hvem vet, hvar han nu är, i detta förfärliga Paris’ gömslen!»

Han satte sig åter vid sitt lilla bord, och fru Caroline tog en stol och slog sig ned midt emot honom. Bläddrande i papperen — hela den lunta af handlingar, hvilka han i månadtal hade arbetat på — bör-jade han genast att tala om rättegången och att förklara, hur han skulle försvara sig, liksom om han hade haft behof af att rentvå sig inför henne. Han kom med omständliga, ifriga förklaringar: han hade gjort precis detsamma, som hvarje annan bankchef, endast i större skala och med större energi. Hade man varit i ringaste mån logisk, skulle inte en enda chef för Paris5 mest solida bankfirmor kunnat undgå att dela hans cell. Man gjorde honom till syndabock för allas olagligheter. Och hvilket besynnerligt sätt att bedöma ansvarigheten! Hvarför åtalade man icke också styrelsen i öfrigt, en Daigremont, en Huret, en Bohain, hvilka utom sina 50,000 francs i arfvode för sin närvaro vid sammanträdena också hade lyft tio procent af vinsten och varit med om alla finansoperationer? Det var alldeles tydligt, att denna rättegång skulle bli en kolossal orättvisa; Buschs angif velse för bedrägeri hade man måst afvisa såsom hvilande på obestyrkta uppgifter; och den sakkunniges rapport om bokföringen, afgifven efter en första undersökning af böckerna, hade erkänts vara full af fel. Men hvarför hade då banken försatts i konkurs på grund af dessa båda aktstycken, då icke en sou af deponerade medel hade försnillats, och alla insättare skulle återfå sina medel? Ruinera aktieägarna — var det endast det man ville? I sådant fall hade man lyckats, katastrofen förvärrades och antog allt större omfång. Men därtill var icke han skulden, utan myndigheterna, öfverheten, alla de, som hadesamman-svurit sig för att tillintetgöra, krossa Universalbanken.

»Åh, de uslingarna, om de bara hade låtit mig vara fri, så skulle ni ha fått se — ja, ni skulle ha fått se!»

Förundrad öfver hans naivitet, som närmade sig till det sublima, såg fru Caroline på honom. Hon kom ihåg hans forna teorier om nödvändigheten af att spekulera vid alla stora företag: spekulationen är den gödning, som erfordras, för att framgången skall spira upp. Var det då icke han, som utan alla skrupler hade med egna händer vansinnigt eldat på den väldiga maskinen, tills den sprang i bitar och spred fördärf bland alla rundt omkring? Hade han icke kallat fram denna vansinnigt, fånigt uppjagade kurs af 3,000 francs? Ett bolag med ett kapital på 150 miljoner, hvars 300,000 aktier, noterade till 3,000 francs stycket, representerande 900 miljoner — kunde detta försvaras? Låg det icke en förfärlig fara i utdelandet af den väldiga dividend, som ett sådant belopp kräfde efter en räntefot af blott fem procent?

Men han hade stigit upp, han gick fram och tillbaka i det trånga rummet som ett lejon, instängdt i en bur.

»Åh, de uslingarna, de visste nog, hvad de gjorde, när de stängde in mig här... Jag var ju nära att segra, att krossa dem allasamman!»

Hon gjorde en åtbörd af tvifvel och motsägelse.

»Hvad säger ni — segra? Ni hade ju inte en sou, ni var ju en slagen man.

»Ja, det är klart», svarade han bittert, »jag var en slagen man, därför är jag en kanalje... Heder och ära, det är intet annat än framgången. Låter man besegra sig, så är man en idiot och en bof .. * Men om jag hade lyckats — tänk er det fallet. Om jag hade besegratGundermann, blifvit herre på börsen, då hade jag nu obestridligen varit guldkonungen — åh, hvilken triumf! Jag skulle ha varit en half-gud, Paris skulle ligga för mina fötter.»

Men hon höll honom envist stången.

»Ni hade ju hvarken rättvisan eller logiken på er sida, ni kunde

ieke lyckas.»

Han stannade häftigt framför henne och for ut:

»Inte lyckas — ah, prat! Det fattades mig pengar, det var hela saken. Om Napoleon hade vid Waterloo haft ytterligare hundratusen man att låta skjuta ned, så hade han segrat, och världen hade fått ett annat utseende. Om jag hade haft ett par hundra miljoner, som jag behöfde, skulle jag nu vara världens herre.»

»Men det är ju förfärligt», utropade hon upprörd. »Tycker ni inte, att det är nog med förödelser, tårar och blod? Vill ni utarma ännu flera familjer, bringa ännu flera till tiggarstafven?»

Han började åter sin häftiga promenad, gjorde en åtbörd af öfver-lägsen likgiltighet och utbrast:

»Hvad frågar lifvet efter dylikt? Vid hvarje steg, man tar, krossar man tusentals existenser.»

Plötsligt satte han sig igen; hans ben voro så trötta, att de vägrade att bära honom och han talade halfhÖgt liksom i en ofrivillig bikt.

»Gundermann hade helt säkert rätt: spekulationsraseriet på börsen duger icke . . . Åh, den skojaren, han är lycklig, som inte mera har hvarken blod eller nerver och inte mera kan kurtisera en kvinna eller dricka en butelj bourgogne. Jag tror för resten, att han alltid har varit sådan — med is i ådrorna... Jag är alldeles för het af mig, det är tydligt. Det är också skälet till, att jag så ofta har brutit halsen af mig. Men jag kan tillägga det, att om detta heta blod dödar mig, så är det också mitt heta blod, som sätter lif i mig. Ja, det rycker mig med, det kommer mig att växa, det lyfter mig högt och sedan slår det ned mig och gör med ens hela sitt verk till intet. Att njuta, det är kanske intet annat än att tära sig själf. När jag blickar tillbaka på dessa fyra års kamp, då inser jag väl, att hvad som har vållat min olycka, det är just allt hvad jag har åstundat, allt hvad jag har njutit.. . Det är visst obotligt, det där. Det är inte mycket med mig.»

Men nu flammade vreden upp mot segraren.

»Åh, denne Gundermann, denne smutsige jude, som segrar, därför att han icke har några begär! Sedan århundraden tillbaka öfver-flyglar och besegrar oss denna ras, trots allt förakt och all försmädelse. Han äger redan en miljard, han skall få två — tio — hundra miljarder, han skall en dag bli jordens behärskare. Under åratal har jag skrikit ut det från taken, ingen tycks höra på mig, man tror, att det bara är en börsmänniskas förargelse, men det är rasens röst, som talar. Ja, judehat, det ligger i mitt blod, ja det genomtränger hela mitt väsen.»

»Så underligt det är!» sade fru Caroline helt lugnt, hon som var så upplyst och så tolerant. »För mig äro judarna människor liksom alla andra. Och om de ha några särskilda egenskaper, så är det andra, som ha bibringat dem dessa. »Saccard, som inte ens hade hört på henne, fortsatte ännu häftigare:

»Och hvad som retar mig, det är att se, hur den ena regeringen efter den andra gör sig till deras medbrottslingar och ligger på knä för dessa skälmars fötter. Rougon, den store mannen, min herr bror, har verkligen uppfört sig högst gement emot mig, ty — det har jag inte talat om for er — jag var nog feg att före katastrofen söka att försona mig med honom; och att jag nu sitter här, det är därför, att han har velat det. Eftersom jag generar honom, vill han bli mig kvitt, det skulle jag inte vara arg på honom för — men hans förbund med de gemena judarna!... Har ni tänkt er något dylikt? Univeraslban-ken strypes, för att Gundermann skall kunna fortsätta sitt geschäft. Hvarenda katolsk bank, som blir alltför mäktig, skall krossas såsom samhällsvådlig, för att judeföljet måtte triumfera och äta upp oss allesammans så fort som möjligt.. . Men Rougon skall akta sig! Han skall själf först bli uppäten, sopas bort från den maktställning, vid hvilken han klänger sig fast och för hvilken han förnekar alla sina gamla åsikter. Hans vingleri är mycket fiffigt, att den ena dagen hålla sig väl med de liberala och den andra med envåldet; men i den leken bryter man till sist halsen af sig. ... Och eftersom allt kreverar, så kan ju gärna Gundermanns önskan få gå i fullbordan, han som har förutsagt, att Frankrike blir slaget, om vi få krig med Tyskland! Vi äro färdiga, preussarne behöfva bara rycka in och ta våra provinser.»

Fru Caroline tystade ned honom med en förfärad och bedjande åtbörd, liksom om hon hade fruktat, att han skulle kunna locka blixten att slå ned.

»Nej, nej, säg inte så! Det har ni icke lof till... Er bror har för resten inte med er häktning att göra. Ur säker källa

vet jag, att det är justitieministern Delcambre, som har ställt till alltsammans.

Saccards vrede var med ens borta, han smålog.

»Ah, han hämnas!»

Hon såg frågande på honom, och han tilläde:

»Ja, det är en gammal historia oss bägge emellan... Jag vet på förhand, att jag blir fälld.»

Hon anade säkert, hvad det var för en historia, ty hon frågade icke vidare. Det uppstod en kort tystnad och han började att syssla med papperen på bordet, åter helt och hållet upptagen af sin fixa idé.

»Ni är mycket rar, käraste ni, som kommit hit, och ni måste lofva mig att komma igen, ty ni har goda råd att ge, och jag vill tala om mina planer... Ack, om jag hade pengar!»

Hon afbröt honom hastigt och begagnade tillfället att få klarhet i något, som i månadtal hade sysselsatt hennes tankar och plågat henne. Hvar hade han gjort af de miljoner, som han för egen del borde äga? Hade han skickat dem till utlandet eller gräft ned dem vid foten af något träd, som ingen annan än han själf kände till?

»Men ni har ju pengar! De två miljonerna för Sadowaaffären och de nio miljonerna för era 3,000 aktier, ifall ni sålde dem, då kursen var 3,000.»

»Jag, kära vän!» utropade han. »Jag har ju inte en sou!»Och detta sade han i en så uppriktig och förtviflad ton och han såg så förvånad på henne, att hon trodde honom.

»Aldrig har jag förtjänat en sou på affärer, som gått illa ... Ni förstår, jag ruinerar mig själf på samma gång som andra ... Ja, visst har jag sålt, men jag har också köpt, och hvart mina nio miljoner plus ytterligare ett par miljoner ha tagit vägen, det skulle vara mig synnerligen svårt att förklara... Jag tror till och med, att mitt konto hos den stackars Mazaud utvisade ett saldo mig till last af tretti tusen francs ... Inte en sou ... totalt barskrapad som alltid!»-

Och hon kände en sådan lättnad, en sådan glädje öfver demia hans försäkran, att hon började att skämta om sin egen och sin brors ruin.

»Det är så med oss också! När allt blir utredt, vet jag inte, om vi ha så mycket, att vi kunna lefva på det en månad. Åh, dessa pengar, dessa nio miljoner, som ni hade lofvat oss, kommer ni ihåg, hur de skrämde mig. Aldrig har jag känt mig så illa till mods, och hvilken lättnad var det inte, när jag hade afstått allt för att öka bankens tillgångar . . . till och med våra 300,000 francs, som vi fått ärfva efter en tant, ströko med. Det var ju inte så alldeles rättvist; men som jag sade er: pengar, som man på det där sättet har kommit öfver, som man inte själf har förtjänat, dem frågar man inte vidare efter. . . Och ni ser ju, att jag är glad och att jag skrattar.

Han afbröt henne med en ifrig åtbörd; han hade ryckt åt sig en pappersbunt från bordet och svängde den.

»Seså, tyst, tyst! vi skola bli mycket rika igen. . .»

»Hvad menar ni?»

»Tror ni, att jag tänker uppge mina planer? Under sex månader har jag suttit här och arbetat, jag har vakat hela nätter för att bygga upp allt igen. Hur har ni kunnat tro, att jag ger spelet förloradt? Napoleon kom ju tillbaka från Elba. Jag skall också komma tillbaka, jag skall blott behöfva visa mig, så skola alla pengar i Paris skynda att följa mig, och denna gång skall det inte bli något Waterloo, det svarar jag för, ty min plan är matematiskt noggrann, uträknad i förväg intill sista centimen. Åndtligen skola vi då störta honom, denne olycklige Gundermann! Jag behöfver bara fyra å fem hundra miljoner, kanske femhundra, och världen är min!»

Hon hade lyckats fatta hans händer och slöt sig intill honom.

»Nej, nej, tyst! Ni skrämmer mig!»

Och mot hennes vilja förbyttes hennes förskräckelse i beundran. Här i denna kala, eländiga cell, tillbommad och

afspärrad ifrån världen, här väcktes hos henne förnimmelsen af ett öfversvallande mod, af en strålande lifskraft: hoppets oförgängliga illusion och den sega uthållighet, som aldrig vill dö. Hon sökte inom sig efter vreden och afskyn öfver alla hans fel, men hon fann dem icke mera. Hon hade endast kvar sitt hat till det onda öfver hufvud taget och sin medkänsla för lidandet. Han var en omedvetet verkande kraft, och hon underkastade sig honom åter, han var som en ödeläggande, men nödvändig naturmakt. Och var det också blott kvinnlig svaghet, njöt hon dockaf att öfverlämna sig däråt, fullständigt uppgående i sin svikna moders-känsla, i sitt oändliga beliof af ömhet, som hade förmått henne att älska honom utan att högakta honom.

»Det är förbi», upprepade hon flera gånger, under det att hon fortfarande slöt hans händer i sina. »Kan ni icke nu lugna er och hvila er?»

Och när han lyfte sig upp för att trycka läpparna på hennes hvita hår, hvilket i rika bucklor som hos en ung flicka föll ned öfver hennes tinningar, höll hon honom tillbaka och med mycket bestämd, men också djupt sorgsen ton tilläde hon, i det hon i hvarje ord inlade en synnerlig betydelse:

»Nej, nej, det är förbi, förbi för alltid!. . . Men jag är glad öfver att ha träffat er en sista gång, så att det icke må finnas någon bitterhet kvar oss emellan... Farväl!»

När hon gick, såg hon honom stå vid bordet, djup rörd af afskedet, men redan helt mekaniskt ordnande papperen, som han i sin ifver hade blandat om hvarandra. Och den lilla bukettens blommor hade fallit sönder mellan pappersarken; han skakade dessa ett och ett samt strök med fingrarna bort blombladen.

Först tre månader därefter, i medio af december, kom målet rörande Universalbanken före vid domstolen. Det behandlades under fem sessioner, och publiken visade mycket stort intresse. Alla trodde emellertid, att domen var fälld på förhand. Och fastän Ha-melin alldeles tydligt hade handlat i god tro, trots Saccards modiga hållning under rättegången och hans gendrifvande af anklagelsen, trots de präktiga och kraftiga, försvartalen dömdes verkligen de båda anklagade till fem års fängelse och 3,000 francs’ böter. Men såsom tills vidare frigifna mot borgen en månad före rättegångens början, kunde de, enär de voro på fri fot, vädja till högre rätt och lämna Frankrike inom tjugufyra timmar. Det var Rougon, som hade yrkat på, att knuten skulle lösas på det sättet, då han inte ville utsätta sig för det obehaget, att ha en bror, som var straffånge. Polisen öfvervakade själf Saccards afresa, när han gaf sig i väg till Belgien med ett nattåg. Samma dag hade Hamelin rest till Rom.

Och åter förflöto tre månader; man var i de första dagarna af april och fru Caroline befann sig ännu i Paris, där ordnandet af intrasslade affärer hade kvarhållit henne. Hon bebodde fortfarande sin lilla våning i hotel d’Orviedo, hvars försäljning nu annonserades på stora anslag. Men nu hade hon ändtligen redt ut de sista svårigheterna och kunde resa, visserligen utan en sou i fickan, men också utan att lämna någon skuld efter sig, och följande dag ämnade hon lämna Paris för att fara till Rom och träffa sin bror, som hade haft den turen* att där få en anspråkslös plats som ingeniör. Han hade skrifvit till henne, att lektioner väntade på henne. Det var allt, hvad de till en början hade att existera på.

När hon steg upp om morgonen denna sista dag, som hon skulle tillbringa i Paris, kom det öfver henne en önskan att, innan hon lämnade Paris, söka få några underrättelser om Victor. Alla efterspa-ningar hade hittills varit fåfänga. Men Caroline kom ihåg, hvad fru Méchain hade lofvat och tänkte, att kanske visste hon något, och man kunde lätt få tillfälle att fråga henne genom att bortåt klockan lyra, gå till Busch. Hon sköt först tanken ifrån sig: hvad skulle det tjäna till, allt det där var ju nu dödt? Men hon riktigt led däraf, hennes hjärta pinades, liksom om hon hade förlorat ett barn och skulle resa utan att ha lagt en blomma på dess graf. Klockan fyra gick hon därför utför rue Feydeau.

Båda dörrarna ut till förstugan stodo öppna. I det mörka köket stod vatten på elden och kokade häftigt, medan i det lilla rummet på andra sidan fru Méchain satt på Buschs stol och tycktes ha alldeles drunknat i en massa papper, som hon i ofantliga buntar plockade upp ur sin gamla skinnväska.

»Jaså, det är ni, min goda fru! Ni kommer i en mycket ledsam stund. Herr Sigismund ligger för döden. Och den stackars herr Busch är alldeles öfvergifven, så mycket som han håller af sin bror. Han bara ränner omkring, som

om han vore tokig, och nu har han sprungit efter en läkare igen . . . Som ni ser, måste jag sköta hans affärer, ty på åtta dar har han inte så mycket som köpt en aktie eller tittat på en revers. Lyckligtvis har jag nyss gjort en kupp — ja, en riktigt bra kupp, som skall trösta honom en smula i hans sorg, den stackars karlen, när han hinner att lugna sig.»

Fru Caroline glömde, att det var för Victors skull hon hade kommit dit, ty det vållade henne en liflig känsla af obehag, att i de papper, som fru Méchain buntvis tog upp ur sin väska, känna igen Universalbankens aktier. Den gamla skinnväskan höll nästan på att spricka, och hon plockade ideligen fram flera. Glädjen gjorde henne pratför.

»Se här, allt det här har jag fått för 250 francs, det är nog minst 5,000, det gör en sou stycket. Hvad säger ni: en sou för aktier, som varit uppe i en kurs af 3,000 francs! Nu ha de nästan sjunkit till makulaturvärdet. . . Men de ä' i alla fall värda mera, vi sk'a ha minst tio sous för dem, ty de ä' mycket eftersökta af cessionanter. Ni förstår, att de ha varit ansedda för så fina, att det ännu tar sig bra ut att ha dem. De göra mycket god effekt i ett konkursbo, det är gentilt att ha fallit offer för kraschen.»

En ifrig, dämpad röst hördes inifrån rummet bredvid, till hvilket dörren också stod vidöppen.

»Seså där, det är herr Sigismond, som börjar prata igen. Han har inte gjort annat sedan i morse. . . Åh, herre Gud, nu står ju vattnet och kokar, det har jag alldeles glömt. Det skall vara till litet varmt åt den sjuke. . . Snälla frun, eftersom ni är här, så hör åt, om han vill något.»

Méchain skyndade ut i köket, och fru Caroline, som hyste medkänsla för hvarje lidande, gick in i rummet, hvars kalhet fick en litet gladare prägel genom den strålande aprilsolen, som sken rakt på det lilla omålade bordet, hvilket var fullt af skrifna anteckningar, tjocka luntor, där tio års arbete var nedlagdt. Sigismond satt i den smala järnsängen, stödd mot tre kuddar och klädd i en kort blus af röd fla*nell. Han talade och talade utan uppehåll under denna underliga hjärnöfverretning, som stundom inträffar hos lungsiktiga kort före döden. Han yrade, men hade mellanstunder af ofantlig tankereda, och i hans aftärda, af det långa, lockiga håret inramade ansiktet stirrade de öfvermåttan utspärrade ögonen ut i den tomma rymden.

När fru Caroline kom in, tycktes han känna igen henne, fast de aldrig hade träffats.

»Åh, är det ni, min fru.'. . Jag hade sett er och ropade på er, allt hvad jag förmådde.. . Kom hit, kom närmare, så att jag kan få tala sakta med er...»

Hon kände en liten rysning af fruktan, men gick fram och satte sig på en stol alldeles invid sängen.

»Jag har inte förut vetat det, men nu vet jag det. Min bror gör affärer i papper, och jag har hört människor gråta därute på hans kontor. . . Min bror! åh, det var, som om ett glödande järn hade gått igenom mitt hjärta. Ja, det är detta, jag känner i bröstet, det är detta, som alltid bränner därinne, ty det är ohyggligt med dessa pengar och de stackars fattiga människorna, som få lida... Snart, när jag är död, skall min bror sälja också mina papper, men det vill jag inte, jag vill det inte!»

Småningom höjde han bönfallande rösten:

»Ack, de ligga där på bordet. Ge mig dem, så skola vi bunta ihop dem, och ni skall ta dem med er härifrån, ta med er alltsammans ,. . Åh, jag ropade på er, jag väntade på er! Förstör man mina papper, då äro hela mitt lifs studier och arbete tillintetgjorda!»

Och när hon tvekade att ge honom, hvad han bad om, knäppte han ihop händerna.

»Af barmhärtighet, låt mig, innan jag dör, öfvertyga mig om, att de finnas där allesammans. . . Min bror är inte inne, så han kan inte säga, att jag tar lifvet af mig. . . åh, jag besvär er. . .»

Gripen af innerligheten i hans bön, gaf hon efter.

»Ni inser, att det är orätt gjordt af mig, ty er bror säger ju, att det skadar er.»

»Skadar mig? Nej, visst inte . . . Och i alla fall, hvad gör det? . . . Omsider, efter så många genomvakade nätter,

har jag lyckats att uppbygga detta framtidens samhälle. Allt är där förutsedt och be-stämdt, där finnas rättvisa och lycka i den högsta möjliga måtto. Ack, hvad det grämer mig, att jag inte har fått tid, att själf ge ut mitt arbete med de nödvändiga förklaringarna! Men se här äro mina anteckningar, fullständiga och ordnade. Och ni vill ju ta dem i ert förvar — inte sant? — för att en dag någon annan må ge dem bokform och sprida dem öfver hela världen ...»

Med sina långa, svaga händer hade han tagit papperen och bläddrade kärleksfullt i dem, och en glöd tändes i hans stora, redan omtöcknade ögon. Han talade mycket hastigt, med entonig och matt stämma; det var som tickandet i ett ur, som lodet drager ned för fort, det var surret af hjärnmaskineriet, som arbetade utan uppehåll, strax innan det skulle stanna i döden.»Ack, denna rättvisans och lyckans stad, hur tydligt jag ser, hur han växer upp. Alla arbeta — det är ett personligt arbete, på samma gång obligatoriskt och fritt. Nationen är en ofantlig kooperativ förening, redskap och verktyg äro allas egendom, produkterna samlas i stora, allmänna centraldepoter. När man har utfört så och så mycket nyttigt arbete, så har man rätt till så och så stor andel i den sociala konsumtionen. Det är arbetstiden, som är det för alla lika måttet, det existerar endast byteshandel. Det existerar inga andra af bränningar än skatten för barnens uppfostran och de gamlas underhåll samt för anskaffande af verktyg. Det finns icke mera några pengar, därför icke heller någon spekulation, icke stöld eller bedrägeri. Det finns icke mera hvarken lyx eller elände. .. Tack vare det stora antalet af nya armar och framför allt tack vare maskinerna skall man icke arbeta mera än fyra timmar, kanske endast tre, och huru mycken tid skall man icke då ha till att njuta af lifvet! Ty det är icke någon kasäm, det är frihetens och glädjens samhälle, där en hvar har tid att fritt efter sin smak tillfredsställa sina berättigade kraf på lifvet, kan fröjda sig åt kärlekens, sundhetens, skönhetens och intelligensens gåfvor samt taga sin andel af naturens outtömliga rikedom.»

Och i sin åtbörd famnade han här i detta eländiga rum hela världen. I denna torftighet, hvari han hade lefvat, i denna fattigdom, utan några behof, hvari han dog, delade han med brodershand ut jordens håfvor. Det var den universella lyckan, allt det goda, hvaraf han själf aldrig hade njutit, som han delade ut på detta sätt med full vetskap om, att han aldrig skulle få njuta däraf.

»Ack, så mycken ny verksamhet, hela mänskligheten vid arbetet, alla lefvandes händer arbetande på att förbättra världen! Det finns icke mera några hedar, inga träsk, inga ouppodlade marker. Jorden blir omsider beboelig. .. Och människan utvecklas, växer, njuter fullt, hvad hon åtrår, och har verkligen blifvit världens herre. Skolor och verkstäder stå öppna, fritt väljer barnet sitt lefnadskall, efter som anlagen bestämma. Nu ha år förflutit, och urvalet är gjordt efter stränga pröfningar. Det är icke längre nog att kunna betala, hvad man lär, man måste också draga nytta däraf. En hvar får sin uppgift och blir använd precis efter sin begåfning, och därigenom fördelas rättvisligen de offentliga tjänsterna enligt naturens egna anvisningar. Hvar och en tjänar alla i mån efter sin förmåga. Ack, du flitiga och glada samhälle, idealet för mänsklighetens sunda utveckling, där den gamla fördomen mot kroppsarbetet icke mera existerar, där man ser en stor skald vara snickare och en låssmed vara en stor lärd. Ack, lyckliga samhälle, du segrande samhälle, mot hvilket mänskligheten har skridit fram under så många århundraden, du stad, hvars hvita murar skimra där borta . . . där borta ... i lyckans land ... i det strålande solljuset...»

Hans ögon slocknade, de sista orden andades ut otydligt i en svag hviskning, och hans hufvud sjönk tillbaka, medan det hänryckta leendet ännu hvilade på hans läppar. Han var död.

Djupt gripen af ömt medlidande, betraktade fru Caroline honom,då hon bakom sig förmärkte en inrusande stormvind. Det var Busch, som kom tillbaka utan någon läkare, flämtande och tillintetgjord af ångest. Han hade redan sett sin bror — sitt lilla barn, som han kallade honom — huru han låg där på rygg, orörlig, med Öppen mun och stirrande ögon; han förstod allt och utstötte ett tjut som ett döende vilddjur. Med ett språng kastade han sig öfver den döde, lyfte upp honom i sina starka armar, liksom om han hade velat blåsa lif i honom. Denne förfärliga girigbuk, som skulle ha kunnat döda en människa för att förtjäna tio sous och som så länge hade beredt sig en ruskig vinning genom att rota i Paris' afskräden, han vrålade i ohygglig smärta. O, Gud, hans lilla barn! Han som pysslat om honom, som kelat med honom som en mor! Han skulle icke längre få behålla sitt lilla barn. Och i ett utbrott af vild förtviflan rafsade han ihop de på sängen utbredda papperen, slet sönder dem, ref dem i

småbitar, liksom om han hade velat tillintetgöra allt detta dumma arbete, som han alltid hade hatat, därför att det hade tagit lifvet af hans bror.

Då kände fru Caroline sitt hjärta bli så vekt. Den olycklige! Hon kunde nu för honom hysa blott ett gudomligt medlidande. Men hvar hade hon förr hört ett sådant smärtans tjut? En gång förr hade mänsklig sorg kommit henne att rysa på samma sätt. Hon kom ihåg: det var hos Mazaud — modrens och barnens skri vid faderns lik. Det var, som om hon icke förmådde att slita sig lös från detta lidande, hon stannade ännu en stund och hjälpte med hvad hon kunde. Men sedan, just när hon skulle gå och var ensam med fru Méchain ute i det lilla kontoret, kom hon ihåg, att hon hade kommit dit för att fråga om Victor. Och hon frågade. Åh, Victor, han var nog mycket långt borta, om han fortfarande flackade omkring på flyende fot. Hon hade nu ströfvat igenom Paris i tre månader utan att finna så mycket som ett enda spår. Nu brydde hon sig inte längre om det; tids nog skulle man en dag återfinna denna bof på schavotten. Isad af stum förfäran, hörde fru Caroline på henne. Ja, det var nog ingenting att göra; detta vidunder var nu lössläppt ute i världen, ingen visste hvart, likt en farligt djur, som med hvarje bett spred sitt ärftliga gift vidare.

När hon kom ned på trottoaren på rue Vivienne, öfverraskades fru Caroline af mildheten i luften. Klockan var fem, och solen höll på att gå ned på en himmel af skär klarhet. Denna aprildag, förtjusande som en ny ungdom, verkade på hela hennes varelse som en smekning, som trängde ända till djupet af hennes hjärta. Hon andades i djupa drag, tyckte sig redan lättare till sinnes och lyckligare genom känslan af det odödliga hoppet, som återvaknade hos henne och växte.

När hon kom ut på boulevarden, vek hon af till vänster och saktade gången bland den rörliga människoströmmen. Hon stannade ett ögonblick framför en kärra, full af krukor med syrener och lackvioler, hvilkas starka doft insvepte henne i en dunstkrets af vår. Och när hon så återtog sin promenad, steg en glädjebölja upp inom henne som en sprudlande källa, och förgäfves skulle hon ha sökt att hämma den, hade hon också täppt till den med båda händer. Nej, nej, dessa förfärliga katastrofer hade alldeles för nyligen timat, hon kunde juicke vara glad, icke öfverlämna sig åt denna ständigt sjudande lifs-kraft, som alltid var hennes räddning. Hon ansträngde sig att bevara sin sorgsenhet, hon höll sin förtviflan vid makt genom att kalla fram alla dessa grymma hågkomster. Skulle hon ännu kunna skratta, då allt hade störtat samman och efter denna förfärande massa af elände och olyckor? Glömde hon, att hon själf var medskyldig däri? Och hon räknade upp för sig alla dessa fakta — det och det här och det ¿är — som borde komma henne att gråta under hela hennes återstående lif. Men mellan händerna, som hon tryckte mot hjärtat, sjöd lifssaf-ven allt häftigare, lifvets källa svämmade öfver, sopade bort alla hinder för sitt fria lopp, kastade vrakspillrorna upp på stränderna och flödade segrande och klar i solljuset.

Hon hade ju icke mera någon enda illusion i behåll, lif vet var sannerligen orättvist och brutalt liksom naturen. Hvarför var man då nog oförnuftig att älska det, att vilja lefva det, att likt ett barn, som fått löfte om ett ständigt uppskjutet nöje, hoppas på det aflägsna och obekanta målet, till hvilket det sent omsider leder oss? Hon var nu blott en varelse, som fröjdade sig åt den klara himmelen och den milda luften, som endast njöt af att känna sig väl och af att höra sina små fötters fasta steg på gångbanan. Ack ja, glädjen att vara till

— finnes det i själfva verket någon annan? Det fulla och kraftiga lifvet, hur afskyvärdt det än må vara, har det dock evighetshoppet.

När hon kom hem i sin bostad vid rue Saint-Lazare, som hon skulle lämna följande dag, afslutade fru Caroline packningen af sina koffertar; och när hon ett tag tittade in i det redan tomma arbetsrummet, såg hon på väggarna ritningarna och akvarellerna, som hon ville i sista stund knyta ihop i en enda stor rulle. Framför hvarje blad stod hon ett ögonblick i drömmar, innan hon lossade de fyra stiften i hörnen. Hon lefde om sina dagar borta i den fjärran Orienten, detta land, som hon älskade så högt och hvars strålande sol hon tycktes ha inom sig bevarat; hon lefde om igen de fem år, hon hade tillbragt i Paris, denna dagliga kamp, denna rastlösa verksamhet, den hiskliga miljonorkanen, som hade dragit förödande fram genom hennes lif, och på dessa ännu heta ruiner såg hon redan en hel blomsterskörd slå rot och öppna sig för solen. Turkiska nationalbanken hade visserligen af Universalbanken, dragits med i fallet, men Förenade ångbåtsbolaget ägde fortfarande bestånd och blomstrade.

Hon såg Marseille flyttadt närmare portarna till Mindre Asien, såg Medelhafvet eröfradt, såg folken närma sig hvarandra, kanske enade i fred. Lifvet började redan att spira öfverallt, denna gamla mark hade blifvit besådd med ett nytt utsäde af människor, där skulle framtidens skördar skjuta upp med en utomordentlig växtkraft i detta underbart härliga klimat, under denna strålande sol. Var icke detta uppvaknande af en hel värd till mänsklighetens förkofran och lycka?

Med ett starkt snöre knöt fru Caroline ihop dessa ritningar till ett paket. Hennes bror hade ålagt henne att omsorgsfullt slå in dem; han väntade henne i Rom, där de båda nu skulle börja en ny tillvaro. Och när hon stod och knöt till knutarna, kom hon att tänka på Saccard,som hon visste nu var i Holland, där han åter hade kastat sig in i ett kolossalt företag, nämligen torrläggandet af ofantliga träskmarker — ett helt litet kungarike, som han ville eröfra från hafvet genom ett mycket kompliceradt kanalsystem. Han hade rätt: pengarna voro allt hittills den gödsel, ur hvilken morgondagens mänsklighet växte upp; pengarna, som förgifta och förstöra, de äro dock fröet till all social växtlighet, de äro den nödvändiga myllan för de stora företag, som göra tillvaron lättare. Såg hon omsider denna gång klart, kom hennes okufliga hopp däraf, att hon trodde på ansträngningens nytta? Ack, högre än all smuts, som röres upp, högre än alla dessa krossade offer, än alla dessa ohyggliga lidanden, som hvarje steg framåt kostar mänskligheten — finns det icke högt öfver allt detta ett dunkelt mål

i fjärran, något som är öfverlägset allt annat, som är godt, rättfärdigt, visst, mot hvilket vi omedvetet vandra och som kommer vårt hjärta att svälla af det okufliga behofvet att lefva och hoppas?

Och fru Caroline var glad trots allt och under glorian af sitt hvita hår hade hon sitt ständigt ungdomliga ansikte, liksom hvarje april här på denna gamla jord skulle ha föryngrat henne. Och vid hågkomsten af den blygsel, som hennes förbindelse med Saccard vållade henne, tänkte hon på den förfärliga smuts, hvarmed man sölat äfven kärleken* Hvarför skulle pengarna umgälla alla gemenheter och alla brott, till hvilka de äro orsaken? Är kärleken mindre oren — han, som alstrar lifvet?